

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ № 3**

Матеріали
підсумкової науково-теоретичної конференції
наукового товариства курсантів та студентів інституту
(Україна, м. Київ, 8 квітня 2021 року)

**«100-річний досвід науково-практичного забезпечення
публічного порядку та безпеки громадян»**

КИЇВ 2021

*100-РІЧНИЙ ДОСВІД НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ТА БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН*

УДК 351.75 С81

Редакційна колегія:

Андрєєв Д.В., директор ННІ № 3 НАВС, професор, доктор юридичних наук, доцент;

Комаринська Ю.Б., заступник директора ННІ № 3 НАВС з навчально-методичної та наукової роботи, к.ю.н., доцент;

Власенко Т.І., науковий співробітник наукової лабораторії з проблем превентивної діяльності та запобігання корупції ННІ № 3 НАВС,

Рекомендовано до друку Вченою радою навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ від 06 травня 2021 року (протокол № 4)

Матеріали подано в авторській редакції. Редакційна колегія не завжди поділяє висловлені позиції та не несе відповідальності за їх зміст.

«100-РІЧНИЙ ДОСВІД НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ТА БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН»[Текст] : матеріали підсумкової науково-теоретичної конференції наукового товариства курсантів та студентів інституту (Україна, м. Київ, 8 квітня 2021 року): – К : Навч.-наук. інст. № 3 Нац. акад. внутр. справ, 2021. – 271 с.

Навчально-науковий інститут № 3
Національної академії внутрішніх справ, 2021

~ **НАУКОВІ ДОПОВІДІ** ~

Матюшенко Олена Іванівна

завідувач кафедри кримінального права
кандидат наук з державного управління

Павловська Анна Анатоліївна,

доцент кафедри кримінального права
кандидат юридичних наук, доцент

**МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРИЗНАЧЕННЯ ПРИМУСОВИХ
ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ**

Більшість кримінальних законів зарубіжних країн передбачають звільнення від покарання осіб, що вчинили протиправне діяння в стані неосудності та застосовують до них запобіжні заходи у вигляді примусового лікування в спеціальній медичній установі. Інститут примусових заходів безпеки нині визнаний та сприйнятий усіма законодавчими системами. Він закріплений в кримінальному праві багатьох європейських держав як з континентальною системою права: Німеччині, Польщі, Іспанії, Італії, Швейцарії, так і в країнах загального права: Великобританія і США.

Так, основною метою примусових заходів є превенція "небезпечного стану" особи, що вчинила суспільно небезпечне діяння, це досягається за допомогою ізоляції її від суспільства. В той же час, слід відмітити, що наявність цього інституту в кожній із зазначених країн характеризується рядом певних національних особливостей.

Кримінальне право Німеччини та Швейцарії передбачає «двоколійну» систему кримінально-правової дії, а саме дію покарання й примусових заходів безпеки. Примусові заходи безпеки, що застосовуються до психічно хворих в кримінальному законодавстві цих країн виділені в окрему главу: в Швейцарії – «Заходи безпеки», а в Німеччині – «Заходи виправлення та безпеки».

Кримінальний кодекс Федеративної Республіки Німеччини (далі –КК ФРН), а саме §61 встановлює вичерпний перелік заходів виправлення та безпеки. Так, ними є: поміщення в психіатричну лікарню, поміщення в лікувальний заклад для алкоголіків і наркоманів, встановлення нагляду; позбавлення водійських прав; заборона займатися певною професійною діяльністю [1].

Водночас, слід зазначити, що обмежено осудною визнається особа, яка хоча й не вважається психічно хворою, проте, відрізняється за своєю психічною структурою від нормального типу людей (психопати, істерики і т. п.). Так, особи, які визнані неосудними та вчинили суспільно-небезпечне діяння, не підлягають покаранню.

Відповідно до ст. 12 КК Швейцарії, приписи про неосудність і обмежену осудність не застосовуються до осіб, які самі призводять себе в стан тяжкого розладу або помутніння свідомості з наміром вчинити в такому стані злочинне діяння (наприклад, вживаючи алкоголь або наркотичні засоби)[2].

Зокрема, слід зазначити, що в КК Швейцарії міститься специфічна норма про так званий сумнівний душевний стан обвинуваченого, яка на наш погляд, носить швидше процесуальний, чим матеріальний характер і визначає випадки призначення психіатричної експертизи.

До заходів безпеки кримінальне законодавство Швейцарії відносить: ізоляція "звичайних" злочинців, заходи, що застосовуються до психічнохворих, виправлення тих, хто страждають на алкоголізм і наркоманію.

Стаття 43 КК Швейцарії передбачає, що суд може винести припис про поміщення душевно хворого, що вчинив діяння, за яке передбачено покарання каторжною в'язницею або тюремним ув'язненням, до лікувальної установи або притулку, якщо зазначеному хворому потрібний лікарський нагляд або особливий догляд [2]. Отже, можна зробити висновок, що метою цього заходу є як зменшення небезпеки вчинення нових суспільно-небезпечних діянь, так і їх профілактика.

В свою чергу суд Німеччини, призначаючи поміщення в психіатричну лікарню, може одночасно ухвалити рішення про умовне відстрочення даних заходів у разі особливих обставин, що дають підстави вважати, що мета цього заходу може бути досягнута і без його виконання. В даному разі за такою особою в обов'язковому порядку встановлюється нагляд [1]. Водночас КК Швейцарії передбачено, якщо психічно хворий є суспільно небезпечним або ж амбулаторне лікування відносно нього не досягає своєї кінцевої мети та представлятиме небезпеку для суспільства, то суддя повинен винести розпорядження про застосування до нього інтернування до спеціальної лікувальної установи або рішення про поміщення в притулок [2].

У кримінальному законодавстві Іспанії збережена традиційна система поєднання покарань і примусових заходів безпеки. Так, підґрунтям застосування примусових заходів може бути лише встановлення «кримінальної небезпеки» особи, тобто якщо особа вчинила діяння, що встановлюється законом як злочин [3]. Заходи безпеки, що пов'язані з позбавленням волі це примусове поміщення особи в психіатричний заклад або в спеціальний центр перевиховання. Якщо покарання не передбачає позбавлення волі, Суд або Трибунал може призначити тільки примусовий захід безпеки, який відповідно також не передбачає позбавлення волі.

Особливістю системи виправних установ Іспанії, що застосовують примусові заходи впливу до психічно хворих, є їх спеціалізованість не лише на лікуванні хворих з певним психічним захворюванням, але й розподіл їх з

урахуванням проведення освітніх і виховних програм для неповнолітніх хворих, що страждають на слабоумство[3].

Особливу цікавість, на наш погляд, представляють примусові заходи медичного характеру, що застосовуються відносно психічнохворих осіб в США. Так, в кожному штаті ці заходи термінологічно визначені по-різному, наприклад, за законодавством штату Мериленд такі заходи називаються «Ізоляцією дефективних правопорушників». В той же час, кримінальні кодекси штатів, як правило, не містять норми, що регламентують цей правовий інститут. Подібне законодавче регулювання здійснюється за допомогою ухвалення спеціальних законів щодо осіб, які страждають на психічне захворювання [4].

За французьким законодавством будь-яке "безумство", будь-який психічний розлад патологічного характеру (прогресивний параліч, синільний психоз, шизофренія) є достатньою основою для визнання особи неосудною. Наявність такого розладу у особи встановлюється судово - психіатричною експертизою, висновок якої хоча й не є обов'язковим доказом для суду, але зазвичай служить достатньою підставою для звільнення даної особи від кримінальної відповідальності.

Водночас КК Франції також містить норму про обмежену осудність (ст. 122-1). Проте стан обмеженої осудності не виключає злочинності діяння, а також кримінальної відповідальності, і дозволяє застосувати до особи, яку визнано обмежено осудною, примусові заходи медичного характеру. Ці особи повинні знаходитись в спеціалізованій лікувальній установі, режим якої поєднує у собі як режим ув'язнення, так і проведення медично-психіатричних заходів [5].

Таким чином, аналіз кримінального законодавства щодо примусових заходів медичного характеру зарубіжних держав показує нам, що в деяких країнах, як у минулому, так і нині, питання, пов'язані із вчиненням особою злочину в неосудному або обмежено осудному стані досить повно законодавчо не розроблені, або взагалі не вирішені.

Зазначені питання, поза сумнівом, вимагають подальшого вивчення, уточнення та вдосконалення з точки зору медицини, теорії кримінального права й судово-слідчої практики. Адже, світова законодавча кримінально-правова практика не виробила єдиної точки зору з приводу природи й суті кримінальної відповідальності осіб з психічним розладом і застосування до них примусових заходів медичного характеру, що не виключає осудності, тому її узагальнений законодавчий досвід не може бути вагомим аргументом на користь тієї чи іншої точки зору в науці вітчизняного кримінального права.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс Федеративної Республіки Німеччини [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://constitutions.ru/archives/5854/2>

2. Кримінальний кодекс Швейцарії [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.pandia.ru/text/77/458/812.php/>
3. Кримінальний кодекс Іспанії [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1247923&subID=100111282,100111286#text>
4. Нерсесян А.А. Вопросы наказуемости в уголовном праве ФРГ и США / А.А. Нерсесян. — М.: Наука. 1992. —С. 196.
5. Крылова Н.Е. Новый уголовный кодекс Франции // Государство и право – 1994. – №12. – 116 с.

Степанова Діана Олександрівна
курсант 3-го курсу інституту №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Павловська А.А.**
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 325 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ

Пандемія коронавірусної хвороби (COVID-19), яка наразі поширюється по всьому світу, викликала глобальні зміни у всіх сферах життя людства. Злочинність «на карантин» не пішла, натомість пандемія вплинула на характер злочинної діяльності. З одного боку, закриття кордонів, обмеження щодо проведення масових заходів, переведення працівників на «дистанційну» роботу, обмеження у роботі транспорту, розважальних і закладів харчування значно уповільнило певні види злочинів. З іншого – злочинці у зв'язку і нестабільною ситуацією в країні, наживаються на зростаючому попиті на деякі товари та послуги, що призвело до появи нових адаптивних видів злочинності.

У зв'язку з появою COVID-19 в Україні було прийнято низку нормативно-правових актів які були спрямовані на її стримування та мінімальне розповсюдження. Одним з основних законів України, який регулює питання щодо запобігання виникненню і поширенню епідемії, став Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 17 березня 2020 року. [1]

Цей закон передбачає посилення відповідальності за порушення протиепідемічних заходів, які діють на території України. Наприклад, до Кодексу України про адміністративні правопорушення було внесено деякі зміни, а саме: стаття 44-3 "Порушення правил щодо карантину людей" була доповнена другою частиною. Кримінальний кодекс України теж зазнав змін, ст. 325 «Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання

інфекційним хворобам та масовим отруєнням» була викладена у новій редакції

Стаття 44-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення визначає відповідальності за порушення правил карантину, санітарно-протиепідемічних, санітарно-гігієнічних норм, а також за перебування в громадських спорудах, будинках, громадському транспорті під час дії карантинних заходів без вдягнутих засобів індивідуального захисту, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно. Санкція даної статті є доволі суворою, так як сума штрафу становить для громадян від однієї до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 17 000 до 34 000 гривень), а для посадових осіб – від двох до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 34 000 до 170 000 гривень), що майже дорівнює розміру штрафу за ч.1 ст. 325 Кримінального кодексу України. [2]

Перелік дій за які особу буде притягнуто до адміністративної відповідальності за ст. 44-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення визначений у тексті Постанові Кабінету міністрів України №211 від 11.03.2020 року.

Відносно кримінальної відповідальності у вказаній сфері, то у статті 325 Кримінального кодексу України визначна відповідальність за порушення санітарних правил і норм встановлених з метою запобігання епідемічним та іншим інфекційним хворобам, а також масовим неінфекційним захворюванням (отруєнням) і боротьби з ними. [3]. На практиці довести поширення захворювання вкрай складно, оскільки кримінальні провадження за ст. 325 КК України будуть розслідуватися лише у разі, якщо буде підтверджено факт поширення інфекційного захворювання. [5]

Відмінність між кримінальною та адміністративною відповідальністю за порушення правил карантину полягає у наступному:

- діяння визначені у ст. 44-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачають недодержання саме карантинних заходів, які діють на території України із 2019 року, а ст. 325 Кримінального кодексу України поширюється на всі можливі правопорушення, які можуть спричинити розповсюдження різних інфекційних та неінфекційних захворювань, не обмежуючись COVID-19;

- для притягнення до кримінальної відповідальності необхідне обов'язкове настання негативних наслідків у вигляді поширення захворювання або ж дії особи завідомо могли спричинити поширенню таких захворювань, а для притягнення до адміністративної відповідальності достатнім буде наявність факту протиправного діяння[4];

- санкція ст. 44-3 КУпАП передбачає видом покарання за вчинене правопорушення лише штраф, розмір якого залежить

відчиненого діяння, а санкція ст. 325 КК України визначає штраф як вид покарання за першою частиною статті, а позбавлення волі – за діяння передбачені другою частиною даної статті.[6]

Таким чином, ми з'ясували, що головною проблемою кваліфікації кримінального правопорушення передбаченого ст. 325 Кримінального кодексу України в умовах пандемії коронавірусної хвороби є невизначеність повного кола діянь, за які особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності. Сам вид відповідальності у разі порушень карантинних правил і норм варіюється в залежності від наявності чи відсутності негативних наслідків або вчинення дій, які завідомо могли спричинити поширення різних захворювань.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 17 березня 2020 р. №530-IX, *Відомості Верховної Ради України*, 2020, №16, ст.100, редакція від 10.12.2020р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-20#Text>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984р. № 8073-Х *Відомості Верховної Ради Української РСР*, 1984, додаток до № 51, ст.1122, редакція від 17.03.2021р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
3. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2000р. №2341-III *Відомості Верховної Ради України*, 2001, №25-26, ст.131, редакція від 17.03.2021р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Електронний ресурс. Режим доступу: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA013580
5. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://legal100.org.ua/vidpovidalnist-za-porushennya-karantinu/>
6. Електронний ресурс. Режим доступу: https://mvs.gov.ua/ua/news/29039_Verhovna_Rada_vvela_administrativnu_ta_kriminalnu_vidpovidalnist_za_porushennya_pravil_karantinu_pri_koronovirusi.htm

Сандул Артем Ігорович

курсант 2-го курсу інституту №3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: **Павловська А.А.**

доцент кафедри кримінального права,

кандидат юридичних наук, доцент

ЧИННІСТЬ ЗАКОНУ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ЧАСІ

За загальним правилом, дія кримінального законодавства обмежена певними часовими рамками. Кримінальний закон починає застосовуватися

після його вступу в силу і діє аж до його скасування або заміни новим законодавчим актом.

Дія закону також може припинитися внаслідок закінчення терміну його дії, який був спочатку передбачено в самому законі, або відпадання обставин, що зумовили його прийняття (наприклад, воєнного стану).

У сучасних державах, як правило, до скоєного злочину застосовується той кримінальний закон, який діяв на час їх вчинення. Це правило не поширюється на випадки, коли новий кримінальний закон пом'якшує або виключає кримінальну відповідальність за вчинене діяння, такий закон може мати зворотну силу.

Закон про кримінальну відповідальність набирає чинності через десять днів з дня його офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його опублікування.

Кримінальна протиправність і караність, а також інші кримінально-правові наслідки діяння визначаються законом про кримінальну відповідальність, що діяв на час вчинення цього діяння.

Часом вчинення кримінального правопорушення визнається час вчинення особою передбаченої законом про кримінальну відповідальність дії або бездіяльності [1].

Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі припускає усвідомлення положень про:

- набрання чинності законом про кримінальну відповідальність;
- припинення чинності законом про кримінальну відповідальність;
- зворотню дію закону про кримінальну відповідальність.

Новий закон про кримінальну відповідальність набирає чинності:

- після десяти днів з дня його офіційного оприлюднення, якщо законом не визначено строк набрання ним чинності, але не раніше дня його опублікування;
- з дня його опублікування в офіційному виданні;
- з того строку, який у ньому зазначено;
- з дня набрання чинності іншим законом.

Закон про кримінальну відповідальність втрачає чинність:

- якщо він був скасований або змінений іншим законом про кримінальну відповідальність;
- у зв'язку із закінченням строку дії, на який був прийнятий закон;
- у зв'язку із визнання кримінального закону КСУ таким, що не відповідає Конституції України [2, с. 29].

Кримінальний кодекс України, безперечно, є законом, що визначає права й обов'язки громадян. У ньому містяться норми, які зобов'язують громадян дотримуватися певних правил поведінки в суспільстві, норми, які являють собою гарантії конституційних прав та свобод людини і громадянина тощо. Тому закон про кримінальну відповідальність, не

доведений до відома населення у порядку, встановленому законом, є нечинним.

Існування в законі принципу дії закону про кримінальну відповідальність у часі дає змогу особі, яка усвідомлює, що вона не порушує існуючих кримінально-правових заборон, поводитись у суспільстві впевнено й вільно.

Порядок набрання чинності закону про кримінальну відповідальність визначений у ст. 94 Конституції України. Відповідно до цієї статті, закон підписує Голова ВРУ і невідкладно направляє його Президентові України. Президент України протягом 15 днів після отримання закону підписує, беручи до виконання, та офіційно оприлюднює його. У цей же термін Президент України може скористатися правом вето і повернути закон з умотивованими і сформульованими пропозиціями до ВРУ для повторного розгляду [3].

Згідно зі ст. 58 Конституції України "ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення". Принцип ультраактивності закону, згідно з яким застосовується той кримінальний закон, який діяв під час вчинення злочину, базується на положеннях Загальної декларації прав людини і Міжнародного пакту про громадянські й політичні права і є загальновизнаним принципом кримінального права сучасних правових держав [3].

Дію нормативно-правового акту в часі слід розуміти так, що вона починається з моменту набрання цим актом чинності і припиняється з втратою ним чинності, тобто до події, факту застосовується той закон або інший нормативно-правовий акт, під час дії якого вони настали або мали місце.

Таким чином, законом про кримінальну відповідальність, який діяв на час вчинення цього діяння, слід вважати відповідний закон, який до моменту початку цього діяння набрав законної сили і до моменту закінчення діяння не втратив її.

Чинним визнається закон, що набув законної сили, до його скасування чи заміни новим законом, а якщо закон було прийнято на певний строк, - до закінчення цього строку.

Крім того, закон у цілому або його окремі положення (розділи, статті, частини статей тощо) можуть бути визнані неконституційними рішенням Конституційного Суду України і втрачають чинність з дня ухвалення такого рішення. При цьому закони чи їх окремі положення визнаються неконституційними, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності. Визнання їх неконституційними є підставою для відшкодування державою у встановленому законом порядку матеріальної та моральної шкоди, завданої фізичним або юридичним особам дією таких законів (їх окремих положень).

Злочинність і караність діяння, інші кримінально-правові наслідки діяння визначаються нормами Загальної та Особливої частин КК. Водночас злочинність у цьому контексті означає офіційне визнання злочином певного діяння, а так само замаху чи готування до певного діяння, а караність - наявність визначених у законі кримінального покарання (його виду і розміру). Що стосується інших кримінально-правових наслідків діяння, то до них слід віднести будь-які примусові заходи кримінально-правового характеру, які можуть поліпшити чи погіршити становище особи. Це зокрема: судимість (статті 88 - 91); примусові заходи виховного характеру (ст. 105), крім випадків застосування їх до особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння до досягнення віку, з якого може настати кримінальна відповідальність; примусові заходи медичного характеру (ст. 94); примусове лікування (ст. 96); обов'язки, які суд покладає на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням (статті 76, 79, 104); контроль за поведінкою засудженого (статті 76, 79, 83); конфіскація (вилучення) та знищення певних предметів, знарядь, сировини і матеріалів для їх виробництва (статті 176, 177, 2031, 204, 229) [1].

Здійснене згідно із Законом N 270-VI від 15 квітня 2008 р. розширення змісту частини 2 ст. 4 мало, зокрема, за мету привести її зміст у відповідність до частини 3 ст. 3 КК, згідно з якою цим Кодексом визначаються не лише злочинність і караність діяння, а також і його інші кримінально-правові наслідки [4].

Отже, чинність закону про кримінальну відповідальність у часі – це можливість його застосування залежно від часу вчинення кримінального правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (26.03.2021)
2. Вознюк А. А. Кримінальне право України. Загальна частина : конспект лекцій / А. А. Вознюк; вступне слово д.ю.н., проф. О. О. Дудорова. К. : Нац. акад. внутр. справ, «Освіта України», 2016. 236 с.
3. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (26.03.2021)
4. Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2008, N 24, ст.236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270-17#Text> (26.03.2021)

Майстренко Анастасія Олександрівна
курсант 2-го курсу інституту №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Павловська А.А.**
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕЦИДИВУ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕННЯХ

Рецидив кримінальних правопорушень – це вид множинності, який характеризується вчиненням нового умисного кримінального правопорушення суб'єктом або співучасниками, який (які) має (мають) судимість за умисний кримінальний правопорушення [7, с.210].

Споконвіку рецидив становив біля третини – інакше кажучи, злочин вчиняв не кожний десятий, а кожний третій зі звільнених [6, с.45].

Для кваліфікації множинності кримінальних правопорушень як рецидиву потрібно з'ясувати ряд таких обставин:

- суб'єкт кримінального правопорушення одноособово або у співучасті з іншими суб'єктами кримінального правопорушення вчинив декілька одиничних кримінальних правопорушень, кожен з яких передбачений в Особливій частині КК як самостійний склад кримінального правопорушення;
- кримінальні правопорушення, які утворюють рецидив є лише умисними;
- кримінальні правопорушення, з яких складається рецидив, вчиняються у різний час, тобто існує проміжок часу між вчиненням кожного з них, який визначається засудженням суб'єкта за раніше вчинене кримінальне правопорушення;
- раніше вчинене умисне кримінальне правопорушення не декриміналізовано (не усунуто його караність) новим законом, що набув чинності [4, с.213].

Таким чином, рецидив як вид множинності у всіх випадках може складатися із умисних кримінальних правопорушень, судимості за які у особи не знято або не погашено [2, с.196].

Можна виділити такі види рецидиву кримінальних правопорушень:

1. За характером вчинюваних суб'єктом кримінальних правопорушень можна виділити:

- загальний рецидив – це рецидив, до якого входять різноманітні кримінальні правопорушення, тобто не тотожні за родовим або безпосереднім об'єктами. Це, наприклад, випадок, коли особа має судимість за заподіяння умисного тілесного ушкодження та протягом строку судимості вчиняє шахрайство, чи якщо особа, маючи судимість за крадіжку, вчиняє хуліганство тощо. Загальний рецидив не впливає на кваліфікацію

злочину та розглядається за п. 1 ст. 67 КК як обставина, що обтяжує покарання.

- спеціальний рецидив – до якого належать тотожні чи однорідні кримінальні правопорушення, тобто однакові за складом або такі, що мають тотожні чи подібні безпосередні об'єкти у випадках спеціально передбачених Особливою частиною КК [1, с.107].

2. Залежно від кількості судимостей рецидив поділяється на два види:

- простий рецидив є в тих випадках, коли особа має дві судимості. Наприклад, маючи судимість за крадіжку, особа вчиняє вбивство, за яке теж засуджується, грабіж та ін.

- складний рецидив – це рецидив кримінальних правопорушень, за якого особа має три та більше судимості [1, с.109].

3. За ступенем небезпечності можна виділити:

- пенітенціарний рецидив за чинним КК виступає ознакою основного (простого) складу кримінального правопорушення.

Про те що відповідальність за відповідний злочин настає при наявності такого рецидиву, можна зробити висновок з диспозиції статті Особливої частини КК – вона повинна містити вказівку, що злочин вчиняється в ході відбування строкового покарання, до якого раніше було засуджено особу. Як правило, це вказівка на суб'єкта кримінального правопорушення, яким виступає особа в період відбування покарання [9, с.130].

Пенітенціарні кримінальні правопорушення вчиняються засудженими в місцях позбавлення і обмеження волі і вони є повторними, тобто рецидивними, представляючи тим самим підвищену громадську безпеку [8, с.122].

- рецидив тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень – має місце, коли суб'єкт (співучасники) вчинив нове умисне тяжке чи особливо тяжке кримінальне правопорушення, маючи судимість за тяжке чи особливо тяжке умисне кримінальне правопорушення [3, с.63].

Науковці відзначають, що правом на об'єднання, в тому числі з метою протидії пенітенціарному і постпенітенціарному рецидиву, володіють всі громадяни держави, якщо на це немає законних обмежень, для чого сформовано належну базу міжнародно-правових гарантій [5].

Отже, рецидив кримінального правопорушення у випадках, передбачених законом, впливає на кваліфікацію кримінального правопорушення. Це, перш за все, стосується спеціального рецидиву. У багатьох статтях Особливої частини КК попередня судимість прямо вказана як кваліфікуюча ознака. Тому, коли ця ознака встановлена в справі, вона повинна отримати своє вираження у кваліфікації кримінального правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Державний екзамен з кримінального права у питаннях та відповідях: навч. посіб. / уклад. Плужнік О.І., Конопельський В.Я., Гритенко О.А., Луріс В.Г. Одеса: ОДУВС, 2018. 270 с.
2. Концептуальні засади нової редакції Кримінального кодексу України: матеріали міжнар. наук. конф., м. Харків, 17–19 жовт. 2019 р. / редкол.: В.Я. Тацій (голов. ред.), А. П. Гетьман, Ю. В. Баулін та ін. Харків : Право, 2019. 500 с.
3. Кримінальне право України. Загальна та Особлива частини (у схематичних діаграмах) : посібник / за ред. А. В. Савченко, Ю. Л. Шуляк. К. : «Центр учбової літератури», 2015. 312 с.
4. Кримінальне право. Загальна частина. : навч. посіб. (в схемах) / за ред. В. О. Меркулова. Одеса : ОДУВС, 2013. 511 с.
5. Лукашевич С.Ю. Правові засади участі громадськості у протидії рецидивній злочинності. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/9734/1/Lukashevych_27-33 (дата звернення: 20.03.2021).
6. Навроцький В. О. Інтерпретація злочинності вустами теперішніх очільників органів кримінальної юстиції України. Сучасна криминологія: досягнення, проблеми перспективи : матеріали Міжнар. наук. конф., присвяч. 50-річчю каф. криминології та кримінально-виконавчого права (Харків, 9 грудня 2016 р.). Харків : Право, 2016. 236 с.
7. Орловський Р.С. Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації : лекції. Харків : Право, 2018. 368 с.
8. Пенітенціарний і постпенітенціарний рецидив. Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». Том XXIV. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 120-125
9. Стрижевська А. А. Сукупність злочинів за кримінальним правом України. Одеса: Фенікс, 2011. 345 с.

Мазур Марина Іванівна

курсант 3-го курсу інституту №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Павловська А.А.**
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент

**ГРОМАДСЬКА БЕЗПЕКА ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-
ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ**

Однією з найважливіших умов забезпечення прав і свобод людини, недоторканності її життя та здоров'я, власності, інших суспільних інтересів є охорона громадської безпеки в країні. Тому вона вперше в історії України віднесена законодавцем до числа самостійних важливих стрижневих цінностей (об'єктів), правове забезпечення охорони яких має своїм

завданням Кримінальний кодекс України (ст. 1), а в його Особливій частині вперше передбачена відповідальність за посягання на цей об'єкт у самостійному розділі. [1]

Громадська безпека є елементом, складовою національної безпеки України, яка визначається в Законі «Про основи національної безпеки України» як «захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам».

Відбиваючись у суспільній психології, громадська безпека утворює такий стан суспільної свідомості, такий соціальний настрій, який характеризується відсутністю загроз життю і здоров'ю, свободі, недоторканності та безпеці людей, власності та іншим цінностям, люди почувають себе в безпеці, є вільними від страху. Громадська безпека утворює атмосферу громадського спокою, обстановку впевненості в надійності та ефективності захисту від їх кримінальних правопорушень, у наявності для цього відповідних гарантій, відчуття безпеки, на яку можна покластися, у якій упевнені, яка заспокоює. Зворотною стороною потреби в громадській безпеці є стан громадського неспокою, стурбованості в надійній охороні спільноти, відчуття незахищеності від протиправних посягань, наявності небезпеки, загроз для життя, здоров'я, майна та інших цінностей, почуття втрати безпеки, її відсутності, страх за життя і майно тощо.[2]

Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки належать до числа найбільш небезпечних та розповсюджених в Україні, оскільки створюють загрозу життю і здоров'ю людей, власності, довілі, нормальній діяльності підприємств, установ та організацій. Відповідно родовим об'єктом цих кримінальних правопорушень є громадська безпека – це безпека від джерел підвищеної небезпеки, а саме: злочинних організацій, терористичних груп та інших злочинних об'єднань, зброї, предметів, що становлять підвищену небезпеку для оточення, вогню тощо

На кваліфікацію кримінальних правопорушень проти громадської безпеки впливає предмет, які мають бути придатними руйнувати, спричинити тілесні ушкодження чи смерть людині, заподіювати значну матеріальну шкоду. У випадку відсутності цієї ознаки, поводження з такими предметами не може спричинити шкоду громадській безпеці.

Об'єктивна сторона характеризується активними діями проти громадської безпеки. Деякі кримінальні правопорушення мають усічені (створення злочинної організації, банди, терористичної організації чи групи тощо) або матеріальні (недбале зберігання вогнепальної зброї чи бойових припасів, порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки тощо) склади. Для таких кримінальних правопорушень також обов'язковим є наявність причинного зв'язку між діянням та суспільно-небезпечним наслідком.[3]

На мою думку, найбільш важливим у боротьбі зі злочинністю та зміцненні громадської безпеки є викриття та усунення умов, що сприяють скоєнню кримінальних правопорушень. Тому слід якісно підготувати правоохоронні органи до справжньої боротьби із серйозними злочинами та правопорушеннями як через слабе технічне оснащення і низький рівень оперативно-розшукової роботи, так і через відсутність сучасних можливостей пошуку та закріплення доказів, проведення багатьох експертиз. Позитивні результати можуть бути отримані лише за умов послідовної демократизації усіх сфер життя, коли закони та діяльність правоохоронних органів надійно оберігають встановлений порядок управління, гідність особи, безпеку громадян, створюють належні умови для їх праці, відпочинку та побуту.[4]

Підсумовуючи вищевикладене, я вважаю, що громадська безпека є необхідною умовою та органічною складовою цивілізованого способу життя, успішного функціонування суспільства і держави, її інститутів, де охорона громадської безпеки повинна базується на правовому вихованні громадян, роз'ясненні їм чинного законодавства, їх прав та обов'язків, формуванні свідомого та добросовісного ставлення до законів, підвищенні правової культури. Поряд з цим в формуванні стабільної громадської безпеки важливе місце займає організаційна діяльність державних органів, в тому числі правоохоронних, що спрямована на припинення правопорушень, виявлення правопорушень та встановлення осіб, що їх скоїли, застосування до правопорушників визначених законом заходів.

Список використаних джерел:

1. Борисов В. І. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін та ін. 5-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2015. 680 с.
2. Соколовський В. Л. Об'єкт злочинів проти громадської безпеки /В. Л. Соколовський // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – № 4. – Т. 3. – С. 49–53.
3. Хавронюк М. І. Довідник з Особливої частини Кримінального кодексу України / М. І. Хавронюк. — К.: Істина, 2004. — 504 с.
4. Джужа О. М. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С. Азаров, В.К. Грищук, А.В. Савченко; За заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея; НАВС. К.: Юрінком Інтер, 2016. 1064 с.

Савчук Аліна Ігорівна

курсант 3-го курсу інституту №3 НАВС
Науковий керівник: **Павловська А.А.**
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент

ВІДМЕЖУВАННЯ ХУЛІГАНСТВА ВІД СУМІЖНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Кримінальний кодекс України визначає дії проти громадського порядку як акти, що посягають на систему суспільних відносин, регульованих правовими нормами, та інші соціальні норми (мораль, звичаї, традиції), що забезпечують душевний спокій, повагу до суспільної моралі, честі та гідності громадян, а також належне функціонування інститутів суспільства та держави.

У всіх цих діях загальним об'єктом є громадський порядок, а також нормальне існування цивільних відносин. Виходячи з характеристик безпосередніх об'єктів, ці кримінальні правопорушення можна розділити на дві групи:

кримінальні правопорушення проти громадського порядку («Групове порушення громадського порядку» - ст. 293 КК України, «Масові заворушення» - ст. 294 КК України, «Заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку» - ст. 295 КК України, «Хуліганство» - ст. 296 КК України);

кримінальні правопорушення проти суспільної моральності («Наруга над могилою» - ст. 297 КК України, «Знищення, руйнування або пошкодження пам'яток-об'єктів культурної спадщини та самовільне проведення пошукових робіт на археологічній пам'ятці» - ст. 298 КК України, «Жорстоке поводження з тваринами» - ст. 299 КК України, «Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості» - ст. 300 КК України, «Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів» - ст. 301 КК України, «Створення або утримання місць розпусти і звідництва» - ст. 302 КК України, «Проституція або примушування чи втягнення до заняття проституцією» - ст. 303 КК України, «Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність» - ст. 304 КК України)

Щодо розмежування протиправних діянь, варто детальніше дослідити дії, які безпосередньо спрямовані на порушення громадського порядку. Йдеться про кримінальні правопорушення, пов'язані з груповими посяганнями на громадський порядок (ст. 293 КК України «Групове порушення громадського порядку», ст. 294 КК України «Масові заворушення», ч. 2-4 ст. 296 КК України «Хуліганство»); кримінальні правопорушення, пов'язані зі спеціальним видом підбурювання (ст. 295 КК України «Заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку»);

а також кримінальні правопорушення, пов'язані з хуліганськими діями (ст. 296 КК України «Хуліганство») [1, с. 252].

Розрізнення хуліганства та пов'язаних із кримінальних правопорушень повинно враховувати не лише об'єктивні, але й суб'єктивні особливості. У зв'язку з тим, що лише хуліганський мотив втілюється для того, щоб висловити явну неповагу до суспільства ззовні, він повинен бути домінуючим у тому випадку, коли поряд з ним дії суб'єкта мотивуються іншими внутрішніми стимулами. Тому особисті мотиви можливі як частина хуліганства або як первинні мотиви, або як колективні, але другорядні. У першому випадку - особисті мотиви переростають у хуліганство і поглинаються останніми. У другому немає повного злиття мотивів, але переважають хуліганські мотиви. Критерієм класифікації хуліганських мотивів в аспекті проблеми є міра стримування впливу ситуації, в якій вчиняється дія. Таким чином, коли хуліганство має місце в ситуації особливо сильного стримування, це свідчить про те, що ступінь ворожості суб'єкта до громадського порядку дуже висока. Вчинення хуліганства в ситуації сильної стриманості свідчить про менший ступінь ворожості винного до цих соціальних відносин. Однак дії суб'єкта також мотивовані сильними хуліганськими мотивами.

Подолання впливу ситуації слабого стримуючого фактору практично можна розглядати як слабкий хуліганський мотив. Особисті мотиви за ступенем сили також можна поділити на три групи: особливо сильні, сильні та слабкі. Але перш ніж висвітлювати питання про критерії такої класифікації, доцільно визначити їх поняття та характеристики.

Особисті мотиви - це внутрішні спонукання, що виникли на основі певних стосунків суб'єкта з конкретною людиною. За джерелом, їх можна диференціювати наступним чином: мотиви, що виникли на основі негативної чи позитивної поведінки жертви; на підставі невизначеної ворожості до жертви. За характером породженої мети особисті спонукання поділяються на мотиви, втілені в намірі позбавити життя або завдати серйозних тілесних ушкоджень чи іншої шкоди людині. Ступінь впливу на емоційний стан суб'єкта характеризується оригінальністю мотивів, що викликали сильне емоційне збудження. Очевидно, що такі мотиви слід віднести до групи виключно сильних особистих мотивів. Іншим критерієм, що визначає належність мотиву до особливо сильної групи, може бути їх реалізація з метою позбавлення жертви життя або заподіяння тяжких тілесних ушкоджень. До групи сильних особистих спонукань належать мотиви, що виникли на основі певної (позитивної чи негативної) поведінки жертви, яка суттєво зачіпає інтереси суб'єкта. Мотиви, засновані на невизначеній неприязні до жертви, є слабкими особистими мотивами. Через те, що вони з'являються з незначної причини, такі внутрішні подразники дещо ближчі до хуліганських. Різниця полягає в тому, що перші виникають на основі відносно тривалих особистих або професійних стосунків. Кожен конкретний

особистий мотив може мати різну силу. Отже, помста, яка виникла на підставі неправомірної поведінки жертви та спричинила велике емоційне хвилювання суб'єкта, буде сильнішим мотивом, ніж помста, яка сталася в такому стані. Те саме стосується ревнощів та інших особистих мотивів. Виходячи з вищесказаного, ми можемо навести приблизний перелік варіантів кваліфікаційних дій, які мотивовані особистими мотивами та спричинили грубе порушення громадського порядку. [2, с. 78].

Таким чином, коли кримінальне правопорушення вчиняється в ситуації особливо сильного стримування, а дії суб'єкта спочатку були мотивовані сильними або слабкими особистими мотивами, це кваліфікується як хуліганство. Дії порушника слід розцінювати як хуліганство, навіть коли вони вчинені в ситуації сильної стриманості та спочатку мотивовані слабкими особистими мотивами. У цих випадках сила впливу ситуації, яка стримує винного від дій, що грубо порушують громадський порядок, більша за особистий мотив суб'єкта, який спонукає його діяти. Тому особисті мотиви не можуть визначити його рішучість вчинити кримінальне правопорушення. Але ці внутрішні стимули викликають притаманні почуття хуліганської неприязні до суспільства, його моральних вимог та правопорядку. Ці емоції переростають у потяг до дії, породжують інтелектуально-вольовий процес: постановка цілей, вибір форми протиправної поведінки. Правопорушник має на меті висловити явну неповагу до суспільства ззовні. Це визначає напрям його наміру. Коли сили стримуючого впливу ситуації та особисті мотиви рівнозначні або останні є більш важливим фактором, що впливає на вольову діяльність суб'єкта, його дії не є хуліганством. У таких випадках особисті спонукання призводять до підвищення емоційної збудливості, ніж ворожість до суспільства. Це визначає інтелектуальну спрямованість винного на певну ворожість до конкретної людини. За таких умов його дії спрямовані насамперед проти людини. Він не ставить за мету висловити очевидну неповагу до суспільства. Тому кримінальні правопорушення, вчинені з особливо сильними особистими мотивами в будь-якій ситуації, з сильними мотивами в ситуації сильного стримування та поза будь-якими особистими мотивами в ситуації слабого стримування, не можуть розглядатися як хуліганство. [2, с. 80].

Отже, при кваліфікації хуліганства важливо враховувати закономірності взаємозв'язку об'єктивних та суб'єктивних ознак цього кримінального правопорушення.

Список використаних джерел

1. Горох А.О. Відмежування закликів до вчинення дій, що загрожують громадському порядку, від суміжних злочинів. Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. № 5. С. 251-254.

2. Фесенко Є. В. Надто широке тлумачення ознак складу злочину хуліганства неприпустиме. Вісник Академії адвокатури України. 2014. № 2(30). С. 75-82.

Корінь Світлана Володимирівна
курсант 3-го курсу інституту №3 НАВС
Науковий керівник: **Павловська А.А.**
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ СУТЕНЕРСТВА АБО ВТЯГНЕННЯ ОСОБИ В ЗАНЯТТЯ ПРОСТИТУЦІЄЮ. ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЯ ДАНОГО ДІЯННЯ

Проституція – вид підприємницької діяльності, метою якого є надання послуг інтимного характеру, вжиття особою дій чи заходів, які роблять її доступною, для здійснення статевого акту з іншою особою на платній основі .[4]

Втягнення особи в заняття проституцією або примушування її до зайняття проституцією з використанням обману, шантажу чи уразливого стану цієї особи, або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, або сутенерство - караються позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років (передбачено нормою ст. 303 КК України). [1, ст.162-163]

Основним безпосереднім об'єктом кримінального правопорушення є моральні засади суспільства в частині підстав задоволення статевих потреб. Суспільна мораль вимагає, щоб зв'язки між людьми для задоволення статевих потреб встановлювалися на основі особистої симпатії, не допускає ведення статевого життя виключно за винагороду. Додатковим обов'язковим об'єктом кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 303, є статевая свобода, а також здоров'я особи і власність. Відповідно до примітки 1 до ст. 303 КК об'єктивна сторона злочину проявляється у таких формах: 1) систематичне заняття проституцією (ч. 1 ст. 303); 2) примушування чи втягнений у заняття проституцією (ч. 2 ст. 303); 3) сутенерство (ч. 4 ст. 303). [3]

Під наданням сексуальних послуг, слід розуміти, здійснення нормальних статевих актів, задоволення статевої пристрасті в неприродних формах, вчинення будь-яких інших дій сексуального характеру (пов'язаних, зокрема з різноманітними формами сексуальних збочень) з різними партнерами і не на основі особистої симпатії, приязні.

Сутенерство полягає у створенні, керівництві або участі в організованій групі, яка забезпечує: діяльність з надання сексуальних послуг особами жіночої та чоловічої статі з метою отримання прибутків. Дана група наділена, насамперед, загальними ознаками організованої групи, визначеними в ч. 3 ст. 28, та специфічними для неї - мета організованої групи полягає у забезпеченні діяльності з проституції. Сюди входять надання приміщень,

охорона, транспортні послуги, звідництво, рекламування, встановлення корупційних зв'язків для забезпечення невторчання державних органів тощо.

Суб'єктом кримінального правопорушення за ст. 303 КК можуть бути фізичні осудні особи, що досягли 16 річного віку. Суб'єктом примушування або втягнення в заняття проституцією або сутенерства по відношенню до неповнолітніх (малолітніх) може бути особа, якій на момент вчинення злочину виповнилося вісімнадцять років (ч. 3 ст. 303 КК). У ч. 2 ст. 303 КК зазначені спеціальні суб'єкти злочину: службова особа і особа, від якої потерпілий був у матеріальній чи іншій залежності. [3]

Також слід розглянути декриміналізацію даного діяння. На думку П. Фріса, декриміналізація – це процес визнання на державному рівні втрати криміналізованим діянням суспільної небезпечності, відсутність необхідності подальшої боротьби з ним за допомогою КК України та вилучення норм, що передбачають відповідальність за його вчинення, з чинного закону про кримінальну відповідальність [5, с. 27].

На сьогоднішній день за заняття проституцією кримінальна відповідальність не передбачена вона проіснувала з 1 вересня 2001 року до 11 лютого 2006 року. До 2006 року в Україні заняття проституцією було справою кримінальною. Раніше правоохоронні органи нашої держави керувалися ст. 303 Кримінального кодексу «Систематичне заняття проституцією». Правопорушникам загрожувало покарання у вигляді штрафу від п'ятдесяти до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадських робіт на строк до ста двадцяти годин, що згідно зі ст. 12 КК України відносило таку протиправну діяльність до категорії кримінальних правопорушень невеликої тяжкості. Проте Верховна Рада 11 років тому прийняла Закон «Про внесення змін до кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за торгівлю людьми та втягнення в заняття проституцією». [2] Таким чином, сьогодні за заняття проституцією чоловіка чи жінку притягають до адміністративної відповідальності.

Декриміналізація передбачає таке ж законодавче ставлення до секс-роботи, як до інших видів зайнятості. Немає окремих законів, винятково спрямованих на проституцію, діяльність, пов'язану з проституцією, та людей, які працюють у даній сфері. У рамках шаблону декриміналізації секс-робітниця і пов'язані із секс-бізнесом підприємства регулюються, наприклад, відповідно до чинних законів про зонування, норми безпеки та гігієну праці, трудове законодавство тощо. Секс-робітниця, які хочуть працювати незалежно, розглядаються як консультантки чи фрілансерки, а борделі підпадають під дію норм законів і безпеки, які впорядковують безпеку на робочому місці. Декриміналізація позитивно впливає на дестигматизацію проституції й усуває для працівниць секс-бізнесу загрозу арешту і втручання поліції. Ще одним позитивним ефектом декриміналізації — зменшення насильства щодо секс-працівниць, бо даний підхід виводить проституцію з тіні. Це, своєю чергою, дозволяє секс-робітницям відчувати себе

комфортніше та менше боятися звертатись до правоохоронних органів у випадку, наприклад, насильства з боку клієнтів.

З моєї точки зору, повністю побороти проституцію неможливо, тому варто просто зробити її безпечнішою. Гірка правда в тому, що проституція не може бути нешкідливою. Ніяк. В будь-якому разі проституційовані особи потрапляють до групи ризику: щодо венеричних хвороб, ВІЛ/СНІД, алко- і наркозалежності, самогубств, фізичного й психологічного насильства, ранньої смертності. Що більше обсяг проституції, то більша група ризику.

Отже, простих і найрезультативніших способів боротьби з проституцією поки що не існує. Найбільш вдалою на сьогодні стратегією є регулювання проституції: відмова від криміналізації секс-роботи чи пов'язаних із нею діяльності, виведення проституції з тіні, надання секс-робітницям трудових прав і доступу до медицини, надання секс-робітницям можливості самоорганізовуватися тощо.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2000р. №2341-III *Відомості Верховної Ради України*, 2001, №25-26, ст.162-163, редакція від 01.09.2019р.

2. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за торгівлю людьми та втягнення в заняття проституцією: Закон України від 12. 01. 2006 р., № 3316-IV (3316-15) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3316-15http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/024/300.php>

3. «Про регулювання проституції та діяльності секс-закладів»: Законопроект від 18.09.2015 р. № 3139 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56559

4. Фріс П. Криміналізація і декриміналізація у кримінально-правовій політиці. Вісник Асоціації кримінального права України. 2014. № 1 (2). С. 19–28.

Гільденскіольд Надія Миколаївна
курсант 2-го курсу інституту №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Павловська А.А.**
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент

КРИМІНАЛЬНО – ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Тема насильства, а саме домашнього насильства, на сьогоднішній день є актуальною як ніколи. Цьому сприяє багато факторів та умов. Як відомо,

насильство є однією з форм суспільно небезпечної поведінки особи, що обумовлено соціально-економічними, політичними і морально-психологічними умовами життя суспільства. Саме цей факт є причиною вчинення значної кількості кримінальних правопорушень та умовою диференціації кримінальної відповідальності за них. Домашнє насильство – одна з найсерйозніших форм порушення прав людини та одне із найпоширеніших кримінальних правопорушень. На жаль, воно є занадто травматичним видом насильства. Зокрема сформувалося розуміння того, що вже не достатньо лише покарати винних, а необхідно проводити роботу з тим, хто вчинив насилля, для виключення вірогідності повторення насильницьких актів, а також реабілітувати жертву.

Під змістом та формою насильства в більшості випадків розуміють: фізичне побиття; знущання; образи; приниження честі та гідності; маніпулювання та різноманітний вплив; тиск (моральний та психологічний); примус у різних формах; звинувачення, формування відчуття вини; безпідставне покарання; насильне обмеження у різноманітних діях; ігнорування; ізолювання від навколишнього світу, спілкування з іншими; контроль (наприклад, економічний); примушування до шлюбу; насилля на релігійному підґрунті; домагання (в тому числі сексуальні); зґвалтування; тиск у різних формах; фемінізація бідності; домашнє насильство. Отже, поняття насильство є багатогранним та вміщує у собі надзвичайно багато аспектів.

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначено, що: «домашнє насильство - діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь» [1].

Проаналізувавши дане визначення варто виокремити типи домашнього насильства:

1) між подружжям (чоловік – жінка, у більшості випадків насильство здійснює чоловік, але зустрічаються протилежні випадки);

2) батьками і неповнолітніми дітьми (насильство можуть здійснювати як батько, так і мати) [3, с.13];

3) між дорослими дітьми та батьками (насильство можуть чинити як дорослі діти стосовно батьків, так і навпаки, хоча перший випадок є більш розповсюдженим) [4, с.9].

4) між дітьми в одній родині (такі відношення, як правило, виникають на фоні насильницьких відношень між дорослими членами родини і можуть

мати різноманітний характер – старші діти можуть скоювати насильство над молодшими, брати над сестрами, діти можуть об'єднуватися для насильства над кимось одним із дітей) [3, с.13].

5) насильство між іншими членами сім'ї. Це насильницькі стосунки, наприклад, між тещею або тестем і зятем, свекром або свекрухою і невісткою, онуками та дідусем або бабусею тощо [4, с.9]. Отже, на даний час коло осіб, які можуть постраждати від домашнього насильства розширено, що дозволяє притягнути до відповідальності кривдників.

Досить часті випадки, коли жертви не повідомляють про факти домашнього насильства. Це, в свою чергу, обумовлено низкою чинників. Серед них центральне місце займає психологічна, моральна неспроможність особи, яка постраждала від домашнього насильства, засвідчити відкрито про наявність психологічного насильства в сім'ї, страх осуду збоку інших людей, страх бути незрозумілим, зневіра в допомогу [4, с. 180].

Правовим аспектом захисту жертв домашнього насильства в Україні є ухвалений 7 грудня 2017 року Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [1]. Його головними цілями слугують запобігання домашньому насильству, надання допомоги та захисту жертвам домашнього насильства, забезпечення відшкодування шкоди, завданої ним, а також притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності та зміна їхньої поведінки [1].

До чинного Кримінального кодексу України ст. 126¹ «Домашнє насильство» було введено наприкінці 2017 року, однак набула чинності ця норма 1 січня 2019 року [2]. Позитивним варто відмітити те, що Кримінальний кодекс України доповнено обмежувальними заходами, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство. В інтересах потерпілого від кримінального правопорушення, що пов'язане зі домашнім насильством, одночасно з призначенням покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, або звільненням з підстав, передбачених Кримінальним кодексом України, від кримінальної відповідальності чи покарання, суд може застосувати до особи, яка вчинила домашнє насильство, один або декілька обмежувальних заходів, відповідно до якого на засудженого можуть бути покладені наступні обов'язки:

«1) заборона перебувати в місці спільного проживання з особою, яка постраждала від домашнього насильства;

2) обмеження спілкування з дитиною у разі, якщо домашнє насильство вчинено стосовно дитини або у її присутності;

3) заборона наблизатися на визначену відстань до місця, де особа, яка постраждала від домашнього насильства, може постійно чи тимчасово проживати, тимчасово чи систематично перебувати у зв'язку з роботою, навчанням, лікуванням чи з інших причин;

4) заборона листування, телефонних переговорів з особою, яка постраждала від домашнього насильства, інших контактів через засоби зв'язку чи електронних комунікацій особисто або через третіх осіб;

5) направлення для проходження програми для кривдників або пробаційної програми» [2].

Нині нашою державою, суспільством загалом проводиться значна робота, що актуалізації та відкритості теми домашнього насильства для усіх громадян, проводяться різноманітні програми та створено цілодобові гарячі лінії для підтримки жертв домашнього насильства, створено та запущено пілотний проект «Поліна» тощо. Отже, ми рухаємо у правильному напрямку щодо подолання та мінімізації проявів домашнього насильства.

Важливим кроком до подолання проблеми домашнього насильства має стати її усвідомлення, як суспільством в цілому, так і кожним окремим громадянам. Адже ця проблема досить часто є прихованою і для суспільства, і для тих, хто є жертвою такого насильства. А це можливо лише за умови проведення широкої просвітницької кампанії, спрямованої на подолання стереотипів у сімейних відносинах та створення у суспільстві атмосфери нетерпимості до будь-яких проявів насильства та жорстокості.

Список використаної літератури:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>

2. Кримінальний кодекс України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 25-26, ст. 131

3. Запобігання насильства в сім'ї / Під заг. ред. А.В.Довженко, А. Й. Присяжнюк, В. А. Ганцюра. К. : ТОВ НОВА, 2014. 136 с.

4. Попередження насильства в сім'ї: Метод. рекомендації / М. І. Дмитренко, М. В. Тропінін, П. О. Власов Дніпропетровськ : Юрид. ін-т МВС України, 2016. 60 с.

5. Бова А. А. Модель факторів, що обумовлюють насильство в сім'ї. *Український соціум*. 2015. № 1 (6). С. 15.

Асауленко Анастасія Романівна
курсант 2-го курсу інституту №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Мостепанюк Л.О.**
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент

СУДИМІСТЬ ТА ЇЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ

Незважаючи на наявність в Кримінальному кодексі України (далі – КК) Розділу XIII під назвою «Судимість», законодавчо поняття судимості не визначено. Також науково-теоретична та довідково-енциклопедична

література не містить однозначного визначення терміну «судимість». Незважаючи на це, в науці кримінального права були спроби визначити досліджуване поняття. На думку М.І. Мельника та М.І. Хавронюка, судимість – це правовий стан особи, який виникає у зв'язку з її засудженням до кримінального покарання і за зазначених в законі умов характеризується настанням для неї певних правових наслідків [1, с. 207].

Для з'ясування сутності судимості необхідно визначити її ознаки. Так, істотними ознаками судимості є те, що вона:

- 1) є наслідком засудження за вчинення кримінального правопорушення, який триває і після відбуття покарання;
- 2) являє собою особливий правовий статус засудженого (має персональний характер і пов'язана лише з даною особою);
- 3) має чітко визначені часові рамки, встановлені вироком суду;
- 4) полягає в обмеженнях, які застосовуються до особи, що має судимість, інших несприятливих для неї правових наслідках;
- 5) умови перебігу судимості та її кримінально-правові наслідки визначені КК [1, с. 207].

Досліджуючи питання «правового значення» судимості, доцільно відокремлювати загально-правові, кримінально-правові та кримінально-виконавчі наслідки.

Загально-правові наслідки судимості – це різноманітні за видом, обсягом та порядком настання часткові обмеження прав і свобод особи, яка має судимість, що передбачаються нормами різних галузей права (крім кримінального), і застосовуються протягом усього або частини строку стану судимості особи, але не входить до змісту конкретного призначеного виду покарання. Вищезазначене нібито відповідає вимогам ч. 2 ст. 63 Конституції України, згідно з якою «засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду» [2]. Але фактично ж на законодавчому рівні питання про вид, зміст та межі загально-правових обмежень прав судимої людини не вирішено. А цих обмежень за різним галузевим законодавством України вже достатньо. Існує значна кількість законів і підзаконних актів України, якими передбачені різні обмеження прав осіб, які мають судимість.

Кримінально-правові наслідки – це ті фактори, що можуть посилити покарання особи. Саме тому вони виступають тими обставинами, що попереджають особу, яка вже має судимість, про те, щоб вона не вчиняла нового кримінального правопорушення. Кримінально-правові наслідки є певним запобіжним засобом, що повинен регулювати поведінку осіб, які мають судимість, і не допускати вчинення такими особами нових кримінальних правопорушень [3, с. 372-373].

На відміну від загально-правових, кримінально-правові наслідки судимості у зазначених аспектах настають лише у разі вчинення особою, що її має за раніше вчинене кримінальне правопорушення, нового будь-якого –

за формою вини – нового діяння. Обсяг і зміст цих наслідків у кожному конкретному випадку визначаються кримінальним законодавством.

Окрім загально-правових та кримінально-правових наслідків судимості, аналіз чинного кримінально-виконавчого законодавства України дає нам підстави стверджувати про наявність й кримінально-виконавчих наслідків судимості особи, яка вчинила кримінальне правопорушення та притягнена до кримінальної відповідальності з призначенням покарання. Кримінально-виконавчі наслідки, як і загально-правові та кримінально-правові наслідки судимості, – це сукупність певних правових обмежень, передбачених відповідними нормами кримінально-виконавчого права та встановлених щодо осіб, які перебувають у стані судимості .

Строк погашення судимості розпочинається з наступного дня після закінчення відбуття покарання. При цьому, при призначенні штрафу таким днем слід вважати день, наступний після сплати його повної суми. Також, якщо особі було призначене додаткове покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, то строк погашення судимості починається після спливу останнього дня відбування цього покарання. Спливає строк погашення судимості в останній день перебігу цього строку [1, с. 214].

Порядок обчислення строків погашення судимості передбачено у ст. 90 КК, яка встановлює загальне правило: строки погашення судимості обчислюються з дня відбуття основного і додаткового покарання.

При цьому, варто зазначити, що у строк судимості, як правило, включаються такі періоди:

- 1) час від вступу вироку в законну силу до початку виконання (відбування) покарання;
- 2) термін основного покарання;
- 3) термін додаткового покарання, якщо воно виконується після відбування основного покарання;
- 4) проміжок часу від закінчення відбування покарання до остаточного погашення судимості.

Зняття судимості визначається як форма дострокового припинення судимості в судовому порядку, яка є заохочувальною реакцією держави на бездоганну поведінку особи, котра має судимість. Також в правовій літературі зняття судимості визначається прискореним (достроковим) та пільговим її припиненням, оскільки воно можливе лише до закінчення строків погашення судимості, передбачених у ст. 89 КК [4, с. 302].

Зняття судимості означає припинення стану судимості до закінчення строків погашення судимості, передбачених у ст. 89 КК. Згідно зі ст. 91 КК зняття судимості можливе лише за сукупності таких умов:

- а) особа відбула покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі, а також додаткові покарання, якщо такі були призначені їй. Отже,

зняття судимості неможливе у разі засудження особи до штрафу, громадських робіт, виправних робіт, арешту;

б) особа зразковою поведінкою і сумлінним ставленням до праці довела своє виправлення;

в) закінчена не менш як половина строку погашення судимості, зазначеного у пунктах 6-9 ст. 89 КК. Щодо осіб, які вчинили кримінальні правопорушення у віці до 18 років, таке обмеження стосується тільки випадків відбуття ними покарання у вигляді позбавлення волі за тяжкий або особливо тяжкий злочин (ч. 3 ст. 108) [5, с. 386].

Підставою для зняття судимості, відповідно до ч. 1 ст. 91 КК, є встановлення судом виправлення особи, доведеного зразковою поведінкою і сумлінним ставленням до праці. Частиною 2 ст. 91 КК встановлено, що зняття судимості до закінчення строків, зазначених у статті 89 КК, не допускається у випадках засудження за умисні тяжкі та особливо тяжкі, а також корупційні кримінальні правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 7-ме вид., переробл. та допов. Київ : Юридична думка, 2010. 1288 с.

2. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

3. Митрофанов І.І. Кримінально-правові засоби впливу на осіб, які вчинили злочини : монографія. Кременчук : Вид. ПП Щербатих О.В., 2009. 488 с.

4. Кримінальне право України : Загальна частина : підруч. для студ. вищ. навч. закл. За ред. Ю.В. Александрова, В.А. Клименка. Київ : МАУП, 2004. 328 с.

5. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2014. 944 с.

Грицюк Дарина Павлівна

курсант 2-го курсу інституту №3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: **Мостепанюк Л.О.**

доцент кафедри кримінального права,

кандидат юридичних наук, доцент

СУДИМІСТЬ ТА ЇЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ

Незважаючи на наявність в Кримінальному кодексі України (далі – КК) Розділу XIII під назвою «Судимість», законодавчо поняття судимості не визначено. Також науково-теоретична та довідково-енциклопедична література не містить однозначного визначення терміну «судимість».

Незважаючи на це, в науці кримінального права були спроби визначити досліджуване поняття. На думку М.І. Мельника та М.І. Хавронюка, судимість – це правовий стан особи, який виникає у зв'язку з її засудженням до кримінального покарання і за зазначених в законі умов характеризується настанням для неї певних правових наслідків [1, с. 207].

Для з'ясування сутності судимості необхідно визначити її ознаки. Так, істотними ознаками судимості є те, що вона:

- 1) є наслідком засудження за вчинення кримінального правопорушення, який триває і після відбуття покарання;
- 2) являє собою особливий правовий статус засудженого (має персональний характер і пов'язана лише з даною особою);
- 3) має чітко визначені часові рамки, встановлені вироком суду;
- 4) полягає в обмеженнях, які застосовуються до особи, що має судимість, інших несприятливих для неї правових наслідках;
- 5) умови перебігу судимості та її кримінально-правові наслідки визначені КК [1, с. 207].

Досліджуючи питання «правового значення» судимості, доцільно відокремлювати загально-правові, кримінально-правові та кримінально-виконавчі наслідки.

Загально-правові наслідки судимості – це різноманітні за видом, обсягом та порядком настання часткові обмеження прав і свобод особи, яка має судимість, що передбачаються нормами різних галузей права (крім кримінального), і застосовуються протягом усього або частини строку стану судимості особи, але не входить до змісту конкретного призначеного виду покарання. Вищезазначене нібито відповідає вимогам ч. 2 ст. 63 Конституції України, згідно з якою «засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду» [2]. Але фактично ж на законодавчому рівні питання про вид, зміст та межі загально-правових обмежень прав судимої людини не вирішено. А цих обмежень за різним галузевим законодавством України вже достатньо. Існує значна кількість законів і підзаконних актів України, якими передбачені різні обмеження прав осіб, які мають судимість.

Кримінально-правові наслідки – це ті фактори, що можуть посилити покарання особи. Саме тому вони виступають тими обставинами, що попереджають особу, яка вже має судимість, про те, щоб вона не вчиняла нового кримінального правопорушення. Кримінально-правові наслідки є певним запобіжним засобом, що повинен регулювати поведінку осіб, які мають судимість, і не допускати вчинення такими особами нових кримінальних правопорушень [3, с. 372-373].

На відміну від загально-правових, кримінально-правові наслідки судимості у зазначених аспектах настають лише у разі вчинення особою, що її має за раніше вчинене кримінальне правопорушення, нового будь-якого –

за формою вини – нового діяння. Обсяг і зміст цих наслідків у кожному конкретному випадку визначаються кримінальним законодавством.

Окрім загально-правових та кримінально-правових наслідків судимості, аналіз чинного кримінально-виконавчого законодавства України дає нам підстави стверджувати про наявність й кримінально-виконавчих наслідків судимості особи, яка вчинила кримінальне правопорушення та притягнена до кримінальної відповідальності з призначенням покарання. Кримінально-виконавчі наслідки, як і загально-правові та кримінально-правові наслідки судимості, – це сукупність певних правових обмежень, передбачених відповідними нормами кримінально-виконавчого права та встановлених щодо осіб, які перебувають у стані судимості .

Строк погашення судимості розпочинається з наступного дня після закінчення відбуття покарання. При цьому, при призначенні штрафу таким днем слід вважати день, наступний після сплати його повної суми. Також, якщо особі було призначене додаткове покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, то строк погашення судимості починається після спливу останнього дня відбування цього покарання. Спливає строк погашення судимості в останній день перебігу цього строку [1, с. 214].

Порядок обчислення строків погашення судимості передбачено у ст. 90 КК, яка встановлює загальне правило: строки погашення судимості обчислюються з дня відбуття основного і додаткового покарання.

При цьому, варто зазначити, що у строк судимості, як правило, включаються такі періоди:

- 1) час від вступу вироку в законну силу до початку виконання (відбування) покарання;
- 2) термін основного покарання;
- 3) термін додаткового покарання, якщо воно виконується після відбування основного покарання;
- 4) проміжок часу від закінчення відбування покарання до остаточного погашення судимості.

Зняття судимості визначається як форма дострокового припинення судимості в судовому порядку, яка є заохочувальною реакцією держави на бездоганну поведінку особи, котра має судимість. Також в правовій літературі зняття судимості визначається прискореним (достроковим) та пільговим її припиненням, оскільки воно можливе лише до закінчення строків погашення судимості, передбачених у ст. 89 КК [4, с. 302].

Зняття судимості означає припинення стану судимості до закінчення строків погашення судимості, передбачених у ст. 89 КК. Згідно зі ст. 91 КК зняття судимості можливе лише за сукупності таких умов:

- а) особа відбула покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі, а також додаткові покарання, якщо такі були призначені їй. Отже,

зняття судимості неможливе у разі засудження особи до штрафу, громадських робіт, виправних робіт, арешту;

б) особа зразковою поведінкою і сумлінним ставленням до праці довела своє виправлення;

в) закінчена не менш як половина строку погашення судимості, зазначеного у пунктах 6-9 ст. 89 КК. Щодо осіб, які вчинили кримінальні правопорушення у віці до 18 років, таке обмеження стосується тільки випадків відбуття ними покарання у вигляді позбавлення волі за тяжкий або особливо тяжкий злочин (ч. 3 ст. 108) [5, с. 386].

Підставою для зняття судимості, відповідно до ч. 1 ст. 91 КК, є встановлення судом виправлення особи, доведеного зразковою поведінкою і сумлінним ставленням до праці. Частиною 2 ст. 91 КК встановлено, що зняття судимості до закінчення строків, зазначених у статті 89 КК, не допускається у випадках засудження за умисні тяжкі та особливо тяжкі, а також корупційні кримінальні правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 7-ме вид., переробл. та допов. Київ : Юридична думка, 2010. 1288 с.

2. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

3. Митрофанов І.І. Кримінально-правові засоби впливу на осіб, які вчинили злочини : монографія. Кременчук : Вид. ПП Щербатих О.В., 2009. 488 с.

4. Кримінальне право України : Загальна частина : підруч. для студ. вищ. навч. закл. За ред. Ю.В. Александрова, В.А. Клименка. Київ : МАУП, 2004. 328 с.

5. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2014. 944 с.

Кізюн Даяна Павлівна

курсант 2-го курсу інституту №3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: **Мостепанюк Л.О.**

доцент кафедри кримінального права,

кандидат юридичних наук, доцент

ВІДМЕЖУВАННЯ КРАЙНЬОЇ НЕОБХІДНОСТІ І НЕОБХІДНОЇ ОБОРОНИ

Поряд із схожістю інститутів крайньої необхідності та необхідної оборони у кримінальному праві існують і суттєві відмінності цих інститутів,

тому питання відмежування їх залишається актуальним та відкритим на даний момент.

Так, перш за все джерелом небезпеки порушення суспільного чи індивідуального інтересу, що створює стан крайньої необхідності, можуть бути, на відміну від джерела небезпеки при необхідній обороні, не тільки дії людини. Якщо при необхідній обороні джерелом небезпеки є лише суспільно небезпечне посягання особи на суспільний чи індивідуальний інтерес, то при крайній необхідності джерелом небезпеки, що створює такий стан, є не тільки посягання окремих осіб, але й стихійні сили природи, фізіологічні та патологічні процеси, напади тварин.

Різниця інститутів крайньої необхідності та необхідної оборони заключається в такій умові правомірності акту крайньої необхідності, як вимога, щоб небезпеку не можна було усунути при даних обставинах іншими засобами. При необхідній обороні цього не вимагається. Особа, на яку здійснюється посягання, не зобов'язана звертатися за допомогою до інших осіб, втікати чи відмовлятися від захисту в стані необхідної оборони «незначного» блага.

Досить суттєва різниця інститутів крайньої необхідності та необхідної оборони полягає у направленості спричинення шкоди: «третьій особі» – при крайній необхідності і особі, на яку посягають – при необхідній обороні.

Важливою відмінною рисою є також різна конструкція вимог співрозмірності інтересів при крайній необхідності і необхідній обороні. Обов'язковою вимогою правомірності акту крайньої необхідності є спричинення цим актом шкоди менш значної ніж відвернена. Зовсім інша умова є притаманною необхідній обороні. Шкода, спричинена актом необхідної оборони, може бути меншою, рівною і навіть більшою порівняно зі шкодою, яка загрожувала в результаті суспільно небезпечного посягання.

Різниця інститутів крайньої необхідності та необхідної оборони згідно кримінального права полягає ще й у тому, що особа, яка діє в стані крайньої необхідності і перевищує її межі, підлягає кримінальній відповідальності, окрім випадків, коли особа діяла у стані сильного душевного хвилювання.

Відмінність полягає ще й у розподілі ліній вирішення питань про цивільно-правові наслідки акту крайньої необхідності і необхідної оборони. Так, при необхідній обороні зовсім не постає питання про матеріальну відповідальність особи, яка здійснює право необхідної оборони, за шкоду, спричинену його захисними діями. Ці дії є правомірними і не тягнуть за собою ані кримінальної, ані цивільної відповідальності. Акт крайньої необхідності також являється правомірним актом, але у випадку перевищення його меж особа несе матеріальну відповідальність.

При перевищенні меж необхідної оборони наступає привілейована відповідальність і лише у випадках, спеціально передбачених в ст. 118, 124 Кримінального Кодексу України (далі – КК), а за перевищення меж крайньої

необхідності відповідальність настає на загальних засадах, хоча сам факт такого перевищення розглядається як обставина, що пом'якшує покарання.

Шкода при необхідній обороні може бути заподіяна лише особі, яка вчинила суспільно небезпечне посягання, а в стані крайньої необхідності шкода заподіюється, як правило, третім особам, тобто не особі, яка здійснила посягання, і не власним інтересам особи, котра заподіяла шкоду в стані крайньої необхідності.

До системи обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, відносять необхідну оборону, уявну оборону, затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення, крайню необхідність, фізичний або психічний примус, виконання наказу або розпорядження, діяння, пов'язане з ризиком, виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації.

Крайня необхідність має свої певні особливості, які відрізняють її від інших. Насамперед, крайню необхідність слід відрізнити від необхідної оборони за такими ознаками:

1) підставою необхідної оборони є суспільно небезпечне посягання людини, що викликає необхідність у його негайному відверненні або припиненні; підстава крайньої необхідності – небезпека, що безпосередньо загрожує правоохоронюваним інтересам, яку не можна усунути в даній обстановці інакше, ніж заподіянням шкоди;

2) при необхідній обороні шкода повинна бути заподіяна лише тому, хто посягає; при крайній необхідності шкода заподіюється правоохоронюваним інтересам держави, суспільства або особи, тобто при необхідній обороні відбувається сутичка «права з не правом», а при крайній необхідності, навпаки, сутичка «права з правом»;

3) при необхідній обороні заподіяна тому, хто посягає, шкода повинна відповідати небезпеці посягання та обстановці захисту; при крайній необхідності заподіяна шкода повинна бути рівнозначною або менш значною, ніж шкода відвернена;

4) перевищення меж необхідної оборони тягне привілейовану відповідальність і лише у випадках, спеціально передбачених ст. 118, 124 КК, а за перевищення меж крайньої необхідності відповідальність настає на загальних засадах, хоча сам факт такого перевищення розглядається як обставина, яка пом'якшує покарання.

Отже, різниця інститутів крайньої необхідності та необхідної оборони згідно кримінального права полягає ще й у тому, що особа, яка діє в стані крайньої необхідності і перевищує її межі, підлягає кримінальній відповідальності, окрім випадків, коли особа діяла у стані сильного душевного хвилювання.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/80731-10>

*100-РІЧНИЙ ДОСВІД НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ПЛЯ БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН*

2. Кузьмін А.Р. Необхідна оборона та крайня необхідність, як способи захисту громадських інтересів. URL: <http://ukrlogos.in.ua>.

3. Постанова Пленуму Верховного Суду України №1 від 26.04.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001700-02#Text>

Колесник Вікторія Вікторівна
курсант 2-го курсу інституту №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Мостепанюк Л.О.**
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент

ВИНА ЯК ОЗНАКА СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення визначається як внутрішня сторона кримінального правопорушення, тобто психічна діяльність особи, що відображує ставлення її свідомості й волі до суспільно небезпечного діяння, котре нею вчиняється, і до його наслідків.

Іноді її визначають дещо інакше, а саме як внутрішню сторону злочинного діяння; ті внутрішні процеси, які відбуваються у психіці осудної особи під час вчинення нею передбаченого кримінальним законом суспільно небезпечного діяння. Значення суб'єктивної сторони полягає у тому, що завдяки її правильному визначенню:

1. здійснюється належна кваліфікація діяння та його відмежування від інших кримінальних правопорушень;
2. встановлюється ступінь суспільної небезпеки діяння й особи, яка його вчинила;
3. здійснюється індивідуалізація покарання особи, вирішується питання про можливість його звільнення від кримінальної відповідальності й покарання.

Але у будь-якому разі сутність визначення цього елемента складу кримінального правопорушення пов'язується з психічним ставленням суб'єкта, яке розглядається та враховується лише відносно суспільно небезпечного діяння і його наслідків і повинно характеризуватись конкретною формою вини.

Вина особи – це основна, обов'язкова ознака будь-якого складу кримінального правопорушення, вона визначає саму наявність суб'єктивної сторони і значною мірою її зміст. Відсутність вини виключає суб'єктивну сторону і тим самим склад кримінального правопорушення.

Без вини не може бути кримінального правопорушення. Слід зазначити, що винність, як обов'язкова ознака, що підлягає з'ясуванню в процесі проведення кримінально-правової кваліфікації впливає, в першу чергу, з конституційної норми: згідно з ч. 1 ст. 62 Конституції України особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду [1]. Це положення також відтворене у ч. 2 ст. 2 Кримінального Кодексу України (далі – КК) [2].

Отже, можна дійти висновку, що вина розглядається законодавцем як категорія психологічна. Одночасно вона розглядається і як категорія соціальна, бо особа, яка вчиняє кримінальне правопорушення, нехтує вимогами суспільства, посягає на його інтереси, завдає суттєвої шкоди особі, суспільству, державі [3, с. 92].

З урахуванням положень ст. 24-25 КК вина може проявлятися у формі умислу або необережності [2]. Вона має певні характеристики, до яких належать:

- зміст вини – ставлення особи до усієї сукупності об'єктивних ознак вчинюваного нею діяння;
- соціальна сутність – негативне або зневажливе ставлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, до суспільних відносин;
- ступінь вини – кількісний показник, оціночна категорія, що виражає міру негативного ставлення особи до основних соціальних цінностей, охоронюваних законом;
- форми вини – зазначені в законі поєднання певних ознак свідомості і волі особи, що вчиняє суспільно-небезпечне діяння, передбачене КК.

У свою чергу, умисел поділяється на умисел прямий і умисел непрямий, а необережність поділяється на кримінально протиправну самовпевненість і кримінально протиправну недбалість. Ці форми і види вини конструюються залежно від змісту й співвідношення інтелектуального і вольового моментів і характеризують психічне ставлення особи до вчинюваного нею суспільно небезпечного діяння та його наслідків. Інтелектуальний момент визначає ті чинники, які належать до свідомості особи, а вольовий – ті чинники, які належать до її волі.

Також обґрунтованою та справедливою є позиція професора П. Фріса, який зазначає саме взаємозв'язок інтелектуального і вольового моментів вини, диференціює вини на умисел і необережність, однак така схема не є жорсткою, і дає можливість виділення кримінальних правопорушень з двома формами вини [5, с. 189]. Таке твердження знаходить своє відображення в диспозиції окремих статей Особливої частини КК, в яких до ставлення до діяння характеризується умислом, а до наслідків – необережністю. Зокрема: ч.2 ст.121, ч.3 ст.133, ч.2 ст.134, ч.3 ст.135, ч.3 ст.136, ч.2 ст.137, ч.3 ст.150-1, ст.286 КК.

Аналізуючи вище викладене, можна зробити висновок, що кримінально-правове значення вини полягає в тому, що вона є обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони будь-якого кримінального правопорушення, дозволяє провести відмежування злочинної поведінки від незлочинної, впливає на кваліфікацію кримінальних правопорушень і розмежування суміжних кримінальних правопорушень, визначає ступінь суспільної небезпечності діяння та особи, яка його вчинила, а отже, має значення для

індивідуалізації покарання, а також впливає на можливість звільнення особи від кримінальної відповідальності і покарання.

Список використаних джерел:

1. Конституція України (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 03 вересня 2019 р.)
2. Кримінальний кодекс України, Редакція від 17.03.2021 р. // ВВР України. 2001, № 25-26, ст.131.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 9-те вид., переробл. та допов. Київ : Юридична думка, 2012. 1316 с.
4. Фріс П.Л. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. 2-те видання, доповнене і перероблене. Київ: Атіка , 2009. 512 с.

Майданик Кирило Павлович
курсант 2-го курсу інституту №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Мостепанюк Л.О.**
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент

**ДО ПИТАННЯ ЗВІЛЬНЕННЯ
ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ**

Україна перебуває на шляху становлення як правова та демократична держава, яка дотримується принципів верховенства права, законності, забезпечення прав та свобод людини та громадянина. Це пов'язано з реформами різних галузей законодавства. Зокрема, йдеться про кримінальне законодавство та державну політику із питань протидії злочинності в цілому. Одним із таких заходів є інститут звільнення від кримінальної відповідальності.

Як відомо, норми права мають базуватися на наукових обґрунтуваннях, досягненнях та розробках. Саме тому актуальними є наукові дискусії щодо окремих положень кримінального законодавства. Завдяки цьому відбувається їх постійне вдосконалення, що забезпечує відповідність сучасним реаліям та запровадження більш досконалого та ефективного правового регулювання.

Положення щодо звільнення від кримінальної відповідальності регулюється окремим розділом Кримінального кодексу України (далі – КК): Розділом 9. Так, зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 44 КК, особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, звільняється від кримінальної відповідальності у випадках, передбачених КК [1]. Окремо слід наголосити на суб'єкті звільнення від кримінальної відповідальності. Так, відповідно до ч. 2 ст. 44 КК, звільнення від кримінальної відповідальності у випадках,

передбачених КК, здійснюються виключно судом [1]. Таким чином, єдиним органом, що має повноваження визнати особу такою, що не підлягає застосуванню до неї кримінального покарання, є суд.

Говорячи про підстави звільнення від кримінальної відповідальності, можна назвати такі, як звільнення:

- у зв'язку з дійовим каяттям,
- у зв'язку з примиренням винного з потерпілим,
- у зв'язку з передачею особи на поруки,
- у зв'язку із зміною обстановки,
- у зв'язку із закінченням строків давності.

Необхідно більш детально визначити характеристики таких підстав.

Дійове каяття є важливою підставою звільнення від кримінальної відповідальності, яка спрямована на те, щоб не застосовувати до особи заходів кримінальної відповідальності у разі її щирого визнання вини. Як відомо, головною метою кримінальної відповідальності є виправлення особи, забезпечення усвідомлення нею негативного характеру вчиненого правопорушення. Тому у разі визнання особою своєї вини та розуміння суспільної небезпечності діяння, що вона вчинила, відпадає необхідність застосовувати відповідні заходи до такої особи. Тому така підстава безпосередньо пов'язана з особою порушника та з його світоглядом, зокрема, щодо правопорядку, моральних норм, який сформований на момент вирішення питання про притягнення до відповідальності.

Примирення винного з потерпілим також є тією підставою звільнення від кримінальної відповідальності, що характеризує особу порушника. У разі визнання своєї вини перед потерпілим та задоволення його інтересів суд може не притягувати винну особу до кримінальної відповідальності.

Взяття особи на поруки колективом установи або підприємства може відбуватися лише на підставі заяви такого колективу. Однак така підстава звільнення від кримінальної відповідальності є недостатньо обґрунтованою. Це пов'язано із тим, що колектив та будь-яка особа взагалі не може відповідати за вчинки іншої особи та гарантувати невчинення нею нових правопорушень.

Перші три підстави безпосередньо пов'язані з особою винного, з визнанням ним негативних наслідків вчиненого правопорушення, їх усвідомленням та бажанням змінити власну поведінку, тобто мають суб'єктивний характер. При цьому їх застосування залежить від ступеня тяжкості вчиненого кримінального правопорушення. Такі підстави можуть бути застосовані лише у разі вчинення особою вперше кримінального проступку або нетяжкого кримінального правопорушення.

Останні дві вищенаведені підстави обумовлені діяльністю органів державної влади, зокрема, законодавця або правоохоронних органів. Так, якщо на момент вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності буде встановлено, що внаслідок зміни обстановки вчинене

особою діяння втратило суспільну небезпечність або воно перестало бути суспільно небезпечним, суд визнає особу як таку, що не підлягає кримінальній відповідальності. Така підстава також залежить від ступеня тяжкості правопорушення та застосовується лише у разі вчинення особою кримінального проступку або нетяжкого кримінального правопорушення вперше.

Іншим видом звільнення від кримінальної відповідальності є сплив строків давності. Мова йде про випадки не виявлення та не притягнення особи до відповідальності правоохоронними органами в строки, встановлені законодавством.

Інститут звільнення від кримінальної відповідальності слід відрізнити від інституту звільнення від покарання та його відбування. Зазначені поняття мають різну природу та визначені різними розділами КК. Так, інститут звільнення від покарання та його відбування спрямований на те, щоб надати особі право не відбувати покарання або його певний строк, або його частини та реабілітуватися в суспільстві швидше. Ця процедура застосовується у разі зменшення рівня чи втрати особою суспільної небезпечності, а також у разі недоцільності чи неможливості застосування чи відбування покарання.

Більш того, звільнення від покарання та його відбування може бути застосоване лише до засудженої особи. При цьому в такому разі, у особи залишається наявність судимості, що також відрізняє її від звільнення від кримінальної відповідальності.

Отже, звільнення від кримінальної відповідальності становить собою інститут кримінального права, що має певні особливості. Тому зазначене залишається актуальним як предмет подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України в ред. від 30 груд. 2020 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 19.03.2021).

Машталяр Вадим Андрійович
курсант 2-го курсу інституту №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Мостепанюк Л.О.**
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент

ПОВТОРНІСТЬ, СУКУПНІСТЬ ТА РЕЦИДИВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ

У Кримінальному кодексі України (далі – КК) [1] у розділі VII Загальної частини «Повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень» регламентовано випадки вчинення особою двох і більше

кримінальних правопорушень. У науці кримінального права ці випадки об'єднані під загальним поняттям «множинність кримінальних правопорушень». Відповідно повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень розглядається окремими формами множинності кримінальних правопорушень, кожна з яких має специфічний кримінально-правовий зміст.

Однак, як зазначено у Постанові Пленуму Верховного Суду № 7 від 4 червня 2010 р. «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність та рецидив злочинів та їх правові наслідки» цей зміст визначений у КК так, що деякі із цих форм не виключають одна одну. Тому вчинення особою двох або більше кримінальних правопорушень може за відповідних умов утворювати сукупність і повторність (наприклад, вчинення грабежу особою, яка раніше вчинила крадіжку), повторність і рецидив (наприклад, вчинення вимагання особою, яка має судимість за шахрайство). Це зумовлює необхідність визначення нормативного змісту вказаних проявів множинності кримінальних правопорушень.

Множинність кримінальних правопорушень як родові поняття передбачає наявність таких основних (істотних та обов'язкових) ознак:

- 1) це різновид суспільно небезпечної поведінки однієї і тієї самої особи;
- 2) суспільно небезпечна поведінка особи у поєднанні з іншими фактичними обставинами відповідає кільком (двом або більше) окремим юридичним складам кримінальних правопорушень;
- 3) суспільно небезпечна поведінка особи, що відповідає кільком юридичним складам кримінальних правопорушень, з урахуванням нормативного змісту відповідних положень кримінального права України не може визнаватись єдиним (єдиним) кримінальним правопорушенням;
- 4) за кожний із вчинених кримінальних правопорушень особа несе або має нести окрему кримінальну відповідальність;
- 5) передбачені законом кримінально-правові наслідки кожного з вчинених кримінальних правопорушень певною мірою впливають на зміст та (або) обсяг сукупної кримінальної відповідальності особи.

Сформульовані основні ознаки поняття множинності кримінальних правопорушень, на наш погляд, відображають кримінально-правовий зміст даного явища достатньою мірою та можуть бути використані в якості родових ознак, тобто таких ознак, які притаманні усім проявам множинності кримінальних правопорушень.

В свою чергу, основний кримінально-правовий зміст кожного із зазначених проявів множинності кримінальних правопорушень може бути визначений шляхом:

- а) виокремлення специфічних ознак даного прояву;

б) конкретизації окремих родових ознак множинності кримінальних правопорушень, актуальної для даного прояву;

в) системного поєднання родових ознак множинності кримінальних правопорушень (у тому числі конкретизованих) зі специфічними для даного прояву ознаками [3, с. 336].

На сьогодні невирішеною залишається проблема кваліфікації повторності кримінальних правопорушень. Законодавці окремих зарубіжних держав намагаються вирішити цю ситуацію на законодавчому рівні. Певне правило кваліфікації в окремих КК доповнює частину статті, що визначає окреме поняття. Наприклад, в ч. 5 ст. 11 КК Казахстану зазначено, що у випадках, коли неодноразовість кримінальних правопорушень передбачена як обтяжуюча ознака, що тягне за собою більш суворе покарання, вчинені особою кримінальні правопорушення кваліфікуються за відповідною частиною статті Особливої частини КК, які передбачають покарання за неодноразовість кримінальних правопорушень. У тих випадках, коли неодноразовість кримінальних правопорушень не передбачена в статті як кваліфікуюча ознака, вона відповідно до ст. 54 КК Казахстану може враховуватись при призначенні покарання [4, с. 37].

Специфічними ознаками повторності кримінальних правопорушень у науковій літературі різних історичних періодів називають неодноразовість їх вчинення, а також певні особливості самих кримінальних правопорушень. Виокремлення третьої специфічної ознаки повторності кримінальних правопорушень (не має значення, чи була особа засуджена за раніше вчинений кримінальний правопорушення) з формально-логічної точки зору можливе, однак, на наш погляд, у даному випадку йдеться про конкретизацію однієї з родових ознак множинності кримінальних правопорушень – за кожний з вчинених кримінальних правопорушень особа несе або має нести окрему кримінальну відповідальність [3, с. 338].

Слід зазначити, що всі кримінальні правопорушення, що входять до сукупності, підлягають самостійній кваліфікації; наявність повторності і рецидиву тягне за собою більш сувору кваліфікацію вчиненого; повторність і рецидив визначаються як обставини, які обтяжують покарання при його призначенні; встановлені спеціальні правила призначення покарання при сукупності кримінальних правопорушень і при рецидиві [5, с. 1].

Проблеми рецидиву кримінальних правопорушень досліджували у своїх працях О.О. Дудоров, І.О. Зінченко, М.Й. Коржанський, В.В. Кузнецов, М.І. Мельник, В.О. Навроцький, А.В. Савченко, Т.І. Созанський, В.І. Тютюгін, Б.М. Телефанко, П.Л. Фріс, М.І. Хавронюк. В роботах зазначених науковців питання рецидиву кримінальних правопорушень висвітлюються в контексті вчення про множинність кримінальних правопорушень [2, с. 251]. Майже кожен другий засуджений вчинив не один, а два і більше кримінальних правопорушень або раніше засуджувався за вчинення кримінального правопорушення. В середньому кожний третій

кримінальне правопорушення вчиняються рецидивістом. Причому рецидивісти вчиняють переважно тяжкі кримінальні правопорушення — вимагання, розбої, тяжкі посягання проти особи, тяжкі види хуліганства.

Отже, для оптимізації вивчення множинності кримінальних правопорушень, є необхідним використання положень КК, інших нормативно – правових актів та юридичної літератури.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001№ 2341-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 2526, ст.131.
2. Устрицька Н.І. Поняття рецидиву злочинів за кримінальним правом України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. №3. 2018. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyku.pdf (дата звернення: 28.03.2021).
3. Колос О.В. Специфічні ознаки повторності злочинів у теорії кримінального права. *Часопис Київського університету права*. 2013/2. URL: http://kul.kiev.ua/images/chasop/2013_2/336.pdf (дата звернення: 28.03.2021).
4. Устрицька Н. І. Кваліфікація повторності злочинів: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 216 с. URL: http://nbuv.gov.ua/images/dorobku_partneriv/Ystrucka.pdf (дата звернення: 28.03.2021).
5. Мельник П.М., Швець Ю.М. Множинність злочинів:повторність, сукупність та рецидив злочину. URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/16700/1.pdf> (дата звернення: 28.03.2021).

Нікулін Назар Валерійович

курсант 2-го курсу інституту №3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: **Мостепанюк Л.О.**

доцент кафедри кримінального права,

кандидат юридичних наук, доцент

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ПІДСТАВИ

У науці кримінального права немає єдиного розуміння кримінальної відповідальності: її ототожнюють із кримінальним покаранням; характеризують як різновид обов'язку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення; розглядають її як специфічні кримінально-правові відносини; розуміють як реалізацію санкції Кримінального кодексу України (далі – КК); розглядають як засудження винної особи за вироком суду за скоєне кримінальне правопорушення із призначенням вироку чи без нього. Лише у Загальній частині КК словосполучення «кримінальна відповідальність» використано у заголовках двадцяти статей. Відсутність відповідного законодавчого визначення, що спричинило дискусії вчених

щодо сутності, меж та особливостей аналізованої кримінально-правової категорії, певною мірою компенсується рішенням Конституційного Суду України у справі про депутатську недоторканність [1], яка розрізняє поняття кримінальної відповідальності та притягнення до кримінальної відповідальності.

Як фундаментальна, наскрізна категорія кримінального права, нерозривно пов'язана з кримінально-правовими відносинами, кримінальна відповідальність взаємодіє з такими інститутами Загальної частини кримінального права, як закон про кримінальну відповідальність, склад кримінального правопорушення, покарання, звільнення від покарання та його відбування, судимість.

Вважається, зазначає В.О. Навроцький, що позитивна кримінальна відповідальність, що дозволяє з'ясувати вплив правової норми на формування законослухняної поведінки, реалізується в рамках регулятивних кримінально-правових відносин. З моменту досягнення віку, з якого може настати кримінальна відповідальність, предмет потрапляє в сферу кримінального права. Обов'язок суб'єкта не порушувати ці норми відповідає праву держави вимагати їх дотримання, заохочувати активність суб'єкта та заявляти про свою позитивну відповідальність [2, с. 17].

Атрибутом будь-якої юридичної відповідальності є засудження, яке не є типовим для позитивної відповідальності. Кожен зобов'язаний дотримуватися кримінально-правових норм, і відповідальність несуть лише ті, хто винен у їх порушенні. Відповідальність походить від фрази «дай відповідь», а тому може стосуватися лише минулого. Якщо юридична відповідальність, у тому числі кримінальна, регулюється правовими нормами, то позитивна відповідальність – переважно нормами моралі [2, с. 17].

Згідно з ч. 1 ст. 62 Конституції України, особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вина не буде доведена законно встановлена судом. Відповідно до ст. 3 КК лише особа підлягає кримінальній відповідальності, винний у кримінальному правопорушенні, тобто той, хто умисно або з необережності вчинив суспільно небезпечне діяння, передбачене законом. Ніхто не може бути притягнутий до відповідальності за будь-яке кримінальне правопорушення через будь-які дії чи бездіяльність, які не становили кримінального правопорушення відповідно до національного чи міжнародного права на момент його вчинення.

Ці положення дають підстави розглядати кримінальну відповідальність як особливий правовий інститут, у межах якого держава реагує на протиправну поведінку суб'єкта кримінального правопорушення.

Кримінальна відповідальність передбачає офіційну оцінку відповідним державним органом протиправної поведінки особи. Основою кримінальної відповідальності є наявність у діях особи кримінального правопорушення,

передбаченого кримінальним законодавством. Це форма реалізації державою правоохоронних норм, яка в кінцевому рахунку, як правило, полягає у застосуванні до винного конкретних кримінальних заходів примусового характеру за вироком суду.

Кримінальна відповідальність може сприймати не лише форму покарання. Згідно з вироком суду, воно може бути зведене лише до засудження особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, та звільнення від покарання (ч. 2 ст. 50 КК). Особа може бути засуджена умовно або відстрочкою виконання вироку (ст. 45, 46, 46-1 КК). Отже, сам факт початку кримінального провадження проти конкретної особи, затримання чи обвинувальний акт щодо неї не може бути визнаний кримінальною відповідальністю. Особа не несе кримінальної відповідальності, поки її суд не визнає винним у скоєнні кримінального правопорушення та не набуде чинності обвинувальний вирок суду.

Підстава кримінальної відповідальності сформульована в ст. 2 КК, яка визначає, що «підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого КК». У ч. 2 ст. 2 КК відтворюється конституційне положення про презумпцію невинуватості (ч. 1 ст. 62 Конституції України): «Особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду» [3]. Саме вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого законом, є фактичною підставою кримінальної відповідальності.

Таким чином, кримінальна відповідальність – це найсуворіший вид юридичної відповідальності, встановлений державою в санкціях статей Особливої частини КК, який застосовується лише судом у кримінальному процесі до суб'єкта кримінального правопорушення і полягає у позбавленні винної особи певних прав.

Список використаних джерел:

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України (справа про депутатську недоторканність). Рішення від 27.10.1999 № 9-рп/99 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-99>
2. Навроцький В. О. Українське кримінальне право. Загальна частина : підручник / за ред. В. О. Навроцького. Київ : Юрінком Інтер, 2013. 712 с.
3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131.

Панченко Вероніка Вікторівна
курсант 2-го курсу інституту №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Мостепанюк Л.О.**
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ НА ПІДСТАВІ ЗАКОНУ ПРО АМНІСТІЮ

Важливе місце в українському законодавстві, яке регулює систему покарань, займає амністія. Це підтверджується врегулюванням амністії не лише кримінальним, а й іншими видами законодавства: конституційним, кримінальним процесуальним, кримінально-виконавчим.

У перекладі з латинської амністія означає "прощення", тобто винна особа звільняється від покарання (або частини покарання), яке слід застосовувати за скоєне кримінальне правопорушення. Існування цього інституту зумовлене впровадженням принципів гуманізму в діяльності органів державної влади [1, с. 149].

У Законі України «Про застосування амністії в Україні» від 01.10.1996 р. визначається, що амністією є повне або часткове звільнення від відбування покарання осіб, визнаних винними у вчиненні кримінального правопорушення, або кримінальні провадження стосовно яких розглянуті судами, але вироки стосовно цих осіб не набрали законної сили

Законом передбачено:

- а) повне звільнення зазначених у ньому осіб від відбування призначеного судом покарання (повна амністія);
- б) часткове звільнення зазначених у ньому осіб від відбування призначеного судом покарання (часткова амністія) [2].

Коло осіб, до яких не може бути застосована амністія, визначено у ч. 4 ст. 86 Кримінального кодексу України (далі –КК): особи, визнані винними у вчиненні корупційних кримінальних правопорушень, вироки стосовно яких не набрали законної сили, не можуть бути звільнені від відбування покарання, а особи, вироки стосовно яких набрали законної сили, – не можуть бути повністю звільнені законом про амністію від відбування покарання. Зазначені особи можуть бути звільнені від відбування покарання після фактичного відбуття ними строків, встановлених ч. 3 ст. 81 КК [3].

Ст. 4 Закону України «Про застосування амністії в Україні» передбачає наступне коло осіб, щодо яких не може бути застосована амністія:

- б) осіб, яким смертну кару в порядку помилування замінено на позбавлення волі, і до осіб, яких засуджено до довічного позбавлення волі;
- в) осіб, які мають дві і більше судимості за вчинення умисних тяжких та/або особливо тяжких кримінальних правопорушень, крім випадків індивідуальної амністії;

г) осіб, яких засуджено за кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України, терористичний акт, бандитизм, умисне вбивство при обтяжуючих обставинах;

д) осіб, яких засуджено за кримінальні правопорушення або кримінальні правопорушення, що спричинили загибель двох і більше осіб;

е) осіб, стосовно яких протягом останніх десяти років було застосовано амністію або помилування незалежно від зняття чи погашення судимості та які знову вчинили умисне кримінальне правопорушення.

Амністія також не застосовується до осіб, засуджених за умисне вбивство; катування; насильницьке донорство; незаконне позбавлення волі або викрадення людини, якщо при цьому сталося заподіяння смерті, або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягли за собою смерть [2].

Видання актів про амністію належить до компетенції вищого законодавчого органу держави – Верховної Ради України. У законі про амністію вказуються: категорії осіб, які підлягають звільненню; види покарань, від яких звільняються засуджені; обсяг амністії (її поширення лише на покарання або ж і на кримінальну відповідальність); категорії осіб, до яких не застосовується амністія; органи, на які покладається виконання закону про амністію; інші питання [4].

Амністія відрізняється від інших форм покарання, тому її можна вважати актом «прощення» особи, яка вчинила кримінальне правопорушення і була засуджена. Адже інші види звільнення від покарання пов'язані з певними додатковими умовами, які свідчать або про втрату особою, яка вчинила кримінальне правопорушення, суспільної небезпеки, або ж про втрату суспільної небезпеки вчиненого діяння. Застосування амністії не має нічого спільного з ані з проявами позитивної посткримінальної поведінки, ані зі строками, які пройшли від часу вчинення кримінальних правопорушень, за винятком положень ч. 4 ст. 86 КК, а також зміною будь-яких інших обставин.

Застосування розглядуваного різновиду звільнення від відбування покарання може мати місце лише за наявності підстави, якою є набрання чинності відповідним законом України, яким оголошена амністія. При цьому звільнення від покарання на підставі останнього може бути здійснено шляхом того, що засуджений повністю або частково звільняється від основного і додаткового покарання.

У ході виконання припису акта про амністію щодо осіб, які підпадають під його дію, приймаються відповідні документи: постанова органу дізнання або попереднього розслідування про припинення кримінального провадження, що санкціонується прокурором; якщо справу розглядає суд, він постановляє обвинувальний вирок про звільнення винного від покарання, а якщо справа перебуває у касаційній інстанції, суд виносить ухвалу про закриття кримінального провадження; постанова органу, що відає відбуванням покарання, – про звільнення особи від подальшого відбування покарання (постанову санкціонує прокурор).

Законом може бути передбачене скорочення строків відбування покарань певних видів. Закон про амністію не може передбачати заміну одного покарання іншим чи зняття судимості щодо осіб, які звільняються від відбування покарання. Особи, на яких поширюється амністія, можуть бути звільнені від відбування як основного, так і додаткового покарання, призначеного судом.

Якщо кримінальним правопорушенням було завдано шкоду, то особа, звільнена на підставі Закону України «Про амністію» від 05.07.2001 р., повинна її відшкодувати, оскільки амністія не звільняє засудженого від цього обов'язку [4].

Таким чином, слід зазначити, що інститут амністії має міжгалузевий характер, оскільки такі акти приймаються не судом, а законодавчим органом держави, їх застосування покладається на установи виконання покарання, суд і правоохоронні органи.

Список використаних джерел:

1. Подлісняк І.С. Деякі проблеми застосування амністії в Україні. Збірник тез доповідей студентів, аспірантів та здобувачів – учасників 73-ї звітної конференції Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, 25 квітня 2017 р. Одеса, 2017. 302 с.
2. Про застосування амністії в Україні: Закон України від 01.10.1996 р., № 48. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2593-14#Text>
3. Кримінальний кодекс України від 5.04.2001 р., № 25-26. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
4. Кримінально-виконавче право України: навч. посіб. Звільнення на підставі закону про амністію та акта про помилування. URL: <http://mego.info/>

Фельдман Віталій Миколайович
курсант 2-го курсу інституту №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Мостепанюк Л.О.**
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ СУКУПНОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРИ ЇЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Наявність у поведінці особи такої форми множинності кримінальних правопорушень, як сукупність, тягне ряд кримінально-правових наслідків. Вони виявляються у наступному:

- 1). Особа визнається винною у вчиненні кількох злочинних діянь.
- 2). У формулі кваліфікації при сукупності кожний юридичний склад кримінальних правопорушень відображається окремо.

3). Кримінальним кодексом України (далі – КК) у ст. 33 передбачений особливий порядок призначення покарання при сукупності кримінальних правопорушень .

4). При реальній сукупності кримінальних правопорушень факт вчинення особою кількох діянь може розглядатись як обставина, що обтяжує відповідальність.

Вирішуючи питання кваліфікації даного виду множинності кримінальних правопорушень, передусім, слід встановити, що зближує повторність і сукупність.

І при сукупності, і при повторності вчиняється два або більше кримінальних правопорушень, кожне з яких утворює самостійний одиничний склад. Такі кримінальні правопорушення, що утворюють ці поняття, вчиняються послідовно, з певним проміжком між ними у часі. Всі кримінальні правопорушення, що входять до повторності або утворюють реальну сукупність, вчинені до засудження хоча б за одне з них.

Але, що ж відрізняє ці два поняття? У пошуках цієї відмінності слід йти шляхом порівняння видів фактичної повторності з реальною сукупністю. При повторності тотожних кримінальних правопорушень, що є закінченими або всі складають замах, все вчинене охоплюється однією і тією ж статтею КК, а при реальній сукупності кожне із злочинних діянь підпадає під ознаки самостійної статті КК. Наприклад, дві або більше закінчені крадіжки кваліфікуються за ч. 2 ст. 185 КК, повторне одержання неправомірної вигоди службовою особою – за ч. 2 ст. 368 КК.

Інакше полягає справа з повторністю тотожних кримінальних правопорушень, коли делікти, що входять до неї, підпадають під різні частини однієї і тієї ж статті КК, або, утворюючи повторність, розрізняються лише тим, що один з них є закінченим, а другий – замахом на кримінальне правопорушення (або навпаки). У цих випадках вчинене, як вказувалося вище, потрібно кваліфікувати за правилами сукупності кримінальних правопорушень. Така повторність тотожних кримінальних правопорушень виступає як вид реальної сукупності.

Те ж слід сказати і про повторність однорідних кримінальних правопорушень, що припускають, кваліфікацію кожного діяння за самостійною статтею КК. Так, вчинення крадіжки, а потім шахрайства потребує посилання на кожну із статей, які передбачають відповідальність за ці кримінальні правопорушення, причому з урахуванням, що друге кримінальне правопорушення є повторним. Але така ситуація свідчить, що перед нами реальна сукупність кримінальних правопорушень. І дійсно, зазначені види повторності у той же час є видами реальної сукупності. У таких випадках відбувається своєрідне з'єднання повторності і сукупності (це так звана «повторність – сукупність»).

Цікавою є думка, що стосується сукупності кримінальних правопорушень щодо виділення реально-ідеальної сукупності як окремого

виду сукупності, яка практично не виділяється жодним автором в навчальній літературі. Між тим, очевидно, що ідеальна та реальна сукупності не вичерпують всіх можливих варіантів вчинення кількох злочинних діянь у межах даної форми множинності. Реально-ідеальна сукупність кримінальних правопорушень представляє саме такі варіанти. Вона має місце тоді, коли кілька кримінальних правопорушень, що мають різні юридичні склади, особа вчиняє кількома діяннями, і принаймні одне з цих діянь одночасно передбачене кожним із зазначених складів. Прикладами реально-ідеальної сукупності будуть умисне вбивство потерпілого під час незаконного заволодіння належного йому автомобіля, умисне тяжке тілесне ушкодження, спричинене потерпілому під час вимагання.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р.
2. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 7 «Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки».
3. Мельник М.І., Хавронюк М.І. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. Київ, 2016. URL: <https://legalexpert.in.ua/komkodeks/uk.html>

Черненко Вікторія Юріївна

курсант 2-го курсу інституту №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Мостепанюк Л.О.**
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА ЙОГО ВИДИ

Кримінальне право становить систему правових норм, які визначають певне коло суспільно небезпечних діянь як кримінальні правопорушення і встановлює за їх вчинення покарання та інші заходи кримінально-правового характеру. Єдиним джерелом кримінального права в Україні є лише Кримінальний кодекс України (далі – КК), який був прийнятий 7 сесією Верховної Ради України 5 квітня 2001 року та набрав чинності 1 вересня 2001 року. Тобто, поняття кримінального правопорушення та все, що з ним пов'язано ми можемо знайти лише в положеннях КК.

З 7 липня 2020 року, відповідно до положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінального

правопорушення» від 22 листопада 2018 року, вступили в силу зміни до КК щодо запровадження терміну «кримінальне правопорушення».

У ч.1 ст. 11 КК визначено, що кримінальним правопорушенням є передбачене КК суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення. Відповідно до ч. 2 ст. 11 КК не є кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого КК, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі.

Виходячи з даного визначення, ми можемо сказати, що для кримінального правопорушення характерні такі ознаки:

- Суспільна небезпечність – це властивість діяння спричиняти суттєву шкоду або створювати загрозу заподіяння такої шкоди суспільним відносинам, які охороняються законом про кримінальну відповідальність.

- Протиправність – це заборона суспільно небезпечного діяння законом про кримінальну відповідальність під загрозою покарання.

- Винність – це вчинення винного, умисного або з необережності суспільно небезпечного діяння, передбаченого законом про кримінальну відповідальність.

- Караність – це встановлення законом про кримінальну відповідальність покарання або інших заходів кримінально-правового впливу за вчинення суспільно небезпечного діяння, визнаного кримінальним правопорушенням.

Відмінність кримінального правопорушення від інших правопорушень ми можемо визначити за такими критеріями:

- Об'єкт посягання (за своїм соціальним значенням він є більш важливим, ніж об'єкт цивільних, адміністративних та інших правопорушень);

- За характером та ступенем суспільної небезпеки (кримінальне правопорушення спричиняє більшу шкоду, ніж правопорушення або створює загрозу спричинення такої шкоди);

- За видом протиправності та характером санкцій;

- За органом, що застосовує покарання (за вчинення кримінального правопорушення покарання призначає лише суд, а за вчинення інших правопорушень стягнення можуть призначити уповноважені особи).

Ст. 12 КК визначає, що кримінальні правопорушення за ступенем тяжкості поділяються на кримінальні проступки і злочини [1].

Кримінальний проступок – це передбачене КК діяння (дія або бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі [1].

Злочини поділяються на:

- Нетяжкі;

- Тяжкі;
- Особливо тяжкі.

Нетяжким злочином є зазначене в КК діяння, за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше 5 років.

Тяжким злочином є зазначене в КК діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше 10 років.

Особливо тяжким злочином є зазначене в КК діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад двадцять п'ять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, позбавлення волі на строк понад 10 років або довічного позбавлення волі.

Отже, виходячи з вищезазначеного ми можемо помітити, що відмежування кримінального проступку від злочину полягає у тому, що за вчинення злочину може передбачатися покарання у вигляді штрафу у розмірі від 3 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк до 15 років, або довічне позбавлення волі. А кримінальний проступок може каратися основним покаранням у вигляді штрафу, який не може бути більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та взагалі не передбачає покарання, пов'язане з позбавленням волі [2].

Іншими критеріями класифікації кримінальних правопорушень, крім ступеня тяжкості є:

- Ознаки та види їх об'єктів – щонайменше 20 видів за розділами Особливої частини КК.
- Форма вини – умисна, необережна, з подвійною формою вини.
- Ступінь завершеності злочинної діяльності – закінчені та незакінчені правопорушення.
- Мотиви вчинення – корисливий, мотив помсти, хуліганський мотив.
- Наявність чи відсутність предмета.
- Суб'єкт правопорушення – загальний та спеціальний.

Список використаних джерел:

1. Електроний ресурс – Режим доступу
:https://protocol.ua/ua/vidi_kriminalnih_pravoporushen_i_riznitsya_mig_nimi/
2. Електроний ресурс – Режим доступу
:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

Мельничук Надія Миколаївна

Здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра ННІ №1 НАВС

Науковий керівник: **Симоненко Н.О.**

доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ЗАСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ ЩОДО НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЯ ІЗ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ АБО ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ СТ.263 КК УКРАЇНИ

Незаконне поведження зі зброєю в структурі кримінальних правопорушень проти громадської безпеки є найбільш поширеним кримінальним правопорушенням. Динаміка незаконного поведження зі зброєю бойовими припасами або вибуховими речовинами свідчить про стабільне зростання. Акцентовано увагу з поширення випадків вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст.263 КК України, сприяє вчиненню кримінальних правопорушень із використанням зброї.

Актуальність даного дослідження пояснюється недостатньою розробленістю деяких питань щодо криминологічної характеристики та запобігання незаконного поведження із зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, що вимагає ретельного дослідження на даний час з необхідністю поглибленого їх аналізу. Встановлено, що рівень незаконного поведження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами щороку все більше зростає.

За даними Міністерства внутрішніх справ України у 2016 році зареєстровано 5976 кримінальних правопорушень, у 2017 року працівниками поліції задокументовано майже 7677 кримінальних правопорушень щодо незаконного поведження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, станом на 2018 рік статистика становить 8002 кримінальних правопорушень, та відповідно до 2020 року вчинення кримінальних правопорушень зросло ще більше.

Безпосереднім причинам незаконного поведження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, притаманні декілька факторів: соціально-економічні, культурно-психологічні, правові, організаційно-управлінські.

До основних безпосередніх соціально-економічних факторів вчинення незаконного поведження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами належать існування збройного конфлікту на Сході України, політична нестабільність, різке зростання військової злочинності, що впливає на джерела надходження неконтрольованої зброї, а також матеріальна не забезпеченість осіб та відповідні на даний час карантинні заходи що призводять до безробіття осіб.

Основні культурно-психологічні фактори: культурна деградація особистості, неможливість активного опору негативним явищам навколишнього середовища, поширеність психології правового нігілізму та вседозволеності, затвердження психології безкарності за вчинення злочину, поширеність насильства у засобах масової інформації, факт популяризації вогнепальної зброї у суспільстві.

До правових факторів, що впливають на зростання злочинності в Україні в цілому прийнято відносити: нестабільність політичного режиму, нестабільність кримінальної політики, корумпованість працівників державної служби, порушення міждержавних кордонів після окупації АРК Крим, відчуження населення від управління державними справами та контролю за системою заходів протидії злочинності.

Організаційно-управлінські фактори запобігання незаконному поводженню зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами полягають, в першу чергу, в недостатній ефективності функціонування державної системи щодо виявлення та припинення каналів незаконного обігу зброї у зв'язку зі слабкою матеріально-технічною базою. Також організаційно-управлінські фактори здебільшого пов'язані із певними проблемами кадрового забезпечення, слабкою організацією взаємодії та координації між окремими структурними ланками та відсутністю єдиного централізованого обліку зброї, що знаходиться в обороті, її основних частині боєприпасів або вибухових речовин. Одним з організаційно-управлінських факторів незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами є порушення порядку видачі дозволів на володіння вогнепальною зброєю. Нажаль, допускаються факти видачі дозволів на право носіння зброї раніше засудженим особам і особам, які ведуть злочинний спосіб життя.

Дослідивши судову практику можна встановити, що у переважній більшості випадків до осіб, що вчинили кримінальне правопорушення, передбачених ст.263 КК, застосовано ст.75 КК, що обумовлено відсутністю вибору при призначенні покарання, окрім покарання у виді позбавлення волі на певний строк, що призводить до фактичної безкарності злочинних діянь осіб, які звільняються від відбування покарання з випробуванням, унеможливорює досягнення цілей кримінального покарання і головне, не дозволяє уникнути небезпеки, що загрожує суспільству.

В сучасних умовах основну роль в протидії незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами і його попередженню покликано виконувати заходи кримінально-правового характеру. До них можна віднести такі заходи запобігання незаконному поводженню зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами: врегулювання та згладжування соціальних, економічних, політичних, національних протиріч, зміцнення державної влади та правоохоронної системи, забезпечення конституційного ладу та територіальної цілісності

держави; створення соціокультурних умов для нормального розвитку громадян, проведення дозвілля, відпочинку, позитивної реалізації особистих можливостей, інтересів, потреб людини, підвищення освітнього, культурного рівня.

Спеціально-кримінологічний рівень запобігання полягає в цілеспрямованому впливі на криміногенні детермінанти, пов'язані з окремими видами злочинної поведінки. Так і комплекси специфічних причин і умов усувають або нейтралізують в процесі діяльності відповідних суб'єктів, для яких профілактична функція належить до професійних завдань. Серед суб'єктів спеціально-кримінологічного запобігання головна роль належить органам Національній поліції.

Отже, до спеціально-кримінологічних заходів запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї, боєприпасів або вибухових речовин можна віднести: проведення загально державної комплексної інвентаризації озброєння, боєприпасів, вибухових речовин з метою визначення їх реальної кількості та дотримання правил їх зберігання, транспортування, використання, знищення тощо; посилення прикордонного режиму і митного контролю з метою недопущення проникнення в Україну злочинних елементів з тимчасово окупованих територій та інших країн, удосконалення кримінального законодавства (ст.263, ст.263-1 КК України), забезпечення суворого обліку зброї, боєприпасів, та вибухових речовин на всіх стадіях поводження з ним; взаємодія правоохоронних органів із залученням представників зарубіжних країн; контроль за дотриманням правил обліку, зберігання, носіння, перевезення зброї у воєнізованих та правоохоронних організаціях.

Список використаних джерел:

1. Андреева О. Б. Діяльність органів внутрішніх справ по профілактиці правопорушень в сучасних умовах: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 1999. 16с.
2. Копотун І.М. Громадський порядок як об'єкт кримінально-правової охорони : автореферат. дисертація. кан. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / І.М. Копотун. – К., 2008. – 16 с.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. №.- 30 ст.263, ст. 233-1.
4. Литвин О.П., Ящурицький В.Ю. Правоохоронна діяльність у сфері забезпечення загальної громадянської безпеки. с.327.
5. Мельниченко С.П Криміналістика: розслідування незаконного обігу вогнепальної зброї та тілесних ушкоджень. [Електроний ресурс] – Режим доступу :<https://works.doklad.ru/view/OTttLlrjO54/allc.14>
6. Міністерство Внутрішніх Справ України Наказ «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку,

перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів» 21.08.98 № 622 [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>

7. ППВСУ Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами від 26.04.2020 № 3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02>.

Зяць Павло Олександрович
слухач магістратури 1-го курсу 101 н.г..
Навчально-наукового інституту № 3 НАВС
Науковий керівник: **Комаринська Ю.Б.**
заступник директора ННІ № 3 НАВС з
навчально-методичної та наукової роботи,
кандидат юридичних наук, доцент

КОРЕЛЯЦІЙНІ ЗВ'ЯЗКИ СПОСОБІВ ВЧИНЕННЯ ТА ПРИХОВУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН

Відповідно до статті 17 Конституції України захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу.

Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом [1].

Інформація щодо незаконного перетинання кордону, незаконної міграції на території України щоденно лунає в засобах масової інформації. Така ситуація та неналежна увага до неї стимулює зростання транснаціональної злочинності.

У криміналістиці під способом вчинення злочину розуміється образ дій злочинця, який проявляється в певній взаємопов'язаній системі дій та прийомів підготовки, вчинення і приховування злочину. Зазвичай досягнення злочинних цілей стає можливим на основі застосування комбінацій способів, що реалізують при підготовці, вчиненні, приховуванні злочину та в інших акціях.

Не дивлячись на важливість окремого дослідження способів підготовки, вчинення та приховування злочинів, не можна забувати про взаємопов'язаність цих способів. Спосіб вчинення злочину залежить від

способу підготовки та обраного злочинцем способу приховування злочину, а останній від способу підготовки та вчинення злочину [2, с. 8-9].

Перед вчиненням злочину, особи, які збираються незаконно перетнути кордон, частіше за все, прибувають до державного кордону, оглядають місцевість та обирають маршрути руху. При цьому, зазвичай, вони віддають перевагу тій місцевості, яка менш за все контролюється прикордонниками та закритим ділянкам місцевості.

Зустрічаються випадки вчинення дій, спрямованих на незаконне переправлення осіб через кордон шляхом "перекусування" дротів сигналізаційного комплексу.

Вивчаючи кримінальні справи, закінчені провадженням дізнання, було встановлено, що найбільш характерним місцем вчинення злочину є:

- зона прикордонного контролю;
- зелена ділянка, тобто поза зоною прикордонного контролю [3].

Незаконне переправлення осіб через державний кордон може здійснюватись як на в'їзд так і на виїзд [4].

Для першого способу найбільш характерним є незаконне перетинання осіб через державний кордон на в'їзді за допомогою:

- а) дійсних паспортних документів.

Найбільше використовуються канали легального в'їзду іноземців з країн ризику для навчання (22%), службова мета (18%), туризм (18%).

Переважно службову мету поїздки використовували громадяни Ірану, В'єтнаму та Китаю, приватну - Китаю.

Більшість громадян Китаю прямує до навчальних закладів м. Києва, В'єтнаму - до м. Харкова, Індії - до міст Києва, Харкова, Одеси.

Основні маршрути, які використовуються для легального в'їзду в Україну:

-авіаційним транспортом: Пакистан - Дубаї - Київ (Бориспіль), Одеса; Пакистан - Дубаї - Стамбул - Київ (Бориспіль); Москва (Шереметьєво) - Київ (Бориспіль), Дніпропетровськ; Стамбул - Сімферополь;

-залізничним транспортом: Москва - Київ, Харків, Одеса через пункти пропуску "Конотоп" та "Харків - пасажирський".

Найбільш активними ділянками переправлення незаконних мігрантів через кордон є: в Україну - українсько-російська - 72%, українсько-білоруська -25%; з України - українсько-словацька-55%, українсько-польська - 21%, - українсько-угорська - 20%.

- б) недійсних паспортних документів, за допомогою інших осіб [5, 297].

Дуже часто через кордон України прямують особи у яких мета поїздки не співпадає цілі, або які приховуються від прикордонного контролю.

Другий спосіб є найпоширенішим способом незаконного перетину особами через державний кордон тобто поза пунктом пропуску або так званою «зеленою ділянкою». Причина полягає в тому, що щільність охорони

державного кордону значно мала, що саме спрощує перетин кордону порушниками [6, 157].

Проаналізувавши способи вчинення, зазначеного кримінального правопорушення, зрозумілим стає, що у самому способі вчинення передбачаються елементи приховування цього злочину.

Під приховуванням злочину розуміють дії, які ускладнюють встановлення не лише самої події злочину, але і його окремих обставин.

Спосіб приховування злочину як криміналістична категорія – це інтегральне поняття, в більшості випадків те, що являє собою комплекс різноманітних прийомів, що виконуються злочинцем та іншими особами.

Предметом приховування є будь-які фактичні дані, на основі яких орган дізнання, слідчий та суд встановлюють наявність або відсутність суспільно небезпечного діяння, винуватість особи, яка скоїла це діяння, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи, тобто докази, включаючи в цей предмет і допоміжні факти, слугують засобом встановлення обставин, що складають предмет доказування по справі [2, с. 14].

Для переправлення на в'їзді в Україну та транзиту через територію України, як правило, використовуються вантажівки, вантажівки з причепами та спеціальними сховищами, автобуси із затемненими вікнами, легкові автомобілі та інші.

Вибір часу вчинення злочину переправлення осіб через державний кордон зумовлений певними закономірностями. Як правило, злочинним часом вважається темна пора доби або кінець зміни прикордонного наряду, коли йде прийом та зміна чергування, що характеризується в цей період меншою увагою прикордонників. Часто вчинення злочину переправлення осіб через державний кордон планується у погану погоду, вихідні чи у святкові, чи передсвяткові дні, саме коли потік через державний кордон дуже інтенсивний. Майже в усіх випадках організовані групи порушників використовують Україну як транзитну країну у Польщу та Словаччину [3].

Більше половини осіб, які потребують допомоги у незаконному переправленні їх через кордон складають люди, які незадоволені своїм матеріальним становищем та у віці до 30 років. Кордон намагаються перетнути великими групами.

Характерними особами, які перетинають державний кордон є особи, які прямують із країн ризику, тобто країн, де загострені такі обставини, як політична, економічна, військова, соціальна.

Виходячи із аналізу матеріалів кримінальних проваджень, можна зробити висновок, що особа організатора незаконного переправлення у першу чергу характеризується стійкими міжнародними зв'язками із злочинцями суміжних з Україною держав, а також країн потенційних постачальників нелегальних мігрантів. Особа організатора володіє тісними зв'язками із представниками прикордонної служби України, Служби безпеки,

прокуратури, суду та добре ознайомлена із законодавством України. В основному, ці зв'язки характеризуються матеріальною зацікавленістю. Дана особа добре ознайомлена із системою та порядком охорони державного кордону. Досить часто злочинний бізнес даних осіб не зводиться лише до переправки нелегальних мігрантів.

Яскравим прикладом є ситуація, яка склалася нещодавно. Прикордонники Могилів-Подільського загону затримали громадянина Молдови, який незаконно перетнув українсько-молдовський кордон, перепливши через Дністер.

Інформацію про те, що невідома особа з суміжної сторони пливе у напрямку українського берега, прикордонники отримали від своїх колег з прикордонної поліції Республіки Молдова. Одразу до вказаного місця прибув прикордонний наряд, який і затримав порушника. Плавцем-екстремалом виявився 20-річний молдованин. Чоловік пояснив що до такого вчинку його підштовхнули сімейні негаразди, тому він кинувся у крижану воду річки Дністер та перебрався на український берег [6].

Отже, незаконне переправлення осіб через державний кордон здійснюється у конкретних умовах часу, місця, обстановки, виходячи з дій та поведінки осіб, залучених до його сфери та під впливом інших чинників. Така складна система взаємопов'язаних елементів складає ту конкретну обстановку, у якій працює слідчий і у криміналістиці називається слідчою ситуацією. Відповідно до неї, висуваються версії, здійснюється організація і планування розслідування в цілому, і проведення слідчих (розшукових) дій зокрема [7]. Обираючи той чи інший спосіб вчинення такого кримінального правопорушення як незаконного переправлення особи через державний кордон, злочинці продумують відповідний спосіб приховування злочину, спираючись на доступні йому можливості, навички, місце вчинення злочину, характеристики особи, яку переправляють, навіть її анатомічні дані. Тому слідчий, отримавши інформацію стосовно будь якого елементи способу приховування злочину поступово виявить і спосіб вчинення і навпаки, і як наслідок особу злочинця і всю необхідну доказову інформацію.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : закон України від 8 червня 1996 р. № 254к/96// Відомості Верховної Ради України. -. 1996. - №30. Ст. 2. [Електронний ресурс] – Режим доступу - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254>
2. Комаринська Ю.Б. Розслідування навмисних вбивств, замаскованих під нещасний випадок або самогубство на залізничному транспорті [текст] : навчальний посібник / Ю.Б. Комаринська, О.І. Галаган. – К : «Центр учбової літератури», 2013. – 124 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу - http://diplomvkarmane.org.ua/media/diplom/files/pages/rozslid_vbyvstv_Komarinska.pdf.

3. Панасюк В.В. Способи вчинення незаконного переправлення осіб через державний кордон. [Електронний ресурс] – Режим доступу - http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/14427/1/%D0%90%D0%9A%D0%A2%D0%A3%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%86%20%D0%9F%D0%98%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%92%D0%94%D0%9E%D0%A1%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%90%D0%9B%D0%95%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%94%D0%86%D0%AF%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%2025_04_2019_p119-122.pdf.

4. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III : Відомості Верховної Ради України - 2001. – Ст. 332. [Електронний ресурс] – Режим доступу - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

5. Капітанчук Л.Ю. Використання спеціальних знань при розслідуванні незаконного переправлення осіб через державний кордон України / Капітанчук Л.Ю., Кравчук О.В., Літвін Ю.І. – 2016. – с. 297-306.

6. Клібанчук А.П. Криміналістичне дослідження способів незаконного перетину державного кордону України / Клібанчук А.П. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – с. 157-160.

7. Кузьменко О.В. Основні проблеми нелегальної міграції в Україні / Кузьменко О.В. / Науковий журнал / - 2014 р. [Елетронний ресурс] – Режим доступу - <http://inter.criminology.onua.edu.ua/?p=1269>.

Когут Єлизавета Олександрівна,
Курсант 3-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Вакулик О.О.,**
доцент кафедри криміналістики та
судової медицини, кандидат юридичних
наук, доцент

ТАКТИЧНІ ОПЕРАЦІЇ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗГВАЛТУВАНЬ

На сьогодні одним її найбільш ефективних тактичних засобів розслідування та профілактики кримінальних правопорушень є цілеспрямоване планування та проведення тактичних операцій для вирішення окремого тактичного завдання розслідування. Тактичні операції характеризуються вибірковістю і ситуаційною обумовленістю та виконуються за єдиним планом і задумом під керівництвом суб'єкта розслідування.

Особливого значення, на наш погляд, цілеспрямоване та кваліфіковане проведення тактичних операцій набуває при розслідуванні такого виду кримінальних правопорушень як зґвалтування, зважаючи на ступінь їх суспільної небезпеки.

В теорії криміналістики під тактичною операцією прийнято розуміти комплекс слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукових, організаційно-технічних та інших заходів, які проводяться за узгодженим планом та спрямовані на вирішення конкретного завдання під час розслідування [1, с. 544].

При цьому, зв'язок слідчої ситуації та тактичної операції нерозривний, адже тактична операція визначається характером слідчої ситуації, яка склалася на певному етапі розслідування. Отже, у першу чергу, комплекс слідчих, оперативно-розшукових та інших дій (заходів), які визначають структуру тактичної операції, обумовлений характером кримінального правопорушення та слідчою ситуацією. Факторами та обставинами, які визначають вид тактичної операції та її обсяг, є наявність доказової інформації на конкретному етапі розслідування, а також коло обставин, що належить встановити. Таким чином, слідча ситуація обумовлює проведення тактичних операцій, які, в свою чергу, є засобом тактичного впливу на ситуацію з метою зміни її в цілому, або окремих елементів: тактична операція виступає специфічним тактичним засобом вирішення слідчої ситуації [2, с. 278].

Відповідно до сформованої практики розслідування зґвалтувань початковий етап розслідування визначається трьома найбільш типовими слідчими ситуаціями.

Перша типова слідча ситуація: правопорушник знайомий заявнику або встановлений слідством на початковому етапі розслідування. Тут виділяють два основних напрямки розслідування: перевірка правдивості заяви потерпілої особи (повідомлення) про зґвалтування - у випадку обмови, невинуватості певної особи. Діяльність слідчого в даній ситуації спрямована на збирання і процесуальне закріплення доказів причетності особи до вчиненого злочину — встановлення конкретних обставин події, їх дослідження, оцінка і використання з метою одержання нових даних. При цьому можуть проводитися такі тактичні операції: «Встановлення факту зґвалтування», «Перевірка правдивості заяви потерпілої особи про зґвалтування», «Збір інформації про гвалтівника», «Викриття винної особи», «Перевірка алібі підозрюваного», «Вивчення особи жертви» та ін. Вихідні дані, що знаходяться у розпорядженні слідчого, визначають комплекс і послідовність проведення невідкладних слідчих дій: 1) допит потерпілої особи; 2) освідування потерпілої особи; 3) огляд місця події; 4) призначення судово-медичної експертизи потерпілої особи і судово-медичної експертизи речових доказів (якщо на одязі потерпілої особи мають місце будь-які виділення гвалтівника); 5) затримання підозрюваного та його допит; 6) особистий обшук підозрюваного; 7) освідування підозрюваного; 9) допит свідків; 10) обшуки за місцем проживання та роботи підозрюваного.

Друга типова слідча ситуація виникає у випадках, коли зґвалтування вчинене невідомим правопорушником, потерпіла особа незнайома із

гвалтівником. Для таких ситуацій характерний високий ступінь інформаційної невизначеності — відсутність даних про особу, а коло інших джерел для пошуку правопорушника вкрай обмежене. Тому першочерговим завданням є встановлення особи правопорушника, його розшук, затримання і викриття. У даному випадку можуть проводитися наступні тактичні операції: «Збір інформації про злочинця», «Встановлення особи злочинця», «Вивчення жертви злочину», «Розшук і затримання гвалтівника» та ін. Для вирішення даної ситуації, рекомендовані такі першочергові слідчі (розшукові) дії і оперативно-розшукові заходи: 1) допит потерпілої особи на предмет з'ясування обставин злочину, ознак зовнішності правопорушника, встановлення його ймовірного місцезнаходження тощо; 2) освідування потерпілої особи; 3) огляд місця події; 4) призначення судово-медичної експертизи потерпілої особи і судово-медичної експертизи речових доказів; 5) призначення за результатами огляду криміналістичних експертиз; 6) допит свідків-очевидців (якщо такі є); 7) застосування службово-розшукових собак; 8) перевірки результатів оглядів і допитів за криміналістичними обліками; 9) вивчення матеріалів архівних кримінальних проваджень (розкритих і нерозкритих) даної категорії; 10) пред'явлення особам, які бачили правопорушника, фотоальбомів із зображенням осіб, які знаходяться на обліку; 11) складання пошукових орієнтувань і композиційних портретів та ін. [3, с. 118].

Третя типова слідча ситуація має місце, якщо згвалтування вчинене відомою особою, проте правопорушник зник з місця події. Основним напрямом розслідування в даній ситуації є дослідження матеріальної обстановки на місці події, виявлення, збирання і фіксація доказової та орієнтуючої інформації про подію злочину і особу правопорушника. Дії слідчих у цій ситуації мають бути спрямовані на негайне переслідування правопорушника по «гарячих слідах» і його затримання, а також на збирання даних, що характеризують особу розшукуваного, виявлення його зв'язків, встановлення можливого місцезнаходження або появи, вжиття заходів щодо затримання особи, яка зникла з місця події і доставлення її, в установленому законом порядку, до поліції. У даній ситуації можуть проводитися такі тактичні операції: «Переслідування злочинця по «гарячих» слідах і його затримання», «Збір даних про розшукувану особу», «Затримання особи, яка зникла з місця події», «Встановлення місцезнаходження гвалтівника», «Встановлення зв'язків злочинця», «Вивчення жертви злочину» та ін. [4, с. 495]. Послідовність і оптимальний комплекс першочергових слідчих (розшукових) дій у даній ситуації може бути такими: 1) допит потерпілої особи; 2) освідування потерпілої особи; 3) огляд місця події; 4) призначення судово-медичної експертизи потерпілої особи і судово-медичної експертизи речових доказів; 5) допит свідків-очевидців, співучасників; 6) допит осіб, які можуть дати відомості про правопорушника і його спосіб життя (родичів, колег по службі, знайомих); 7) затримання і обшук особи підозрюваного; 8)

допит підозрюваного; 9) освідкування підозрюваного; 10) обшук за місцем проживання, роботи тощо; 11) при необхідності призначення криміналістичних експертиз (за результатами оглядів залежно від виявлених слідів) та ін. [5, с. 640].

Наведені типові слідчі ситуації, тактичні операції і запропоновані алгоритми дій слідчого по їх вирішенню мають не обов'язковий, а рекомендований характер. Вони можуть змінюватись залежно від обставин провадження, характеру виявлених слідів та інших обставин. Але, необхідно відмітити, що своєчасне та грамотне планування та проведення рекомендованих тактичних операцій при розслідуванні звалтувань істотно підвищує ефективність розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Криміналістика [текст]: підручник / В.В. Пясковський, Ю.М. Черноус, А.В. Іщенко, О.О. Алексєєв та ін. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 544 с.
2. Алексєєв О.О. Розслідування окремих видів злочинів: навч. посіб. / О.О. Алексєєв, В.К. Весельський, В.В. Пясковський. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 278 с.
3. Криміналістика у питаннях та відповідях: Навчальний посібник [Текст] / [А.В. Іщенко, В.В. Пясковський, А.В. Самодін, Ю.М. Черноус та ін.]. – К.: ТОВ «Видавництво «Центр учбової літератури», 2016. – 118 с.
4. Криміналістика. Академічний курс: підручник / [Т.В. Варфоломєєва, В.Г. Гончаренко, В.І. Бояров та ін.]; Акад. адвокатури України. – Київ: Юрінком Інтер, 2011. – 495 с.
5. Криміналістика: [підручник] / [В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.]; за ред. В.Ю. Шепітька. – 5-те вид., перероб. та доп. – К.: Ін Юре, 2016. – 640 с.

Панасюк Вікторія Вікторівна

слухач магістратури 1-го курсу 101 н.г..
Навчально-наукового інституту № 3 НАВС
Науковий керівник: **Комаринська Ю.Б.**
заступник директора ННІ № 3 НАВС з
навчально-методичної та наукової роботи,
кандидат юридичних наук, доцент

ВЗАЄМОДІЯ УКРАЇНИ І ЄВРОПОЛУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СПІЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ

Сучасний етап розвитку нашої держави характеризується зміцненням співробітництва між державами та міжнародними організаціями у різних сферах. В першу чергу , особливої уваги потребує співробітництво в

правоохоронній сфері, яке обумовлене розвитком транснаціональної злочинності, яка зачіпає інтереси двох і більше держав. Міжнародне співробітництво держав ґрунтується на системі певних критеріїв, стандартів, тобто міжнародних принципах, які визначають сутність організації та діяльності держав, а також міжнародних організацій у сфері боротьби з міжнародними злочинними діяннями [1, ст. 92].

Міжнародне співробітництво держав у боротьбі зі злочинністю – це співробітництво держав, спрямоване на розробку і координацію заходів щодо попередження, розкриття злочинів і поведження з правопорушниками, а також вироблення комплексних цілей і завдань з мінімізації транснаціональних і внутрішньодержавних протиправних діянь. Воно розвивається на трьох рівнях: рівень двостороннього співробітництва між державами; регіональний рівень; співробітництво на універсальному (загальносвітовому) рівні [2].

Відповідно до п.4 ст.2 Статуту ООН “усі члени ООН утримуються в їх міжнародних відносинах від погрози силою або її застосування”.

Обов’язок незастосування сили поширюється на всі держави і є основою для співробітництва між державами в різних сферах, в тому числі й у сфері боротьби зі злочинністю. Нормативний зміст цього принципу можна викласти в таких основних положеннях:

1. Співробітництво між державами у сфері боротьби зі злочинністю має ґрунтуватися на добровільній основі, без будь-якого примусу силою, чи погрози силою;

2. Проблеми, що виникають при співробітництві в сфері кримінальної юстиції, не можуть використовуватися для безпідставного прямого або непрямого застосування сили чи погрози силою [3, ст. 2].

На сьогоднішній день Україна активно співпрацює з різними країнами на підставі міжнародних договорів та на засадах взаємності. Крім того, правоохоронна діяльність нашої країни пов’язана з діяльністю європейських інституцій, наприклад Європол (Європейський поліцейський офіс) [4, ст. 188].

Європол має взаємовідносини з країнами, що входять в ЄС, і з організаціями, які взаємодіють з ним на основі угод про співпрацю: Албанії, Австралії, Канади, Колумбії, Ісландії, Норвегії, Швейцарії, Інтерпол та правоохоронними органами США: Бюро алкоголю, тютюну, вогнепальної зброї і вибухових речовин (ATF), по боротьбі з наркотиками (DEA), Секретна служба (USSS); Федеральне бюро розслідувань (ФБР); імміграційного і митного законодавства (ICE) і Internal Revenue Service (IRS).

Європол нині здійснює співробітництво з дев’ятьма органами ЄС та установ, що функціонують у сферах свободи, безпеки і правосуддя. Також співпрацює по ряду ініціатив на двосторонній основі [5, ст. 94].

Ця мережа має захищені канали зв’язку, що надаються Європолом. Крім того, дана організація має два зв’язкових співробітника, що відряджаються у м. Вашингтон (США) і Штаб-квартиру Інтерполу в м. Ліон, Франція.

Європол підтримує діяльність правоохоронних органів держав-учасниць у сферах:

- сприяння обміну інформацією між Європолем та офіцерами зв'язку відряджених державами-учасницями, як представників своїх національних правоохоронних органів. Вони не перебувають під командуванням Європолу чи його директора. Крім того, зазначені офіцери зв'язку, діють відповідно до свого національного законодавства;
- забезпечення оперативного аналізу і підтримки операцій держав-учасниць;
- надання експертної і технічної підтримки для досліджень і операцій, здійснюваних у рамках ЄС, під наглядом та юридичною відповідальністю держав-учасниць;
- створення стратегічних звітів (наприклад, оцінки загроз) і аналізу злочинів на основі інформації та оперативних даних які отримані від держав-учасниць або отриманих з інших джерел.

Також за сприянням цієї організації активно проводиться та розповсюджується серед держав-учасниць аналіз злочинності і гармонізації методів розслідування.

Європол регулярно організовує інформаційно-просвітницькі заходи для співробітників правоохоронних органів ЄС з метою підвищення їх знань про Європол та його функціонування.

4 грудня 2009 р. у м. Київ під час саміту Україна – ЄС була підписана Угода між Україною та Європолем про стратегічне співробітництво. Цей документ покликаний сприяти координації зусиль держав-членів ЄС та України в запобіганні і протидії будь-яким формам міжнародної злочинності, проявам терористичних загроз, торгівлі людьми, наркотиками та іншими психотропними речовинами, нелегальній міграції.

Зазначена робота здійснюється у безпосередній взаємодії між Міністерством внутрішніх справ України та Секретаріатом Європолу.

Також досягнуто домовленості щодо укладення Угоди про оперативне співробітництво, яка покликана поглибити відповідну взаємодію сторін. Угода зокрема передбачає налагодження співробітництва між Україною та Європолем з метою підтримки держав-членів Європейського Союзу в попередженні і боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом та іншими формами міжнародної злочинності, зокрема шляхом обміну інформацією між Україною та Європолем.

11 березня 2015 р. у м. Київ та 19 березня 2015 р. у м. Гаага підписано Меморандум про взаєморозуміння між Україною та Європолем щодо встановлення захищеної лінії зв'язку. Це дасть можливість здійснювати обмін інформацією між Україною та країнами-членами ЄС через Європол в режимі реального часу та сприятиме поглибленню практичної взаємодії з інституціями ЄС та сприятиме зусиллям держави у боротьбі з

транскордонною злочинністю на національному та міжнародному рівнях [6-361].

Також, 14 грудня 2016 р. була підписана Угода про оперативне та стратегічне співробітництво, яка набрала чинності 12 липня 2017 року та припинила дію попередньої Угоди між Україною та Європолем про стратегічне співробітництво 2009 року, метою якої було посилення співробітництва держав-членів ЄС, які діють через Європол, з Україною в запобіганні серйозним формам міжнародної злочинності, їх виявленні, припиненні та розслідуванні, шляхом обміну стратегічною й технічною інформацією.

Таким чином, завдяки укладеній угоді українським правоохоронцям надана можливість брати участь у спільних поліцейських заходах разом з іноземними колегами, здійснювати обмін і аналіз оперативної та стратегічної інформації, встановлювати місцезнаходження злочинців, які перебувають у розшуку, створювати міжнародні спільні слідчі групи тощо.

Тому, враховуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що Україна доклала чимало зусиль задля того, щоб співпрацювати з державами-членами Європейського Союзу та його правоохоронними органами (Європолем). Введення в дію оновленої нормативної бази з питань співробітництва правоохоронних органів України і Європолу є кроком, який дозволить вивести взаємодію України і ЄС з питань безпеки на новий, більш якісний рівень. Крім цього, розширення формату співробітництва двох сторін у питання протидії міжнародній організованій злочинності, проявам тероризму, незаконній міграції та іншим суспільно небезпечним явищам стане чинником прискорення європейської інтеграції України і входження України до числа найбільш розвинених, демократичних держав сучасного світу.

Список використаних джерел:

1. Грицаєнко Л.Л. Органи Європейського Союзу з боротьби зі злочинністю та правові засади їх співробітництва з Україною / Л.Л. Грицаєнко // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2012. – № 1. – С. 91–95.

2. Міжнародна поліцейська енциклопедія [Текст]: понятійний апарат. Концептуальні підходи. Теорія та практика: В 10 т. / відп. ред. Ю.І. Римаренко [та ін.]; Нац. акад. внутр. справ України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Акад. прав. наук України, Акад. підготовки керів. кадрів поліції Федерат. Республіки Німеччини, - К.: Видавничий дім "Ін Юре", 2003 .

3. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26.06.1945 року Ст. 2. [Електронний ресурс] – Режим доступу - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010

4. Стрельцова О.В. Організаційний механізм Європейського Союзу в сфері спільної кримінальної політики . Юридична наука. 2011. № 4-5. С. 185- 191.

5. Грицаєнко Л . Органи Європейського Союзу з боротьби зі злочинністю та правові засади їх співробітництва з Україною . Вісник Національної академії прокуратури України. 2012. № 1. С. 91-95.

6. Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво: Закон України від 12.07.2017 р. № 2129-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2017. – 33. – Ст. 361.

Савчук Аліна Ігорівна,
курсант 3-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Антонюк П.Є.,**
професор кафедри криміналістики та судової
медицини, кандидат юридичних наук

ЗАГАЛЬНА МЕТОДИКА ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ

У Кримінальному процесуальному кодексі України передбачено, що з метою виявлення та фіксації інформації про обставини кримінального правопорушення слідчий, прокурор проводить огляд місцевості, приміщень, речей та документів (ч. 1 ст. 237), огляд житла чи іншого володіння особи (ч. 2 ст. 237), огляд трупа (ст. 238) та особи (ст. 241).

Одним із різновидів огляду є огляд місця події (ч. 3 ст. 214), який є необхідною процесуальною дією.

Під час огляду місця події суб'єкт розслідування за допомогою органів почуттів переконується у існуванні та характері фактів, що мають істотне значення для провадження. На початку огляду місця події слідчий не знає і не може передбачити, які об'єкти він знайде.

Основні завдання, що вирішуються під час огляду місця події:

- 1) зрозуміти ситуацію на місці події, з'ясувати, як відбулася подія, зрозуміти дії правопорушника;
- 2) зафіксувати обстановку на місці події;
- 3) виявити та вилучити сліди кримінального правопорушення;
- 4) встановити можливі джерела інших доказів (крім виявлених слідів);
- 5) перевірити вже наявні докази, а також версії;
- 6) вивчити об'єкт, виявити та зафіксувати його особливі ознаки;
- 7) виявити (встановити) негативні обставини [1, с. 222].

Огляд місця події передбачає здійснення пізнавальної діяльності, яка характеризується такими ознаками: 1) ретроспективний характер діяльності (знання зводяться до минулого); 2) пізнання здійснюється у формі доказування (за допомогою кримінально-процесуальних засобів); 3) така

діяльність здійснюється спеціальним суб'єктом (уповноваженою особою); 4) пізнання переслідує мету - отримати інформацію, важливу для встановлення істини у справі; 5) засоби здійснення діяльності визначені у кримінально-процесуальному законодавстві [2, с. 88].

У криміналістичній науці прийнято виділяти етапи огляду місця події: підготовчий, робочий та заключний. Сутність поділу на етапи полягає у систематизації дій слідчого, встановленні їх послідовності, забезпеченні належної якості огляду.

Підготовчий етап починається з моменту прийняття слідчим рішення про огляд місця події. Головним завданням слідчого на цьому етапі є інформаційно-тактичне та матеріально-технічне забезпечення слідчої (розшукової) дії [3, с. 187]. На цьому етапі він повинен отримати інформацію про: 1) подію, що сталася; 2) присутність очевидців та правопорушника на місці події; 3) присутність працівників поліції на місці події та вжиті заходи щодо охорони місця події та збереження слідів; 4) наявність постраждалих на місці події. На основі цієї інформації слідчий вирішує: яким повинен бути склад учасників огляду (хто із спеціалістів чи інших осіб, наприклад, свідків, буде залучений до огляду); які технічні засоби потрібні для огляду та їх готовність до використання.

На початку робочого етапу експертизи слідчий повинен зорієнтуватися на місцевості, визначитися з відправною точкою та методом проведення огляду, доручити спеціалісту-криміналісту провести орієнтуючу та оглядову фотозйомку (або зробити це самостійно).

Загальна тактика під час огляду місця події включає: 1) порівняння первинних даних із ситуацією на місці події; 2) аналіз окремих слідів на місці події; 3) моделювання події, що сталася; 4) порівняння моделі з реальною ситуацією на місці події; 5) аналіз ознак знищення предметів або негативних обставин [4, с. 26].

Завершальним етапом огляду місця події є узагальнення та оцінка всіх встановлених даних, щоб переконатися, що всі завдання огляду виконані. З метою контролю рекомендується переглядати певні місця або конкретні об'єкти. Це дозволяє усунути виявлені недоліки, які згодом неможливо виправити.

Оцінивши результати, слідчий починає їх фіксувати. На цьому етапі він: 1) складає протокол огляду місця події, плани, схеми; 2) пакує об'єкти, вилучені з місця події; 3) вживає заходів щодо збереження тих об'єктів, які мають доказове значення, але їх не можна або не слід вилучати з місця події; 4) ознайомлює зі змістом протоколу огляду його учасників та вживає заходів щодо вирішення отриманих від них заяв.

Саме такий методичний підхід до огляду місця події, на наш погляд, здатний забезпечити якісне та об'єктивне збирання слідчим доказової інформації на початковому етапі розслідування, що забезпечуватиме ефективність процесу розслідування в цілому.

Список використаних джерел

1. Слідчі (розшукові) дії: навч. посібник О.В. Авраменко, Р.І. Благути, Ю.В. Гуцуляк та ін.; за заг. ред. Р.І. Благути та Є.В. Пряхіна. Львів: ЛьвДУВС, 2013., 416 с.
2. Шепітько В.Ю. Тактика огляду місця події (проблеми використання типового та евристичного у діяльності слідчого) Юридичний радник. Х.: Страйд, 2006. № 1 (9). С. 88 – 89.
3. Книженко С.О. Особливості огляду місця події при розслідуванні незаконного видобування корисних копалин. Форум права. 2010., № 3., С. 186 – 190.
4. Пряхін Є.В. Слідча тактика: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2011., 116 с.

Степанова Діана Олександрівна

Курсант 3-го курсу ННІ № 3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Антонюк П.Є.,

професор кафедри криміналістики та

судової медицини, кандидат юридичних наук

ТАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ

Обшук – це слідча (розшукова) дія примусового характеру, яка полягає у цілеспрямованому обстеженні приміщень, місцевості, окремих осіб з метою відшукання та вилучення предметів, документів та інших об'єктів, що можуть мати значення у справі, виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, зняття кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте в результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб (ст. 234 КПК України).

Обшук необхідно відрізнити від близьких до нього процесуальних та інших дій. Так, у відповідності зі статтями 30, 32 Митного кодексу України передбачено проведення митного огляду. Митниця має право провести огляд, а також переогляд речей громадян з розпакуванням багажу. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» регламентує отримання розвідувальної інформації шляхом негласного проникнення оперативного працівника у житлове або інше приміщення громадянина. Таємне обстеження житлового приміщення передбачає приховане і безперешкодне проникнення до житла, недопустимість вилучення будь-яких предметів, використання аудіо-, кіно- і фотозйомки тощо. Результати даної дії носять конфіденційний характер і не мають доказового значення, на відміну від інформації, отриманої під час обшуку.

У криміналістичній теорії прийнято розрізняти декілька видів обшуку залежно від тих чи інших характеристик та підстав:

- *за характером об'єктів пошуку*: обшуки спрямовані на виявлення людей, трупів (або їх частин), знарядь та засобів вчинення кримінального правопорушення, предметів кримінально протиправного посягання, слідів, документів та інших об'єктів;
- *за способом організації*: одиночний (обшук у окремої особи або в будь-якому одному місці) та груповий (обшуки у декількох осіб або в кількох місцях);
- *за місцем проведення*: обшук приміщень, обшук на місцевості, обшук транспортних засобів, обшук особи;
- *за часом*: виділяють первинний обшук і повторний;
- *за обсягом обстеження*: основний та додатковий.

Як правило, обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді та здійснюється слідчим чи прокурором. Ухвала про дозвіл на проведення обшуку надає право проникнути до житла чи іншого володіння особи лише один раз. Тобто, неприпустимим є проведення на підставі однієї ухвали декількох обшуків, у тому числі й повторного.

Під час проведення обшуку житла чи іншого володіння особи, обшуку особи, обов'язковою є участь не менше двох понятих та застосування технічних засобів фіксування обшуку (ст. 107 КПК України), а технічний носій інформації є невід'ємним додатком до протоколу обшуку (ст. 104 КПК України). Окрім цього, слідчий, прокурор вживає належних заходів для забезпечення присутності під час проведення обшуку осіб, чії права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені.

Проведення обшуку у нічний час, а саме з 22 до 6 години, не допускається, за винятком невідкладних випадків, коли затримка в їх проведенні може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного. Обшук житла чи іншого володіння особи на підставі ухвали повинен відбуватися в час, коли заподіюється найменша шкода звичайним заняттям особи, яка ними володіє.

З урахуванням завдань, що послідовно вирішуються в ході обшуку, відділяють чотири його етапи:

- 1) попередній етап;
- 2) оглядовий етап;
- 3) детальний етап;
- 4) етап фіксації результатів обшуку.

Попередній етап включає в себе прибуття до місця обшуку, проникнення на обшукуваний об'єкт. До місця обшуку слідчо-оперативній групі рекомендовано прибути не поміченою. Члени слідчо-оперативної групи повинні бути відповідним чином екіпіровані.

Входити до обшукуваного приміщення слід всією групою, включаючи понятих. Проникнувши до обшукуваного приміщення особа, яка керує

обшуком, називає себе, пред'являє службове посвідчення, знайомить обшукуваного з ухвалою слідчого судді. Особам, у яких проводиться обшук, понятим, а також іншим учасникам повинно бути роз'яснено їх право бути присутніми при провадженні всіх дій та робити заяви з приводу цих дій, які підлягають занесенню до протоколу. Спеціалісту, перекладачу, понятим крім того роз'яснюються їх обов'язки.

Після чого слідчому рекомендовано запропонувати обшукуваним особам добровільно видати засоби вчинення кримінального правопорушення, предмети та цінності нажиті незаконним шляхом, а також інші предмети та документи, які мають значення у кримінальному провадженні.

Оглядовий етап. У результаті ознайомлення з обстановкою слідчий отримує нові дані про розташування та особливості приміщення, визначає найбільш ймовірні місця знаходження розшукуваного, звертає увагу на місця, які потребують особливого обстеження, застосування спеціальних пошукових засобів та прийомів.

На цій стадії остаточно визначається план проведення обшуку, розподіляються обов'язки між членами слідчо-оперативної групи, уточняється розклад роботи на місці обшуку, готуються технічні засоби, обирається найбільш ефективна послідовність та тактика проведення обшуку.

Детальний етап. Це найбільш складний та відповідальний період обшуку, оскільки в ході цього етапу здійснюється обстеження місця обшуку та пошук розшукуваних предметів. На цьому етапі реалізується найбільша кількість тактичних прийомів обшуку. А саме: послідовний та вибірковий методи обстеження, одиночний та роздільний пошуки, паралельне та зустрічне обстеження, сумісний та роздільний пошуки, а також обстеження об'єктів без порушення їх цілісності та з порушенням цілісності. Крім вищевказаного при здійсненні обшуку застосовується метод порівняння однорідних предметів (визначаються розмірні характеристики об'єктів), а також метод мікрообшуку (виявлення найдрібніших слідів, ознак та об'єктів).

Детальний етап включає в себе вирішення питання про відношення до кримінального провадження виявлених при обшуку предметів, надає суб'єкту розслідування більш інформації щодо властивостей і характеристик обшукуваних предметів, приміщень та інших об'єктів.

По результатах проведення обшуку складається протокол, який повинен відображати хід та результати обшуку і відповідати вимогам ст. 104 КПК України. Другий примірник протоколу обшуку разом із доданим до нього описом вилучених документів та тимчасово вилучених речей (за наявності) вручається особі, у якої проведено обшук, а в разі її відсутності – повнолітньому членові її сім'ї або його представникові. Обшук житла чи іншого володіння особи на підставі ухвали слідчого судді в обов'язковому порядку фіксується за допомогою аудіо- та відеозапису.

Список використаних джерел

1. А. Резнікова. Особливості обшуку за Кримінальним процесуальним кодексом України. URL: <https://sls-group.com.ua/osoblyvosti-obshuku-za-kryminalnym-protseualnym-kodeksom-ukrayiny/>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: постатейна систематизація окремих правових позицій Верховного Суду / І.В. Гловюк, Д.В. Пономаренко, М.І. Пашковський. Київ: Фенікс, 2019.
3. Криміналістика: підручник / [В.В. Пясковський, Ю.М. Чорноус, А.В. Самодін та ін.]; за заг. ред. В.В. Пясковського. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Філія вид-ва «Право», 2020.

Бразалук Максиміліан Юрійович,
студент 3-го курсу ННІ №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Сокиран Ф.М.**
професор кафедри криміналістики та
судової медицини, кандидат юридичних
наук, доцент

ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧОГО У СКЛАДІ СЛІДЧО-ОПЕРАТИВНОЇ ГРУПИ З ІНШИМИ ОРГАНАМИ

Розслідування кримінальних правопорушень, їх виявлення та запобігання є одним із ключових завдань правоохоронної системи нашої держави. Найбільш повно та різноманітно ці завдання постають перед правоохоронцями на етапі досудового розслідування. Передусім, з необхідністю ефективного розслідування, запобігання та виявлення кримінальних правопорушень зустрічаються співробітники органів і підрозділів Національної поліції України, що викликано самою сутністю цього органу, а для забезпечення ефективності покладених на правоохоронні органи функцій, законодавцем, у відповідь на рекомендації вітчизняної правової доктрини в галузі криміналістики, кримінального права та кримінального процесу, було розроблено цілий комплекс механізмів реалізації цієї ефективності, яка впливає з основоположних засад кримінального процесу в Україні.

Взаємодія органів досудового розслідування – це достатньо складний вид діяльності, який має на меті мобілізацію передових сил і засобів заради реалізації основоположних завдань і принципів кримінального провадження, зокрема і на етапі досудового розслідування. Ці завдання і принципи сформульовані в Основному законі України, інших законах України, а також підзаконних нормативно-правових актах.

Таким чином, Кримінальним процесуальним кодексом України визначено, що до основних завдань кримінального провадження належить забезпечення повного, швидкого й неупередженого розслідування [1].

Загальновідомо, що впродовж тривалого періоду формування практики розслідування кримінальних правопорушень криміналістична доктрина прийшла до висновку, що значно ефективніше розслідувати справу в умовах, коли кримінальне правопорушення розслідується одночасно в кількох напрямках. Це важливе положення викликає необхідність згадати про такий розділ криміналістики як криміналістична тактика, а саме його підрозділ – криміналістичну версію.

Так, криміналістичною версією називається обґрунтоване припущення, яке стосується сутності розслідування кримінального правопорушення або його окремих обставин, яке має значення для його розслідування, а також пояснює зміст, походження та зв'язок між цими обставинами. В залежності від складності кримінального провадження кількість версій може бути різною.

Будь-яка криміналістична версія потребує перевірки, що представляє собою діяльність, спрямовану на встановлення фактичних обставин, які підтверджують або спростовують припущення, котре складає зміст версії. Ця перевірка включає в себе виведення із версії наслідків, визначення прийомів, методів, а також власне практичну реалізацію плану розслідування. На цьому етапі проводяться процесуальні дії, зокрема, гласні та негласні слідчі (розшукові) дії, оперативно-розшукові заходи, які б підтвердили чи спростували версію. Кінцевим етапом є отримання даних про істинність чи хибність криміналістичної версії [2, С. 313-315].

Як зазначалося вище, в залежності від складності кримінального провадження, версій може бути декілька, тому їх перевірка повинна здійснюватися одночасно в декількох напрямках, у різних місцях, а також з усебічним та паралельним відпрацюванням усіх версій у провадженні, при цьому зосереджуючи зусилля на конкретному важливому етапі розслідування. Тут взаємодія усіх сил і засобів є найбільш доцільною, адже вона проявляється у груповому методі розслідування.

Одним із механізмів реалізації цих завдань стало створення такої форми взаємодії як слідчо-оперативна група (Далі – СОГ). Таким чином, СОГ – це організаційна форма взаємодії слідчих (дізнавачів), працівників оперативних та інших підрозділів поліції з метою виявлення, фіксації, вилучення слідів кримінального правопорушення, речових доказів, установлення свідків і потерпілих, встановлення осіб, які його вчинили, з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження

До складу СОГ входять: слідчий, працівник оперативного підрозділу, інспектор-криміналіст (технік-криміналіст), а за наявності потреби – кінолог зі службовим собакою. Слідчий є керівником СОГ – діє на підставі плану проведення гласних і негласних слідчих (розшукових) дій, який розробляється з урахуванням пропозицій усіх співробітників інших органів (підрозділів), які входять до складу цієї СОГ. Цей план погоджують керівники органу досудового розслідування та оперативного підрозділу

поліції, він затверджується керівником територіального органу (підрозділу) поліції.

Під час складання плану висуваються та вносяться до нього версії про вчинення кримінального правопорушення, заходи, спрямовані на перевірку цих версій, зазначаються конкретні строки виконання та конкретні виконавці цих заходів [3].

Однією із важливих слідчих (розшукових) дій на етапі досудового розслідування є огляд місця події. Слідчий, перебуваючи на місці події у складі СОГ, скеровує дії інших співробітників та відповідає за якість проведення цієї слідчої (розшукової) дії. Варто також згадати, що серед учасників СОГ є співробітники оперативних підрозділів, які прямо діють на засадах взаємодії зі слідчим, виконуючи його доручення в порядку статті 40 КПК України [1].

Отже, виходячи з вищевикладеного, слідчий – це ключова процесуальна фігура в роботі СОГ, яка організовує та спрямовує її діяльність ще на початковому етапі розслідування кримінального провадження, починаючи з моменту його планування і закінчуючи фіксацією проведення всіх необхідних в рамках кримінального провадження слідчих (розшукових) дій у протоколі. Втім, попри свою відносну процесуальну самостійність, стверджувати, що він є основним у роботі групи є недоцільним, оскільки її структура побудована таким чином, що найбільш раціонально та повно СОГ функціонує в умовах злагодженої взаємодії всіх її учасників.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n387>.

2. Криміналістика [текст] : підручник. / В. В. Пясковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Іщенко, О. О. Алексєєв та ін. – К. : «Центр учбової літератури», 2015. – 544 с.

3. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Наказ МВС України від 07.07.2017 № 575 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>

Галюк Христина Олександрівна
Студентка 3-го курсу ННІЦ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Сокиран Ф.М.**
професор кафедри криміналістики та
судової медицини, к. ю. н., доцент

РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВ, ВЧИНЕНИХ НЕПОВНОЛІТНИМИ

В даний час, проблема злочинності неповнолітніх була і залишається однією з найбільш болючих для суспільства будь-якої держави. Діти найпершими реагують на негативні зміни в суспільстві, що впливає на їхню свідомість і поведінку. Дані статистики свідчать про те, що кожне восьме-дев'яте кримінальне правопорушення в Україні вчиняється неповнолітніми. Тому, попередження злочинності серед неповнолітніх і перевиховання осіб, які скоїли кримінальне правопорушення, можна визнати одним з важливих завдань держави у справі боротьби із злочинністю. Дана тема є досить актуальною, тому що неповнолітні – це та категорія осіб, яка лише формується для того, щоб пристосуватися до життя, важливим є те, щоб ці юні особистості не стали на неправильний шлях з раннього віку.

Проаналізувавши стан злочинності в Україні, можна сказати що кількість кримінальне правопорушення, вчинених неповнолітніми особами збільшується. Це стосується і вбивств. Даний вид злочинності, а саме вбивства вчинені неповнолітніми, має здебільшого груповий характер. Це пов'язано з їх психофізіологічними і соціально-груповими особливостями. Підліток, особливо соціально неблагополучний, завжди тягнеться до сили, а об'єднання в групи набагато її збільшує. Щодо криміналістичної характеристики вбивств, вчинених неповнолітніми можна сказати, що для них зазвичай не властива попередня підготовка, а також вжиття заходів до приховування слідів. Це пояснюється тим, що значна кількість вчинених підлітками деліктів має ситуаційний характер і обумовлена конкретними обставинами. Для більш повного розуміння, що саме являє собою криміналістична характеристика вбивств, які вчиняються неповнолітніми, можна розглянути такі закономірності:

1. Місце вчинення вбивств у 70% випадків обирається неповнолітніми випадково.

2. Типи жертв вбивств, вчинених неповнолітніми: потерпілі, поведінка яких спрямована на протидію правопорушникові (як правило, вони зі злочинцями не знайомі) – 11%; потерпілі, дії яких не перебувають у причинному зв'язку зі вчиненням злочину (нейтральна поведінка) – 30%; потерпілі з віктимною поведінкою (негативною, аморальною, провокаційною) – 59%.

3. Простежується зв'язок між вибором способу вчинення злочину та індивідуальними особливостями потерпілого (рівнем його фізичного розвитку), кількістю потерпілих та взаєминами зі злочинцем. [1]

Вбивства вчиняються в основному неповнолітніми чоловічої статі (92 %), серед яких у віці до 14 років – 11 %, від 14 до 15 років – 68 %, від 16 до 18 років – 21 %. За способами вбивства виділяють: удари побутовими предметами широкого господарського вжитку, що за своїми технічними характеристиками придатні заподіяти смерть потерпілому. Йдеться про сокиру, молоток, арматуру, фрагмент труби, гантелю, камінь, палицю тощо. Друге місце посідають удари ножами різної конструкції. На третьому місці йде заподіяння смерті шляхом асфіксії, при цьому у більшості випадків використовувалися ремені, шнури від електроприборів, завчасно заготовлені мотузки тощо. Удари руками, ногами, від яких наступила смерть потерпілого, відмічені у п'ятій частині випадків. [2]

Під час розслідування всіх кримінальних правопорушень – огляд місця події є першочерговою слідчою (розшуковою) дією, саме в процесі здійснення якої з'являється первинна інформація про подію кримінального правопорушення. На початковому етапі розслідування правильне визначення предмета доказування та переліку обставин, які підлягають установленню є одним із ключових завдань слідчого. При огляді місця події правоохоронними органами має бути глибоко проаналізований спосіб вчинення кримінальних правопорушень, який більш виразно відбиває особистісні якості неповнолітнього правопорушника, оскільки він обумовлений головним чином суб'єктивними властивостями підлітка, відсутністю життєвого й професійного досвіду. [2]

Не менш важливим при розслідуванні вбивства вчинених неповнолітніми є допит неповнолітніх підозрюваних. Специфіка підготовки до допиту неповнолітнього підозрюваного полягає в тому, що слідчому необхідно зібрати хоча б мінімальну інформацію про підлітка, допитавши його батьків, учителів, сусідів. При виборі моменту і тактики допиту необхідно враховувати психологічний стан підлітка. Зазвичай це – емоційне порушення в сполученні з пригніченістю від незвичної обстановки. До цього додається страх перед покаранням, перед батьками. У такий момент важливо спонукати підлітка до усвідомлення серйозності його становища і важливості допиту, доцільності співробітництва з органами розслідування. Для цього необхідно постаратися зняти (хоча б частково) його нервову напругу, заспокоїти, вжити заходів до встановлення психологічного контакту. Дуже важливо правильно формулювати питання під час допиту. Вони повинні бути конкретні, не складні і не містити фактичних даних, здатних щось підказати підліткові. [3]

Серед судових експертиз, які призначаються у справах неповнолітніх (судово-медичної, за допомогою якої, наприклад, якщо відсутні документальні дані, встановлюється вік підозрюваного неповнолітнього;

судово-психіатричної, криміналістичних тощо), особливе значення має судово-психологічна експертиза. Вона проводиться у таких справах перш за все для встановлення вікових та індивідуальних особливостей неповнолітніх обвинувачених, підозрюваних, свідків і потерпілих. Зокрема, на вирішення експертів може бути поставлене питання про загальний рівень розвитку неповнолітнього в психологічному сенсі.[3]

Переходячи до висновків, необхідно зазначити що, боротьба зі злочинністю неповнолітніх служить невід'ємною частиною виховання підростаючого покоління. Тому суворе дотримання органами досудового слідства особливостей провадження у справах неповнолітніх має важливе значення. Боротьба зі злочинними проявами серед молоді може бути достатньо ефективною лише тоді, коли вона ведеться науково обґрунтованими методами і засобами. Однією з таких вимог обґрунтованості є всебічний облік специфіки суб'єкта, зокрема особливостей його соціально-психологічної характеристики. Це означає необхідність виявлення і постійного обліку соціально-психологічних компонентів, які мають значний вплив на вчинки і дії молодих людей: потреби, інтереси, життєві наміри, настрої і хвилювання, які властиві молоді, специфіки їх прояву в різних вікових і соціальних групах молоді і своєрідного перелому в духовному світі. Ефективність розслідування кримінальних правопорушень неповнолітніх обумовлена не тільки необхідністю своєчасного зупинення протиправної поведінки неповнолітніх, що нерідко вчиняли ряд кримінальних правопорушень і забезпечення покарання за суспільно-небезпечні дії, але й важливістю своєчасного морально-психологічного впливу на підлітка-правопорушника. Чим раніше буде виявлено неповнолітнього правопорушника, чим детальніше будуть вивчені його поведінка, нахили, вікові особливості, тим більше можливостей для виправлення і перевиховання підлітка.

Список використаних джерел:

1. Андреев О. О. Специфіка доказування у справах про вбивства, вчинені неповнолітніми // Вісн. Харк. нац. ун-ту внутр. справ. 2006. – Випуск 35. Харків. – С. 191–199
2. Матвійчук В.К., Черникова О.С. Криміналістична характеристика розслідування злочинів, вчинених неповнолітніми. // Юридична наука, Науковий юридичний журнал, 2012. – Випуск № 8 – С. 121-126
3. Пясковський В. В., Черноус Ю. М., Іщенко А. В., Алексеев О. О. та ін. Криміналістика: підручник. . : «Центр учбової літератури», 2015. – 544 с.

Котова Арина Сергіївна,
студентка 3-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Сокиран Ф. М.,**
професор кафедри криміналістики та
судової медицини, к.ю.н., доцент

ТРАДИЦІЙНІ ТА СУЧАСНІ МЕТОДИ ДОПИТУ: ВІД КАТУВАННЯ ДО ГІПНОЗУ

Незважаючи на те що нерідко учасники справи під час допиту через різні фактори (під впливом зацікавлених осіб, через недовіру до слідчих органів або у власних інтересах) надають неправдиву або неповну інформацію щодо правопорушення, у більшості випадків під час розслідування кримінальних правопорушень і збору доказів саме їх свідчення лягають в основу обвинувачення. Тож проведення допиту завжди було актуальним питанням для дослідження науковців, і наразі це без перебільшень можна вважати однією з найпоширеніших процесуальних дій, яка є основним засобом отримання й перевірки інформації, важливої для розслідування кримінального правопорушення.

Основні правила проведення й види допиту в нашій державі регламентуються Кримінальним процесуальним кодексом України, хоча в ньому й не міститься законодавчого визначення допиту й безпосередньої мети цієї слідчої дії. Дослідженням допиту з метою підвищення ефективності його проведення займаються різні науки. Криміналістика розглядає допит з позиції застосування в процесі його проведення тактичних прийомів, встановлення значення допиту в методиці розслідування як способу формування доказового матеріалу. Судова психологія вивчає допит як процес специфічного спілкування особи, що допитує, з допитуваним, вивчає психологічні явища, пов'язані з проведенням цієї слідчої дії, а також закономірності людської психіки, які знаходять свій прояв під час допиту[1].

Традиційно ця процесуальна дія проводиться у формі бесіди між слідчим і допитуваним, яка передбачає встановлення психологічного контакту, вільну розповідь, постановку запитань та ознайомлення допитуваного з протоколом і записом показань, при цьому залежно від особи допитуваного слідчий може застосовувати різні психологічні прийоми та тактики, такі як: асоціативні зв'язки, допит на місці, переконання в неправильності зайнятої позиції, вплив на позитивні сторони особистості допитуваного тощо.

Існують також методи, які можна вважати нетрадиційними, оскільки вони не закріплені в Кримінальному процесуальному кодексі України, адже перебувають у фазі більш детального вивчення та експериментування з метою можливого подальшого впровадження (чи не впровадження) в

постійну практику, хоча в деяких країнах вони вже активно використовуються.

Допит як слідча дія існує з давніх часів. Одним з поширених методів, якими користувалися раніше, є катування (наразі воно є забороненим). Середньовічне слідство було дуже специфічним процесом, і для того щоб змусити підозрюваного говорити та перевірити правильність його свідчень, часто застосовували тортури. Надалі, звичайно, була закріплена заборона таких методів. Зокрема, одним із основних міжнародних інструментів захисту є Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р., яка забороняє катування за будь-яких обставин та видачу осіб у країни, де для них існує серйозна загроза катувань, та встановлює обов'язковість кримінального переслідування за катування [2].

Серед сучасних методів, якими останнім часом все більше цікавляться науковці і які вже починають використовувати для розкриття й розслідування злочинів, можна назвати детектор брехні. Поліграф – різновид психофізіологічної апаратури, що використовує комплексну багатоканальну комп'ютерну методику реєстрації змін психофізіологічних реакцій людини на певні психологічні стимули. Наразі складовими частинами цього пристрою є ноутбук, на екрані якого відображуються графіки, сенсорний блок для перетворення показників організму в цифровий сигнал, та датчики, які прикріплюються до особи, що проходить тестування, для фіксування фізіологічних змін у тілі, таких як кров'яний тиск, частота серцебиття, біоструми мозку, дихання. У кінці 2015 року в Україні був поданий законопроект, який стосувався впровадження в Кримінальний процесуальний кодекс положення щодо використання детектора брехні, але його відправили на доопрацювання.

На рівні з поліграфом становить інтерес такий метод, як наркоаналіз. До його застосування вдаються переважно у випадках, коли особа через різні фактори не може або не хоче пригадати обставини, які мають значення для розслідування кримінального правопорушення. Сутність наркоаналізу полягає в тому, що у кров особи вводиться препарат, у результаті дії якого вона переходить у короткочасний стан наркозу. Цей метод також називають «сироваткою правди» і його батьком вважають лікаря з Техасу Роберта Ернеста Хауза. Шляхом проведення численних експериментів він підібрав оптимальний препарат для цієї процедури (скополамін) і правильну періодичність його ін'єкцій. Він стверджував, що в такому штучно несвідомому стані доросла людина стає подібною до дитини й чесно відповідає на всі запитання, не намагаючись обдурити або схитрувати [3].

Ще один метод, який почав вивчатися ще у 1784 році лікарем Ф. А. Мессмером, є гіпноз, який на той час мав назву «тваринний магнетизм». Гіпноз – штучно викликаний психічний стан особи, при якому гальмується перебіг нервових процесів вищих відділів головного мозку.

Вважається, що за допомогою гіпнозу гіпнотизер, потрапляючи у підсвідомість людини, активізує роботу її пам'яті та мислення, відповідно є можливість отримати відомості, які людина умисно не розкривала у звичайному стані або ж не могла згадати. Правоохоронні органи деяких країн (США, Канада, Англія, Австралія) мають практику щодо використання гіпнозу для розкриття тяжких злочинів, частіше цей метод використовувався при допиті свідків і потерпілих, що добровільно дали на це згоду, і рідше – до підозрюваних [3]. К. В. Біляєва, досліджуючи це питання, наводила цікаві приклади із зарубіжної практики, зокрема справу Сема Шеппарда, якого підозрювали у вбивстві дружини: через потрясіння він не пам'ятав подробиць ночі вбивства. Після проходження процедури допиту в стані гіпнозу підозрюваний згадав присутність у домі незнайомого чоловіка та його прикмети, у результаті чого був виправданий[4].

Наразі питання можливості використання гіпнозу, легалізація його результатів є дискусійним, адже, незважаючи на деякі позитивні риси цього методу, у стані гіпнозу особа стає вразливою до навіювання їй неправдивих відомостей. У будь-якому випадку слід враховувати, що дані, отримані цим способом, самі по собі не визнаються доказом, проте вони можуть суттєво просунути розслідування, адже завдяки ним можна дізнатись, у якому напрямку може рухатися слідство, місцезнаходження невиявлених речових доказів тощо.

Розглянувши вищезазначені методи, можна виокремити як позитивні, так і можливі негативні наслідки їх застосування, проте, аналізуючи зарубіжну практику, не можна заперечувати їх цінність для криміналістики. Звичайно, для реального впровадження нетрадиційних методів допиту в практику нашої держави необхідно розробити чіткий законодавчо закріплений механізм їх використання, при якому не будуть порушені основоположні права людини.

Список використаних джерел

1. Шингарьов Д. О. Забезпечення прав та законних інтересів осіб під час проведення допиту на стадії досудового розслідування : дис. . канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 20 с.
2. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text (дата звернення: 15.02.2021).
3. Калугін В. Ю. Нетрадиційні спеціальні знання як засоби отримання значимої для розслідування інформації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 4. С. 196-199.
4. Біляєва К. В. Нетрадиційні методи розслідування злочинів. Гіпноз. *Вісник Академії адвокатури України*. 2010. Число 3. С. 142-147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2010_3_21 (дата звернення: 15.02.2021).

Гембаль Наталія Миколаївна
Студент 3-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Сокиран Ф.М.**
професор кафедри криміналістики та
судової медицини, к ю. н., доцент

ПСИХОЛОГІЧНІ І ТАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДОПИТУ

В Україні, як і в кожній країні, відбуваються соціально-економічні перетворення, які характеризуються як позитивними, так і негативними наслідками. Аналізуючи негативні наслідки сильне занепокоєння викликає те, що рівень злочинності та ступінь криміналізації різних сфер суспільного життя все більше удосконалюються. Тому, підвищення ефективності протидії злочинності органами правопорядку передбачає необхідність формування науково-обґрунтованих криміналістичних рекомендацій та удосконалення організації і тактики проведення слідчих (розшукових) та судових дій. Важливу роль у системі слідчих (розшукових) та судових дій відіграє допит. Перешкодами на шляху отримання об'єктивних показань під час проведення допиту є виникнення конфліктних ситуацій та повідомлення неправдивої інформації. У зв'язку з цим, вагомого значення набуває вдосконалення тактики допиту та дослідження механізму встановлення психологічного контакту з допитуваною особою з метою отримання правдивих показань.

Допит – це складний етап отримання доказів у кримінальному провадженні, проте являється найбільш поширеним слідчо (розшуковою) дією. Ні для кого не секрет, що результати, після його проведення, залежать від майстерності слідчого ефективно спілкуватися з допитуваним. [1, с. 26]

Спілкування під час проведення допиту є безпосереднім і відбувається у функціонально-рольовій формі. При підготовці до допиту слідчий повинен не тільки правильно продумувати його план, але й визначати, які саме психологічні знання повинен застосовувати щоб в результаті отримати максимально ефективний результат. Проте, як ми знаємо, для вирішення слідчим поставлених завдань потребує не лише бездоганного знання норм права та особливостей їх практичної реалізації, але й змушує застосувати положень інших наук, зокрема психології.

Особливе місце серед засобів оптимізації допиту належить тактичним прийомам, заснованим на даних психології. При проведенні допиту застосовуються такі види тактичних прийомів, заснованих на даних психології, як прийоми подолання конфліктних ситуацій та актуалізації ідеальних слідів злочину. Термін «конфлікт» походить від латинського слова, що в перекладі означає зіткнення. У психології під конфліктом розуміють суперечність, яку важко розв'язати і яка пов'язана з гострими емоційними переживаннями. [2, с.157]

Науковці виділяють дві фази розвитку конфліктів: конструктивну і деструктивну. Деструктивна фаза конфлікту розпочинається тоді, коли негативні емоції від невдоволеності один одним, способами вирішити проблеми, результатами спільної діяльності перевищують критичну межу. Конструктивна фаза характеризується невдоволеністю собою, опонентом, бесідою, спільною діяльністю. Це проявляється у підвищеному емоційному тоні розмови, відведенні погляду, ігноруванні реакції партнера. При цьому учасники спілкування контролюють себе та не порушують ustalених правил. [3, с.408]

Другим видом тактичних прийомів, які засновані на психології, є актуалізація ідеальних слідів злочину. Прийоми актуалізації ідеальних слідів злочину багато хто плутає з асоціаціями, але асоціації не можуть розглядатися як тактичні прийоми, а виступають як результат ефективного їх застосування. Такий висновок впливає після аналізу зміст поняття асоціації. Асоціація – поняття, яке виникає при згадуванні іншого. Асоціація в психології – суб'єктивний образ об'єктивного зв'язку між предметами і явищами, фізіологічною основою якого виступає тимчасовий нервовий зв'язок. Тому, можна сказати, що тактичні прийоми допиту можуть застосовуватися лише з метою збудження асоціацій, а не як асоціації самі по собі. [4, с. 512]

Тактичні прийоми актуалізації ідеальних слідів злочину поділяють на декілька видів, а саме: ті, що спрямовані на пожвавлення у пам'яті людини забутого; виявлення і виправлення добросовісної помилки у показаннях; викриття неправдивих показань. До прийомів пожвавлення у пам'яті забутого науковці відносять прийоми суміжності, схожості, контрастності, дизасоціації, тобто роз'єднання зв'язків, що утворилися при сприйнятті, перифрази, пред'явлення шкали кольорів, малюнків, моделей. Прийомами, націленими на виявлення і виправлення добросовісної помилки у показаннях, вважають формулювання запитань у хронологічній, логічній послідовності; допит про яку-небудь обставину в різній хронологічній послідовності. [4, с 513]

З наведеного переліку прийомів допиту можна сказати, що одні й ті ж тактичні прийоми можуть застосовуватися з різною метою. Як приклад, прийоми постановки деталізуючих, нагадуючих, доповнюючих і уточнюючих запитань можуть бути націлені не лише на виявлення і виправлення добросовісної помилки у показаннях, але й на викриття брехні, прийоми допиту на місці події – як на викриття брехні, так і на пожвавлення у пам'яті забутого.

Отже, у досудовому розслідуванні одне з головних місць посідає допит. Проте його значення в забезпеченні результативності визначається, в першу чергу, не кількісними показниками, а вмінням тактовно, грамотно, а також і з дотриманням законності побудувати та провести допит.

Зважаючи на актуальність означеної теми, підкреслюю, що вона ще недостатньо досліджена. Про її значущість і важливість свідчить те, що чимало помилок, недоліків, у тому числі і правопорушень допускається у процесі досудового слідства. Тому, впливає висновок, що сучасним завданням науки криміналістики є необхідність формування науково-обґрунтованих криміналістичних рекомендацій та удосконалення організації і тактики проведення слідчих (розшукових) та судових дій, а також постійного удосконалення програм підготовки майбутніх слідчих у вищих навчальних закладах, впровадження в навчально-виховний процес новітніх психолого-педагогічних та нових спеціальних курсів, спрямованих на удосконалення підготовки формування у майбутніх фахівців.

Перспективи дослідження даної проблеми вбачаю у детальнішому аналізі психологічної складової проведення допиту, розкритті психології допитуваного, а також у розробці та вдосконаленні психологічних методів взаємодії слідчого і допитуваного, висвітленні проблеми збереження психологічного здоров'я слідчих, попередження їх професійної деформації.

Список використаних джерел:

1. Бишевец О. В. Тактико-психологічні засади проведення допитів // Часопис Академії адвокатури України. - 2015. - Т. 8, № 2. - С. 25-29. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chaau_2015_8_2_4
2. Коновалова В.Е. Допрос: тактика и психология / Виолетта Коновалова. – Харьков: Консум, 1999. – 157 с.
3. Процюк О.М. Застосування методів психологічного впливу під час допиту неповнолітніх // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. - 2013. - Вип. 1. - С. 402-412. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvlduvs_2013_1_47.pdf
4. Ряшко О.В. Психологічні особливості допиту підозрюваного під час досудового слідства. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. -2010.- Вип. 1.- С 511-518.- Режим доступу: http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsy/01_2010/rovcds.pdf

Кубишин Ігор Ігорович

студент 3-го курсу ННІ № 3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: **Сокиран Ф.М.**

професор кафедри криміналістики та

судової медицини, к.ю.н., доцент

ДЕЯКІ ЕЛЕМЕНТИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, УЧИНЕНИХ З ВИКОРИСТАННЯМ ШКІДЛИВИХ ПРОГРАМНИХ ЧИ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ

Реалії сьогодення свідчать про гостру потребу в якісній та ефективній протидії злочинності, у тому числі кримінальним правопорушенням, учиненим з використанням шкідливих програмних чи технічних засобів.

Сучасний стан інформатизації суспільства створює нові, раніше не знайомі вітчизняному законодавству про кримінальну відповідальність, форми протиправної поведінки, відкриває нові «горизонти» для професійної злочинності.

Вчинення протиправних посягань з використанням шкідливих програмних чи технічних засобів, окрім високої теоретичної підготовки, потребує використання злочинцями сучасних технічних засобів. Загальна система криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, учинених з використанням шкідливих програмних чи технічних засобів включає базові елементи (дані про), що притаманні кримінальним правопорушенням цієї категорії. Варто віднести до системи таких елементів: дані про об'єкт протиправного посягання; дані про предмет протиправного посягання; дані про обстановку вчинення кримінального правопорушення (місце, час, інші умови); дані про особу злочинця; дані про особу потерпілого; дані про механізм кримінального правопорушення; дані про способи підготовки кримінального правопорушення.[1, с.112-113].

Програмні засоби нерозривно пов'язані із функціонуванням ЕОТ (електронно - обчислювальна техніка), вони сприяють посиленню розумових здібностей людини, швидкому опрацюванню значного масиву інформації, виконанню складних і специфічних обчислень, що відповідає вимогам науково-технічного прогресу [2, с.90].

За конструктивними особливостями ШПЗ (шкідливий програмний засіб) може бути як нескладним програмним засобом з обмеженим функціоналом, призначеним для виконання окремих, конкретно визначених дій, так і складним програмним комплексом зі значною кількістю модулів, частини яких, залежно від програмно значущих подій або вказівок користувача, оператора (розробника), можуть підключатися (завантажуватися через мережу) для використання за певним цільовим призначенням (наприклад, ШПЗ виявив, що на ЕОТ встановлено програмний

засіб «клієнт-банк», але для перехоплення інформації необхідно встановити певний модуль) [3, с.354]. У більшості випадків метою такого виду кримінальних правопорушень є вигода. Останнім часом вони вчиняються також за політичними мотивами (шпіонаж, тероризм), через дослідницький інтерес (студенти, професіонали-програмісти), із хуліганських мотивів та з метою помсти.

Виділяють три основні групи потерпілих від кримінальних правопорушень, учинених з використанням шкідливих програмних чи технічних засобів: 1) власники комп'ютерної системи; 2) клієнти, які користуються їх послугами; 3) інші особи [4, с.73].

Криміналістичну характеристику кримінальних правопорушень, учинених з використанням шкідливих програмних чи технічних засобів, варто уявляти як «шаблон», котрий необхідно накладати на вихідні дані розслідуваного кримінального правопорушення для виокремлення окремого із загального з метою визначення напрямку і завдань розслідування та конструювання дій [5, с.219]. Алгоритми, які використовуються при розслідуванні кримінальних правопорушень, учинених з використанням шкідливих програмних чи технічних засобів, не мають однозначної (жорсткої) структури. Пояснюється це індивідуальним відображенням події кримінального правопорушення в просторі. Вирішення низки завдань, які виникають у процесі розслідування, за допомогою алгоритмів сприяють прийняттю ефективних тактичних рішень.

Існує чимало проблем правового та експертного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень, учинених з використанням шкідливих програмних чи технічних засобів, які зумовлені складністю виявлення цих високотехнологічних кримінальних правопорушень, високим рівнем їх латентності, недосконалістю статистичного обліку, відсутністю комплексної підготовки фахівців відповідного рівня, що ускладнюють узагальнення слідчої, судової та експертної практики.

Список використаних джерел

1. Черноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів : монографія. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 492 с.
2. Ричка Д.О. Комп'ютерні віруси - шкідливі програмні засоби, рушійна сила модифікації. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Херсон, 2018. Вип. 1. Том 2. С. 89-93.
3. Кунинець А.І., Грицюк Ю.І. Інформаційні загрози та проблеми забезпечення інформаційної безпеки промислових компаній. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.2. С. 352-360.
4. Волобуєв А.Ф. Основи методики розслідування злочинів, вчинених у кіберпросторі. Одеса : ТЕС, 2020. 372 с.
5. Бородай О. В. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики несанкціонованого втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем,

комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2018. Вип. 4 (84). С.212-220.

Чичкало Марина Андріївна

студент 3-го курсу ННІ №3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: **Сокиран Ф.М.,**

професор кафедри криміналістики та

судової медицини, к.ю.н. ,доцент

ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГРОШОВИХ ЗНАКІВ

Як відомо, гроші є одним із атрибутів ідентифікації нації, символів державотворення і влади, головним об'єктом грошово-кредитної політики країни. Підробка грошей завжди каралася законом, але, незважаючи на це, фальшивомонетники постійно намагаються підробити банкноти. У свою чергу, держави працюють над шляхами вдосконалення характеристик своїх банкнот проти підробки.

В даний час, коли кількість користувачів вільно конвертованої валюти перевищує мільйони, а через комерційні банки і інші структури щодня проходить мільйони доларів, євро, фунтів стерлінгів, завдання швидкого і надійного визначення можливих підроблених банкнот стає першочерговим.

Практично всі виявлені підроблені грошові знаки виготовлені поліграфічним способом або із застосуванням кольорового копіювально-розмножувальної техніки в виробничих умовах. Це забезпечує досить високу їх якість, вимагає наявності у співробітників правоохоронних органів і банківської системи спеціальних знань для виявлення підробок, що вказує на необхідність оволодіння методикою дослідження грошових знаків на основі застосування новітніх технічних і програмних засобів.

Впровадження нових паперових банкнот, хоча і зменшує кількість підробок, але відсоток підробок, які майже не відрізнити від реальних грошей дуже великий. Сьогодні існує безліч способів підробки грошей і багато літератури про технологію виготовлення справжніх банкнот і, звичайно, сучасні високотехнологічні принтери та сканери. Тому дана тема є надзвичайно актуальна.

Елементи захисту валюти, та самі зображення, гарантують якість та захисту від підробок. Захист може створюватися за допомогою поліграфічних засобів та фізико-хімічних методів [1, с. 48].

Для надійного захисту від підробок валюти оформляють складними зображеннями, такими як візерунки, розетки та інші складні конструкції [2].

Техніко-криміналістичне дослідження грошових знаків забезпечується вивченням систем захисту грошових знаків, методики встановлення підробки грошових знаків та знанням сучасного обладнання, яке використовується при дослідженні грошових знаків.

Дане дослідження паперових грошових знаків можна поділити на три етапи. Перший етап дослідження: експерт-криміналіст встановлює справжність банкноти, тобто її відповідність встановленим зразкам. Від вирішення цього питання залежить послідовність подальшої роботи експерта. Якщо в результаті досліджень буде встановлено, що банкнота справжня, тоді експерт встановлює причини змін, які викликали сумніви у її справжності. Якщо визнано факт підробки, тоді експерт вирішує питання про спосіб виготовлення об'єкта, які матеріали та способи підробки застосовувалися [3, с. 344].

На другому етапі техніко-криміналістичного дослідження грошових знаків експерт вирішує ідентифікаційні питання.

На третьому етапі здійснюється аналіз матеріалів наданих банкнот та за наявності вилучених у ході слідчих дій матеріалів для виробництва підробок. Також досліджуються властивості паперу (метричних, оптичних властивості, складу волокон, видом проклейки та ін.), фарби (фізико-хімічне та хімічне дослідження) та елементів захисту (виду матеріалів, з яких вони виготовлені).

При огляді грошових знаків, які викликали сумніви у своїй справжності, необхідно встановити ознаки, які вказують підробку, звернути увагу на матеріали з яких виготовлена банкнота, а також по можливості встановити пристосування, пристрої, технічні засоби, які могли при цьому використовуватися. Ця вся інформація потрібна слідчому, для встановлення джерела походження підроблених грошових знаків, а також при проведенні оглядів та обшуків.

Печерська І.О. зазначає, що важливим методичним правилом експертного дослідження грошових знаків України, виготовлених за допомогою сучасних засобів оргтехніки, повинен стати комплексний підхід до вирішення ідентифікаційного питання, яке виноситься щодо них [4, с. 187].

Важливе значення при розслідуванні злочинів даної категорії має судова комп'ютерно-технічна експертиза. Як відомо, при виготовленні підробних грошових знаків України використовується різноманітна комп'ютерна техніка, внаслідок чого перед слідчим виникає завдання пошуку на різних носіях файлів, які мають зображення грошових знаків України або окремі реквізити, програмного забезпечення, за допомогою якого можна обробляти зображення, інформації про підключенні принтерів та іншого.

Так, при проведенні судової комп'ютерно-технічної експертизи може бути встановлено, що на накопичувачі на жорсткому магнітному диску системного блоку персонального комп'ютера (або ноутбуку) в наявності файли, які містять зображення грошових знаків України, а також зображення елементів захисту грошових знаків.

Таким чином, експерт робить остаточний висновок тільки коли вивчений весь комплекс захисних елементів. Цікавим є факт, що зображення на більшості підроблених грошових знаків України виконано репрографічними способами друку: основне зображення банкнот – способом струменевого друку, окремі реквізити – способом електрофотографічного друку.

Перелік судових експертиз, які проводяться з метою отримання даних, які мають важливе доказове значення, не є вичерпним. Слідчі можуть призначати різні види судових експертиз, такі як дактилоскопічні або біологічні експертизи, обумовлені можливою наявністю залишених потожирових слідів рук на підроблених грошових знаках України.

Список використаної літератури

1. Техніко-криміналістичне дослідження документів: навч. посіб. / авт. кол.: О. В. Воробей, А. В. Кофанов. К. : Нац. акад. внутр. справ, 2011. 312 с.
2. Как изготавливают деньги в Украине: ТОП-5 интересных фактов с фото: БАНКИ E-COMMERCEFINTECH: URL: <https://lawbook.online/osnovyikriminalistiki/kriminalistichne-doslidjennya-sposobiv-70182.html>
3. Біленчук П.Д., Лисиченко В. К., Клименко Н. І. Криміналістика: підручник. 2-ге вид., випр. і доп. К.: Атіка. 2001. 544 с.
4. Печерська І.О. Судово-технічна експертиза документів в розслідуванні злочинів пов'язаних з підробкою грошових знаків України Теоретичні питання юриспруденції і проблеми правозастосування: виклики ХХІ століття. Харків. 2020. С.187-192.

Мазур Марина Іванівна,
курсантка 3-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Антонюк П.Є.,**
професор кафедри криміналістики та
судової медицини, к.ю.н.

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Однією з найбільш розповсюджених слідчих (розшукових) дій при розслідуванні кримінальних правопорушень є допит, який проводиться з метою отримання повних та правдивих показань про події та факти, що мають значення для встановлення істини в кримінальному провадженні. Допит є основним способом отримання інформації про подію, що сталася, показань свідків та потерпілих, які нерідко покладаються в основу висновку про причини події, мотиви та винність конкретних осіб. Але на жаль, нерідко суб'єкти розслідування підходять до організації та проведення допитів без

достатньої відповідальності та припускаються тактичних помилок, які негативно впливають на подальший хід розслідування.

На наш погляд, особливого значення саме ретельна підготовка до проведення допиту важлива при допиті неповнолітніх учасників кримінального провадження. Це обумовлено не лише тактичними особливостями такої слідчої (розшукової) дії, а також специфікою процесуальної процедури її проведення: наявністю обов'язкових учасників - законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря (ст.ст. 226, 227 КПК України).

Складний і багатогранний характер допиту неповнолітніх полягає в тому, що він охоплює собою процесуальний, тактичний, організаційний, психологічний, педагогічний та етичний аспекти. На нашу думку, вибір тактичних прийомів допиту цих осіб обумовлена особливостями їх вікової психіки й, відповідно, механізмом сприйняття подій, що відбуваються, а також особливостями формування показань в цілому. Вчені-психологи відмічають, що для неповнолітніх характерні: недостатній рівень знань, розвитку, обмежене коло навіть загальноприйнятих понять, відсутність належного досвіду, професійних знань, піднесений емоційний стан під час сприйняття та некритичне відношення до сприйманого, нездатність правильно оцінити вчинки, «молодіжний» стиль поведінки, своєрідний сленг, підвищена схильність до навіювання, фантазування [1].

Формування показань неповнолітніх являє собою складний психологічний процес, що характеризується: повним і точним сприйняттям конкретних подій і обставин за допомогою органів чуття і свідомості; запам'ятовуванням сприйнятого; переробкою і утриманням його в пам'яті; згадуванням і правильним відтворенням в ході допиту повних і достовірних даних про подію та обставини, що сприймалися.

До вікових психологічних особливостей неповнолітніх можна віднести наступні: підвищена конформність; психологічна залежність від предметного світу, що слугує регулятором відносин всередині вікових груп; схильність до особливих стереотипів, які мають зовнішній прояв; негативізм; жага до пригод і цікавості; легковажне ставлення до людських вад і слабостей; довірливість та інші [2].

З метою отримання максимально ефективного результату під час допиту неповнолітніх Коновалова В.О. пропонує дотримуватись таких рекомендацій: створювати обстановку допиту, найбільш сприятливу для встановлення психологічного контакту; бути ввічливим та уважним, маючи на увазі підвищену самооцінку неповнолітнього, відчуття гідності; особливу увагу звертати на формування запитань – вони повинні мати зрозумілу, чітку форму, бути доступними та зрозумілими неповнолітньому; врахувати віковий та інтелектуальний розвиток; не вживати складні терміни. Відповіді слід записувати, зберігаючи мовні особливості допитуваного. Для встановлення належного психологічного контакту корисно завести з

неповнолітнім розмову на абстрактну тему, що представляє для нього інтерес, з'ясувати його стосунки з однолітками, дружні зв'язки, поведінку у школі і сім'ї тощо [3, с. 119].

Під час допиту необхідно звертати увагу на емоційний стан неповнолітнього, його реакції. Потрібно з'ясувати, чи не налякана особа, не піддавалася погрозам. Однак слід пам'ятати, що неповнолітні іноді без істотних причин, виходячи з емоційних спонукань, спотворюють реальні факти, відмовляються давати показання. В таких ситуаціях слідчий повинен набратися терпіння і за допомогою залученого спеціаліста усунути подібну негативну установку.

Лише дотримання суб'єктом розслідування запропонованих криміналістичних рекомендацій щодо організації та проведення допиту неповнолітніх учасників кримінального провадження, а також обов'язкової процесуальної процедури такого виду допиту, на наш погляд, є запорукою отримання достовірних, надійних, об'єктивних показань від неповнолітнього, які в подальшому займуть своє місце в загальній системі джерел доказів та сприятимуть встановленню істини в кримінальному провадженні.

Список використаних джерел:

1. Андрусенко С.В. Особливості застосування методів психологічного впливу при допиті неповнолітнього / Андрусенко С.В., Романюк Г.С. Становлення особистості професіонала: перспективи й розвиток: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (Одеса, 19 лют. 2010 р.). – Одеса : ОДУВС, 2010. – 450 с.

2. Криміналістика. Академічний курс: підручник / [Т.В. Варфоломеева, В.Г. Гончаренко, В.І. Бояров та ін.]; Акад. адвокатури України. – Київ: Юрінком Інтер, 2011. – 495 с.

3. Криміналістика: [підручник] / [В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.]; за ред. В.Ю. Шепітька. – 5-те вид., перероб. та доп. – К.: Ін Юре, 2016. – 640 с.

Фазан Вікторія Миколаївна,
курсант 3-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: **Антонюк П.Є.,**
професор кафедри криміналістики та
судової медицини, к.ю.н.

ТАКТИЧНІ ЕТАПИ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ

Огляд місця події – це невідкладна слідча (розшукова) дія, спрямована на встановлення, фіксацію і дослідження обстановки, пов'язаної з подією правопорушення, слідів правопорушення та правопорушника, інших фактичних даних, що вказують на механізм події та інші обставини, важливі для провадження.

Місце події – це завжди ділянка місцевості або приміщення (транспортного засобу), в межах яких виявлені сліди правопорушення.

В криміналістичній теорії виділяють наступні етапи огляду місця події: - підготовчий; - робочий; - заключний. Кожен із зазначених етапів є обов'язковим в роботі, та має комплексний характер.

Підготовчий етап починається з моменту прийняття слідчим рішення про проведення огляду. Він включає в себе:

- забезпечення охорони місця події до свого прибуття, тобто недопущення сторонніх осіб та забезпечення збереження і недоторканності обстановки і слідів кримінального правопорушення;
- визначення методів, способів і прийомів детального огляду відповідно до речової обстановки і наявними силами та засобами;
- визначення кола спеціалістів, яких необхідно залучити до участі в огляді, забезпечення їх прибуття;
- забезпечення необхідними технічними засобами для виявлення слідів та фіксації слідчої (розшукової) дії;
- забезпечення залучення додаткових сил та засобів в разі необхідності проведення розшукових заходів по «гарячих слідах».

З моменту прибуття слідчого, прокурора на місце події починається робочий етап огляду місця події. Він складається з загального і детального огляду. Загальний огляд починається з:

- організації надання допомоги потерпілим (за їх наявності) при максимальному збереженні матеріальної обстановки на місці події ;
- вжиття заходів до видалення з місця події усіх сторонніх, не залучених до огляду осіб, а кожному учаснику огляду поставка конкретного завдання (наприклад, робота з потерпілими, фото-, відеозйомка, огляд тієї чи іншої ділянки тощо);
- визначення послідовності й обсягу дій, пов'язаних з виявленням і способом пошуку слідів події, а також лінію оточення з метою охорони місця події.

На стадії загального огляду слідчий разом з іншими учасниками огляду з'ясовує, які об'єкти знаходяться на місці події, досліджує весь комплекс питань, що відносяться до його обстановки, визначає взаємне розташування і взаємозв'язок елементів цієї обстановки, вивчає їх зовнішній вигляд, стан і з максимально необхідними і можливими в даних умовах подробицями фіксує все виявлене за допомогою фотозйомки, складання схем, планів і креслень, а також необхідних заміток для майбутнього протоколу огляду.

Після чого слідчий переходить до детального огляду. Ця стадія передбачає огляд з дотриманням запобіжних заходів при дослідженні всіх предметів і слідів, що можуть мати відношення до події правопорушення та осіб, які його вчинили. Головне при детальному огляді – зафіксувати місцезнаходження, положення, індивідуальні ознаки, стан об'єктів (слідів) на момент їх виявлення та вилучення, щоб у подальшому при проведенні

експертних досліджень отримати об'єктивні результати. Фіксація здійснюється, крім протоколу і схем, за допомогою вузлової та детальної фото- і відеозйомки.

На заключному етапі огляду місця події комплексно оцінюються і процесуально закріплюються всі отримані фактичні дані, які допоможуть надалі висунути версії про осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, вирішити питання про організацію розшукових дій. Також вилучаються і упаковуються сліди і предмети, які можуть стати речовими доказами. Остаточо оформляються необхідні плани і схеми, де відмічаються місця основних порушень і пошкоджень речової обстановки, знаходження потерпілих, виявлення вилучених об'єктів, проб і місць знаходження контрольних зразків тощо.

На заключному етапі слідчий:

- складає протокол огляду і необхідні плани, схеми та креслення;
- описує виявлені об'єкти (труп);
- упаковує об'єкти, вилучені з місця події;
- вживає заходів до збереження тих об'єктів, що мають доказове

значення, які вилучити неможливо або недоцільно;

Наведені криміналістичні рекомендації щодо виділення тактичних етапів огляду місця події та завдань, що ставляться на кожному етапі, дозволить слідчому, з огляду на важливість цієї слідчої (розшукової) дії, максимально результативно організувати роботу по виявленню та збиранню доказів, що сприятиме підвищенню ефективності процесу розслідування.

Список використаних джерел:

1. Криміналістика: підручник / [В.В. Пясковський, Ю.М. Черноус, А.В. Самодін та ін.]; за заг. ред. В.В. Пясковського. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Київ: Філія вид-ва «Право», 2020. – 752 с.
2. Криміналістика: [підручник] / [В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель та ін.]; за ред. В.Ю. Шепітька. – 5-те вид., перероб. та доп. – К.: Ін Юре, 2016. – 640 с.
3. Організація роботи слідчо–оперативної групи: навчальний посібник / Л.Д. Удалова, Ю.В. Сухомлин, А.С. Симчук, М.Й. Кулик, В.В. Зарубей. - Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. – 504 с.

Староста Інна Олександрівна
студент 4-го курсу ННІ №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Сокиран Ф. М.**
професор кафедри криміналістики та
судової медицини, к.ю.н., доцент

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГРАБЕЖІВ І РОЗБІЙНИХ НАПАДІВ

На жаль, на сьогоднішній час в Україні масово процвітають грабежі і розбої. Практика розслідування цих злочинів, показує, що безпосередніми предметами злочинного посягання є гроші та цінні папери, мобільні телефони, годинники, коштовності, прикраси, транспортні засоби (автомобілі, мопеди, велосипеди), теле-, фото-, відеоапаратура, музичні інструменти, одяг, взуття, вино-горілчані напої або продукти харчування та інше. Також зустрічаються випадки вчинення нападів на автомобільному транспорті, найчастіше вони здійснюються на водіїв таксі. Грабежі, розбої є тяжкими злочинами, покарання за які передбачені статтями 186, 187 КК України. При їх вчиненні злочинці прагнуть заволодіти матеріальними цінностями та (або) спричинити шкоду здоров'ю потерпілого. Тому криміналістична характеристика цих злочинів охоплюється їх основними схожими особливостями. Законодавець розмежував грабежі та розбої, виходячи з міри небезпеки насильства, застосованого при їх вчиненні[1, с. 155]

В останні роки характерною особливістю розбійницького нападу є те, що такі злочинні акції, як правило, здійснюються групою, що робить звичайні способи їх вчинення більш витонченими, досконалими і результативними для злочинців. При цьому нерідко використовуються різноманітні види сучасної вогнепальної зброї, найновіші технічні пристосування, інструменти та інші засоби ураження. Так, приймаючи рішення про напад на інкасатора чи касира, злочинці визначають спосіб вчинення злочину: вивчають шлях пересування інкасаторів чи касирів з грошовими коштами, старанно аналізують наявність охорони, визначають найбільш зручні ділянки, де можна вчинити напад, планують способи схову й реалізації викрадених матеріальних цінностей. Якщо напади вчиняються на власників житлових приміщень, у яких є матеріальні цінності, то способи їх вчинення частіше за все пов'язані зі сферою діяльності власників майна (бізнес, торгівля тощо), видом і особливостями предмета посягання, його споживчою вартістю, характерними рисами і кримінальними навичками злочинців первісних слідчих дій по провадженню про грабежі й розбої багато в чому залежить від того, чи відкривається кримінальне провадження у зв'язку із затримання підозрюваного на місці злочину або по факту вчинення злочину. Якщо провадження відкривається по факту скоєння злочину, то розслідування звичайно починається з допиту потерпілого, огляду місця події, огляду одягу

й огляду потерпілого, призначення у відношенні його судово-медичної експертизи, допиту свідків-очевидців. Побачивши перед собою злочинця, особливо озброєного, людина розгублюється. Почуття страху в окремих потерпілих буває настільки велике, що вони іноді на якийсь час навіть непритомніють, а коли приходять до тями й починають думати, як варто діяти в обстановці, що виникла (чи кликати на допомогу, чи робити опір, чи віддавати злочинцеві речі без усякого опору або бігти), проходить якийсь час, достатнє для того, щоб злочинець міг заволодіти цінностями й зникнути[1, с. 119].

Особам, які вчиняють грабежі й розбої, притаманні цинізм, зухвалий і нахабний характер злочинних дій. Такі злочини звичайно вчиняються в присутності очевидців у парках, на вокзалах, у громадському транспорті та інших громадських місцях. При цьому злочинці розраховують, що очевидці не перешкоджатимуть злочину, боячись наразитися на напад. Вчиняючи грабіж чи розбійницький напад, злочинці враховують певні обставини (місце події, риси, властиві особі потерпілого, характер майна, яким передбачається заволодіти) і визначають спосіб, час, знаряддя і засоби, які можуть бути використані під час нападу[2]. Тому до моменту допиту він не завжди встигає заспокоїтися: плаче, обурюється нахабністю злочинця, продовжує відчувати страх, не може змиритись із втратою викрадених цінностей, відчуває біль від отриманих тілесних ушкоджень. З огляду на ці обставини, треба перед допитом з потерпілим, пояснити йому необхідність відновлення в пам'яті всіх обставин що відбувались, які можуть мати вирішальне значення для розшуку й викриття злочинця.

Вагому роль в процесі розслідування даних кримінальних правопорушень відіграють сліди, які залишаються на його місці. Якщо грабіж або розбій вчинені на відкритій місцевості, то сліди утворюються: від принесених на місце злочину речей, залишених або викинутих знарядь; вчиненого пострілу; в результаті боротьби злочинця і потерпілого; у зв'язку з використанням транспортних засобів. У цьому випадку на місці злочину залишаються наступні сліди: сліди рук, взуття, транспортних засобів, сліди паління, волокна одягу, сліди крові, тілесні ушкодження на тілі потерпілих і підозрюваних[3, с. 648]. Вони надають певну інформаційну допомогу у пошуку осіб причетних до скоєння даних правопорушень.

Для розслідування грабежів та розбоїв виникає необхідність у проведенні різноманітних експертиз, найбільш поширеними з яких є судово-медична, криміналістична, судово-психіатрична, судово-хімічна.

Отже, способи вчинення грабежів і розбоїв є різноманітними, і злочинці обирають у кожному конкретному випадку той чи інший спосіб залежно від конкретних обставин. На відміну від деяких інших злочинів, грабежі та розбої мають одноманітний характер, тому успіх розслідування в основному залежить від того, чи зумів слідчий повною мірою використати інформацію, яку він одержав на першій стадії розслідування, від його вміння працювати з

матеріальними джерелами, доказами. Тому істотного значення набуває встановлення таких обставин:

- місце, час, умови вчинення грабежу чи розбійницького нападу, наявність очевидців;
- хто вчинив розбійний напад чи грабіж (вік, професія нападника, чи притягався раніше до кримінальної відповідальності, якщо так, тоді де він відбував покарання, коло його знайомих, злочинні зв'язки і т. ін.);
- роль кожного співучасника злочину, вчиненого групою (організатор, виконавець, підбурювач, пособник);
- чи провадились певні дії та які конкретно щодо приховування злочину;
- який характер насилля, застосованого до потерпілого;
- якщо у ході злочину було застосовано зброю (вогнепальну, холодну, хімічну), тоді кому вона належить, де, коли і в кого придбана або відібрана тощо;
- хто став жертвою нападу, його стан здоров'я і тяжкість тілесних ушкоджень, а також яка ступінь заподіяння моральної та матеріальної шкоди;
- що саме викрадено, кому воно належало, індивідуальні особливості та споживча вартість матеріальних цінностей;
- які обставини сприяли вчиненню грабежу або розбійницького нападу.

Список використаних джерел :

1. Жолтанська І. І., Кузнецов В. А., Щавелєв А. В., Димитрова Ю. В., Кушніренко Н. В. *Методика дактилоскопічної експертизи. Експертна спеціальність 4.6 «Дактилоскопічні дослідження»*. К. : ДНДЕКЦ МВС України, 2017. 255 с
2. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : Інструкція від 03.11.2015 № 1339: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15>.
3. *Криміналістика : підручник* / [В. В. Пясковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Самодін та ін.]; за заг. ред. В. В. Пясковського. – 2-ге вид., перероб. І допов. – Київ : Філія вид-ва « Право», 2020. - С.664

Асауленко Анастасія Романівна,
курсантка 2-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Лопутько О. А.**
доцент кафедри правничої лінгвістики,
кандидат педагогічних наук, доцент

PREVENTING AND RESPONDING TO DOMESTIC VIOLENCE IN VIETNAM

Domestic violence is any use of physical or sexual force, actual or threatened, in an intimate or domicile relationship. Domestic violence is intentional behaviour. The purpose of domestic violence is to establish and exert power and control over another. The violence is used to intimidate, humiliate or frighten the victim. Men most often use it against their intimate partners, which can include current or former spouses, girlfriends, or dating partners. Domestic violence is often a pattern of coercion and control than one person exerts over another. It is not just one physical attack and it might not even involve a physical act. It includes the repeated use of a number of factics, including intimidation, threats, economic deprivation, isolation and psychological and sexual abuse. Some of the abusive behaviours used by perpetrators result in injuries that harm the victim both physical injuries, they are still psychologically damaging to the victim.

UNODC is undertaking research on the quality of criminal justice services available for victims of domestic violence in Viet Nam. Amongst 900 interviewed women victims of domestic violence, almost all of these victims had experienced physical violence, most commonly been slapped, kicked, bitten or hit (90%). Over one-third of the victims had been forced, or attempted to force, sexual intercourse. Harm or threatening to harm or kill children or someone close is also common (33%). Nearly one-third of the victims said they had been exploited economically. During the interviews, the women mentioned that many husbands go out to work but do not give money to their wives to raise the children. Some men even asked their wives for additional money and beat if they refused.

The Police and People's Committee are at the frontline of the justice system. It is their duty to prevent and combat crime and other law-breaking acts at the commune level; maintain social security and public order; and enforce laws. They are often called upon to intervene when an act of violence is in progress, or shortly after it has taken place. It is their duty to effectively investigate all alleged incidents of violence and conduct all investigations in a manner that respects the rights and needs of all the parties involved.

All domestic violence calls should be responded to promptly, irrespective of the caller, and an officer should be sent to the place where the violence is reportedly on-going or to the location of the victim.

The police play a key role in providing guidance to victims and in applying the law since they must carry out the measures ordered by the judge in cases in

which abusers resist. Control mechanisms and police monitoring are needed to ensure compliance with the orders issued. Implementation of the following measures is recommended:

- Training and sensitization on the importance of police work in violence against women and the specific protocols for this work.
- Improvements in quality of care delivered in terms of availability, accessibility, and the integrated nature of the response.
- Compulsory completion of reports on acts of violence aimed at preserving evidence and training on the importance of creating and preserving evidence.
- Anti-corruption mechanisms to prevent police force members from soliciting or accepting gifts for fulfilling (or not fulfilling) their work.
- Programs for detecting and attending to police force members with a history of family violence, in an effort to ensure the effectiveness and continuity of training processes.
- Creation of permanent structures, such as groups specializing in the prevention of domestic violence, in an effort to ensure the effectiveness and continuity of training processes.
- Establishment of specialized units within police delegations and evaluation of the lessons learned from these units.
- Establishment of and training in specific skills for preventive and investigatory policing.

In Vietnam, research shows that almost all domestic violence survivors do not seek support from the police or the court system unless in very serious cases of abuse. While many women have suffered a combination of physical, psychological, sexual or financial violence, most victims contact local authorities when they suffer severe physical injuries. This is similar to the research in other countries which finds that a victim's first contact with police rarely happens after the first or even the second domestic violence incident. They often become involved only after the pattern of abuse is well established and the level of physical injury has become serious. This means that all reports of domestic violence to the police and People's Committee should be taken seriously.

Domestic violence is used to refer to a range of behaviours, which are not all criminal or amount to administrative sanction. In attending the scene of an incident, the first responders not only have to consider whether they should call in the criminal investigation agency, whether to detain the suspect, whether or not a crime or administrative violation has been committed and safety of the victim [1].

The essential component of judicial protection for victims of domestic violence is the quality and availability of evidence. It is essential that legislation stipulate that victims be informed of the importance of evidence in the judicial process. Also, laws should establish broad criteria for receipt and assessment of evidence without avoiding judges obligation to rationally establish the foundation for all procedures.

The primary types of evidence are expert accounts, testimonials, and documentary evidence. Expert accounts: Expert witnesses can be requested by either the complainant or the judge. It is important to determine all physical and psychological evidence of the violent acts in question since this evidence is a key element in rulings for indemnity of damages. The judge can take into account the professional opinions of experts from recognized public or private institutions[2].

References:

1. United Nations Office on Drugs and Crime [Electronic resource] – Access mode:
<https://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/vietnam/publication/TraineemanualinEnglish6-5-11.pdf>
2. Key Components of Laws and Policies on Domestic Violence [Electronic resource] – Access mode:
<https://www.paho.org/hq/dmdocuments/2009/englishfactsheet2.pdf>

Баштова Ольга Григорівна

слухач магістратури 2-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Богуцький В. М.**
доцент кафедри правничої лінгвістики,
кандидат філологічних наук, доцент

THE NOTION AND TRAITS OF JUVENILE CRIME

Juvenile crime has always been and still is one of the most important social justice problems of our society, since it is the young who will form and represent the government. But this is only possible with a complete understanding of that dangerous social phenomenon, which the society is to resist. Therefore, taking into account this approach, research of juvenile crime is of big importance.

A substantial contribution in research and study of juvenile crime and measures to counter it has been made by scientists such as A. G. Kolb, A. E. Mykhaylova, V. F. Moroz, N. M. Pesotsky, N. V. Shost, N. V. Yanitsky, etc.

In jurisprudential literature the notion of juvenile crime is usually bound to the age of the subject of a crime. For example, in criminology, juvenile crime is viewed as a negative phenomenon appearing in a crime committed by people of 14 to 18 years of age.

Age determines the socio-psychological details of the etiology of juvenile crime and the specifics of the means of its prevention. In particular E.D. Lukyanchyk, D. P. Pysmenny believe that it is worthwhile to analyze juvenile criminal acts taking into account the age trait of a contingent, in particular:

- crimes committed by juveniles that reached 14 years of age (lower border of criminal responsibility);
- crimes committed by juveniles in the ages of 14 to 16, on whom lies criminal responsibility only for the crimes of heightened societal danger;

- crimes committed by juveniles in the ages of 16 to 18, who are subject to criminal responsibility under general terms [1, p.204].

Juvenile crime is becoming more cynical and cruel. In the past, the most popular juvenile crime was theft. Lately the amount of violent crime has risen.

Juvenile delinquents comprise a typological group, they differ from adult criminals in temper, magnitude of societal danger posed by their crimes, and personal traits, in particular, insufficient social maturity and incomplete intelligence-will development [2, p.175].

The so called "game necessity" holds a considerable place in the causal complex of juvenile crime. This is thoughtlessness, that expresses itself in insufficient assessment of the conceived and realization of the committed. Most often the victims of teenagers, especially in violent crimes, are children, women, seniors and also people suffering from alcohol and drug addiction. They appear to be the most "attractive" victims. Teenagers are ruled by an inherent drive to dominate, self-assertion. In this lies one of the traits of teenage psychology.

The main way to prevent juvenile crime is organization of teenagers' free time, because it is one of the main components of social life. Often a way of spending one's free time tells about their lifestyle, needs, attitude toward people. Usually free time is used for all-around development and self-improvement of one [3, p. 56].

The cause of juvenile crime most often is bad child-care by parents or lack thereof. Overall deteriorating quality of life, adverse family conditions, loss of moral values, and absence of normal domestic conditions all lead to children, while striving to live like the others, trying to reach that by way of theft and other crimes.

Solving problems relevant in this age like self-assertion, overcoming social detachment, happens in an easy and fast in realization way involving violence, underlying which are hostility and frustration.

Thus, juvenile crime is a part of the general notion of crime, having its own traits. It is a social phenomenon that is expressed in the statistical total of facts of criminal and unlawful behavior of subjects from 14 to 18 years old, on some territory, over some period of time

Juvenile crime presents an independent social problem, demanding thorough research with a goal of developing complex measures for an effective counteraction and prevention of it.

References:

1. Головкін Б. М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 133. С. 204-217.
2. Сметаніна Н. В. Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх: сучасні тенденції. *Право і суспільство*. 2018. № 6, ч. 2. С. 173-177.
3. Проблеми протидії злочинності: підруч. / за ред. проф. О. Г. Кальмана. Х. : Вид-во ТОВ фірма «Новасофт». 2010. 352 с.

Берлог Віталій Валерійович,
курсант 2-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: Козубенко І. В.
викладач кафедри правничої лінгвістики

INTERNATIONAL SUPPORT FOR THE GUIDELINES ON CRIME PREVENTION ADOPTED BY THE UNITED NATIONS

The guidelines on crime prevention are supported by and grounded in a number of other international standards and norms adopted by the United Nations. These include resolutions relating to children's rights, women's rights and the rights of victims. For example:

- The Convention on the Rights of the Child
- The United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency
- The Declaration on the Elimination of Violence against Women
- The Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power.

In terms of transnational crime, the United Nations Convention against Corruption, the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, and its Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime similarly provide an important context supporting the implementation of the guidelines on crime prevention at the national and local levels. Migrant women workers, another group particularly vulnerable to victimization, are the subject of general recommendation No. 26 adopted by the Committee on the Elimination of Discrimination against Women at its forty-second session, in 2008. In addition, the Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Women in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice have recently been revised and updated. Preventing crime and victimization is also closely linked to the achievement of the Millennium Development Goals. Adopted in 2000, the Goals are, by 2015:

- To eradicate extreme poverty and hunger
- To achieve universal primary education
- To promote gender equality and empower women
- To reduce child mortality
- To improve maternal health
- To combat HIV/AIDS and other diseases
- To ensure environmental sustainability
- To develop a global partnership for development.

While crime prevention is not referred to explicitly in the Goals, their achievement can help to reduce future crime and victimization. More importantly, the Goals are unlikely to be achieved unless safety and security are established in a region or country.

In Africa, for example, the impact of crime on development has been clearly outlined. Everyday crime destroys confidence among citizens as well as businesses,

affects quality of life, adversely affects employment and productivity, destroys human and social capital, discourages investment and undermines the relationship between citizens and their Governments. According to *Crime and Development in Africa*, published by UNODC in 2005:

- *Crime destroys Africa's social and human capital*: Crime degrades quality of life and can force skilled workers overseas; victimization, as well as fear of crime, interferes with the development of those who remain. Crime impedes access to possible employment and educational opportunities, and it discourages the accumulation of assets.

- *Crime drives business away from Africa*: Investors see crime in Africa as a sign of social instability, driving up the cost of doing business. Corruption is even more damaging, perhaps the single greatest obstacle to development. Further, tourism, of large and growing importance to Africa, is an industry especially sensitive to crime.

- *Crime undermines the State*: Crime and corruption destroy the trust relationship between people and the State, undermining democracy. Aside from direct losses of national funds due to corruption, crime can corrode the tax base as the rich bribe tax officials and the poor recede into the shadow economy. Corruption diverts resources into graft-rich public works projects, at a cost to education and health services.

One of the fundamental principles of the Guidelines for the Prevention of Crime is the importance of the rule of law and respect for human rights. An international working definition of the rule of law was issued by the Secretary-General in a report on the rule of law and transitional justice in conflict and post-conflict societies: A principle of governance in which all persons, institutions and entities, public and private, including the State itself, are accountable to laws that are publicly promulgated, equally enforced and independently adjudicated, and which are consistent with international human rights norms and standards. It requires, as well, measures to ensure adherence to the principles of supremacy of law, equality before the law, accountability to the law, fairness in the application of the law, separation of powers, participation in decision-making, legal certainty, avoidance of arbitrariness and procedural and legal transparency. Crime prevention is seen as an integral aspect of the rule of law. As the Secretary General stated: in matters of justice and the rule of law, an ounce of prevention is worth significantly more than a pound of cure prevention is the first imperative of justice. The significance of the rule of law for development has also been reiterated more recently by the Executive Director of the United Nations Office on Drugs and Crime: The rule of law is not one of the Millennium Development Goals, but it is the key to achieving them all. Where the rule of law is weak or absent, crime and corruption hold back development and democracy. This can cause conflicts, mass poverty and environmental degradation, creating further instability.

References:

1. International support for the guidelines on crime prevention adopted by the United Nations – URL: <http://unodc.org/unodc/en/press/releases/2008-04-14>

Василенко В'ячеслав Сергійович,
курсант 2-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Козубенко І. В.**
викладач кафедри правничої лінгвістики

**DELIVERING EFFECTIVE LOCAL CRIME PREVENTION: WHY
UNDERSTANDING VARIATIONS IN MUNICIPAL GOVERNANCE
ARRANGEMENTS MATTERS**

For more than a quarter of a century the prevailing logic for local crime prevention has been that since most crime of immediate concern to communities is local (i.e. property crime, antisocial behaviour, vandalism, etc.) then the primary focus for preventive action should also be local. In practice this has meant that those promoting crime prevention action have generally turned to municipal governments as the principal resource for coordinating the delivery of the local preventive responses. This has been based on the assumption that municipal authorities are best placed to understand and reflect the particular needs and problems of their local community and are therefore also best placed to generate and/or deliver the most appropriate prevention interventions for their local communities.

In some countries such as in the United Kingdom and New Zealand, this logic has found its way into nationally mandated legislative measures to support local crime prevention action. In others countries such as the USA, Canada, Australia, parts of Europe and South America, it has simply been picked up and implemented as a strategy that best suits local circumstances. In those sorts of locations, crime prevention action as a locally organized and delivered initiative simply reflects the fact that the relevant policies and necessary services are more directly within the control of local or regional authorities rather than those at the national level. In other words, how local crime prevention action is organized will be a function of the prevailing local governance arrangements.

The development of local crime prevention action in France in the early 1980s is a good illustration of this. This was the period that led to what became known as the Bonnemaïson model of local crime prevention, an approach that would eventually be emulated in many places around the world. Gilbert Bonnemaïson, a deputy in the French national parliament and mayor of a town near Paris is generally credited with designing the first approach squarely focused on providing a central role for the delivery of crime prevention through local government authorities. The Bonnemaïson approach grew out of the work of a committee he chaired comprising the mayors of major towns and cities from throughout France as well as representatives of key national agencies. The committee's final report emphasized three themes: solidarity, integration and locality. The Bonnemaïson model stressed that prevention strategies should focus on addressing the problems experienced by disaffected community members (e.g.

young people, immigrants, unemployed, etc.) by striving to integrate them in to their local communities thereby reducing the potential risk of them participating in crime.

The governance arrangements for the Bonnemaison model involved an 80-member National Council for the Prevention of Crime chaired by the Prime Minister, Departmental Councils for the Prevention of Crime at the regional level, and at the local level all cities and large towns were encouraged to set up a Local Council for the Prevention of Crime. Local crime prevention activity was organized through the development of detailed local plans that emphasized agencybased prevention involving institutions such as schools, housing authorities and employment and youth support services working together with police and other groups. Crime prevention action itself was funded through a series of contractual arrangements between the national government and the local crime prevention committees that also incorporated the need for close interagency cooperation.

The Bonnemaison model soon became a prototype, albeit a flexible and malleable one, for local crime prevention action in many other countries across the world. Clear links can be found with specific crime prevention approaches developed over the next decades in Canada, Australia, New Zealand and some other parts of Europe such as Germany and Ireland. Echoes of this approach can also be found in the crime prevention work of the US Conference of Mayors and the National League of Cities and more directly in the National Crime Prevention Council in the USA and through the creation of Local Crime and Disorder Reduction Partnerships in the UK and the UK's Crime Reduction Program. More recently elements can be found in the new Mexican approach to crime prevention as well as other countries [1].

In practice the international experience of crime prevention initiatives that have relied on strong links with and the support of municipal government is extremely varied. The reasons for this are also varied and quite complex, however one of the key ones is a function of the different powers and responsibilities of different municipal authorities across the world. There are several ways to look at this, but they all point to the need for local crime prevention governance arrangements to adequately reflect the wider social, economic and political context in which they are being implemented.

Municipal governments across the world have different levels of responsibility, power and access to resources. These factors are not just a function of whether the municipality is located in a developed country or a developing one. For example, France, Canada, United States of America, India, Germany, Italy, Brazil, Argentina, Mexico, Indonesia, Malaysia and Australia are all examples of nation states that operate under some form of federal system. In other words, these countries have a national government but constitutionally are a confederation of internal states all of which will retain a level of power in relation to human, social

and economic factors, including some taxation power. Municipal government in these countries is effectively a third tier of government.

Typically municipal governments within federal countries will have the authority to raise some level of taxes but their capacity and responsibility for service delivery will vary considerably. For example, municipal government in the USA will generally have significant responsibility for police, justice, education, housing and health services, while in a country like Australia responsibility for these services will be the responsibility of the state or second tier of government.

The other common model of national government is known as a unitary model. A unitary model is a system of government in which the powers of the separate constituent parts are vested in the national government. Examples of unitary government systems are the United Kingdom, Japan, New Zealand, Norway and Russia. Arguably China is a unitary government system as well, although the complexity of the systems of governance in China mean it is better described as a hybrid of a federal and unitary system. Israel also has its own variation on the unitary government system. Municipal governments also exist as a part of all unitary systems as a second tier of government. However, once again their levels of responsibility, power and access to resources will vary significantly. For example, within the UK local government will provide education but not health services while also being responsible for a wide range of social services. At the same time, police services are also organized on a regional basis with a level of autonomy from central government but without any significant linkage to local government except through designated processes. By contrast, local government in New Zealand, like in Australia, has very little direct responsibility for the provision of significant human or social services and very limited control over any major economic issues.

Understanding how the organization, powers and responsibilities of municipal government varies within different forms of government in different countries across the world is critical to understanding how to go about implementing the appropriate type of crime prevention governance arrangements.

Crime prevention is a sophisticated shared management enterprise. The process for establishing an optimal management arrangement for any shared enterprise is known as governance and the achievement of good governance is a key goal for delivering effective crime prevention programs. Properly placing municipal government into this framework has to be guided by an understanding of what is possible and what is not.

References:

1. Bonnemaison, Gilbert Face à la délinquance: Prévention, répression, solidarité. Rapport au Premier ministre, 1982. Paris: Premier ministre: Documentation française.
2. Homel P. Lessons for Canadian crime prevention from recent international experience. Institute for the Prevention of Crime Review. 2009. Volume 3: 13-39.

3. Homel P., Nutley S., Tilley N. & Webb B. Investing to deliver. Reviewing the implementation of the UK Crime Reduction Programme. Home Office Research Study no. 281. 2004. London: Home Office.

4. Sutton A., Cherney A. & White R. Crime prevention: principles, perspectives and practices. Melbourne: Cambridge University Press. 2008.

Гезет Ірина,

студентка 1-го курсу Інституту №1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Ялова О. В.**
доцент кафедри правничої лінгвістики,
кандидат юридичних наук

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ» ЯК ОДИН ІЗ ПРЕДМЕТІВ УРЕГУЛЮВАННЯ МОВНОГО ПИТАННЯ

Актуальність теми проблеми забезпечення мовного законодавства в Україні, можна віднести до постійних, з моменту здобуття нею незалежності. Зараз постала необхідність врегулювання та наукового дослідження функціонування та розвитку державної мови. На сьогодні не має належної реалізації положень чинного закону про мову.

Метою мого дослідження є висвітлення проблеми забезпечення мовного законодавства та проведення короткої характеристики Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та законів про мову минулих років. За допомогою аналізу даних матеріалів, визначити направленість чинного закону та його переваги у контексті розв'язання мовного питання.

Для досягнення даної мети я ставила перед собою за завдання: окреслити мовне питання в Україні; висвітлити проблему забезпечення мовного законодавства; за допомогою характеристики, виявити кроки до врегулювання мовного питання за допомогою чинного законодавства в Україні;

Від початку незалежності «мовне» питання було одним з найболючіших. З того часу ситуація не покращилася. Зараз вже сформувалося нове покоління громадян України, змінювалися президенти, партії, політичні уподобання громадян, але у сфері мовної політики й забезпечення функціонування української мови як державної суттєвих змін не відбулося. Головна причина цього полягала в невиконанні чи неналежному виконанні прийнятих законів, постанов, указів, малої кількості проведених наукових досліджень присвячених даній проблемі. У своїй статті Ялова О. В. говорить, що якщо в державі й суспільстві не виконуватимуть положень чинного мовного закону, то нове покоління матиме наступний мовний закон зі схожими до нинішнього нормами і розв'язання даної

проблеми буде вже менш можливим чим зараз. Головна позиція, яку зайняла російська мова у багатьох сферах суспільного життя, стала одним з чинників які становлять загрозу національній безпеці України. На цю тематику експерт-кримінолог, кандидат юридичних наук А. Маляр зазначала, що «наша мова – це фактор нашої безпеки. І війна прийшла в наш дім у тому числі через зросійщення та занедбаність української мовної політики». Вона стверджує, що всі мови нацменшин захищені конвенціями, деклараціями, які ратифіковані Україною, а українська мова використовується лише в Україні, зберігати й захищати цю мову крім нас більше немає кому.

На мою думку, мовне питання в Україні слід перевести у своїй більшості в юридичну сферу на легітимних засадах шляхом його поступової деполітизації. Для забезпечення даних операцій необхідні дієві реформаційні й інституційні механізми, які забезпечили б українській мові повноцінне функціонування як державної (офіційної) та надійний захист природних прав носіїв української мови. Одним з таких предметів, на даний момент, можна назвати Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Якщо говорити про проблему забезпечення мовного законодавства, то основною правовою базою реалізації державної мовної політики в Україні є Конституція України. Статтею 10 Конституції України 1996 р. проголошено: «Державною мовою в Україні є українська мова держава забезпечує функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України». У рішенні Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення цієї статті подано визначення державної мови: «Під державною (офіційною) мовою розуміється мова, якій державою надано правовий статус обов'язкового спілкування у публічних сферах суспільного життя. Конституційний Суд України дійшов висновку, що відповідно до положень Конституції України українська мова як державна є обов'язковим засобом спілкування на всій території України під час здійснення повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також в інших публічних сферах суспільного життя, визначених законом.

У 1989 році за часів існування Української Радянської Соціалістичної Республіки (УРСР) було прийнято закон "Про мови в Українській РСР". У ньому було прописано використання української та будь-якої іншої мови - у владних структурах, освіті, науці тощо. Документ дозволяв користуватися українською, російською та іншою мовою у веденні документації, у судах, під час навчання, обслуговування тощо. Владою на вищому рівні акти могли прийматися українською мовою, а публікуватися з – будь-якою.

Закон часів УРСР діяв до 2012 року, аж поки його не замінив закон «Про засади мовної політики», поданий на розгляд ВР депутатами Вадимом Колесніченком та Сергієм Ківаловим. У документі, на відміну від попереднього закону, немає згадок про документи, що посвідчують особу

російською. Проте розширення можливостей використання так званих «регіональних мов» фактично дозволяло продовжувати вести документацію на місцях російською та навіть надсилати листи органам державної влади вищого рівня не державною мовою. Тобто, у багатьох населених пунктах України у більшості сферах життя користувалися російською, білоруською, болгарською, вірменською, гагаузькою, кримськотатарською, молдавською, німецькою, новогрецькою, польською, ромською, румунською, словацькою, угорською, русинською, караїмською, як регіональною. А якщо й не користувалися, то мали на це повне право. Таким чином, відбувалося поступове заміщення державної мови регіональними. Але 28 лютого 2018 року Конституційний Суд України (КСУ) визнав неконституційним закон "Про засади державної мовної політики", через процедурні порушення під час його прийняття. Відповідно до висновку суду, закон було прийнято за відсутності порівняльної таблиці до другого читання, висновку комітету, а також без зазначення повної назви та номера. Крім того, закон не було обговорено у другому читанні, депутати не знаходились на своїх місцях під час голосування, блокували виступаючих, а також голосували чужими картками. Через це КС вирішив, що Верховна Рада порушила процедуру розгляду та ухвалення закону, а отже закон є невідповідним Конституції. Таким чином, він втратив свою чинність з 28 лютого 2018 р.

25 квітня 2019 року Верховна Рада України ухвалила Закон № 2704-VIII «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Закон забезпечує пріоритетність української мови у сферах суспільного життя: зокрема у державному управлінні, ЗМІ, сфері освіти, науки, культури, реклами та інших послуг. Водночас, він є ліберальним відносно мов національних меншин, не втручається до сфери приватного спілкування. На мою думку, зміст законопроекту №5670-Д є ефективнішим щодо забезпечення і захисту функціонування української мови як державної відносно своїх попередників. Окремо хотілося б зазначити, розділи закону присвячені не лише Національній комісії зі стандартів державної мови, але й Уповноваженому із захисту державної мови. Уповноважений із захисту державної мови – слідкує за дотриманням норм закону. Особа може подати скаргу на порушення закону чи його прав на вивчення української мови. Офіс Уповноваженого має вивчити та відреагувати на скаргу протягом 10 днів із моменту подання.

Прочитавши даний закон, можна підсумувати, що його контекст є найоптимальнішим за останні 30 років. Тому що, він одночасно забезпечує першість державної мови та не ущільнює права мов національних меншин. Не суперечить Конституції, а навпаки на законних підставах підтримує статтю 10 Конституцію України. Зверну увагу, що загострення мовного питання припадає на діяльність Закону України «Про засади державної мовної політики», а поліпшення ситуації на діяльність чинного. Тому, доцільно зазначити, про важливість даного законопроекту та виконання

громадянами його положень. За умови дотримання цих умов є можливість встати на шлях розв'язання мовного питання та укріпити національну безпеку.

Список використаних джерел:

1. Концепція державної мовної політики. URL: <http://zfkon3.rada.gov.ua/laws/show/151/2010>.
2. Закон УРСР «Про мови в УРСР» від 28.10.1989 р. URL: <http://zacon.rada.gov.ua/laws/scow>.
3. Рішення Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення статті 10 Конституції України. URL: <http://zacon.rada.gov.ua.v010p710-99>.
4. Закон України «Про засади державної мовної політики» №5029-VI від 03.07.2012 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/l5029-17/1>.
5. Рішення Конституційного Суду України Про втрату чинності Закону України «Про засади державної мовної політики» як такого, що не відповідає Конституції України № 2-р/2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/schow>.
6. Ялова О.В. Прийняття законопроекту №5670-д «Про державну мову» в першому читанні: проблемні аспекти, Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ, Том 110 № 1, С 43-49, Київ, 2019. URL: <https://scientbul.naiu.kiev.ua/index.php/scientbul/issue/view/45/4>
7. Ялова О.В. Шляхи та форми реалізації мовного законодавства в Україні, Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ, Том 114 №1, С 110-119. Київ, 2020. URL: <https://scientbul.naiu.kiev.ua/index.php/scientbul/article/view/1195/1198>
8. Масенко Л. Українська мова як чинник національної безпеки. URL: <http://zahystmovu.org.ua>.
9. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» № 2704-VIII від 25.04.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>.

Годун Анастасія Олександрівна,
курсантка 2-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Богущий В. М.**
доцент кафедри правничої лінгвістики,
кандидат філологічних наук, доцент

**PSYCHOLOGICAL SUPPORT OF POLICE ACTIVITY: EXPERIENCE
LEADING FOREIGN COUNTRIES**

The work of police officers has traditionally been complex types of professional activity, it is accompanied by significant psychophysiological and physical stress, many risk factors for their life and health, characterized by a high

level of stress, the need to counter the criminalized environment, to take measures physical impact, weapons, special means, etc. Studies by foreign authors suggest that being exposed to stress thousands of police officers seek help from psychologists. INworldwide problems of psychological support of operational and service policing is an important area of efficiency functioning of this law enforcement body.

Ukraine is no exception, after all The National Police of Ukraine is a new law enforcement body that has to gain own experience of psychological support, therefore useful experience of our foreign colleagues, is more relevant today than ever. In most foreign countries, including the United States, Canada, Germany, France, Spain, the system of psychological support of police activities is a complex organizational-psychological and psychological-legal measures aimed at creation of optimal conditions for operational and service activities of employees, satisfaction of the population with the work of the police and the police themselves – their own activities.

The main tasks facing the psychological services ensuring the policing of the above countries are: implementation professional and psychological selection of candidates for police service and determination their psychological readiness for law enforcement activities; psychological training police officers to perform their duties; creating favorable conditions for operational and service activities of police officers, which would neutralize the impact negative occupational factors, comprehensive mental health care workers, solving the problem of emotional burnout, ability development successfully counteract stress, conflict and other occupational risk factors, which includes psychoprophylactic work with staff, psychological support of professional activity and provision of psychological assistance to police officers.

At the same time, attention is paid not only to the personal qualities that were identified at the initial stage of selection and during training, but also accumulated during police career professional qualities and habits, which avoids professional deformation and reduce suicide rates among police officers. Therefore, there is a need constantly provide psychological assistance to police, not only during being at work, in the premises of police stations, but also for them outside. Operational teams work day and night; psychologists help police officers to overcome post-traumatic situations caused by aggression the offender, conflict with the leader, or death or suicide colleagues. If a psychologist feels that a person is suicidal, he warns about it is the management and the doctor who take it under their control. Very important and delicate, in this situation, is the question of its disarmament, because they take away as if part of his profession.

Specialists compile a psychological portrait of each police officer and identify their weaknesses to maintain a stable emotional state; control is carried out throughout the service constantly. But with help psychologists are asked not only about professional activities, but also when complicating the situation in the family or in the service team. Psychological services policing is not just about mental

health the policeman himself, but also the atmosphere in his family. Psychological service it is assumed that a person is hiding behind the form, certificate, and token number with its life story, problems, troubles and joys, plans, recurrent injuries.

Often psychologists themselves take the initiative, go on contacts, including informal ones, especially with department heads, are checked sites that conduct conversations. If their appeals are rejected, they leave their telephones. Psychological training of police officers is carried out throughout services, at different levels. At the initial stage it is characterized by: development in police professionally significant qualities – attention, observation, memory; training to communicate with the population, colleagues (including other services), with mass media; learning the ability to relieve stress that is negative affects well-being and health. Management counseling includes psychological training management of the police, the development of the ability to manage and solve more complex problems with understanding socio-psychological dependencies and influences, coordinate the actions of employees, organize the population to resolve legal issues problems and crime detection.

To improve relationships with citizens, psychological training is aimed at acquiring skills that should help the police officer Avoid Conflicts in Communication or Behave Properly conflict situations. Police officers are taught to establish contacts with various people population groups, children, women, and representatives of different nationalities. Psychological support of operational and service activities includes: direct participation and assistance in resolving operational and service tasks; psychological support and negotiation in the situation hostage-taking and the threat of terrorist acts; development of psychological portraits from a wide range of professional tasks; implementation of investigative hypnosis under time of investigation of crimes; conducting psychological examinations related to suicide, prognosis of family homicides, study of the reasons for use drugs; study and evaluation of the effectiveness of psychological testing in selection personnel in the police, analysis of the effectiveness of training programs in the preparation and advanced training of police officers.

Summing up, we can emphasize that the experience of psychologists is developed foreign countries indicates an increasing attention to the study of psychological factors of efficiency of work of police, creation of conditions for preservation of physical and psychological health of staff, psychological support of work police, and Ukraine is no exception. In order to increase efficiency activities of units of the National Police of Ukraine, in accordance with the above order, special professional and psychological support will be provided professional activity of police officers, aimed at effective professional psychological selection of candidates for police service, determination of their psychological readiness for law enforcement, psychological training of police officers performing their duties, conducting psychoprophylactic work, providing police psychological assistance and implementation of police activities modern psychological technologies.

References:

1. The Role of Police Psychology in Controlling Excessive Force
<https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/146206NCJRS.pdf>
2. Mental Health is Big Issue for Police Officers around the World: Study
<https://www.usnews.com/news/health-news/articles/2020-05-22/mental-health-is-big-issue-for-police-officers-around-the-world-study>

Драгальчук Марія Віталіївна,
курсантка 2-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Козубенко І. В.**
викладач кафедри правничої лінгвістики

JOURNALISM AND PUBLIC ORDER: SERVING DEMOCRACY

Obstacles to fostering freedom of expression include tensions and sometimes confrontational interactions between security forces and journalists. One of the major sources of tension occurs when journalists are trying to access information. For instance, the police can doubt the legitimacy of journalists' sources, whereas journalists often find the information from the police limited or not delivered in time for their deadline. There is a discrepancy between journalists' need for information and the ability of security forces to provide them with the necessary kind of information and authorisation.

Any measures the State takes, which limit freedom of expression, either directly or indirectly, are prima facie interferences with this right. In some cases, it is legitimate for States to prohibit certain acts as inciting others to crime or exposing others' private lives, which are founded on a strict test established in international law. This threepart test indicates that restricting freedom of expression must: be provided by law; pursue a legitimate aim; and be necessary and proportionate.

It is important for security forces to know the international norms on freedom of expression, because it defines the ways in which they must treat journalists and citizens' right to freedom of expression. In effect, security forces may act in ways which limit freedom of expression – for example by refusing to let journalists enter premises where a crime is being investigated – but they may only do so where they act in accordance with a clear law that permits them to do so.

During the UNESCO programmes where security forces and journalists exchange their experiences, they often find their jobs have many aspects in common. They both work long hours, have little time to spend with their partners and families and experience high levels of psychological pressure. They also often work in high-risk situations, where mistakes are at the expense of the public, and both professions are regularly subjected to criticism by the public. These shared working circumstances cultivate empathy and can serve as a foundation for establishing a good working relationship.

To guarantee fundamental freedoms such as freedom of expression and access to information in a society, it is vital to reinforce the capacities of security forces to ensure journalist safety. It is therefore essential that security forces and journalists establish professional relationships, which is conducive to a safe and independent environment for journalists, enabling all citizens to enjoy their right to freedom of expression and access to information.

What is Journalism? UN bodies, including UNESCO, use a broad definition of the term “journalist”. UNESCO uses the term journalists to cover traditional reporters as well as “media workers” and “social media producers who generate a significant amount of public-interest journalism”. The General Comment No. 34 on Article 19 of the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) provides the following definition: “Journalism is a function shared by a wide range of actors, including professional full-time reporters and analysts, as well as bloggers and others who engage in forms of self-publication in print, on the internet or elsewhere, and general State systems of registration or licensing of journalists are incompatible with paragraph 3.” In clear, according to international norms, the status of journalist cannot be restrained only to holders of a professional card. Finally, the UN General Assembly Resolution A/RES/70/162 adopted on 17 December 2015 on the Safety of Journalists and the Issue of Impunity also outlines a broad definition of journalists by acknowledging that: “journalism is continuously evolving to include input from media institutions, private individuals and a range of organizations that seek, receive and impart information and ideas of all kinds, online as well as offline, in the exercise of freedom of opinion and expression, in accordance with article 19 of the International Covenant on Civil and Political Rights, thereby contributing to the shaping of public debate”.

Role and Activities Journalists and police officers both play an important role in society as protectors of democracy and the rule of law. Although their missions and means of working are different, both overlap in terms of their areas of operation. To achieve their respective goals, they must cooperate and understand each other’s responsibilities and constraints. Journalists provide a link between security forces and citizens, who read, watch or listen to the media. It is therefore important for security forces to be transparent, honest and credible in order to maintain public confidence and their own legitimacy.

Journalists are citizens whose work is to inform society about matters of public interest. In doing so, they exercise their right to freedom of expression and help to guarantee the right of all citizens to be informed. Journalists disseminate information to the public and inform them with relevant information, which directly implies their right to ‘seek’ information. They have to investigate, and to seek and collect information relating to the subjects they are covering. This often involves sensitive affairs, such as corruption, war and conflict. International norms provide protection for journalists and others who provide the public with information of public interest, to refuse to reveal their confidential sources of information.

References:

1. Freedom of Expression and Public Order Fostering the Relationship between Security Forces and Journalists. Published in 2018 by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 7, place de Fontenoy, 75352 Paris 07 SP, France. – URL: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/igo/>

Дудура Денис Володимирович,
курсант 2-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Богуцький В. М.**
доцент кафедри правничої лінгвістики,
кандидат філологічних наук, доцент

CAREERS IN PSYCHOLOGY AND LAW

The field of psychology and law involves the application of scientific and professional aspects of psychology to questions and issues relating to law and the legal system. There are a number of specialties that psychologists may pursue within the larger area of psychology and law. This field encompasses contributions made in a number of different areas research, clinical practice, public policy and teaching/training among them from a variety of orientations within the field of psychology, such as developmental, social, cognitive, and clinical.

While mental health professionals and behavioral scientists have been involved with the legal system in a variety of ways for many years, the decade of the 1970s witnessed the beginning of more formalized interactions. These interactions included the establishment of the first psychology-law program at the University of Nebraska at Lincoln, the formation of the American Psychology-Law Society (now Division 41 of the American Psychological Association), the initiation of an interdisciplinary journal (Law and Human Behavior) and a book series (Perspectives in Law & Psychology). Additionally, the American Board of Forensic Psychology was established in 1978 for the credentialing of psychologists specializing in forensic issues. Since that time the field has grown steadily, with an increased number of pre-doctoral and post-doctoral training programs, more journals and books devoted to psychology and law, the development of a specialized set of ethical guidelines for forensic psychologists, a regular conference held every March in addition to the annual summer meeting at the American Psychological Association convention, the involvement of psychologists in filing amicus briefs before the U.S. Supreme Court on issues relevant to psychology and law, and the presentation of a regular workshop series in clinical-forensic psychology by the American Academy of Forensic Psychology.

For psychologists who are primarily researchers, educators, consultants to courts, and policy-makers, licensure or certification is usually not necessary. While such licensure might occasionally enhance the credibility of a psychologist before an individual court, many psychological scientists do not need to obtain licensure

or certification status as a psychologist. It is accurate to describe them as experts on the empirical evidence relevant to a specific question. It is not accurate to describe them as delivering a diagnostic or forensic assessment service on a given individual, which is more closely related to the kind of "health care" service for which a license would be important. However, psychological scientists need to be well trained in their basic area of specialization, as well as familiar with the law (particularly the applicable statutes, case law, rules of evidence, and general expectations in the legal context) in order to be effective in consultation and testimony. They must also be knowledgeable about the law when conducting their research, so they can design studies and use variables to address questions that are particularly important and relevant to the law.

For psychologists whose practice tends to be with individuals, and involves the delivery of forensic assessment or treatment services, several levels of training and licensure/certification are important. First, it is important that such individuals be trained in the delivery of applied services (e.g., clinical, counseling, or school psychology) to individuals, groups, and families. Second, it is necessary to be trained specifically in the delivery of forensic services; such training should involve supervised experience and didactic work, and should also incorporate information about the legal system, applicable law and procedures, and standards and guidelines for forensic practice. Third, such psychologists should become licensed in the jurisdictions in which they practice. Finally, for psychologists wishing to specialize in the area of clinical-forensic practice, it is helpful to become board certified by the American Board of Forensic Psychology, a specialty board of the American Board of Professional Psychology.

Salaries for psychologists can vary according to the setting and nature of the work. In academic settings, the salary for a beginning assistant professor in 2005 might initially be in the \$40,000-\$58,000 range in Departments of Psychology. Why the wide range? There are many complicating factors, including whether institutions are private or public, whether they offer doctoral degrees, masters degrees, or only bachelors degrees, whether they are located in states with strong economies, etc. But generally, salaries will be somewhat higher at large research intensive universities as compared with smaller teaching-oriented colleges. Salaries in medical school settings are typically somewhat higher, as they are established in comparison with medical professionals. Medical school positions, however, are very often limited in terms of the "hard money" they pay, meaning that an individual joining a Department of Psychiatry as an assistant professor might be expected to "earn" between 50-100 percent of his or her salary by obtaining grants, contracts, or through clinical services income. Even in university and other interdisciplinary settings, however, there is growing pressure on psychologists to generate sources of salary support to repay the department or school. Note that many academic psychologists are on an institution's payroll for only the academic year (9 or 10 months), and some supplement their income by paying themselves additional summer salary from research grants, private consulting, etc.

Salaries also vary in applied settings. Psychologists entering correctional settings will find striking differences between different systems. The median annual salary in the Federal prison system was \$40,900 in 2002. Salaries are likely to be slightly lower in a state correctional facility or local jail, although there can be a wide range of salary levels. Privately owned facilities compensate at much lower rates (e.g., in 2002, the median annual salary was \$21,390). There may also be discrepancies according to the level of training; some correctional facilities will seek to hire masters-level psychologists at salaries that may begin between \$25,000 - \$30,000 rather than doctoral-level psychologists, to whom they might be expected to pay about \$10,000 more.

There is variability as well in starting salaries in hospitals and community agencies. Currently, a starting salary for a doctoral-level psychologist will be between \$35,000 and \$40,000 in most settings. Occasionally it may be less, particularly in more rural settings, and salaries may be greater in some states and urban settings.

Some psychologists should expect to see their salaries increase at a rate roughly consistent with inflation (i.e., 3 percent a year), although this may not occur in universities or organizations experiencing financial difficulties. Generally a good rule of thumb is to determine the cost of living adjustments paid to staff of a particular organization during the last five years, in assessing the prospects for the next five.

Psychologists also have the advantage of being able to establish a part-time practice or consulting business in addition to working with an organization or at a university. For example, clinical psychologists might see patients or do evaluations for courts. Experimental cognitive or social psychologists might occasionally consult on legal cases and/or give expert testimony in court cases. Some organizations and most universities have rules governing this, so it is important to know whether this is permissible. Part-time private practice does allow a psychologist to earn income at an hourly rate consistent with that charged by others in the field and geographic area. Such rates may vary a good deal (e.g., between \$100/hour and \$300/hour). Obtaining work at private rates is typically dependent on the psychologist's reputation, as well as the amount of private forensic work that is available in a given area.

Forensic psychology, and the larger area of psychology and law, have both enjoyed steady growth during the last three decades. The field has not been affected by the changes in our health care system to nearly the same extent as the "fee for service" delivery of psychological services in other areas. Research, consultation, and practice in areas of psychology relevant to the law should continue to expand over the next ten years. It is important to note, however, that while the need for services has remained constant or expanded, there is increased effort within psychology to provide relevant training, important research, and guidelines for the practice that should mean that those specializing in this area will

be among the highest in demand for the delivery of services to courts, attorneys, and law-makers.

Psychology and law has also grown steadily within academic areas. Although some programs are specifically devoted to this specialty, it is more common to find faculties with one or two members who are interested in some aspect of psychology and law. It is likely that the availability of these kinds of positions will be subject to other influences (such as the availability of faculty positions generally), but such availability should compare favorably with most other specialties.

References:

1. Bureau of Labor Statistics website. <https://www.bls.gov/>
2. Graduate Programs in Psychology and Law. <https://www.apadivisions.org/division-41/education/programs>

Заїка Ігор Іванович,

курсант 2-го курсу ННІ № 3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: **Лопутько О. А.**

доцент кафедри правничої лінгвістики,

кандидат педагогічних наук, доцент

BULLYING IN GREAT BRITAIN AND THE ACTIONS OF POLICE

The problem of bullying in Great Britain is currently attracting a lot of attention. This is largely due to the prevalence of bullying especially among young people and the negative effects it can have on the recipient. This paper presents a short overview of bullying in Great Britain and the actions of police in order to combat this problem.

Bullying is not a new phenomenon, it has affected many generations of people. Most adults can remember experiencing or witnessing some forms of bullying in their school years or in student life. For most people, being bullied is one of the most painful, unpleasant and possibly unavoidable experiences of growing up. People attribute different actions and meanings to the notion of bullying, so it is a subjective experience. Most scientists agree that bullying is type of behavior by an individual or group, which is usually repeated over some time and intentionally hurts another individual or group of people either emotionally or physically. Generally the term “bullying” includes a wide range of psychological and physical behaviors that negatively influence an individual or group [4].

In the UK exists the Anti-Bullying Alliance (ABA). It is a coalition of different organizations and individuals working together in order to stop bullying and create securer environments for children and young people to live in, grow, play and learn. ABA states that bullying takes various forms and it has certain indicatives, for instance kicking, taking and damaging belongings, making

offensive comments, making threats, excluding people from different groups and deliberately ignoring, gossiping, spreading rumors, bullying through text messages, phone-calls, pictures and video clips, chat rooms and instant messaging, via websites and so on [2].

It is important to mention, that according to different surveys held by ABA and other organizations of UK, bullying has no equality. It differs according to age, gender and ethnicity. For instance, boys oftener than girls experience physical forms of bullying, such as kicking or punching, but girls are more likely than boys exposed to relational type bullying, for example gossiping, ostracism etc. Besides, a bigger percent of females report bullying than males, young people with special educational needs report bullying oftener than ordinary young people, young with certain religion report bullying less than young people with no religion [2].

Most Britain scientists identify certain characteristics of bullying. Firstly, bullying is repetitive and persistent, if left unchallenged it can last for long periods of time with long and lasting damage to the person who is bullied. Secondly, it is intentionally harmful, deliberate and always there is a distinct intention to cause some harm. For example, friends when teasing each other in a good-natured manner, is not bullying, but when a person teasing another person or a group of people with the clear intention to deliberately upset them, then it is bullying. Thirdly, bullying involves an imbalance of power, it usually involves the abuse of power by one person or several people who are or perceived as more powerful. Often these people are considered to be more powerful due to their age, physical strength or psychological resilience [3]. Fourthly, bullying causes feelings of distress, loneliness, fear and lack of confidence. People who are bullied are constantly in stress and depression, they avoid other people and do not have friends, so they lack social connections and interactions [4].

Presently, statistics in bullying in Great Britain shows the results, that most of bullied people feel depression and anxiety, with 36% and 44% of respondents stating so, respectively. 33% of respondents stated that they have suicidal thoughts because of bullying. 27% of bullying victims have self-harmed. These statistics highlight the negative impact of bullying on people and the necessity of stopping this process and combating it [1].

Police is one of the state organs which is struggling against bulling, especially the most spread one, cyberbullying. The main task of the police is to inform young people, schoolchildren and students, about laws which are dealing with bullying and their rights and actions when they are bullied. Also, when some person has informed the police about being bullied, police has to react immediately and trace the offender. In present, due to the spread of the problem of bullying in Great Britain, police collaborate with schools and higher educational institutions and educate young people about the dangers of bullying, its consequences and punishment, develop anti bullying programs and methods and organize talks and education sessions to spread awareness [4].

To sum it up, we should say that bullying is a serious problem, especially among young people. Bullying has no equality, it differs according to age, gender and ethnicity. In Great Britain the problem of bullying is also very actual, in order to combat it the police educate young people, cooperates with schools and institutions of higher education, develop special anti-bullying methods and programs.

References:

1. How did bullying impact you? URL:
<https://www.statista.com/statistics/474842/personal-results-of-bullying-united-kingdom-uk/>
2. Reducing bullying amongst the worst affected. URL:
https://lx.iriss.org.uk/sites/default/files/resources/reducing_bullying_amongst_the_worst_affected.pdf
3. The effects of bullying on young people. URL:
[https://governance.enfield.gov.uk/Published/C00000515/M00006077/AI00012765/\\$EnfieldBullyingbriefingpaper1.docA.ps.pdf](https://governance.enfield.gov.uk/Published/C00000515/M00006077/AI00012765/$EnfieldBullyingbriefingpaper1.docA.ps.pdf)

Іванова Олександра Петрівна,
студентка 3-го курсу Інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Ченківська Н. В.**
викладач кафедри правничої лінгвістики

DOMESTIC VIOLENCE AS A HIDDEN PROBLEM OF OUR SOCIETY. HOW POLICE FIGHT IT

Prevention of domestic violence and abuse is essential for the development and prosperity of society in any country in the world. Domestic violence is among the most underreported crimes worldwide for both men and women. Police and other community agencies see the continuing increase in the number of reports of domestic and family violence over the past years, as evidence of an increase in community awareness reinforcing that this form of abusive behavior must no longer be seen as a 'private' matter. It is recognized by all sectors that abusive behavior towards a person in a relationship constitutes 'criminal' behavior and is punishable by law [1].

The problem of domestic violence in society is worldwide and various countries have been working on ways to overcome it for a long time. The number of women who reported about being abused by their family ranges from 15% in Japan to 71% in Ethiopia.

Domestic violence occurs in all communities, cultures and socio-economic groups and is not acceptable in any part of any culture. Family violence is against the law. Domestic violence and abuse can happen to men or women in equal measure. It includes the following types of abuse:

- Physical abuse is that involving contact intended to cause fear, pain, injury, other physical suffering or bodily harm[3].
- Sexual abuse, is defined by World Health Organization as any sexual act, attempt to obtain a sexual act, unwanted sexual comments or advances, or acts to traffic, or otherwise directed, against a person's sexuality using coercion [4].
- Economic abuse (or financial abuse) is a form of abuse when one intimate partner has control over the other partner's access to economic resources (marital assets are used as a means of control) [5].
 - Emotional abuse (or psychological abuse) is a pattern of behavior that threatens, intimidates, dehumanizes or systematically undermines self-worth[6].

Domestic violence is one of the most prevalent forms of violence dealt with by police officers on a daily basis. The police forces, being the frontline social institution to deal with incidents of domestic violence, have a vital role in assisting victims of domestic abuse. The police agencies not only represent state policy but also act as an important link to both the prosecution process and to the provision of services to victims in a community. Countering violence requires an integrated effort, including by enacting laws, offering judicial protection and changing social attitudes and the main involvement of the law enforcement system as a guarantor of protection and prevention of domestic violence and abuse [7].

Speaking about Ukraine we can say the Ministry of Internal Affairs the Patrol Police Department and district police are actively involved in the fight against domestic violence. As soon as the fact of domestic violence is reported, patrol police crew is immediately dispatched to the location of the incident. . In areas where patrol police competence doesn't extend the district police responds to the case. The officers are authorized to issue a restrictive order for the protection of the victim and to avoid repetition of the violence.

In general, this topic is extremely important today, as police and other law enforcement agencies around the world are increasingly confronted with this problem. Ensuring the right to be free from violence or fear of violence is a primary responsibility of the state, because everyone deserves to feel safe and respected in family and relationships. Therefore, the first step in combating domestic violence is that we must not remain silent, we need to «take out of the darkness» this problem, because it is a way to find a solution and break the cycle of violence.

References:

1. NSW Police Public«Domestic and family violence».
2. US National Library of Medicine National Institutes of Health Journal, «Prevention of domestic violence», Rachel Jewkes, 2012.
3. U.S Department of Justice (2007). “How police can help in a case of domestic violence”.

4. WHO (2002), “The forms and contexts of violence”. World report on violence and health: summary.

5. “Defining psychological abuse of husbands toward wives: contexts, behaviors, and typologies”. Journal of Interpersonal Violence.

6. Adams, Adrienne E.; Sullivan, Cris M.; Bybee, Deborah; Greeson, Megan R. “Development of the scale of economic abuse”. Violence Against Women.

7. RAINN «Victims of Sexual Violence: Statistics»– Режим доступу:<https://www.rainn.org/statistics/victims-sexual-violence>

Калько Анна Олегівна,
курсант 2-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Козубенко І. В.**
викладач кафедри правничої лінгвістики

SCIENTIFIC INTEGRITY IN PUBLIC POLICY

Our nation faces a wide range of complex challenges requiring the timely and efficient formulation of public policy. Accurate and up-to-date scientific and technical information is critically important for developing many public policies. Policy decisions should be informed by people with a variety of skills and perspectives, including the relevant technical expertise.

The American Chemical Society (ACS) strongly supports the use of insightful, comprehensive scientific and engineering input to the development and evaluation of policy options. ACS also encourages the use of scientific integrity policies that help federal, state, and local governments obtain and integrate scientific assessments into policy development and implementation.

Scientific integrity – including the independence of the scientific process and the rigorous application of science-based knowledge – should be upheld throughout all levels of government. Scientists and engineers should provide comprehensive, transparent, unbiased, and understandable technical analyses. Policymakers should consider scientific analyses and relevant technical information in a comprehensive, transparent, and unbiased manner.

As noted in a recent report of the National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine,

“The relationship between the research enterprise and the larger society, including policy makers and the public, has become deeper and more complex. Research is implicated in more policy areas with higher stakes, so as science is called upon to inform decision making there is more risk of research being invoked in controversies, misrepresented, or shaped to advance a desired political outcome, contributing to poor decision making and loss of public trust” [1].

To clarify and strengthen the role of science and the integrity of its use in development of public policy, ACS recommends the following:

Federal, State, and Local Governments

Government agencies should regularly review and improve their procedures for obtaining and utilizing unbiased scientific and technical input for policy development.

Government agencies should utilize scientific and technical advisory committees to guide programs. Advisory committees should contain a diversity of technical expertise and opinions, selected from recognized, credible experts in the field from all sectors. Committees should have sufficient diversity to reduce or eliminate conflict of interest concerns for any single member. Employer, professional or political affiliations, and prior policy positions should not preclude anyone from serving on advisory committees. Program leaders are ultimately responsible for weighing the advice of the committee, making decisions, and documenting rationales for decisions made.

Agencies should clearly and transparently identify what scientific information would be needed to inform their key regulatory issues, and develop frameworks to collect, evaluate, and use that information in a consistent and timely manner, while protecting intellectual property rights, confidential company information and the privacy of personal information.

Agencies that conduct or fund scientific research should establish and maintain scientific integrity policies that can ensure the objectivity, clarity, and reproducibility of the scientific information, and that provide protection against bias, fabrication, falsification, plagiarism, interference, and censorship.

Legislative bodies should make use of transparent science, technology and policy analyses performed by qualified professionals in creating effective legislation.

Legislative committees should seek direct testimony from diverse technical experts on scientific and policy issues.

Scientific Processes and Procedures

Scientific discourse should be encouraged; such discourse is purposely designed to question what is known and consider various scientific perspectives and interpretations.

Government agencies should maintain clear conflict of interest policies. Potential conflicts of interest and bias among researchers and other experts involved in policy development and assessment should be handled transparently and fairly.

Legislative hearings about the science used to inform the crafting of laws and regulatory decisions should be encouraged, because this open dialog will provide the best basis to identify the nature and certainty of knowledge about technical issues.

Scientists and their institutions should not be burdened unreasonably by extensive or repetitive requests for information and explanation [3, p. 4].

Data Quality, Use, Review and Preservation

Government policy analysts should ensure that scientific input incorporates and references all relevant, peer-reviewed sources.

Quantitative scientific input with careful uncertainty and sensitivity analyses should be the norm. Conflicting results should be documented and, to the extent possible, quantitatively assessed, evaluated, and reconciled by experts.

Cross-agency communication is encouraged and should be as transparent as possible.

Government agencies should have a policy for archiving, protecting, and providing access to scientific data and scientific databases. Science sits on a foundation of observations, tests and analyses that are reproducible, repeated, and verifiable. Conclusions are strengthened by additional observations consistent with the hypothesis, and invalidated by contradictory observations. Preservation of data is critically important for strengthening conclusions, as is transparency about how data are both obtained and used.

Scientific Access and Advice

Government employed or funded scientists and engineers should be empowered to pursue professional development, present their unclassified research at appropriate technical symposia, and publish in peer-reviewed journals without interference.

Government scientists should be allowed to discuss their published, peer-reviewed research with the media and the public. When they comment publicly on policy options informed by their research and general technical knowledge, they should clearly state that they are offering their own opinions and not speaking for the government agency.

When government agencies must prevent their employees, grantees, and/or advisors from commenting publicly on scientific results or policies, restrictions should be transparent and consistently enforced. Appeal processes should be easily available and timely.

References:

1. Holdren, J. P., Memorandum for the Heads of Executive Departments and Agencies: Scientific Integrity, Office of Science and Technology Policy, December 2010.

2. Scientific Integrity in Public Policy – URL: <https://www.acs.org/content/acs/en/policy/publicpolicies/science-policy/scientificintegrity.html>

3. The National Academies Policy on Committee Composition and Balance and Conflicts of Interest for Committees Used in the Development of Reports (2003). Pg. 3-5.

Когут Єлизавета Олександрівна,
курсантка 3-го курсу Інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Козубенко І. В.**
викладач кафедри правничої лінгвістики

INTRODUCTION OF THE SCANDINAVIAN MODEL OF ENSURING MASS EVENTS ON THE TERRITORY OF UKRAINE

With the support of the international community, the National Police of Ukraine in April 2017 began to introduce a new "philosophy" of policing throughout the country during mass events such as music festivals, sports competitions and demonstrations, ie for three years our country has been changing the system of public protection. order, against the background of the generally accepted police reform.

One of the key elements of the new concept of policing for the protection of public order is the involvement of so-called "dialogue" police units in the work of mass meetings. Employees of these units, dressed in light-reflecting vests, patrolling the area, constantly maintain a dialogue with the organizers and participants of the mass event and closely monitor potential sources of danger.

The European Union Advisory Mission to Ukraine, which conducts special dialogue trainings for Ukrainian police officers, also cooperated with the Swedish Police in its € 6 million project "Support to Police Reform in Ukraine". The project aimed to support reform in 20 district police departments in small towns. It also aimed to help central police develop new policing techniques based on the Scandinavian approach.

A new approach to policing in Sweden was discussed after the large-scale and far from peaceful riots in Gothenburg in June 2001, in which many protesters and police were injured.

Criticism of the police made them think about how to act during mass rallies. After analyzing the concepts used in Germany, the Netherlands and Denmark, the Swedish police developed their own model, which was based largely on the Danish concept.

One of the most important changes was that the leadership began to try to delegate as much power as possible to the police officers working in the field. One of the disadvantages of Gothenburg was that they had to wait too long for a decision from above.

The new training system that has been introduced has made it possible for everyone, without exception, to undergo standard additional training. When the same trainings are attended by ordinary police officers and their leaders, they all begin to better understand each other's views.

A key element of the whole concept is the de-escalation of the conflict. This is when the police force does everything possible to plan their actions and prevent possible outbreaks of violence. The four stages of this approach include: The first

is to have information about who is participating in the mass meeting. The second is the ability to distinguish between groups in a crowd and identify risks. The third is a constant dialogue with the organizers of the event and the actual participants of the mass meeting. Finally, the fourth is assistance.

Assistance is the focus of police work on the protection of human rights, such as the right to freedom of assembly. That is, when receiving from the organizers an application for an event or mass meeting, one of the main tasks is to help them successfully implement these intentions.

Participants must receive the correct signals from the police. The fact that the police are wearing light-reflecting vests and soft hats makes people realize that the situation is calm. And when policemen in helmets and with truncheons, people get a completely different signal.

Applying a "differentiated approach", ie increasing or decreasing the number of police officers who maintain public order during events, according to the situation, is another important element of the Scandinavian approach, which increases the efficiency of the police.

For the approach to be effective, the various police departments must work well together. For example, action planning and risk analysis should be as accurate as possible, and mobile units should be prepared to respond quickly and isolate those who violate public order - and this is much more than dialogue with protesters.

After the introduction of a new approach to public order protection by the police, the number of injuries during mass events has significantly decreased.

That is, given all the above, we can conclude that the Scandinavian model to ensure the work of the police is gradually being implemented throughout Ukraine. Ensuring dialogue during mass events is one of the key components in ensuring the implementation of a trusting relationship between the police and participants in mass gatherings.

References:

1. Aromaa K. European Experiences in Preventing Organised Crime: Field Studies of Best Practices by a Council of Europe Expert Group // European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations. — 2006. — № 50. — P. 13-33.
2. Council Resolution on the Prevention of Organised Crime with Reference to the Establishment of a Comprehensive Strategy for Combating it // Official Journal C408/1-408/4, 29 December 1998. 22 p.
3. Levi M. The Preventative Control of Organised Crime in Europe: The Emerging Global Paradigm // International Key issues in Crime Prevention and Criminal Justice. Papers in celebration of 25 years of HEUNI. HEUNI. - Helsinki 2006. Publication Series. - № 50. P. 92-105.

Кожан Юлія Анатоліївна,
курсантка 3-го курсу Інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Консультант з мови: **Шемякіна Н. В.**
доцент кафедри правничої лінгвістики,
кандидат філологічних наук, доцент

LA FRANCE ET LA LUTTE CONTRE LA DROGUE

Actuellement, la lutte contre le trafic de stupéfiants est un enjeu de société: 1) un enjeu de santé publique, avec chaque année, dans le monde, en moyenne 168 000 décès directement causés par l'usage de la drogue; 2) un enjeu de sécurité, puisqu'il entraîne une dégradation des conditions de vie et des violences dans les quartiers touchés[1].

Aux termes du code pénal français le trafic de stupéfiants est défini comme un ensemble des actes qui peuvent s'y rapporter: la production, la fabrication, l'exportation, l'importation, le transport, la détention, l'offre (c'est-à-dire le fait de proposer), la cession (le fait de donner ou de vendre), l'acquisition et l'emploi (le fait d'en utiliser autrement qu'en en faisant usage pour soi) illicites de stupéfiants[2].

Le ministre de l'Intérieur de France a placé la lutte contre la drogue parmi ses trois priorités. Le trafic de stupéfiants est l'activité criminelle qui désormais irrigue toutes les autres et qui alimente le développement du narco-banditisme, source de la quasi-totalité des règlements de comptes et de l'appropriation intolérable d'une partie de l'espace public par les réseaux de trafiquants [1].

La police nationale et la gendarmerie nationale sont les principaux services chargés de lutter contre l'usage et le trafic de stupéfiants[6].

L'Office central de répression du trafic illicite de stupéfiants (OCRTIS) centralise tous les renseignements pouvant faciliter la recherche et la prévention du trafic illicite des toxiques stupéfiants et permettre une meilleure coordination des opérations tendant à la répression de ce trafic [6].

L'Office anti-stupéfiants est compétent en matière de la lutte contre la production, la fabrication, l'importation, l'exportation, le transport, la détention, l'offre, la cession, l'acquisition ou l'emploi illicites de stupéfiants, contre les opérations de blanchiment liées au trafic de stupéfiants et contre l'usage illicite de l'une des substances ou plantes classées comme stupéfiants [4].

La brigade des stupéfiants, les "Stups", est un service de police judiciaire de la police nationale. Son rôle consiste à démanteler les réseaux de trafics de drogues, mais aussi à lutter contre la consommation de produits illicites. Elle mène des actions de répression, de coordination entre les différents services de police, mais aussi de prévention et de formation.

La brigade des stupéfiants est composée de quatre groupes chargés de la lutte contre le trafic de stupéfiants. Travaillant essentiellement sur les gros réseaux d'importation en provenance du Maroc via l'Espagne (résine de cannabis), de

Hollande ou de Belgique, voire d'Amérique du Sud via l'Afrique (cocaïne, héroïne), la plupart de ces groupes gèrent des dossiers lourds comportant notamment une multitude de surveillances techniques[4].

La lutte contre la drogue que mène la brigade des stupéfiants, comprend deux aspects: la lutte contre l'usage, et la lutte contre le trafic. La lutte contre l'usage : elle concerne les consommateurs de produits stupéfiants illicites, mais aussi les consommateurs d'alcool qui sèment le trouble sur la voie publique. La lutte contre le trafic: elle s'exerce aussi bien au niveau local, régional, national, qu'international. Les agents de la brigade des stupéfiants interviennent auprès des petits dealers, mais aussi auprès de grands barons de la drogue. Ils luttent contre tous ceux qui contribuent directement ou indirectement aux trafics de drogues [4].

Les petits dealers sont ceux qui offrent de manière illégale des stupéfiants à des particuliers en vue de leur consommation personnelle (commerce de détail). Ils encourrent une peine de prison de 5 ans et une amende de 75 000 euros d'amende. Cela concerne aussi le trafic de stupéfiants entre amis ou entre connaissances. Les gros trafiquants (trafic de gros) encourrent des peines beaucoup plus lourdes:

a)10 ans de prison et 7 500 000 euros d'amende en cas d'importation, d'exportation, de transport, de détention, d'offre, de vente et/ ou d'achat de stupéfiants;

b)20 ans de réclusion criminelle et 7 500 000 euros d'amende en cas de production ou de fabrication illicites de stupéfiants. La durée de la peine de prison est portée à 30 ans en cas de trafic en bande organisée.

c)30 ans de réclusion criminelle et 7 500 000 euros d'amende en cas d'importation ou d'exportation de stupéfiants en bande organisée [5].

Il faut dire qu'à présent les malfaiteurs continuent d'adapter leurs activités criminelles à un monde bouleversé par le COVID-19. Les notices mauves d'Interpol sont des outils pour permettre aux polices du monde entier de tirer des enseignements de leurs succès respectifs et de faire face à l'évolution de la criminalité, en particulier liée à la drogue.

Список використаних джерел:

1. Lutter efficacement contre le trafic de stupéfiants [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://www.gouvernement.fr/les-actions-du-gouvernement/securite/lutter-efficacement-contre-le-traffic-de-stupefiants>.

2. Les chiffres du trafic de stupéfiants en France [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу:https://www.lepoint.fr/societe/les-chiffres-du-traffic-de-stupefiants-en-france-16-09-2019-2336030_23.php

3. Office anti-stupéfiants (OFAST) [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: https://annuaire.service-public.fr/gouvernement/administration-centrale-ou-ministere_184308.

4. La Brigade des Stupéfiants de la Police Nationale "Stups" [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://www.policenationale.net/brigade-stupefiants/>.

5. Trafic de stupéfiant: crime ou délit? [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу:<https://www.jurifiable.com/conseil-juridique/droit-penal/trafic-destupefiants#:~:text=Le%20trafic%20de%20stup%C3%A9fiants%20d%C3%A9signe%20le%20commerce%20ill%C3%A9gal%20de%20substances%20psychotropes.,On%20parle%20aussi&text=En%20France%2C%20le%20trafic%20de,de%20d%C3%A9tenir%20de%20la%20drogue.>

6. Шемякіна Н. В. Французька мова для працівників правоохоронних органів [Мультимедійний навч. посіб.]/ Шемякіна Н. В. – Київ: МВС України. НАВС–2020.[Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://arm.naiu.kiev.ua/books/french/index.html#>

Колесник Анастасія Єгорівна,
студентка 3-го курсу Інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Ченківська Н. В.**
викладач кафедри правничої лінгвістики

FIGHTING TRANSNATIONAL ORGANISED CRIME: CYBERCRIME IN THE TIME OF COVID-19

Technical innovation can be harnessed for social good, but just as readily for nefarious ends. This is truer of cybercrime than of perhaps any other crime area. And cybercriminals are also getting more aggressive. That's why Europol and its partner organizations are taking the fight to them on all fronts.

According to the most recent Internet Organized Crime Threat Assessment (IOCTA), cybercrime is becoming more aggressive and confrontational. This can be seen across the various forms of cybercrime, including high-tech crimes, data breaches and sexual extortion.

Cybercrime is a growing problem for countries, such as EU Member States, in most of which internet infrastructure is well developed and payment systems are online.

But it is not just financial data, but data more generally, that is a key target for cybercriminals. The number and frequency of data breaches are on the rise, and this in turn is leading to more cases of fraud and extortion.

Cybercrime is an EMPACT priority for the policy cycle from 2018 to 2021: the aim is to fight cybercrime, by disrupting the criminal activities related to attacks against information systems, particularly those following a targeting criminals involved in fraud and counterfeiting of non-cash means of payment, including large-scale payment card fraud (especially card-not-present fraud), emerging threats to other non-cash means of payment and enabling criminal activities [1].

Cyberthreats are constantly evolving in order to take advantage of online behaviour and trends. The COVID-19 outbreak is no exception.

Cybercriminals are attacking the computer networks and systems of individuals, businesses and even global organizations at a time when cyber defences might be lowered due to the shift of focus to the health crisis [2].

An INTERPOL assessment of the impact of COVID-19 on cybercrime has shown a significant target shift from individuals and small businesses to major corporations, governments and critical infrastructure.

With organizations and businesses rapidly deploying remote systems and networks to support staff working from home, criminals are also taking advantage of increased security vulnerabilities to steal data, generate profits and cause disruption.

In one four-month period (January to April) some 907,000 spam messages, 737 incidents related to malware and 48,000 malicious URLs – all related to COVID-19 – were detected by one of INTERPOL’s private sector partners [3].

Malware, or malicious software, infiltrates and gains control over a computer system or a mobile device to steal valuable information or damage data. There are many types of malware, and they can complement each other when performing an attack.

Online Scams and Phishing - Threat actors have revised their usual online scams and phishing schemes. By deploying COVID-19 themed phishing emails, often impersonating government and health authorities, cybercriminals entice victims into providing their personal data and downloading malicious content. Around two-thirds of member countries which responded to the global cybercrime survey reported a significant use of COVID-19 themes for phishing and online fraud since the outbreak.

Disruptive Malware (Ransomware and DDoS) – Cybercriminals are increasingly using disruptive malware against critical infrastructure and healthcare institutions, due to the potential for high impact and financial benefit. In the first two weeks of April 2020, there was a spike in ransomware attacks by multiple threat groups which had been relatively dormant for the past few months. Law enforcement investigations show the majority of attackers estimated quite accurately the maximum amount of ransom they could demand from targeted organizations.

Data Harvesting Malware - The deployment of data harvesting malware such as Remote Access Trojan, info stealers, spyware and banking Trojans by cybercriminals is on the rise. Using COVID-19 related information as a lure, threat actors infiltrate systems to compromise networks, steal data, divert money and build botnets.

Malicious Domains - Taking advantage of the increased demand for medical supplies and information on COVID-19, there has been a significant increase of cybercriminals registering domain names containing keywords, such as “coronavirus” or “COVID”. These fraudulent websites underpin a wide variety of malicious activities including C2 servers, malware deployment and phishing. From February to March 2020, a 569 per cent growth in malicious registrations,

including malware and phishing and a 788 per cent growth in high-risk registrations were detected and reported to INTERPOL by a private sector partner.

Misinformation - An increasing amount of misinformation and fake news is spreading rapidly among the public. Unverified information, inadequately understood threats, and conspiracy theories have contributed to anxiety in communities and in some cases facilitated the execution of cyberattacks. Nearly 30 per cent of countries which responded to the global cybercrime survey confirmed the circulation of false information related to COVID-19. Within a one-month period, one country reported 290 postings with the majority containing concealed malware. There are also reports of misinformation being linked to the illegal trade of fraudulent medical commodities. Other cases of misinformation involved scams via mobile text-messages containing 'too good to be true' offers such as free food, special benefits, or large discounts in supermarkets.

Ransomware – Hospitals, medical centres and public institutions are being targeted by cybercriminals for ransomware attacks – since they are overwhelmed with the health crisis and cannot afford to be locked out of their systems, the criminals believe they are likely to pay the ransom. The ransomware can enter their systems through emails containing infected links or attachments, compromised employee credentials, or by exploiting a vulnerability in the system.

The COVID-19 pandemic renders individuals and society extremely vulnerable in all respects. During this crisis, we all rely more than ever on computer systems, mobile devices and the Internet to work, communicate, shop, share and receive information and otherwise mitigate the impact of social distancing. There is evidence that malicious actors are exploiting these vulnerabilities to their own advantage.

What should companies do to protect their data and their reputation?

Have strong security protocols – for organizations to not only have strong security protocols, but a strategic crisis communications plan in the event of a breach. Urgency, pace and timing makes all of the difference. Ensure that your communications are consistent, control the message as best as possible and tell the whole truth, not part of the story.

Show empathy and accountability – in responding to a breach, companies must also show a level of empathy, he said. There are victims in cybersecurity breaches, and companies must recognize their customers' or clients' information has been stolen and could possibly be made public. You have to take that with the utmost of importance. There has to be some sort of promise to make it right, to take accountability. Disclose (the breach) sooner rather than later. If you don't, someone else will, and it won't be on your terms.

Avoid creating new standards – when asked what is the biggest mistake that companies can make, it's breaking their own protocols and setting new and different communication standards as they go. There are a lot of one-off questions that come in and there is always that urge to respond. When you breach that

protocol, you set a new expectation that you're going to create a one-off communication for every question, and that's just unmanageable.

Make it a team effort – another common mistake is relying on IT to manage the entire response. A lot of clients assume that IT's got it. They probably have a process. They probably have a protocol. They probably took care of all these things. And when you break down the different aspects of a cyber response, which ranges from insurance, to legal, to communications, to HR, to other aspects of it, you realize it's a team sport. There's no way a single IT department, or person or group within IT would be able to deal with all those pieces. That's why preparation at that level is so key [4].

The Council of Europe – like many other organisations – has decided to apply extraordinary measures to limit the spread of the virus and reduce risks to staff and experts. Activities on cybercrime involving physical meetings or international travel as well have been postponed. However, we cannot afford to have our efforts on cybercrime come to a standstill. The staff of the Secretariat of the Cybercrime Convention Committee in Strasbourg and of the Cybercrime Programme Office (C-PROC) in Bucharest continue to work remotely and through video-conferencing to support partners and to advance in our common efforts against cybercrime.

Criminal justice authorities need to engage in full cooperation to detect, investigate, attribute and prosecute the above offences and bring to justice those that exploit the COVID-19 pandemic for their own criminal purposes [5].

The Cybersecurity and Infrastructure Security Agency (CISA) warns individuals to remain vigilant for scams related to Coronavirus Disease 2019 (COVID-19). Cyber actors may send emails with malicious attachments or links to fraudulent websites to trick victims into revealing sensitive information or donating to fraudulent charities or causes. Exercise caution in handling any email with a COVID-19-related subject line, attachment, or hyperlink, and be wary of social media pleas, texts, or calls related to COVID-19 [6].

Reference:

1. Cybercrime <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-trends/crime-areas/cybercrime>
2. COVID-19 cyberthreats
<https://www.interpol.int/Crimes/Cybercrime/COVID-19-cyberthreats>
3. NTERPOL report shows alarming rate of cyberattacks during COVID-19
<https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2020/INTERPOL-report-shows-alarming-rate-of-cyberattacks-during-COVID-19>
4. Cybersecurity in the time of COVID-19
<https://www.national.ca/en/perspectives/detail/cybersecurity-in-the-time-of-covid-19/>
5. News Cybercrime and COVID-19
<https://www.coe.int/en/web/cybercrime/-/cybercrime-and-covid-19>

6. Defending Against COVID-19 Cyber Scams <https://us-cert.cisa.gov/ncas/current-activity/2020/03/06/defending-against-covid-19-cyber-scams>

Лагода Світлана Іванівна,
курсант 2-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Козубенко І. В.**
викладач кафедри правничої лінгвістики

FEMALE CRIMINALITY: NEW AND OLD CHALLENGES

The first prisons, hospitals, correctional houses and asylums of the XVII century Developed to contain unruly members of society who were seen to represent a threat to the social order. They housed both men and women, though early studies, such as those by Lombroso and Ferrero, hardly mentioned the presence of women. Their conception of ‘atavistic man’ and the “natural inferiority” of women, nevertheless, continue to permeate criminal justice responses to women who come into contact with the law [1].

Women, tend to be excluded from the dominant discourse of criminology, law and penology. The invisibility of women has been a key factor within the criminal justice system in hindering fair treatment of female offenders. Building on feminist critiques of traditional criminological theories [4], recent gendered approaches to the study of women’s criminal behaviour have had considerable influence on contemporary criminological thought. Studies in many countries over the last four decades, have increased the visibility of women as subjects of criminal law, although the discipline has not abandoned its paternalistic logic. The participation of women in public life increase so would their participation in crime, predicting that men and women would be equally represented in crime statistics in the future. Their predictions have not been born out to date. According to the UN Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, held in Vienna in 2000, women represent only 5% of the world’s prison population. Moreover, as many studies have demonstrated, most crime is committed by men, in all nations, in all communities, among all age groups, throughout recorded history and for all crimes (with the exception of those specifically related to being a woman, such as abortion, infanticide and prostitution). This proportion is echoed in the United States (in 2004, the number of women in state prisons represented 5.2% of the prison population), the European Union, (women represented between 4 and 8% of the prison population in 2006) and Latin America:

Contribution Percentage of Women in Prison in Latin America, 2006

Argentina 5 %, Ecuador 9.5 %, Panama 6.6 %, Bolivia 7 %, El Salvador 5.4 %, Peru 7 %, Brazil 6.3 %, Guatemala 5.3 %, Dominican Rep. 3.3 %, Chile 8 %, Honduras 3.4 %, Uruguay 5 %, Colombia 6.4 %, Mexico 5 %, Venezuela 6.6 %, Costa Rica 8.1 %, Nicaragua 6.4 %

These figures pose several questions: How can we explain the low numbers of female offenders? Are informal control mechanisms more effective in containing women's transgressions? Does the different way that women are socialised explain their underrepresentation in crime? Are transcultural elements present in male/female relations that explain this phenomenon? What are they?

The similarities in the proportions of women in prison in different countries, whether in contexts as different as Latin America and Europe, are surprising. It suggests that explanations for these parallels lie outside ethnic, cultural or socio-economic differences, and are intrinsic to gender relationships. In the EU, as in Latin America, the female prison population has increased over the last decade at a much faster rate than the male. There are the social risk factors for women who come into contact with the criminal justice system. These include: growing unemployment, disproportionately affecting young people, women and the most socially excluded, job insecurity, an absence of institutional support, low educational attainment, housing problems, low income, family breakdown and being a single parent, a lack of social networks, migration, links to drug trafficking, prostitution, and being from a minority ethnic group, as well as individual factors such as age, sex, health, drug dependency, and experience of violence and abuse. The prison sentences are frequently and disproportionately imposed on people who are already socially excluded. Social exclusion refers to the numerous and changing factors that hinder individuals from fully participating in everyday interactions, activities and enjoying the rights that others enjoy in modern societies. These factors particularly affect people, in urban and rural areas, who have been subjected to discrimination or segregation, exacerbating failings in the social system and compounding social inequalities. Gender is a vital factor in the re-production of forms of exclusion. Also apparent were the links between starting drug consumption at an early age, poverty, violence, self-harm and a lack of resources. The women at greatest risk of starting to consume drugs at an early age were those who had fathers who were addicts, who had been abandoned or who had suffered sexual abuse. On average about 60 to 80% of women prisoners in European countries are drug misusers. The study also suggests that some women's relationships with criminal partners could push them into contact with the criminal justice system, as more or less voluntary accomplices, and when covering for them. In conclusion, the situation of women prisoners is a reflection of social inequalities [3, p. 280]; inequalities in access to education, gender inequality, and segregation in societies which prohibit women from participating fully in public life. Prisons compound the existing exclusion of women offenders.

References:

1. Azaola, Elena and Cristina José Yacamán: Las mujeres olvidadas. Un estudio sobre la situación actual de las cárceles de mujeres en la República Mexicana, 1996, México: El Colegio de México – Comisión Nacional de Derechos Humanos.

2. Azaola, Elena: El delito de ser mujer, 2^a ed., 2001, México: Plaza and Valdés – Centro de Investigaciones y Estudios Superiores en Antropología Social.

3. Badr-Eldin-Ali: “Female criminality in modern Egypt: A general outlook” in International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice 21, 1997. - Pp. 267-286.

4. Carlen, Pat: “Criminal women and criminal justice, the limits to, and potential of, feminist and left realist perspectives” in J. Young and R. Mathews edtrs., Issues in realist criminology, 1992, London: Sage.

Мазур Марина Іванівна,
курсантка 3-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Консультант з мови: **Шемякіна Н. В.**
доцент кафедри правничої лінгвістики,
кандидат філологічних наук, доцент

LE DISPOSITIF NATIONAL DE LUTTE CONTRE LA CYBERCRIMINALITÉ EN FRANCE ET EN UKRAINE

La société connaît aujourd’hui une phase de transformation numérique de grande ampleur et l’ensemble de nos systèmes sont de plus en plus interconnectés [1]. Attaques informatiques contre les systèmes d’information d’entreprises ou d’institutions, vols de bases de données afin d’obtenir une rançon, espionnage, financement d’organisations terroristes par du crowdfunding, escroqueries en ligne : la délinquance a investi l’espace cyber. Les menaces peuvent provenir d’Etats, d’entreprises privées ou d’organisations criminelles. Certaines opérations relèvent d’une nouvelle forme de cybercriminalité organisée. Aussi, les attaques informatiques ne constituent plus un simple risque conjoncturel, mais sont devenues systémiques, comme l’ont démontré les attaques[1].

La cybercriminalité est l’une des formes de la criminalité qui connaît la plus forte croissance tant au niveau national qu’international. Elle recouvre ainsi toute activité illégale ou irrégulière réalisée à travers le cyberspace: escroqueries, fraudes, extorsions, abus, espionnages, vandalismes etc. La cybercriminalité comprend toute forme de malveillance électronique effectuée au moyen de l’informatique et des télécommunications (téléphonie, cartes bleue etc)[2].

En droit français, la cybercriminalité est définie comme l’ensemble des infractions pénales qui sont commises via les réseaux informatiques, notamment, sur le réseau Internet. Ce terme désigne à la fois:

1) les atteintes aux biens: fraude à la carte bleue sur Internet sans le consentement de son titulaire; vente par petites annonces ou aux enchères d’objets volés ou contrefaits; encaissement d’un paiement sans livraison de la marchandise ou autres escroqueries en tout genre; piratage d’ordinateur; gravure pour soi ou pour autrui de musiques, films ou logiciels.

2) les atteintes aux personnes: diffusion d'images pédophiles, de méthodes pour se suicider, de recettes d'explosifs ou d'injures à caractère racial; diffusion auprès des enfants de photographies à caractère pornographique ou violent; atteinte à la vie privée [4].

Pour lutter contre ce phénomène, en France le décret du 15 mai 2000 a créé au sein de la direction centrale de la police judiciaire un office central de la lutte contre la criminalité liée aux technologies de l'information et de la communication (OCLCTIC).

OCLCTIC est chargé:

1) d'animer et coordonner la lutte contre les auteurs d'infractions liées aux technologies de l'information et de la communication;

2) de procéder, à la demande de l'autorité judiciaire, à tous actes d'enquêtes et travaux techniques d'investigations;

3) d'apporter, à leur demande, une assistance aux services de police, de gendarmerie et de douane en cas d'infractions liées aux hautes technologies;

4) de centraliser et diffuser l'information sur les infractions technologiques à l'ensemble des services répressifs.

L'OCLCTIC traite les affaires judiciaires qui concernent les atteintes aux systèmes de traitements automatisés de données, les fraudes aux télécommunications, les fraudes aux cartes de paiement et à microprocesseurs, ainsi que toutes les formes de criminalité qui utilisent les nouvelles technologies. En fonction des nécessités, l'office peut effectuer une surveillance active des réseaux (site web, forum de discussions...) et procéder à toute vérification utile ainsi qu'à la localisation de serveurs[4].

En Ukraine, la cyberpolice a été créée le 5 octobre 2015. C'est un office territorial interrégional de la police nationale de l'Ukraine qui fait partie de la police criminelle et, conformément à la législation ukrainienne, assure la mise en œuvre de la politique d'État dans la lutte contre la cybercriminalité. Elle est chargée de: la prévention, la repression et la détection des infractions pénales ainsi que des mécanismes de préparation, commission ou dissimulation d'une infraction en utilisant le réseau et systèmes informatiques Internet. Les missions de la cyberpolice ukrainienne sont suivantes :

1) mettre en œuvre la politique de l'État dans le domaine de la lutte contre la cybercriminalité;

2) informer rapidement la population de l'apparition des nouvelles formes de la cybercriminalité;

3) mettre en place un logiciel d'analyse et d'information sur des cyberincidents, des cybermenaces et des cybercrimes;

4) répondre aux demandes des partenaires étrangers via le réseau national de points de contact 24h / 24;

5) assurer la formation des policiers ukrainiens dans le domaine de la lutte contre la cybercriminalité;

6) participer aux opérations internationales et coopérer en temps réel en matière de la lutte contre la cybercriminalité.

7) lutter contre la cybercriminalité [3].

Donc, pour lutter contre la cybercriminalité il existe un dispositif spécial national et international. En France la lutte contre la cybercriminalité est assurée par l'Office central de la lutte contre la criminalité liée aux technologies de l'information et de la communication, en Ukraine, par la cyberpolice.

Je pense que la meilleure façon de la lutte contre la cybercriminalité est de prendre des mesures préventives et d'être vigilant parce que ces dernières années, la démocratisation de l'accès aux ordinateurs et la mondialisation des réseaux sont devenues des facteurs de développement de la cybercriminalité. Aussi le Conseil de l'Europe aide à protéger les sociétés contre les menaces de la cybercriminalité par la biais de la Convention sur la cybercriminalité et son Protocole additionnel relatif à l'incrimination d'actes de nature raciste et xénophobe commis par le biais de systèmes informatiques, le Comité de la Convention sur la Cybercriminalité et les programmes de coopération sur la cybercriminalité.

Список використаних джерел:

1. Nicolas Arpagian, Cybercriminalité : un rapport propose de créer le «police-secours» de l'internet, Le Journal du Net, 1er juillet 2014.

2. La lutte contre la cybercriminalité: la France au cœur du concert européen. – Christian Aghroum- <https://doi.org/10.3917/secug.006.0035>.

3. La cybercriminalité – <https://fr.wikipedia.org/wiki/>. – La lutte contre la cybercriminalité.

4. Шемякіна Н. В. Французька мова для працівників правоохоронних органів [Мультимедійний навч. посіб.] / Шемякіна Н. В. – Київ: МВС України. НАВС – 2020. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://arm.naiu.kiev.ua/books/french/index.html#>

Майстренко Анастасія Олександрівна,
курсантка 2-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Козубенко І. В.**
викладач кафедри правничої лінгвістики

CONTRACTUALIZATION IN THE FIELD OF CRIME PREVENTION IN FRANCE

Since the early 1980s, the implementation of crime prevention policies in France has rested on local coordination mechanisms and contract procedures between communities and the State, approaches that have been based on territoriality and partnerships. In tandem with the development of urban policy, this approach, promoted by the State, is closely linked to the process of decentralization and the progressive strengthening of the mayor's leadership role in

the prevention of crime within the municipality, as enacted by the law of March 5, 2007.

In addition to municipal councils for crime prevention (CCPD) and contracts for preventive actions, local councils for security and prevention (CLSPD) and local safety contracts (CLS) constitute the coordination mechanisms and contract procedures dedicated to crime prevention.

Presently, there are 415 signed and active local safety contracts, of which 35 are considered ‘new generation’ (CLS NG). In addition, 500 urban social cohesion contracts (CUCS) cover five themes, including the “citizenship and crime prevention” component, which in principle is already covered by the local safety contract if it is within the same territory.

Urban social cohesion contracts new generation local safety contracts are in effect for a period of three-years. Following safety diagnosis, contracts must propose focused and targeted actions. The contract must specify the evaluation indicators and the objectives, the human, operational, and financial means to be used by partners. Specific responses to individual situations is a contract priority.

Policy guidelines are approved by the interdepartmental crime prevention committee (CIPD) which allocates legal, technical, and financial resources for crime prevention. These policy guidelines reflect departmental prevention plans, providing a frame of reference at the departmental level for its participation in local safety contracts. The initiatives developed through local safety contracts and funded by the Fonds interministériel de prévention de la délinquance (FIPD) must be compatible with this framework and must be adapted to each context, as well as to the resources of partners.

Even if not all contracts produce the same effects, and if the more flexible formula of local safety and crime prevention councils is sometimes preferred, contractualization is often seen as a guarantor for the initiation of action within an integrated approach to crime prevention, bringing together the various partners (the mayor, the police, the district attorney, as well as the inspecteur d’Académie, the President of the general council, organizing agencies, the transportation association...).

Resources allocated by the State consist mainly of those allotted through the national agency for social cohesion and equality of opportunity, and by the (Interministerial Foundation for the Prevention of Crime) Fonds interministériel de prévention de la délinquance (FIPD, 37.5 million euros in 2008), which are supplemented by urban development policy credits (16 million euros in 2008) and certain work assistance programmes. These State funds have a leveraging effect in mobilizing partners, beginning with territorial communities. The general principle is co-funding with the amount and nature of funds varying according to the project. For example, social workers in the police stations of Val d’Oise benefit from tripartite funding that comes from the State, Departments, and municipalities. FIPD also provides significant support for the development of videoprotection;

installation projects can receive between 20% and 50% of total financing costs, and 100% of the costs if they are associated with public security services [1].

Through these means, a total 4468 local crime prevention projects were funded in 2008. Primarily undertaken by associations, they also involved a large number of cities and some public and private sector actors.

Projects funded ranged from support for the installation or expansion of video-protection systems backed by communities, to prevention of an educational nature (prevention of family violence, prevention of juvenile delinquency, prevention of recidivism, social mediation, parental support programmes...).

Contractualization also facilitates the local design and delivery of prevention through the co-financing of safety audits, local observatories, professional training, and positions for prevention strategy coordinators who contribute to cooperative and sustainable prevention governance.

The government's crime prevention and victims' assistance plan, adopted on October 2, 2009, suggests a revival of crime prevention that is based on mobilizing local safety and crime prevention councils and the development of territory-based safety and crime prevention strategies that will progressively replace local safety contracts.

References:

1. McEvoy and Eriksson (2006) Restorative Justice in Transition: Ownership, Leadership and 'Bottom-up' Human Rights. In Sullivan D. and Tifft L. (eds.) The Handbook of Restorative Justice: Global Perspectives (Routledge) - 2006: 321-336.

Мелянець Вероніка Віталіївна,
студентка 3-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Зубенко В. О.**
викладач кафедри правничої лінгвістики

MODERN FOREIGN EXPERIENCE IN COMBATING CRIME

The term "crime" is understood to mean a socially dangerous phenomenon that covers the totality of attacks on public relations protected by criminal law in a certain space and time.

Among Ukrainian scientists, the state and trends of crime and its individual types in foreign countries were studied in the works of O. Yu. Busol, V. V. Vasylevych, V. V. Golina, V. M. Dremin, A. M. Dzhuzha, M. G. Kolodiazhnyi, O. H. Kulyk, H. P. Zharovka and many others. [3]

Experience of foreign countries in implementing the strategy the impact on crime is valuable not only for theory, but above all for crime prevention practices in Ukraine.

The modern approach of the world community in preventing and countering crime is based on the establishment of partnerships between public authorities and

public and non-governmental organizations, academia and individual citizens. The activities of the latter are directly directed to the field of crime prevention, linked to public monitoring of the effectiveness of the criminal prosecution authorities.

In our state, as in other countries of neighboring countries, the prevention system created in Soviet times was destroyed, which, despite certain shortcomings, was relatively effective, demonstrating examples of interaction between law enforcement agencies and the population. [4] Despite the existence in science of a significant number of scientific papers on crime prevention, the issue criminological study of modern foreign experience of social influence on crime and its forms is not currently properly investigated in Ukraine.

Today, analyzing the experience of foreign countries in the field of countering crime, two approaches can be distinguished – traditional and non-traditional. The traditional approach is based on the proper functioning of the criminal justice system. I propose to analyze an unconventional method that covers protective activities and includes various types of approaches at the level of the community. Preventive measures on the part of the local population are more effective and economical for the State than the widespread use of custodial sentences and the increase in the number of criminal justice bodies.

Analyzing the experience of foreign countries, one can observe the regularity of the creation of non-political bodies that also fight crime. For example, in Germany, the expansion of the range of precautionary measures is given great attention. In 2002 in that country, the Protection against Violence Act had been adopted to prevent domestic violence.

According to the frank recognition of the Germans, the main role in the prevention of crime at the present stage is played by non-police institutions in the form of various public organizations. In the field of victim protection, in addition to the police, this area of work is dealt with: public consultation points (Beratungsstellen), self-help groups (Selbsthilfegruppen), public foundations (for example, Weisser Ring, Dignitas), etc. It was the initiative of the public and its final legislative consolidation that provided an opportunity for close cooperation between various state and non-state German institutions in both limiting family violence and prevention of other criminal manifestations.

In England and Wales since 2003. All local authorities are obliged to adopt and approve, in accordance with the procedure established by law, strategies for preventive work with young people under 19 years of age. Many of these programs rely on partnerships between local authorities and public and non-profit organizations.

In modern law enforcement in France, you can find the so-called approach police (proximite), which is the unarmed law enforcement agency. This is a striking example of a decentralized police force whose core is not repression, but persuasion, prevention and close cooperation with the public. In solving problems of crime prevention in the service area, police approaches are independent personnel units in making appropriate decisions to reduce criminogenicity.

At the State level, Denmark has developed a regulatory framework for the Supreme Council for Prevention, which includes 46 organizations, including representatives of trade unions, youth and cultural associations.

Summing up the national level of normative support for the introduction of a strategy of public influence on crime in the EU, it should be emphasized that in European countries a kind of privatization of the power vested in law enforcement agencies is ongoing. This means that Europeans are trying not only to increase the use of public forces in crime prevention, but also to decentralize in a certain way, demonopolize the exclusive right of state law enforcement agencies to ensure the rule of law in the country.

As a result, I can say that the introduction of public formations in Ukraine would be very useful. This is due to the advantages of a strategy of public influence on crime over other traditional ones criminal law approaches, namely, significant savings in the state budget through the use of free assistance from citizens and their associations in preventing crime; forging partnerships between civil society and its individual institutions and criminal justice authorities; increasing the confidence of citizens in law enforcement agencies and the State as a whole; optimizing the activities of criminal prosecution authorities; reduced working time downloading to police officers thanks to the use of additional volunteer and other citizen forces in crime prevention and the like.

References:

1. Сучасний зарубіжний досвід громадського впливу на злочинність : монографія. М. Г. Колодяжний ; за ред. В. В. Голіни. Харків: Право, 2017. – 252 с. URL: https://ivpz.kh.ua/wp-content/uploads/2019/02/monogr_kolodyagnii_2017.pdf (дата звернення: 25.03.2021)
2. Міняйло Н.Є. Зарубіжний досвід запобігання організованим злочинності. Науковий вісник Чернівецького університету. 2013. Випуск 660. с. 144-149
3. Shostko, O.Yu., Podilchak, O.M. (2020). Suchasni svitovi tendentsii zlochynnosti [Modern trends of world crime]. Problemy zakonnosti – Problems of Legality, issue 148, 184–200. URL: <http://oaji.net/articles/2020/3229-1585427646.pdf> (дата звернення: 25.03.2021)
4. Ключко А. М. Досвід зарубіжних країн у сфері боротьби зі злочинністю. Європейські перспективи. Київ, 2012. № 3. Ч.2. С. 132-135.

Нерез Владислав

студент 3-го курсу Інституту № 2

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: **Романов І. І.**

завідувач кафедри правничо-лінгвістики,

кандидат педагогічних наук

MODERN METHODS OF CRIME DETECTION ON THE EXAMPLE OF THE DUBAI POLICE

Nowadays, crime doesn't stop in its development for a second and is constantly improving by inventing and creating new tools, tools and methods for committing crimes. That is why law enforcement agencies should not lag behind and even act in advance to be one step ahead and prevent the commission of crimes, or to identify and punish those who have committed illegal acts.

This is a worldwide practice and each country is trying to find more and more new methods and means to combat crime. One of the most interesting and revolutionary methods is the Dubai Police technology and their new method by scanning the suspect's brain. The Dubai Police has recently cracked a murder case using the 'Memory Print' technology.

The Forensic experts used a smart analysis device that can measure brainwaves when the suspect sees the tools used in the crime or upon seeing the crime scene. The device triggers accurate mapping and analysis of the tools or the crime scene in the suspect's memory [2].

Lieutenant Colonel Muhammad Issa Al Hammadi, Director of the Criminology Section at the Forensic Science and Criminology Department at Dubai Police, said that the police showed pictures of the crime scene to those present at the crime scene, and there was one person whose brain emitted strong waves when he was shown a tool used in the crime.

"Police experts have carefully selected the photos so that they are related to the incident and that only those people will identify the images who were present or were involved in the crime," Lt. Col. Hammadi explained.

"When the sessions ended, the agency issued a detailed report to the experts about the identity of the criminal who confessed to the details of the crime and the way he planned it," Lt. Col. Hammadi continued.

This success came after the forensic psychology experts in the Department of Criminology were able apply the "Memory Print" in their work tasks, and conducted many experiments for a year.

The use of this type of brain imaging will help the police in their tasks and speed up the process of identifying the perpetrators of the crime and presenting evidence to the judicial authorities to achieve justice.

Major General Dr Ahmed Eid Al-Mansoori, Director of the General Department of Forensic Evidence and Criminology, praised the efforts of the experts who worked diligently for a whole year on conducting experiments using

the "Memory Print" and then applying it with great professionalism in a murder case and achieving qualitative results.

Major General Dr. Ahmed Eid Al Mansoori affirmed that the General Department of Forensic Evidence and Criminology, under the direction of Lieutenant General Abdullah Khalifa Al Marri, Commander-in-Chief of Dubai Police, and the follow-up of Major General Khalil Ibrahim Al Mansoori, Assistant Commander-in-Chief for Criminal Investigation Affairs, is keen to apply the latest smart technologies and techniques for cracking complicated cases.

Lt. Col Al-Hammadi, Director of the Criminology Department, stressed that the application of this type of fingerprint technology depends on psychology, explaining that a person's memory stores actions from one's daily life. Brainwaves are electrical impulses created in the brain and these impulses are stimulated upon seeing a familiar scene or object. We can measure those waves to identify how much the person knows about a tool or a scene. Lt. Col. Al-Hammadi said that it is called 'P300 wave' [1].

The brain stimulates and emits waves as a result of its retrieval of these events, and thus the extent of a person's knowledge of the events can be measured by measuring electrical waves the brain emits after viewing the pictures. It is known as "P300" [3].

He continued: "Dubai Police measures these waves originating from the brain after a person sees images related to the location or tool of the crime, and then provides an accurate analytical reading about whether the person or suspect was present in the location of the crime, and whether he knows the tool used or even identify the victim by the frequency of these waves" [3].

In conclusion, we can say that this method is very interesting and perseverable, can increase the number of detected crimes and improve the criminogenic situation in general. Therefore, Ukrainian law enforcement officers need to research the method of their colleagues and adopt it for their own needs.

References:

1. <https://www.dubaipolice.gov.ae/wps/portal/home/mediacenter/news/details/Z797>
2. https://bykvu.com/ua/show/u-dubai-politsiia-vpershe-rozkryla-vbyvstvo-proskanuvavshy-mozok-pidozriuvanoho/amp/?__twitter_impression=true
3. <https://www.gulftoday.ae/news/2021/01/25/dubai-police-crack-murder-case-using-brain-fingerprint-technology>

Осіпов Ігор Сергійович,
курсант 2-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Козубенко І. В.**
викладач кафедри правничої лінгвістики

THE CRIMINALIZATION OF MIGRATION: A VIEW FROM THE NORTH

Though migration is not a new phenomenon, it is only relatively recently that there has been extensive classification of migrants into legal and the illegal, desirable and the undesirable. Migrants fleeing both persecution and poverty have become less welcome in rich western nations. Destination countries of the rich West seek to gain the benefits of migration - filling shortages of skilled labour; caring for the sick and elderly; attracting investment - but to avoid the social and political costs of admitting migrants who do not bring economic benefits, or need welfare services on arrival. Wars, famines, natural disasters and other drivers of migration have the potential to increase as climate change and global recession worsen conditions in the poorest parts of the world. As the numbers of persons displaced by these natural and human made difficulties and disasters grow, the controls on entry and settlement put in place by the affluent states grow stronger. A triple strategy of criminalisation has developed: criminalisation of immigration, criminalisation of emigration, and the construction of migrant populations as criminal communities. Affluent nations have strengthened barriers to immigration through selection policies such as points systems to allow in the economically desirable and keep out the economically undesirable. In many countries admission procedures for would-be immigrants have become more onerous, including, for example, tests of language proficiency, current political and cultural knowledge, and sharing common values prior to any opportunities to acquire these through living in the destination country.

Interpretation of asylum conditions are narrow and do not reflect forms of persecution, while access to benefits, legal employment and state protection is restricted or unavailable to many categories of immigrants. Processing applications in source countries such as India, Pakistan, Bangladesh and Indonesia are barriers to migration for those seeking to move to Britain and Australia. While processing in departure countries is presented as making selection processes more efficient in times of toughening of criteria for legal immigration, such outsourcing or 'externalization' means that entry is refused at the point of departure, so that more persons wishing to leave are faced with the choice of either remaining, or travelling as illegal/undocumented migrants. As well as being embodied in Article 13(2) of the Universal Declaration of Human Rights which states that 'Everyone has a right to leave any country, including his own....' the right to emigrate has long been acknowledged in the West. Opinion in the West was highly critical of countries such as Russia and East Germany which prevented citizens from

emigrating. Demolition of the Berlin Wall and opening of the borders in Hungary and other East European countries was greeted with rejoicing, and any easing of restrictions on leaving China, North Korea and other repressive states is welcomed. Nevertheless, new barriers to leaving are being erected in richer countries, put in place to restrict emigration as well as immigration. Actual physical walls, such as that between Mexico and the USA, may be rare, but there are other physical barriers to leaving such as sea patrols in the Mediterranean to prevent migrants crossing from Africa into southern Europe, and in the waters around Indonesia and other South Asian countries to prevent crossing into Australia [3, p. 371]. Spanish enclaves in northern Morocco to prevent movement of migrants, mainly from sub-Saharan Africa, into Europe are surrounded by six-metre walls. Policies of processing and control appear to be crossing the line between management of immigration and criminalization of emigration. In other African, Asian and Central American countries prevention of migration is a condition of trade and aid agreements with Europe, Australia and other nations of the rich West/North.

Classification of migrants into categories of legality and illegality means that the unwanted and rejected become criminalized. If they try to cross borders they become guilty of ‘status offences’, that is, acts which would not be offences were they not in a country where they had no legal right to enter or remain. Such migration crimes as unauthorized entry, visa-overstaying, working without a work permit, are examples of status offences deriving directly from the creation of categories such as ‘illegal’ immigrant and ‘bogus’ asylum seeker. Offences such as claiming benefits to which they are not entitled, begging and vagrancy are not strictly status offences, but are survival offences to which lack of legitimate sources of subsistence makes unauthorized migrants susceptible.

The criminalization of migration and the increasing use of detention identify migrants as criminal for simple activities of daily life. As employment opportunities are reduced in the affluent countries through recession, increased hostility to migrant workers is seen. Insecurity about jobs and fears of excessive pressure on resources such as housing and health care combine with the ‘always and already’ criminalization of migrant groups through status and survival offences to enhance popular hostility and prompt political responses of ever toughening policies. Emphasis on the illegality or false status of immigrants construct them as despised groups: they are ‘suspect communities’, membership of which makes them readily thought to be responsible for increases in crime, and for crimes which are newly in the focus of public/political concern, such as people trafficking.

Discovery of a crime committed by an individual or associates makes the whole group of which they are members thought to be likely perpetrators of the same class of offence. In Australia, sexual attacks by a small number young men of Lebanese and Pakistani backgrounds led to moral outrage at ‘lack of respect for white women’ supposedly general among Muslims [2]. In the UK, Pakistanis, already thought to be responsible for much drug importation, have become a suspect community in the aftermath of the terrorist attacks in London in July 2005,

and many western countries' anti-terrorism legislation results in disproportionate surveillance, arrest and harassment of Muslims. In Greece, Albanians and Bulgarians are the 'usual suspects', thought responsible for most kinds of offences from theft to armed robbery and murder; in Italy and in Eastern Europe, the Roma are labelled as criminal and undesirable, suffering persecution and lack of protection. In France and Spain it is North Africans who are similarly criminalized. Throughout the affluent world, immigrants are widely thought to be in control of most prostitution, especially prostitution of trafficked women and children.

Migrants are vulnerable to being victims as well as perpetrators of crimes. Fear of deportation persuades many migrants to work for exploitative wages and in abusive conditions. Victims of sex-trafficking fear (not unrealistically) being treated as offenders, liable to deportation or punishment for immigration offences even if they are not prosecuted for prostitution. They are discouraged from seeking help because of fear of reprisals, not only from the pimps and traffickers but also from the agents of the state.

Criminalization and repressive management of migration means that in most destination countries there is more emphasis on preventing illegal immigration and deporting unwanted immigrants than there is on providing safe haven for migrants who are victims of crime and exploitation.

Globalization brings together affluent citizens of first-world countries into the same economic and cultural community, the category of immigrant/outsider is increasingly limited to impoverished people from third-world countries. The fluctuations of first-world economies make many of them come to be defined as illegal, and to be seen as suspect communities.

References:

1. Calavita, K., A "reserve army of delinquents": The criminalisation and economic punishment of immigrants in Spain *Punishment and Society*, 2003. - 5(4):399-414.
2. Daglistanli, S., Like a pack of wild animals: moral panics around "ethnic" gang rape in Sydney in S. Poynting and G. Morgan eds. *Outrageous! Moral Panics in Australia* Hobart: ACYS Press. - 2007.
3. Gewcock, M. Shooting the messenger: Australia's war on illicit migrants in M. Lee ed. *Human Trafficking* Cullompton: Willan Melossi, D. 2007. - In a peaceful life: migration and the crime of modernity in Europe/Italy *Punishment and Society* 5(4): 371-398.
4. Rodier, C. Analysis of the external dimension of the EU's asylum and immigration policies, 2006. - Brussels: European Parliament

Панасюк Вікторія Вікторівна,
слухач магістратури 1-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Лопутько О. А.**
доцент кафедри правничої лінгвістики,
кандидат педагогічних наук, доцент

ILLEGAL MIGRATION: COUNTERACTION AND LEGAL REGULATION IN UKRAINE

Nowadays, illegal migration in Ukraine has acquired menacing proportions to the national security, because this phenomenon stimulates the growth of the transnational crime, surreptitious labor market, drug trafficking, epidemiological and infectious diseases heavily falls on the shoulders of taxpayers. Thus, the problem of illegal human trafficking across the state border of Ukraine is extremely important today.

The issues of illegal human trafficking across the state border of Ukraine were revealed in the works of such scholars as: Yu. M. Antonian, N. I. Arkhyptsev, O. M. Dzhuzha, S. V. Knysh, M. H. Kolodiaznyi, I. I. Mytrofanov, A. P. Mosol, A. M. Prytula, I. B. Polhyla, O. S. Sainchyn, S. M. Sokov, Ye. L. Streltsov and other leading domestic scholars [1, p. 168].

It defines the following aims:

1. To study the mechanisms and elements of illegal human trafficking;
2. To consider illegal human trafficking in Ukraine according to Article 332 of the Criminal Code of Ukraine;
3. To propose the mechanism of counteraction.

However, considering the worsening of political, social, economic, national factors worldwide, as well as directly in Ukraine, the corpus delicti under the Art. 332 of the Criminal Code of Ukraine “Illegal Human Trafficking across the State Border of Ukraine” is improved and optimized by legislators, which requires proper study and consideration. The direct object of the crime under the Art. 332 of the Criminal Code of Ukraine should be admitted as social relations in the area of ensuring the integrity and inviolability of its borders. The additional direct object is the state sovereignty and the lives and health of victims. Such an additional object is due to the instructions in p. 2 of the Art. 332 of the Criminal Code of Ukraine that in the case of illegal human trafficking across the state border by a certain way the victims’ health can suffer or they may die. The objective side of illegal human trafficking across the state border of Ukraine is formulated as a crime with the formal corpus delicti. This means that the offense is considered complete at the moment of committing at least one of the actions listed in the disposition of the Art. 332 of the Criminal Code of Ukraine:

- 1) illegal human trafficking across the state border of Ukraine;
- 2) organization of illegal human trafficking across the state border of Ukraine;

- 3) management of such actions;
- 4) assisting their commission in the form of advices, instructions, providing means or removing obstacles [2].

Illegal human trafficking across the state border of Ukraine – is smuggling or an attempt of smuggling persons by any way beyond the checkpoints across the state border of Ukraine or at the checkpoints across the state border of Ukraine without appropriate documents or according to documents containing false information about a person or without permission of the relevant authorities. In accordance with the laws of Ukraine and international agreements the road, rail, ship, boat, aircraft or other service through the state border of Ukraine is carried out at the checkpoints, which are set by the Cabinet of Ministers of Ukraine. The subjective side of this crime is characterized by the direct intention. Therefore, the crimes with the formal corpus delicti, which includes illegal human trafficking across the state border of Ukraine, can be committed only with the direct intent. The subject of illegal human trafficking across the state border of Ukraine varies depending on the part of the Art. 332 of the Criminal Code of Ukraine. Thus, according to p. 1, p. 2, p. 3 of the Art. 332 of the Criminal Code of Ukraine the subject is general – that is, this can be any individual, sane or limited sane person, who at the moment of the commission of a crime was 16 years old. This person may be a citizen of Ukraine, a person without citizenship (stateless person), a foreigner [3].

Considering the stated above, we should pay further attention to the separation of illegal human trafficking across the state border of Ukraine with the related corpus delicti and administrative offenses.

References:

1. Shulha, A. M. and Tsvirkun, N. Yu. (2017), “Grounds of criminal liability for illegal human trafficking across the state border of Ukraine” *Visnyk Kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy*, No. 1, pp. 167–177.
2. The Criminal Code of Ukraine № 2341-III of April 5, 2001 URL: [//http://zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua).
3. Migration in an interconnected world: New directions for action. – Global Commission on International Migration, 2005 URL: [// http://www.gcim.org/en/](http://www.gcim.org/en/)

Поліщук Діана Василівна,
курсант 2-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Козубенко І. В.**
викладач кафедри правничої лінгвістики

CRIMINALIZING SOCIAL POLICY AND SOCIALIZING CRIME PREVENTION IN POST-APARTHEID SOUTH AFRICA

The extraordinary pre-eminence of crime as a social problem has forced many governments around the world to make controlling it a priority, to see it as essential to their continued legitimacy and, in democratic societies, a recipe for electoral success. In most cases this has meant investing vast resources in reacting to crime, in the agents and agencies of criminal justice. Where steps have also been taken to prevent it by less conventional means, controversy has arisen as social policy has been ‘swallowed up in the maw of law-and-order discourse’. Instead of being accepted as ends in themselves, creating jobs, improving schools and building homes are seen as means of preventing crime, disorder and anti-social behaviour. As one critic has put it, ‘The struggle against poverty inequality and repression’ has become secondary to the “war against crime” [1, p. 193].

At the same time advocates of situational crime prevention focused on criminal events and reducing opportunities to offend rather than people and their dispositions towards criminal behaviour complain that preventing crime is too often used to justify policies and interventions which may have other social benefits but are ‘apt not to produce any crime prevention at all’ [2, p. 205]. Thus, whether they are prompted by a desire to restrain the creeping criminalization of social policy or resist the unethical socialization of crime prevention, many contemporary observers agree that improvements in education, health, housing and support for employment should be made for their own sake leaving crime to be prevented either incidentally as a result of these initiatives, or by means of carefully designed situational measures aimed at making criminal offences more difficult and less rewarding to commit.

When South Africa’s first democratic government came to power in 1994 it was faced with the task of reconstructing a society scarred by a long history of colonial and minority rule. It had to deal with the glaring, and racially skewed, inequalities in wealth, income and standards of living institutionalized under apartheid and heal the still open wounds left by the struggle to overthrow it. The way in which the African National Congress led Government of National Unity which took office in 1994 and its immediate successors have responded to these challenges provides an intriguing case study of how the relationship between social policy and crime prevention develops under the most demanding conditions.

The newly elected government’s plan for the ‘final eradication of apartheid’ and the creation of a ‘democratic, non-racial and non-sexist future’ was a document known as the Reconstruction and Development Programme or RDP [3]. Based on

the Freedom Charter adopted by the African National Congress (ANC) and its allies almost 40 years earlier in 1955, the RDP acknowledged that ‘peace and security for all’ was essential to the wider project of nation-building but marginal to the immediate task of meeting people’s basic needs for land, housing, water, transport, health and social welfare. Controlling crime was a matter of bringing the police and other agencies responsible for safety and security under democratic control; preventing it required that remedies be found for the political, social and economic injustices of the past.

This early confidence in crime prevention through reconstruction and development did not take long to evaporate and, in 1996, the government published a National Crime Prevention Strategy (NCPS). Over a decade later, the NCPS remains by far the most comprehensive statement of official policy on the subject. Unlike the RDP, the NCPS explicitly linked preventing crime to promoting economic growth and development. Safety was ‘an essential pre-condition’ for the ‘development of a successful society’. But its authors were also convinced that meeting basic needs, creating jobs and expanding social welfare provision would ‘eventually impact on crime prevention’ even if this was not their ‘primary motivation’. Though the NCPS sought to balance the need for reactive crime control through the criminal justice system with ‘preventing crime at an early stage’, critics broadly sympathetic to the socialization of crime prevention have pointed to its lack of engagement with the structural causes of crime and been disappointed by the speed with which the government resorted to more familiar reactive measures to stem what was widely perceived as a rising tide of violent crime.

Like the NCPS before it, a government White Paper on Safety and Security published in 1998 acknowledged the long term preventive effects of social policy initiatives in housing, education and health being undertaken largely for other reasons. But it went on to call for a range of ‘developmental’ interventions – including early learning, parenting and employment training – to be targeted at groups thought to be at risk of offending. In doing so the government laid itself open to the charge of either criminalizing social policy by making crime-proneness the trigger for programmes which should be available to all citizens or (less plausibly) of attempting to socialize crime prevention by using spurious claims to preventive effectiveness in order to justify the introduction of policies which might (or might not) be desirable for other reasons.

When South Africa’s second democratically elected President, Thabo Mbeki, announced an Urban Renewal Programme (URP) in 1999, the transformation of social policy into the handmaiden of crime prevention seemed to be complete as a range of social and welfare measures were targeted on areas selected because of their ‘impermissible’ levels of crime and violence. Less than two years later, however, the relationship appeared to have been reversed as strengthening the criminal justice system became just one element in a campaign against urban poverty and underdevelopment. In parallel with the URP a National Crime

Combating Strategy was introduced by South African Police Service from April 2000. The second ‘normalization’ phase of this strategy called for the implementation of a range of social development projects to keep crime down in areas where police ‘crackdowns’ had succeeded in reducing rates of offending to tolerable levels. In recent years, conventional enforcement action by the police has supplanted earlier commitments to prevention in the NCPS and White Paper. This trend seems set to continue for some time to come as the ANC, victorious for a fourth time in elections held in April 2009, was elected on a manifesto which promises to ‘establish a new modernised, efficient and transformed criminal justice system’ capable of ‘fighting and reducing crime in real terms’. Fighting the ‘causes of crime’ is mentioned in passing, but no indication is given as to how this will be done.

The twists and turns in the relationships between preventing and reacting to crime and other social policy initiatives in health, welfare, education and training evident in the early years of South Africa’s new democracy reflect the difficulty of disentangling crime from other closely inter-connected, and often mutually reinforcing, social problems. Critical criminologists have long argued that crimes are no more and no less than that sub-set of social harms to which a given society chooses to respond by imposing penal sanctions on those responsible for causing them. That societies react to these harms in a distinctive way does not of itself say anything about their relative seriousness or the priority which should be given to preventing them. So it is entirely understandable that, faced with so many social problems - the HIV/AIDS epidemic, a chronic shortage of secure and affordable housing and widespread unemployment as well as high crime rates – successive South African governments have not responded to the urgings of lobby groups to make preventing or reacting to crime an overriding priority. There is little evidence to suggest that social policies which should have been judged on their own merits have been implemented on the strength of false promises that crime will be reduced but the temptation to criminalize social policy by directing welfare interventions towards high crime areas and at risk groups has not always been so easy to resist.

The broader question of when preventing crime genuinely is a priority - when reconstruction and development cannot take place without first taking action to improve safety and security - cannot be answered in the abstract.

And nor, for that matter, is running feeding programmes or providing basic incomes to those people if, and only if, they are robbing or rioting. If crime is not the pre-eminent social problem of our time, crime prevention cannot be the principal goal of social policy. But it may, under certain conditions, be an important one.

References:

1. Cohen, S. 'Western crime control models in the Third World: Benign or Malignant?' in S. Cohen, *Against Criminology*. - 1998. - New Brunswick: Transaction Books, p. 193.
2. Felson, M., and Clark, R. 'The ethics of situational crime prevention' in Newman, G., Clarke, R.' and Soham, S. (eds) *Rational Choice and Situational Crime Prevention: Theoretical Foundations*. Aldershot: Ashgate, 1997. - pp. 205-206.
3. African National Congress. *The Reconstruction and Development Programme*, <http://www.anc.org.za/rdp/rdp.html> (accessed 14 May 2009).

Прищеп Олексій Анатолійович,
студент 4-го курсу Інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Скриник М. В.**
старший викладач кафедри правничої
лінгвістики

PROBLEMS OF JUDICIAL REFORM IN UKRAINE

The need for a radical reform of the judiciary in Ukraine, taking into account international standards and world practice of democracies, is obvious, because the disorder that has prevailed in recent years in the legal system significantly violates the constitutional rights of citizens and limits their access to justice, effectively eliminating access to justice. crosses the transparency of justice, calls into question its effectiveness.

The basic principles of judicial procedure proclaimed by the Constitution of Ukraine do not work, in particular, such as equality of all participants in the trial before the law and the court, adversarial proceedings, ensuring the accused's right to defence, binding court decisions. As you know, the implementation of court decisions, in particular, the European Court of Human Rights is one of the most acute problems of protection and restoration of violated rights of citizens of Ukraine.

Reform of the judiciary should take place primarily in view of restoring public confidence to the courts, ensuring high professionalism of judges, honesty and integrity in resolving cases, independence in decision-making, without interfering in the professional activities of judges, access to justice, quick resolution of cases on the merits and prompt execution of court decisions.

Distrust of the domestic judicial system, distrust in its honesty and efficiency motivate citizens to seek protection of their rights in international institutions, in particular, the European Court of Human Rights, in the number of complaints in which Ukraine is among the leading countries. The analysis of appeals of Ukrainian citizens to the European Court of Human Rights gives grounds to claim

that with the proper functioning of the judicial system and bringing Ukrainian legislation in line with international standards, it will be possible to significantly reduce the grounds for such mass appeals.

According to the World Justice Project in 2020, Ukraine ranks 72-nd among 128 countries in the rule of law ranking in 2020 [1]. In such segments of the rating as the efficiency of justice in civil jurisdictions – 61-st position, in terms of the efficiency of the criminal justice system – 90-th position out of 128 countries in which the study was conducted.

At the same time, the results of a survey conducted by the Razumkov Center's sociological service as of March 2021 on citizens assessment of government activities and the level of trust in social institutions showed distrust, including in courts (the judiciary as a whole) (79%) and the Supreme Anti-Corruption Court (73%), the Prosecutor's Office (71%), the Supreme Court (69%), the Constitutional Court of Ukraine (69%), the Specialised Anti-Corruption Prosecutor's Office (68%), the National Agency for the Prevention of Corruption (NAPC) (68%), local courts (66%) [2].

Accelerating judicial reform depends on many factors. In particular, in our opinion, it is necessary to return to the Civil Procedure Code of Ukraine the norm on mandatory review of the case in case one of the judges writes a special (separate) opinion.

According to some scholars, the place of a separate decision among other types of court decisions is not defined in procedural law. Thus, the absence of a separate ruling in the lists of court decisions enshrined in the relevant procedural codes makes it possible to avoid enforcement of such rulings, and failure to mention them in the Law of Ukraine "On Access to Judgments" may lead to non-compliance with the principle of open courts. predictability of court decisions and will not contribute to the uniform application of legislation [3, p. 69].

The proposed system of courts, consisting of local, courts of appeal and cassation courts, is well-founded. The Supreme Court is given the role of ensuring the unity of judicial practice in Ukraine in this system. This approach will contribute to the professionalism and deepening of the specialization of judges, which will have a positive impact on the quality of justice.

It is necessary to create real conditions for the administration of justice. Scientifically substantiate the maximum number of cases that a judge (court) can actually, without compromising the quality of the decision and his health, consider and resolve during the year.

Introduce a scale of negative scores for each overturned decision, setting a maximum of these scores, which would inevitably open a case against a judge or refer him to the qualification commission.

Judges should be recognised as having the right to publicly defend their appealed decisions, in particular the right to object to an appeal or cassation appeal and to a decision of a higher court. The assessment of the court's activity should be based on the number of appealed and revoked decisions.

Also important in this reform is the systematic change of special professional training of persons applying for the positions of judges and further professional training of current judges in order to achieve a high level of their professional competence (this can be achieved by introducing mandatory special training courses, with a term not less than a year).

It would be appropriate to create a single Code of Ethics for Ukrainian lawyers, consisting of general ethical principles of legal activity and its separate parts, which would establish rules of activity for each legal profession, including judges.

In conclusion, it should be noted that the reform of the justice system in Ukraine should be mediated at the present stage by staff resettlement of its bodies, but gradually by applying the principle of individual responsibility, respecting the right of each candidate for the position of judge.

References:

1. World Justice Project Rule of Law Index 2020. URL: <https://worldjusticeproject.org/our-work/research-and-data/wjp-rule-law-index-2020>.
2. Assessment of the situation in the country, trust in the institutions of society and politicians, electoral orientations of citizens (March 2021). URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-instytutiv-suspilstva-ta-politykiv-elektoralni-oriientsatsii-gromadian-berezen-2021>
3. Morozova S. A separate court decision: new approaches to legal regulation in civil proceedings. Law of Ukraine. 2017. № 8. P. 65-75.

Савчук Аліна Ігорівна,
курсант 3-го курсу ННІ №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Лопуцько О. А.**
доцент кафедри правничої лінгвістики,
кандидат педагогічних наук, доцент

POLICE COOPERATION BEETWEN UKRAINE AND EU – LEGAL ASPECT

In the context of integrational processes in Ukraine and the EU, police cooperation becomes especially important and demonstrate not only the necessity of the joint efforts of states and improvement of the existing opportunities for the international police cooperation usage, but also the adoption of coordinated measures at the national and international levels.

Over the last decade, international police cooperation has developed very rapidly on a regional scale. It is important to note that earlier the basis of Ukraine's international cooperation in the fight against crime was bilateral cooperation, in

recent years the vector of development is aimed at expanding the usage of specialized international organizations that are formed at the European level.

The decision to set up a specialized police service within the EU, the European Police Office (Europol), is provided for in Article K. 1 of the Maastricht Treaty on European Union. The European Police Office was established to exchange operational information by law enforcement agencies of the EU Member States (hereinafter Member States) in the field of combating crimes at the supranational level, providing assistance in operational, technical and analytical areas.

In 1995, the Convention on the Establishment of a European Police Office (Europol Convention) was adopted. In 1998, 28 EU Member States ratified the Convention, which entered into force on 1 October 1998. The Convention on the Establishment of a European Police Office was the main normative document regulating its activities. Such a legal construction, when the document established by the European Union Police Department, defining the functions and scope of its competence, stipulated that at the time of the decision to establish Europol, the EU did not have the competence to adopt regulations in criminal matters. The Amsterdam (1997) and Nice (2001) treaties gave the EU Council legislative powers in the field of criminal law. All this led to the adoption by the Council of the European Union of the Decision "On the establishment of the European Police Office (Europol) of the European Union Agency with new powers.

Initially, the scope of the European Police Office included: the fight against cross-border organized crime, taking into account the fight against drug trafficking, nuclear and radioactive materials; stolen vehicles and the fight against illegal migration. Later, the competence was focused on the fight against terrorism, human trafficking, counterfeiting of banknotes and means of payment, extortion, fraud, racism with crimes in the field of high technology, the spread of child pornography on the Internet, crimes against the person and financial crimes, if committed. organized criminal groups.

The European Police Office is given a special place in the organizational mechanism of the European Union, which is due to the main function - the organization of interstate cooperation in combating crime and the implementation of EU criminal policy. Due to its own legal personality (including international), the legal status of Europol is effectively equated to that of an international organization.

Europol's activities to ensure the detection and investigation of crimes committed in the territory of the Member States are a means of organizing a common criminal policy of the European Union, which makes it possible to implement common standards in the fight against crime.

The purpose of the European Police Office is to support and increase the efficiency of the competent authorities of the Member States and their cooperation in combating terrorism, combating drug trafficking and other forms of

international crime (trafficking in radioactive substances, smuggling, vehicle crimes).

The decision of the EU Council to establish Europol enshrined the most important principles: the principle of personal data protection and the delimitation of powers with the national authorities of the EU Member States.

The European Police Office is designed to ensure security and law and order in the EU through the exchange of operational and strategic information between the police services of the Member States. The interaction of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine with Europol is defined by the Law of Ukraine of 05.10.2010 №2576-VI "On Ratification of the Agreement between Ukraine and the European Police Office on Strategic Cooperation" and the order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine of 16.03.2015 №271 where the interaction with Europol is specified, the strategic task of which is to improve the coordination of operational actions of national law enforcement agencies in the European Union.

The development of Europol as the European Union's central office for the collection of operational information is due to the importance of setting priorities for the study of information exchange between EU Member States in the fight against crime, shortcomings in this activity and the need to improve it.

The formation and development of a single information space of Ukraine and relevant state information systems should be carried out at the intersectoral and interregional levels, using a comprehensive and systematic approach to solving legal, organizational and technical issues. The introduction of new technologies and the improvement of information legislation should be based on increasing the efficiency of interdepartmental cooperation and the provision of public services.

Thus, due to the close cooperation of the law enforcement agencies of Ukraine with the European Police Office on the basis of the Agreement on Strategic Cooperation, effective activities are carried out to detect, stop and prevent crimes. This requires constant development of the regulatory framework at the level of legislation and departmental regulation to achieve maximum effectiveness in the fight against crime.

References:

1. Конвенція, основана на статті К.3 Договору Європейського Союзу про заснування Європейської поліцейської установи (Конвенції Європолу). URL: http://cyberpeace.org.ua/files/konvencia_evropol.pdf

2. Наказ МВС України від 16.03.2015 № 271 Про затвердження положення про Робочий апарат Укрбюро Інтерполу. URL: <http://ips/ligazakon.net/document/MVS525>

3. Закон України від 05.10.2010 Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2576-17#Text>

Сандул Артем Ігорович,
курсант 2-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Козубенко І. В.**
викладач кафедри правничої лінгвістики

FRENCH AND ITALIAN CITIES AND THE GOVERNANCE OF URBAN SAFETY

In two countries characterized by a centralized police system, France and Italy, a growing investment in security by the municipalities has been observed since the 1980s and 1990s, illustrating the institution of city-state partnerships in these matters (local security contracts in France, security contracts in Italy). An examination of the urban safety policies being developed by cities leads to various questions on the role of the state in providing everyday security. In fact, European states have historically been constituted through a process of establishing the state monopoly on the use of force, claiming responsibility for ensuring the safety of property and people within their territory. The entry of non-state actors into the security sector thus impels us to question the role of the state in what can hereafter be called safety governance—in other words, a mode of security production that brings together various kinds of actors that are no longer exclusively state-based.

Alongside the national police forces (Police Nationale and Gendarmerie Nationale in France, and the Carabinieri and Finance Guard in Italy) exist the municipal police, who are under the direct authority of mayors, and whose jurisdiction is less extensive than that of the national police. French and Italian mayors have at their command a municipal police force to enforce the bylaws of their territorial unit (or commune) but possess no hierarchical authority over the national police forces [2].

The person in charge of maintaining public order (i.e. security of the state and its institutions) at the local level is the Prefect. He or she is the representative of the state on the departmental territory, in France's case, and the provincial territory in Italy's. Within the communal territory, it is the mayor who represents the state and who, in this capacity, is the competent authority in matters of public order. As a representative of the state at the commune level, the mayor also plays a judicial role, whereby he or she must conduct investigations and repress crime. The mayor exercises these roles under the authority of the district attorney, the representative of the parquet (or Public Ministry).

In Italy, the municipal police are involved in all police operations. The framework act of 1986 accords judicial and auxiliary public safety functions to municipal police, and a law from 1992 gives them traffic jurisdiction. In their role as judicial police, the municipal police work under the direct authority of the Parquet and have the authority to lead investigations. As agents of auxiliary public safety, municipal police can, upon orders from the mayor, obtain authorization from the prefect to act as an agent of public safety, which entitles them to carry a

firearm without needing to obtain a license for it. A decree of March 4, 1987 from the Minister of the Interior sets out the rules surrounding the carrying of weapons by municipal police. In practice, only the municipal police of small communes do not carry weapons [1].

The municipalities' role in the governance of urban safety has grown with the process of the contractualization of prevention and safety policies that has been established over the last two decades. These contractual policies reflect the creation of “partnerships” between local associations or groups and the state, which join forces to prevent and fight crime. In France, these contractual policies have their roots in the “delinquency prevention” policy that issued from the eyrefitte Report of 1977 and the Bonnemaison Report of 1982, which bestowed upon the mayor the responsibility of oversight of partnership authorities: the Communal Councils on the Prevention of Crime. From 1992 onwards, the territorialization of safety policy led to new contractual instruments aimed at improving the inter-organizational functioning of state services and integrating them locally by bringing them closer to the population. These various forms of contracts, the latest of which is the local security contract (Contrat Local de Sécurité, CLS), favour a reinforcement of the repressive services to the detriment of socio-educational players.

Crime prevention and security territorialization policies coexisted during the 1990s until integration initiatives were introduced. In 2002, the French government launched a new security policy aimed at improving integration between “prevention” and “safety.” A July 17, 2002 decree instituted the Local Councils for Security and Prevention (Conseils locaux de Sécurité et de Prévention de la délinquance, or CLSPD), intended to manage the local security contracts (CLS) by replacing the Municipal Committees for Crime Prevention (CCPD), whereas a letter dated December 4, 2006, concerning the development of a new generation of local security contracts was aimed at improving integration of the existing instruments in order to give a “new impetus to the prevention of crime.”

In Italy, the history of contractualization does not reach as far back as France's and is characterized by a three-way relational system between municipalities, regions, and the state. The security contracts signed between mayor and prefect, first and foremost, have the goals of coordinating the municipal police and the national police forces and of improving intelligence received by the mayor. In May 2003, the Italian Ministry of the Interior counted 208 such contracts across the entire territory. According to our estimations, in 2003, more than 18 million Italians (less than one third of the population) resided in a zone covered by a security contract. In France, data from the Ministry of the Interior counted 867 CLSPDs created by September 1, 2005, 783 of which were already operational. For the record, the 1999 CLS report counted 290 signed CLSs and 439 others in the process of being drafted, which represented over 31 million citizens affected (51% of the population).

Furthermore, eleven regional safety laws exist, which have the common goal of establishing a partnership between the region and State services and to create a budget to fund projects for crime prevention and the safety of local territorial units (provinces and communes) and associations. The regions are also in the process of signing urban safety program agreements with the State. Currently numbering six, these agreements notably provide for: the development of scientific research on identified problems; project funding; reinforcement of joint training programs between state police, municipal police and carabinieri; and the improvement of coordination among the various bodies (state police, Carabinieri, the Finance Guard and municipal police).

During the 1980's and 1990's, French and Italian municipalities revived the jurisdiction over urban safety they had possessed since the 19th century. This "return" of the cities to a sphere monopolized by the state means innovation in organizational layout and policy content. On the one hand, municipalities create departments specifically in charge of urban safety. These new departments are most often structured along functional lines: at the heart of the department, one unit is in charge of relations with socioeducational stakeholders, while another works with the National Police. Thus, municipalities act as the key player articulating prevention and safety within their territory.

On the other hand, reinvesting in urban safety by the French and Italian municipalities consisted in enacting new measures. Urban Mediation Officers, highway video surveillance, anti-disturbance municipal bylaws (e.g. dealing with alcohol consumption on highways or aggressive begging) are the main policy innovations found in France and Italy. Therefore, the return of municipalities to urban safety proved to be a powerful instrument of change in policy content.

References:

1. Braghero, M. & Izzi, L., « Le legislazioni regionali », in Selmini, R. (ed.), *La sicurezza urbana*, Bologna. - 2004: Il Mulino, - Pp. 245-257.
2. Germain, S., *Les politiques locales de sécurité en France et en Italie. Une comparaison des Villes de Lyon, Grenoble, Bologne et Modène*, thèse de doctorat de science politique, Saint Martin d'Hères : Université Pierre Mendès-France Grenoble II, - 2008. - 2 vol., 651 et 499 p.
3. Malochet, V., *Les policiers municipaux. Les ambivalences d'une profession*, thèse de doctorat de sociologie, Bordeaux : Université Bordeaux II, - 2005.

Сом Карина Сергіївна,
студент 3-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Зубенко В. О.**
викладач кафедри правничої лінгвістики

INTERACTION OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE AND THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE DURING MASS EVENTS

During mass events it is necessary to control the order of their holding, namely the prevention of mass riots and other socially dangerous acts. In order to ensure public order and safety of citizens, the National Police interacts with other state bodies that have law enforcement functions, in particular, we will talk about cooperation with the National Guard of Ukraine.

To begin with, it should be noted the definition of the term "mass events". Mass events are events of socio-political, religious, sports, cultural and entertainment nature with the participation of many citizens, held on the occasion of state, professional, religious holidays, anniversaries, as well as at the initiative of political parties, movements, public associations, religious denominations (communities), individual citizens, sports organizations, cultural institutions [1].

Signs of mass events are:

- certain organized activities;
- participation of a significant number of people;
- the event is held in a certain public place;
- the purpose of which is to exercise their rights and freedoms to meet political, physical, spiritual, and other needs.

However, a distinction needs to be made between peaceful events and mass riots, as experience shows that fights take place during a certain event, which escalate into a larger illegal act of many people. Therefore, to prevent these riots, the National Police is tasked with ensuring public safety and order [4]. However, there are cases when one police force is not enough to protect these events, so they involve forces from the National Guard of Ukraine, whose functional responsibilities include participation in public safety and protection of public order during meetings, rallies, marches, demonstrations, and other mass events that endanger the lives and health of citizens [2].

The following are involved in ensuring (protection) of public (public) security and order:

from the National Guard of Ukraine - military units (subdivisions), which are entrusted with the functions of protection of public order;

from the National Police of Ukraine - territorial bodies of the National Police in the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol, oblasts and the city of Kyiv, their separate subdivisions.

This interaction is carried out within the limits set by law, namely by:

- joint patrols of streets, squares, parks, squares, railway stations, airports, sea and river ports, other public (public) places;

- ensuring (protection) of public (public) security and order during meetings, rallies, street marches, demonstrations, other mass, and sports events, as well as during events in public (public) places with the participation of persons subject to state protection;

- Carrying out of joint actions for the purpose of stabilization of an operational situation in case of its aggravation within the territory of one or several administrative-territorial units [3].

Sometimes there are situations when the measures get out of control and several people behave aggressively and start a fight, thus provoking other people. As a result, there are mass riots, accompanied by restrictions on certain human rights and freedoms. Therefore, the police are moving to an intensified regime of official activities. Direct management of the involved forces and means, organization of interaction, collection and analysis of operational information and its exchange is carried out by the heads of the National Police of Ukraine, the Main Directorate of the National Police, relevant divisions of territorial bodies of the National Police of Ukraine or their deputies according to the competence of those services introduction of an enhanced regime, including the National Guard of Ukraine. If technically possible, during joint activities with other law enforcement agencies or military formations, police officers who are transferred to a reinforced regime work on a single radio channel. Comprehensive support (moral and psychological, medical, logistical, communication) of police officers involved in the period of the enhanced version, is entrusted to the police authority in accordance with its competence and is carried out in accordance with applicable law [5].

In order to eliminate the mass riots, law enforcement agencies operate in the following order:

1. Register messages in the prescribed manner;
3. Immediately report to the chief of the police body (subdivision), his deputies (according to the division of functional responsibilities), the responsible police body (subdivision) (to the chief of the patrol police response sector) and to the next higher level service;
4. By the decision of the chief of the body (subdivision) of the police, a special operational plan "Wave" shall be put into effect and shall act in accordance with this plan and the instructions of the head of the police operation;
5. Inform the duty prosecutor's office, territorial body (subdivision) of the Security Service of Ukraine, other bodies of state power and local self-government.
6. After the end of the police operation, the next high-level service is informed about its results [6].

Thus, we considered the issues of cooperation between the National Police of Ukraine and the National Guard of Ukraine during mass events, also focused on the organization of this interaction and the algorithm of action to stop the riots. The protection of mass events is a necessary component for certain public events because aggressive people appear during events to prevent the event or even the

beginning of major riots, which can lead to the acts of vandalism, thereby violating public order and safety of citizens. Therefore, the police control the course of mass events and, if necessary, involve the National Guard of Ukraine, because, as stated in the Constitution of Ukraine, a person, his life and health, honor and dignity, inviolability and security are the highest social value for the state.

References:

1. Instruction on actions of bodies and divisions of internal affairs concerning the organization and maintenance of protection of a public order: the order of the Ministry of Internal Affairs from 11.05.2010. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0170320-10/ed20120320/find?text=%CC%E0%F1%EE%E2%B3+%E7%E0%F5%EE%E4%E8#Text>.

2. On the National Police of Ukraine: Law of Ukraine dated 02.07.2015 № 580-VIII. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

3. Procedure for organizing the interaction of the National Guard of Ukraine and the National Police of Ukraine during the provision (protection) of public (public) security and order: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 10.08.2016 № 773. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-16#Text>.

4. On the National Guard of Ukraine: Law of Ukraine dated 13.03.2014 № 876-VII. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>.

5. Instruction on the procedure for transferring the bodies of the National Police of Ukraine to an enhanced version of official activities: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 10.12.2015 № 1560. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0012-16#Text>.

6. Instruction on the organization of response to statements and notifications about criminal, administrative offenses or events and operative informing in bodies (divisions) of the National Police of Ukraine: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 27.04.2020 № 357. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text>

Степанова Діана Олександрівна,
курсантк3-го курсу ННІ №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Лопутько О. А.**
доцент кафедри правничої лінгвістики,
кандидат педагогічних наук, доцент

**THE LEGAL SYSTEM OF UKRAINE AMONG
LEGAL SYSTEMS OF THE WORLD**

There are hundreds of legal systems in the world. Although each system has its own individuality, it is possible to group many of them into legal «families».

In general, legal systems around the world can be split into civil law jurisdictions, systems using common law and equity, religious and customary law. The specific system that a country follows is often determined by its history, its connection with countries abroad, and its adherence to international standards. The sources that jurisdictions recognize as binding are the defining features of legal systems. Yet classification of different systems is a matter of form rather than substance, since similar rules often prevails.

After all, the legal systems of the countries closer together and interact, there is the development of civil society, increasing the impact of international law. So the purpose of my work is the analysis of the legal system of Ukraine, as well as consideration of legal systems of the world, the search of their relationship and designated national legal system of Ukraine among the latter.

Since this topic is actual, it must be said that it was developed by many scientists, such as: S. Alekseev, V. Babayev, E. Babkin, A. Vasiliev, A. Zajtschuk, J. Carbon, D. Kerimov, M. Koziubra, etc. Most scientists will share all of the legal systems on the following groups: Anglo-Saxon, Romano-Germanic, Slavic legal family and Muslim law. The legal system is a complex of interrelated and coordinated legal means, intended to regulate the public relations, and legal phenomena arising from such regulation (legal norms, legal principles, legislature, legal relations and other). It includes normative legal acts, legal consciousness, state of justice and legal culture. In particular legal systems existing under certain historical conditions under the influence of certain factors one or the other side dominates. Therefore, there are a lot of points of view about what kind of legal family the legal system of Ukraine belongs to.

Ukrainian legal system is based on Roman law, consisting mainly of codified laws. Since its independence in 1991, the system has undergone several important legal developments. Ukraine became a member of the European Council in 1995 and adopted a new Constitution in 1996. In 1998, the Partnership and Cooperation Agreement (PCA) with the EU entered into force and a corresponding action plan for legislative approximation was adopted in 2005. In addition, the Working Party on the Accession to the WTO was established in 1993. The Civil Code has been reformed and the new law came into force in 2004. Further, towards market-oriented legislation also the Economic Code was adopted together with the new Civil Code.

Today there are many points of view as to what system Ukraine belongs. It is necessary to consider them.

1. Quite a few scholars refer Ukraine to Romano-Germanic law family. However, such conclusion should be made only after analyzing a number of features:

- the main source of law is legislation;
- the division of law into private and public;
- codification of law.

As to the court practice, it is not an official source in the state, but it is used in some cases of collisions as an informal source of law.

The Constitution has the highest legal force. Laws and other normative legal acts shall be adopted on its basis. The acts of the official interpretation as well as court decisions of the Constitutional Court are not formally the source of laws but they may need to be taken into consideration in the judgment of a particular case.

The next highest legislative level is based on laws adopted by the Verkhovna Rada of Ukraine. The Constitution (Article 92) defines areas exclusively to be regulated by laws. Specific spheres of legislation are regulated in «codes», such as the Civil Code, the Economic Code, the Criminal Code, the Labour Code etc. After adoption by the Verkhovna Rada the law is to be signed and published by the President or is returned to the Verkhovna Rada for further considerations. The Cabinet of Ministers with the Prime Minister as its head ensures the execution of the law including the implementation of the budget. Local state administration executes the laws on region, districts and city level.

State authorities such as President, the Cabinet of Ministers and the ministries adopt secondary legislation that implements general provisions of laws. These secondary legislative acts are:

- ✓ Decrees and directives of the President of Ukraine;
- ✓ Resolutions and directives of the Cabinet of Ministers of Ukraine;
- ✓ Resolutions, directives, regulations, instructions and orders by ministries and other state authorities.

Local state administrations and bodies of local self-government against adopt directives, orders, decisions etc., supervising the implementation of the laws at the regional level.

2. Other scientists believe that it is better to speak about Ukraine as a member of the post-socialist legal family. They believe that now the system has to a certain extent transitional in nature, keeping a number of former signs and intensively acquiring a number of new:

- Ukrainian legal system, though formally recognized legal acts as a major source of its law and legal system, unfortunately, has always used subordinate legislation. Ukraine inherited the tendency distinctive of the Soviet legislation, when legal acts correlate with subordinate legislation in the ratio of 5% to 95%;
- the existence of a wide range of sub-legal acts that are necessary in the application of a statute;
- the existence of local rulemaking is justified by prevalence of adoption of legal acts by leaders, trade unions and labor groups;
- existing pieces of legislation covering not all aspects of society, which leads to the satisfaction of the interests of society and only a low level of protection of human rights.

It is also necessary to consider V.N Sinyukov's position. The position of V.N. Sinyukova, is specific, she proposes to include the legal system of Ukraine to the Slavic legal family, On the basis of its originality, not only because of techno-

legal, formal grounds, but the deep social, cultural, state origins of life of the Slavic Nations. V.N. Sinyukov considers the doctrine of the Slavic law on the example of Russian law, focusing on economic development, collective farming, the originality of Russian statehood, the status of the individual.

In my opinion, nowadays there are no significant differences between national legal system of Ukraine and the Romano-Germanic law nor in the ways of the creation of the legal norms, nor in the ways of their systematization, nor in the ways of their interpretation, nor on how one use them in the right-applicable practice. Some movement in the direction of the change of legal thinking is done: officially recognized the ideas of the rule of law, human rights priority, legal, social democratic state, the division of the law on public and private, the inviolability of private property, typical for European legal traditions. So, on this basis, we can conclude that the legal system of Ukraine belongs to the Romano-Germanic legal family.

Список використаних джерел:

1. Alexander Biryukov & Inna Shyroкова. Law and Legal system of Ukraine, New York: Juris Publishing Inc.
2. Olga Sidorenko, The legal system of Ukraine in the context of globalization. 16.06.2016.
3. Dr. Roksolana Khanyk-Pospolitak. Judicial System and Civil Procedure in Ukraine. 2008.
4. Valentyn Fedorov, Nataliia Chipko National and Yuliia. Place of Ukrainian law among other legal systems of the world. 2019.
5. Legal system. [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/legal-system/>

Філіпченко Катерина,

студентка 1-го курсу Інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Ялова О. В.**
доцент кафедри правничої лінгвістики,
кандидат юридичних наук

**НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ В КОНТЕКСТІ МОВНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА**

... А коли є окрема мова, то є і окремий народ.

I. Огієнко

Мова – це душа народу, відображення його внутрішнього світу, його самобутності. Будь-яка міцна, стабільна та незалежна держава має свою мову, адже мова об'єднує народ.

Україна – багатонаціональна держава. Чи існує на сьогодні в Україні мовне проблема? Безперечно, існує. На перший погляд, це дивно, адже єдиною державною мовою давно проголошено українську. Історія розвитку й становлення нашої мови – це історія утисків і заборон. Варто згадати хоча б Валуєвський циркуляр 1863 року та сумнозвісний Емський указ... Та й 30-ті роки ХХ століття відомі жорстокими репресіями, спрямованими проти національної інтелігенції. Знаючи все це і багато інших фактів, несвідомо замислюємося : як у таких неймовірно складних умовах українська мова могла не те що вижити, а ще й розвинутися? Зрозуміло, що це сталося в основному завдяки митцям-ентузіазмам, яким доля рідної держави була небайдужа. Сьогодні ми бачимо , настільки успішно деякі політики заради власних амбіцій спекулюють питанням статусу державної мови і мов національних меншин.

Закон про державну мову та мови національних меншин України №285 був прийнятий Верховною Радою України 25 квітня 2019 року. Основним завданням цього закону є врегулювання суспільних відносин у сфері всебічного вживання української мови та мов національних меншин у державному, економічному , політичному, громадському та приватному житті; охорона конституційних прав громадян у цій сфері; виховання шанобливого ставлення до національної гідності людини, її культури мови та для подальшої консолідації на цій основі всього українського суспільства.

Метою мого дослідження є всебічне висвітлення особливостей національного питання в Україні та закріплення його на законодавчому рівні. Найменшою вважається група людей не корінного етнічного статусу, які живуть у зручному для себе середовищі .В Україні проживає понад 100 національностей , коректні відносини між якими, є гарантією стабільності в державі. Мова є однією з найважливіших ознак нації , тож для збереження само ідентифікації кожної етнічної групи питання мови виноситься на передній план суспільних відносин. Традиційно на теренах України відносини між етнічними групами , що мешкали в одному середовищі, складались доброзичливо та терпимо. За всю історію співіснування цих груп не спостерігалось жодного випадку конфліктів на основі національної та міжконфесійної нетерпимості. У містах і селах поруч проживали українці та євреї, татари та поляки, росіяни та роми, де кожен займав свою соціальну нішу. На базі мовного ґрунту можна було спостерігати поступову асиміляцію в межах певних територій. Тому дотепер не виникало причин, які змусили б унормувувати відносини мовного характеру на законодавчій основі. Та миролюбне співіснування було можливе лише до того часу, поки не виникали тенденції деяких етнічних груп на встановлення панівного стану своєї мови по відношенню до інших. Здебільшого такі намагання проявлялись, коли політичний стан окремих націй дозволяв їм впливати на весь спектр державотворення. Такі явища , як правило, виникали у випадках анексії окремих територій та загарбницьких війн. Тож агресор намагався

повністю підкорити корінне населення, при цьому мова вважалася одним з основних чинників державного устрою. Це можна простежити на прикладах російського вторгнення в Україну після підписання переяславської угоди 1654 року, завою Польщею правобережної України, Австро-Угорського нашествия в Закарпаття. Причиною, що спричинила мовне протистояння сьогодні, є спроба російського агресора вплинути на ситуацію в Україні та збільшення конфліктів на національному ґрунті. Тож для запобігання можливих інцидентів і створення спекуляцій навколо утисків національних меншин, Верховна Рада прийняла вищезгаданий закон, що унормовує відносини між ними на мовному рівні. Відтепер держава гарантує вільний розвиток, використання та захист мов національних меншин. Адже висока мовна культура є запорукою і основою духовного взаємозбагачення та консолідації громадян України в єдине життєдатне суспільство. Україна визнає суспільну цінність усіх національних мов.

Залишається тільки побажати, щоб усі держави, які виявляють претензії до України щодо «утиску» мов національних меншин (Росія, Румунія) забезпечили у своїх країнах вільне використання української мови та запровадили у школах навчання українською мовою етнічних українців. А це стане можливим лише тоді, коли Україна стане економічно потужною, а відтак політично впливовою державою, щоб з її позицією рахувались інші. І виходячи з тих умов, що складаються з нижніх реалій, цей час невпинно наближається. Не дарма провіщав геніальний пророк України Т.Г.Шевченко : « Встане Україна і розвіє тьму неволі, світ правди засвітить, і помоляться на волі невольничі діти!».

Список використаних джерел:

1. Закон України « Про державну мову та мови національних меншин в Україні» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF39A00A?an=185>
2. Закон України «Про засади державної мовної політики» № 5029 – VI URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki>
3. Масенко Л. Українська мова як чинник національної безпеки. URL: <http://zahystmovy.org.ua>.
4. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» № 2704-VIII від 25.04.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>.
5. Моделі вивчення української мови для нацменшин URL: <https://nv-ua.cdn.ampproject.org/v/s/nv.ua/ukr/amp/rada-priynyala-zakon-pro-movu-nacmenshin>
6. Закон України « Про забезпечення функціонування української мови як державної» URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-48283704>
7. Концепція мовлення з тематики національних меншин URL: <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://www.nrad.gov>.

8. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин
URL:<https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://nlu.edu.ua>

Роговенко Марія Михайлівна

доцент кафедри філософії права та
юридичної логіки, кандидат
педагогічних наук, доцент

КРОС-КУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПРАВООХОРОНЦЯ

“Щира ввічливість полягає у
доброзичливому ставленні до
людей”.

Жан-Жак Руссо

Відповідно до Закону України “Про Національну поліцію” до завдань поліції зокрема віднесено надання поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки і порядку та охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави [1]. Процеси глобалізації та інтернаціоналізації на сучасному етапі торкаються також і правоохоронної сфери. Це визначає особливу роль навичок крос-культурної комунікації у повсякденній діяльності працівника Національної поліції, формування яких має відбуватись ще під час навчання у закладі вищої освіти із специфічними умовами навчання.

Термін “крос-культурний” (від англ. “cross”) означає “перетинати, переходити”, і “culture” – “культура”. У науковій літературі дефініція “крос-культурна комунікація” представлена полісемантичними термінами “міжкультурна комунікація”, “діалог культур”, “міжетнічна комунікація”, “трансрасова чи міжрасова комунікація”. Це динамічний процес, який має свою структуру, сутнісні характеристики, що розкривають механізми взаємодії культур, які здійснюються в різних формах міжкультурних зв’язків від індивідуально-групового рівня до міждержавного. Отже, крос-культурна комунікація – це вербальне і невербальне спілкування між представниками (двох або більше) інших культур. Усвідомлення і врахування типологічних властивостей культур дасть змогу майбутньому правоохоронцю здійснити професійну діяльність в іншомовному середовищі, адекватно співпрацювати з представниками інших культур, бути толерантним до інших професійних цінностей, знаходити компроміс у різних ситуаціях [4].

Питання крос-культурної комунікації знаходять відображення в роботах як зарубіжних так і вітчизняних вчених (М. Бумер, Х. Гадамер, Т. Парсонс, С. Амеліна, О. Бандурка, І. Голубовська, І. Ломачинська,

Т. Крашеннікова, А. Кузьмінський, О. Топчій та ін.). Зокрема, І. Ломачинська акцентує увагу на врахуванні менталітету партнера при проведенні ділових переговорів [6]. С. Амеліна пропонує у спілкуванні з представниками інших культур вчитися свідомо сприймати способи спілкування іншої людини, вивчати їх значення, пояснювати власні передані сигнали та поступово намагатися краще розуміти один одного в діалозі [2]. О. Бандурка наголошує, що під час ділового спілкування з іноземними громадянами необхідно дотримуватися взаємної ввічливості, такту, невимушеності, розумності (раціональності), обов'язковості та враховувати специфічні особливості, властиві їхній країні. Спілкуючись через перекладача, слід дотримуватись наступних правил: говорити повільно, чітко формулюючи думки, уникати двозначного тлумачення; вимовляти слід не більше одного-двох речень підряд; не можна супроводжувати свою промову приказками, ідіомами, цитуванням віршів; необхідно враховувати реакцію іноземних громадян і негайно вживати заходів, якщо виникає відчуття того, що вони розуміють вас неправильно [3].

А. Кузьмінський визначає шляхи формування міжкультурних компетентнісних навичок через: розвиток здатності рефлексувати власну й чужу культуру, що спочатку “готує” доброзичливе ставлення до проявів іншої культури; поповнення знань про відповідну культуру для глибокого розуміння діахронічних і синхронічних відносин між власною та іншою культурою; накопичення знань про умови соціалізації та інкультурації у власній та іншій культурі, соціокультурних формах взаємодії [5].

Таким чином, для успішного виконання майбутнім правоохоронцем своїх професійних обов'язків необхідно не тільки бути обізнаним з правилами спілкування з населенням, але й бути готовим до надзвичайної різноманітності контактів, в тому числі і з представниками інших культур. Набуття знань про особливості крос-культурної комунікації під час навчання у закладі вищої освіти із специфічними умовами навчання буде сприяти комунікативній компетентності майбутнього правоохоронця.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про Національну поліцію” № 580-VIII від 02.07.2015 р.
2. Амеліна С. М. Навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни “Крос-культурна комунікація”. К.: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2020. 20 с.
3. Бандурка О. М. Професійна етика працівників органів внутрішніх справ: Навч. посібник. – Харків: Вид-во НУВС, 2001. – 220 с.
4. Крашеннікова Т. В. Комунікативна компетенція працівника Національної поліції: Навчальний посібник. – Дніпро: Адверта, 2017. – 107 с.
5. Кузьмінський А. І. Моделювання професійної діяльності майбутнього фахівця в умовах інтеграції України в європейській освітній

простір : навч. посібник. Черкаси : Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2017. 84 с.

6. Ломачинська І. М. Професійна етика: Навч. посб. для дистанційного навчання / За наук. ред. В. І. Ярошовця. – К.: Університет “Україна”, 2005. – 227 с.

Андоній Анастасія Олександрівна,
курсант 2-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: **Петрова Г.М.**
кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії права
та юридичної логіки

ФРЕНСІС ФУКУЯМА

Френсіс Фукуяма (27 жовтня 1952, Чикаго, США) – американський філософ, політичний економіст і публіцист японського походження.

Френсіс Фукуяма обіймає посаду старшого наукового співробітника Інституту міжнародних досліджень Фрімена Сполла, є директором Центру демократії, розвитку та верховенства права Стенфордського університету, а також почесним професором Департаменту політичних наук.

Фукуяма написав багато робіт, що стосуються питань демократизації і міжнародної політичної економіки. Його книга «Кінець історії і остання людина», опублікована в 1992 році, була перекладена на більш ніж 20 мов світу і викликала широкий резонанс в науковому середовищі і засобах масової інформації. Його остання книга - «Політичний порядок і політичний занепад від промислової революції до глобалізації демократії» була видана в жовтні 2014 року.

Френсіс Фукуяма отримав ступінь бакалавра мистецтв в антиковеденні в Корнельському університеті, де вивчав політичну філософію під керівництвом Аллана Блума. У 1981 році він отримав ступінь доктора філософії політології в Гарварді. У 1979 році (потім в 1983-1989 і 1995-1996 роках), він приєднався до стратегічного дослідницького центру RAND Corporation - одного з найстаріших «мозкових центрів» США. Працював у Державному департаменті США. Після цього він обіймав посаду професора політології в Школі державної політики при університеті Джорджа Мейсона в період з 1996 по 2000 рік. З 2001 до 2010 року він був професором міжнародної політичної економіки і директором Міжнародної програми розвитку в Школі передових міжнародних досліджень Університету Джона Гопкінса у Вашингтоні. У 2001-2004 роках - член президентської ради США з біоетики.

У 2005 році Френсіс Фукуяма пішов з консервативних журналів Foreign Affairs, National Interest і почав видавати власний журнал American Interest, де донині є головою редакторської колегії.

Фукуяма - почесний доктор Коледжу Штату Коннектикут, Коледжу Доан, університетів Doshisha (Японія), Kansai University (Японія) і Aarhus University (Данія), член американської Асоціації політичної науки, Ради з міжнародних відносин, Тихоокеанського Ради з міжнародної політики і організації «Глобальна ділова мережа », постійний консультант корпорації RAND.

Статті Френсіса Фукуяма про політику виділяють серед багатьох інших. На прикладі можна зазначити статтю для American Purpose, де філософ аналізує причини кризи лібералізму як політичної моделі управління і пояснює його переваги. Він зазначає, що нинішня криза лібералізму не є новою. Так, з моменту свого винаходу в XVII столітті лібералізму неодноразово закидали виклик комунітаристи справа і прогресивні егалітаристи зліва. На думку філософа, правильно зрозумілий лібералізм повністю сумісний з комунітаристськими імпульсами і є основою розквіту глибоких та різноманітних форм громадянського суспільства. Проблема лібералізму в тому, що він працює повільно, обдумуючи і знаходячи компроміс, і ніколи не досягає своєї мети громадської або соціальної справедливості тією мірою, як того хотілося б їхнім прихильникам. Але важко зрозуміти, підкреслює вчений, як відмова від ліберальних цінностей призведе в довгостроковій перспективі до чого-небудь, крім посилення соціальних конфліктів і, зрештою, до повернення насильства як засобу вирішення розбіжностей.

Френсіс Фукуяма досить уважно стежить і за подіями в Україні ще з часів Помаранчевої революції. У вересні 2013 року, за два місяці до Євромайдана, він був у Києві і під час однієї зі своїх лекцій з глибоким розчаруванням говорив про провал демократичних перетворень в Україні, наслідком яких стало президентство Віктора Януковича. «Українці один раз вже здивували світ своїм прагненням змін в 2004 році, а коли трапився провал, вони здивували світ ще раз в 2014 році. В цьому сенсі, це величезний потенціал, який тепер потрібно направити на те, щоб змусити чиновників і політиків працювати як єдина політична система» (з інтерв'ю Мустафі Найєму). В серпні 2014 року, після Революції гідності, філософ відзначив: «В першу чергу, я був вражений тим, що громадянське суспільство в Україні не здалось після провалу Помаранчевої революції. Ви зберегли і посилили свою здатність до самоорганізації і наданню тиску на владу. Люди в країні не втратили прагнення до кращої влади».

Варчук Іванна Олександрівна

слухач магістратури 1-го курсу ННІ №1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Роговенко М.М.**
доцент кафедри філософії права та
юридичної логіки, кандидат педагогічних
наук, доцент

ЗНАЧЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПРАВООХОРОНЦЯ

Сьогодні Україна знаходиться на стадії активного реформування правоохоронної системи. В даному процесі важливо як ніколи йти в ногу з часом і враховувати рівень розвитку суспільства з метою досягнення максимальної результативності роботи правоохоронних органів. Кожного майбутнього правоохоронця потрібно навчати комунікативній компетентності вже з перших курсів навчання в закладі вищої освіти і розвивати це вміння протягом усього життя. Адже робота правоохоронних органів пов'язана із спілкуванням тобто комунікацією з різними верствами населення.

Нині активно впроваджується скандинавська система охорони правопорядку, в основі якої лежить діалог поліції із населенням. З'являються такі підрозділи поліції як кіберполіція, поліція по боротьбі з домашнім насильством, поліція діалогу, ефективність роботи яких повністю залежить від комунікативної компетентності правоохоронця. Отже, формування та розвиток комунікативної компетентності правоохоронця є актуальним завданням сьогодення. Підвищення рівня комунікативної компетентності кожного працівника Національної поліції сприятиме підвищенню рівня довіри, поваги до правоохоронних органів в цілому. В умовах інформатизації суспільства, правоохоронець зобов'язаний володіти навичками та вміннями, необхідними для ефективного діалогу, спілкування, співпраці з громадянами.

Проблему комунікативної компетентності у професійній діяльності правоохоронців досліджували такі науковці як О. Корнев, Є. Руднянський, Л. Петровська, О. Мудрик, О. Бандурка, О. Туринська та ін.

Зокрема, О. Туринська досліджувала питання впливу рівня комунікативної компетентності на ефективність діяльності правоохоронця. Вона визначила комунікативну компетентність як сукупність знань, умінь і навичок, за допомогою яких людина може конструктивно спілкуватися та взаємодіяти у будь-яких життєвих ситуаціях, з різними типами особистостей, опираючись на набутий досвід та культуру спілкування [2].

Важливість комунікативної компетентності правоохоронця зумовлена тим, що він постійно спілкується, контактує із людьми, а це означає, що завжди потрібно враховувати людський фактор – людина може бути в поганому настрої, налякана, засмучена, агресивна, але працівнику поліції

необхідно отримати чи передати інформацію, і зробити це так, щоб його зрозумів конкретний адресат.

Л. Мороз вважає, що основними комунікативними завданнями правоохоронця є отримання достовірної інформації в процесі спілкування з особами, що перебувають у стані стресу (потерпілі, свідки), свідомо чи несвідомо її перекручують чи приховують (свідки, підозрювані). По-друге, це завдання адекватної передачі інформації громадянам, колегам, керівництву; управління поведінкою інших учасників взаємодії за допомогою використання різних методів правомірного психологічного впливу [1, с.51].

У своїй діяльності правоохоронець часто перебуває у ситуації «вимушеного» спілкування, стикається із бар'єрами у спілкуванні. З огляду на зазначене правоохоронець повинен підібрати необхідний до ситуації вид спілкування, врахувати обстановку, настрій особи, її приналежність до певної соціальної групи населення, її статус (потерпілий, свідок, правопорушник), скласти для себе комунікативний паспорт особи, тобто бути у певному сенсі ще і психологом, аби «зчитувати» людей та їх умисли задля отримання результату.

Від знання комунікаційних причин конфліктів, вміння вести переговори залежить ефективність роботи працівника не тільки із населенням, а й у колективі, що також дозволяє отримувати кращий результат у діяльності Національної поліції [3].

Культура спілкування, ввічливість, поважливий тон і навіть зовнішній вигляд правоохоронця впливає на якість взаємодії як із громадянами так і з колегами правоохоронцями чи юристами. Всі ці фактори є складовими комунікативної компетентності, що в свою чергу обумовлює необхідність постійного розвитку та удосконалення комунікативних вмінь та навичок.

Отже, комунікативна компетентність сучасного правоохоронця безпосередньо впливає на ефективність виконання його основних завдань. Зважаючи на процеси інформаційного розвитку суспільства та реформування правоохоронних органів, сучасні правоохоронці повинні постійно удосконалювати свої знання і вміння з комунікативної компетентності в професійній діяльності, які вони отримали під час навчання у закладах вищої освіти, – спілкуватися, читати книги, опрацьовувати літературу, збагачувати свій внутрішній світ та культуру.

Список використаних джерел:

1. Мороз Л. І. Розвиток комунікативних умінь у працівників міліції// Л. І. Мороз//Практична психологія та соціальна робота. – 2004 –N12. – с.51-54
2. Туринська О. Є. Комунікативна компетентність правоохоронців як умова їх ефективної професійної діяльності//Науковий вісник 1'2012 Львівського державного університету внутрішніх справ.[Електронний ресурс]. URL: <http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi->

bin/irbis_nbuvcgiiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvldu_2012_1_20.pdf (Дата звернення: 29.03.2021)

3. Кубаєнко А. В. Проблемні питання комунікативної компетентності та культури спілкування в службовій діяльності працівників міліції//Південноукраїнський правничий часопис. – 2013–[Електронний ресурс]. URL: http://irbis-nbuvcgiiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Pupch_2013_1_88.pdf (Дата звернення: 29.03.2021)

Денисюк Мар'яна Ігорівна,
курсант 2-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: **Петрова Г.М.,**
кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії права
та юридичної логіки

ГАБРІЕЛЬ МАРСЕЛЬ

Габріель-Оноре Марсель (1889-1973) - французький філософ, один із найвидатніших представників сучасного екзистенціалізму. Молодим він зазнав сильного впливу ідей засновника філософії існування Серена К'єркегора, представника інтуїтивізму Анрі Бергсона, неокантианця Леона Брюнsvіка і неогегельянця Джозайя Ройса, а під впливом свого друга, письменника Франсуа Моріака, прийняв католицьку віру.

Мислитель уникав публічності, ніколи не викладав, був далеким від політики і, на відміну від деяких своїх видатних сучасників, не належав до тих, хто хвилював уяву суспільства. Широке визнання прийшло до нього лише наприкінці 1940-х.

Твори Марселя являють собою поєднання фрагментарних роздумів, які описують переживання – як власні, так й інших людей, розкривають терзання людської думки на шляху пізнання сутності буття та Бога. «Мені належало рішуче відмовитися від ідеї створення системи: бо стало ясно, що мій спосіб мислення є несумісним із систематичною формою», – писав філософ. Мислитель розпочав свій шлях із свідомого відкидання будь-якої системи та системності у мисленні, принципово відмовився з самого початку від будь-яких уступок доктрині, якою б логічно правильною вона не була. Для нього науково-об'єктивний підхід до дійсності насправді нічого спільного ні з нею, ні тим паче з Тим, що понад нею, не має. Такий підхід, оскільки він “об'єктивізує” все, що досліджує, тобто, по суті “препарує його”, є абстрактним і не годиться для справжнього філософського осмислення світу. Марсель звертається до конкретного, життєвого, екзистенціального, тобто на безпосереднє переживання буття, чи у його зрізах (екзистенціальному,

релігійному) чи у всій його повні. І саме цим продовжує августиніанську апологію віри як єдиного виправдання.

Згідно Марселя, драматизм людської екзистенції передусім криється у свободі вибору – виборі між вірою та її запереченням, між відкритістю буттю і замкнутістю у собі. Мислитель розмежовує два світи: з одного боку, це екзистенція людини як зосередження страждань; з іншого – «світ об'єктів» як творення абстрактного розуму. Це протиставлення лягло в основу книги «Бути і мати». Філософ розглядає «мати» як занурення у світ матерії, володіння, замкнутість в цій чи іншій конкретній ситуації, відмова від вищих істин. «Бути» в його розумінні означає подолати зовнішню підпорядкованість певним обставинам, знайти свободу і повернутися душею до Бога.

Отже, дійсність постає у Марселя розщепленою на справжній світ буття і несправжній світ володіння. При цьому, на думку мислителя, у сучасному світі домінує несправжність – існування як володіння сприймається людьми як єдино можливе. По суті, йдеться про втрату істинного буття, у чому мислитель бачить головну причину роз'єднаності людей, втрати гармонії нашого існування.

Чим відрізняється філософія Г.Марселя від інших? Тут ми повинні повернутися до філософських засад мислителя. Як не парадоксально, але ситуація української філософської думки і думки Марселя у чомусь дуже збігаються. Як і Марсель, багато хто з нас починає з “покинутости”, “сирітства”. Або принаймні з “невтаємниченості”. Невтаємничености у що? Очевидно, у своє власне буття, тобто у метафізику свого існування. Ми залишаємося і борсаємося у своїх проблемах та реаліях, як і десятиліттями до цього. Однак, попри зовнішні декларації та формальне розкріпачення, не кожному з нас відкрилося сокровенне, найсокровенніше у собі, довкола і поверх нас.

Те ж саме було і з Габріелем Марселем. Він теж пройшов довгий шлях, щоб у тридцять років, у 1929 році прийняти католицтво і прагнути, так як і сучасні вітчизняні філософи, пробиватися до стрижня єства як людини, так і самого її екзистування перед лицем Сокровенного.

Справжнє буття, за Марселем, виражається через емоції, любов – чуттєвий порив до іншої людини або Бога. Значення, яке мислитель надавав людській любові, добре ілюструє його відомий вислів: «Сказати людині: “Я тебе кохаю” – те ж саме, що сказати їй: “Ти житимеш вічно – ти ніколи не помреш”». Любов, у його розумінні, – таїнство, яке поглинає індивіда цілком, у якому немає протиставлення «я – і не я», котре єднає людину та предмет її емоцій. На переконання філософа, любов здатна допомогти людям подолати власну роз'єднаність («Є тільки одне страждання – бути самотнім»), долучитися до абсолютного «Ти» або до бога – тим самим долається розтрошеність світу, протиставлення буття і володіння, справжності і несправжності.

Але при цьому, згідно Габріеля Марселя, людині недоступне будь-яке абсолютне досягнення, і вона залишатиметься вічним мандрівником, котрий перебуває у невпинному пошуку й становленні.

Крилаті вислови Габріеля Марселя:

- Я відчуваю, отже існую.
- Справжня присутність людини починається тільки після її смерті.
- Ідея існує тією мірою, якою знаходить послідовників.
- Людина може те, що може її техніка, але водночас ця техніка не в змозі врятувати її від себе.
- Там, де є творення, немає і не може бути деградації.

Драчук Світлана Петрівна,
курсант 2-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: **Петрова Г.М.,**
кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії права
та юридичної логіки

СЕРГІЙ КРИМСЬКИЙ

Сергій Борисович Кримський народився в 1930 році на Донбасі в Бахмуті. Закінчив філософський факультет Київського університету ім. Т. Шевченка. З 1957 р. працював в Інституті філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України, де пройшов усі посади — від молодшого лаборанта до завідувача відділу, головного наукового співробітника інституту. Доктор філософських наук (1976), професор (1987). Викладав у Центрі гуманітарної освіти НАН України та Національному університеті «Києво-Могилянська академія». Зробив помітний внесок у розробку логіки наукового дослідження (1960-1970-ті рр.) і культурологічного підходу до з'ясування філософських проблем (від початку 1980-х рр.). Розробляв засади перетворення знання (динаміки теорій), прийоми витлумачення (як операції зворотної абстракції), засади узагальненої (некласичної) раціональності та розуміння, принципи духовності (зокрема «етичної гідності істини», «третьої правди», «інтелектуальної рішучості» тощо), розвивав неоплатонічну концепцію вилучення архетипових (на зразок ейдосів Платона) структур буття, розуму та культури; виділив архетипи української культури. Запропонував цілісну концепцію людини як носія й осередку культури. Творчий доробок С.Б. Кримського відзначається ерудицією, раціональністю й водночас образним ладом, стиль викладу — художністю та високим естетичним смаком. Його блискучі лекції для студентів та аспірантів, виступи по телебаченню мали незмінний успіх. Написав багато робіт, серед яких варто відзначити:

- «Генезис форм і законів мислення» (1962);
- «Научное знание и принципы его трансформации» (1974);
- «Философия как путь человечности и надежды» (2000);

«Заклики духовності XXI століття» (2003);

«Запити філософських смислів» (2003);

«Під сигнатурою Софії» (2008) та ін.

Розробляв засади узагальненої (некласичної) раціональності та розуміння, принципи духовності, зокрема «етичної гідності істини», «третьої правди», «інтелектуальної рішучості» тощо. Розвивав неоплатонічну концепцію вилучення архетипових структур буття, розуму та культури; виділив архетипи української культури. Запропонував цілісну концепцію людини як носія й осередку культури.

За словами Тараса Лютого, старшого наукового співробітника відділу філософської антропології Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, професора кафедри філософії та релігієзнавства Національного університету «Києво-Могилянська академія» доктора філософських наук, укладача чотиритомника творів філософа (2019), С.Кримський вважав себе українським філософом, перша його дебютна книжка написана українською. Потім філософія досить ретельно ідеологічно контролювалася, а це потягнуло за собою певні мовні обмеження, і, як обов'язкове, цитування класиків марксизму-ленінізму.

За спогадами Т.Лютого, він познайомився із Сергієм Кримським, навчаючись у магістратурі КМА, слухаючи авторський курс метра. «Це була така своєрідна філософія Кримського. Ми називали тему, яка нас цікавила і він читав лекцію. «Кримський, закарбований в тексті» й «Кримський, який читає лекцію» — це два різних феномени. Це великий перформер, це демонстрація того, як можна мислити, коли думка розгортається в процесі того, як ти висвітлюєш якусь тему, порушуєш якусь проблему. Це такий моно і міні спектакль насправді».

Остання книга філософа — «Під сигнатурою Софії». Кримський по різному підходив до означення цього феномену і найчастіше пояснював його крізь призму феномену культури, зокрема української культури. Наприклад, демонструючи відмінність російської культури від української. Так, в українській культурі панує своєрідний архетип софійності божественної мудрості, яка в культурі втілилась в цілій низці символів, прикладом останнього може служити представлення світу як книги. Кримський стверджує, що філософія як спосіб ретрансляції софійності, пов'язана з тим, щоби повернути людину до проблеми браку людських якостей. Бути людиною означає весь час проявляти певні якості, які й роблять нас людиною. Філософ наводить історію про те, як Сократ подорожує зі своїми учнями і їм на зустріч іде гетера. Гетера говорить до Сократа — «Біля тебе так багато молодих людей, а мені достатньо повести оком і вони всі перебіжать від тебе до мене». Сократ не розгубився і сказав: «Ну ясно, бо ти закликаєш до низу, а я закликаю до гори». Оцей шлях до гори — він важчий, для його здійснення потрібно весь час докладати зусилля. Так само, щоби бути людиною — треба постійно докладати зусилля.

Вислови Сергія Кримського:

- ✓ Духовність я розумію не лише як розвій культури. Духовність — це створення свого власного внутрішнього світу, своєї особистості, тому що Бог розмовляє з людьми через їх особистість. Духовність на трьох китах базується — це віра, надія і любов.
- ✓ У греків ідея мудрості була пов'язана з Логосом, з головою. В українській ментальності мудрість зв'язана не тільки з головою, є ще й мудрість самих речей. Ця мудрість речей і зветься софійністю.
- ✓ Архетипи — це наскрізні символічні структури, які є на всіх етапах розвитку тієї чи іншої нації, від початку і до нашого часу. Вони прокреслюють шлях вперед. Якщо говорити про архетипи української нації, то це насамперед кордоцентризм, тобто філософія серця. Вся аргументація персонажів і героїв української історії базується на аргументах серця.
- ✓ Мова — не лише спосіб спілкування, це, насамперед, форма культури, якою ми живемо, це спосіб мислення. А значить — і спосіб діяння.

Дудура Денис Володимирович,
курсант 2-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Кумеда Т.А.,**
доцент кафедри філософії права та
юридичної логіки,
кандидат мистецтвознавства, доцент

КОНЦЕПЦІЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ГУМАНІЗМУ ЖАКА МАРІТЕНА

У кінці ХХ ст. Проявилася тенденція пошуку ціннісних абсолютів, які не втратили свого значення протягом багатьох століть та потрібні нам і зараз. До такого висновку дійшло багато світських та релігійних мислителів, які не заперечували критичного ставлення до традиції. Саме тому звернення до спадщини тих релігійних філософів, які намагалися в атмосфері критики постренесансної думки знайти в ній загальнолюдську значущість та пов'язати її з цінностями іудео-християнської традиції, є не тільки академічною зацікавленістю. До них, без сумніву, можна віднести і Жака Марітена (1882–1973), з ім'ям якого пов'язане відновлення томізму — офіційної філософської доктрини католицької церкви.

Філософська думка Жака Марітена спрямована на розв'язання проблем сучасності в християнському ключі. Вихід із ситуації кризи сучасної йому доби Марітен бачив в утвердженні «теоцентричного гуманізму», «персоналістичної демократії», християнізації всіх галузей духовної культури та екуменічному зближенні релігій.

У роботі «Присмерок цивілізації» Марітен описує становлення гуманістичних ідей, та помилки, що призвели до їхнього виродження.

Гуманізм мислитель розуміє як розвиток усіх можливостей людини, розкриття її первинної величі. Але гуманізові, починаючи від античності, властива вада замкнення людини на самій собі. Саме в ізоляції (самоізоляції) людської природи від Вищої істоти, за вченням Марітена, заховані проблеми сучасного людства. За відсутності Бога, людина губить і свою душу, що веде до появи таких теорій зневіри та абсурду як *філософія Ніцше* і/або *екзистенціалізм*. Крайнощами є *марксизм*, повністю зосереджений на своєму раціоналізмі, та *християнський гуманізм*, який спрямував усі зусилля на пошуках «Граду людини-бога замість звернення до ідеалу Граду особистості, створеної за Божою подобою».

Духовні перетворення й оновлення цивілізації Марітен пов'язував із сформульованим ним проектом «інтегрального гуманізму», який долає відхід людини від Бога шляхом поновлення трансцендентних підвалин людського існування. У такій новій цивілізації християнська віра буде погоджуватися з секулярними інститутами. Джерелом суверенітету держави, за Марітеном, має бути Бог, а головними цілями держави повинні стати соціальні та християнські ідеали. У такій християнськи інспірованій демократії релігія буде регулювати на вищому щаблі відносини між індивідами, й особиста свобода, таким чином, буде розвиватись. Фашизм і комунізм викорінили таку свободу, а лібералізм, який схвалює егоїзм та індивідуалізм, суперечить нормам християнської моралі. Інтегральний гуманізм, навпаки, розглядає людину як єдність божественного та людського начал.

Марітен не вважав свою концепцію, на відміну від марксистського гуманізму, утопічною. Соціалістичний гуманізм абсолютизує колективне начало, ліберальний — індивідуальне, а інтегральний гуманізм тримається *золотої середини*, поєднуючи оновлення зі збереженням традиційних цінностей.

Дотримання трьох засадничих принципів інтегрального гуманізму:

1. утвердження особистісних цінностей;
2. співіснування людей у прагненні до загального добра;
3. християнсько-теїстична направленість гуманізму, що веде до екуменічного зближення вірників.

Все це, на думку Марітена, приведе до існування суспільства, в якому найбільш повно зможуть розкриватися здібності й хист особистості, а також буде знаходити своє втілення людська свобода. Жак Марітен обстоює шляхи доведення Бога, проголошені Аквінатором, чим намагається відновити традиційні догми томізму. Водночас він виводить і свої власні антропоцентричні аргументи, що базуються на світовідчутті: досвід людського мислення надається безпосередньо Богом. Проблема взаємозв'язку віри та розуму у творчості Марітена містить потужний потенціал для живлення духовних прагнень сучасної особи й суспільства.

Для унаочнення значення інтегрального гуманізму Жака Марітена для розвитку католицької думки й Церкви в цілому в ХХ столітті, достатньо

згадати, що 1967 року в енциклопедії «Про прогрес народів» («Populorum progressio») папа римський Павло VI писав про прагнення Католицької Церкви до реалізації саме ідеалу «інтегрального гуманізму».

Список використаних джерел:

1. Григулевич И.Р. Современное папство и социальный вопрос. *Аргументы*. 1982. М., 1982.
2. Долгов К.М. Диалектика и схоластика. М., 1983.
3. Маритен Ж. Короткий нарис про існування й існуючому. *Проблема людини в західній філософії*. К., 1980.
4. Маритен Ж. Відповідальність художника. *Самосвідомість європейської культури ХХ століття*. К., 1991.
5. Маритен Ж. Работы по культурологии и истории мысли. М., 1990.

Коваль Діана Олегівна,
курсант 2-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: **Петрова Ганна,**
кандидат філософських наук, доцент
кафедри філософії права та юридичної
логіки

ЕТЬЕН ЖИЛЬСОН

Етьєн Жильсон – релігійний філософ, видатний представник неотомізму, один з найбільших у ХХ столітті фахівців з історії середньовічної філософії, професор, співзасновник та директор Папського Інституту досліджень середньовіччя в Торонтському університеті. Філософ прожив довге складне життя, брав активну участь у громадському житті. У 1922 році очолював місію допомоги голодуючим в Росії та Україні. Будучи в німецькому полоні, читав лекції з філософії військовополоненим. З 1947 року був сенатором Франції.

Неотомізм – одна з найбільш впливових течій католицької філософії. Поширена у всьому світі, головним чином у католицьких країнах. Найбільш відомі представники неотомізму Є. Жильсон (1884–1978), Ж. Маритен (1882–1973), Ю. Бохенський (нар. 1902), К. Войтила (1920–2005) та ін. Як видно з самої назви, неотомізм – це сучасний томізм вчення Фоми Аквінського, яке його послідовники прагнуть модернізувати і пристосувати до сучасності.

Так, одним з основних принципів філософії Фоми Аквінського є ідея гармонічної єдності віри і знання, релігії і науки. Сучасні його послідовники стверджують, що віра і знання, релігія і наука перебувають у беззаперечному синтезі. Причому, це поєднання базується на догматичному твердженні, що обов'язковим, органічним для філософії є божественне одкровення. Звідси: неотомістська філософія є служницею богослов'я. Вважається, що основним завданням філософії має бути раціональне розкриття і виправдання істин теології. Сам Жильсон робить сучасну інтерпретаторську спробу об'єднати вчення Фоми Аквінського і Бонавентури, хоча він і визнає всю глибину різниці між філософськими ідеями цих двох католицьких мислителів.

На думку філософа, природна теологія повинна спиратися в першу чергу не на позитивну науку і не на раціоналістичну філософію, а на релігійно-екзистенційну метафізику, тобто метафізику, звернену до особистості, до її існування та досвіду, особливо пов'язаного з «одкровенням» Бога, його «появою» людині. Згідно з Жильсоном, християнська думка за самою своєю суттю є екзистенціальною і, можливо, «найекзистенціальнішою» серед інших форм філософії, що претендують на вирішення екзистенційних проблем особисті. З точки зору мислителя, не гносеологія повинна обґрунтовувати метафізику, а навпаки, тому що спроби гносеологічного обґрунтування метафізики не можуть вийти за межі поняття, тобто суті, до реального існування. Зміст християнської філософії, на відміну від богослов'я, — не *revelata* (істини, осягнення яких неможливо без Одкровення), а *revelabilia* (істини, які, будучи засновані на природному розумі, історично були поглиблені і збережені завдяки Одкровенню). Згідно з Жильсоном, такими істинами християнської філософії є, наприклад, існування Бога, свобода Божественної та людської дії.

Основні праці філософа: «Дунс Скот, вступ до його основних тез», «Метаморфози Граду Божого», «Данте та філософія» (1953); «Церква звертається до сучасного світу» (1954); «Історія християнської філософії в середні віки» (1955); «Живопис і реальність» (1958);

Цитати:

•Існують епохи, коли у свідомості людей відбуваються раптові мутації.

•Правду необхідно говорити навіть тоді, коли ризикуєш висловлюватися суперечливо.

- Великий розум завжди поєднується із духовним благородством, й ізоляція ніколи не виказує гіркоти.
- Віра приходить до розуму як світло, що сповнює його радістю; саме в ній розум з цього моменту черпає впевненість, яка допомагає знайти відповідь на всі питання.
- Думати не означає змінювати, це означає діяти.

Кузіва Анжела Миколаївна,
курсант 2-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: **Петрова Г.М.,**
кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії права та
юридичної логіки

ЖАК ДЕРРІДА

Пізнати ідеї Жака Дерріда, філософа мови, дано лише тим, хто чудово розбирається в гуманітарних науках. Тому йому, одному з найвпливовіших вчених ХХ століття, в сучасній філософії не приділяється широкої уваги. І це при тому, що внесок в семіотику, зроблений Жаком Дерріда, глобальний. Завдяки йому, зокрема, з'явилася концепція деконструкції, тобто руйнування звичного сенсу.

Хлопчика, що з'явився на світ 15 липня 1930 року в Ель-Біар, місті Французького Алжиру, назвали Жаки - імовірно, в честь актора Джекі Куган. Він став третім сином Еме Дерріда і Жоржетти Султани Естер Сафар, євреїв з французьким громадянством. Ім'я Жак «народилося» після переїзду до Франції. Дитинство хлопчика довелося на режим Віші і, отже, на антисемітизм. Через національної нетерпимості в 1940 році його вигнали з престижного ліцею. Але, не дивлячись на ворожу атмосферу, уродженець Алжиру все-таки здобув освіту. До речі, саме в школі він відкрив для себе творчість Жан-Жака Руссо, Фрідріха Ніцше, Альбера Камю, Жан-Поля Сартра.

Дерріда - один з найбільш авторитетних філософів постмодернізму. Користувався величезною популярністю в США. Основна теза філософії мислителя: Світ є текст. Критикував європейську традицію логоцентризму, наполягав на необхідності практики деконструкції, в процесі якої з'ясовується, що текст - це випадковий набір цитат-архіслів.

Вважав себе продовжувачем і критиком ідей Гайдеггера та Фрейда, перебував під впливом від Луї Марена. Ввів у філософську та мову преси ряд важливих понять, таких як деконструкція, лист, дифферанс, слід. Написав близько вісімдесяти книг і більше тисячі статей, інтерв'ю тощо

Філософ дотримувався лівих поглядів; у традиціях французької «ангажованої думки» (Сартра, Фуко) думав, що інтелектуал повинен брати

активну участь в житті суспільства і бути політичною фігурою. Публічно і друковано виступав на захист нелегальних іммігрантів, виступав на підтримку східноєвропейських дисидентів. У 1981 році під час перебування в Празі був заарештований; звільнений після особистого втручання президента Міттерана. У 1995 році входив в передвиборний штаб Ліонеля Жоспена, кандидата-соціаліста на президентських виборах.

В молодості Жак тримав першість не лише у навчанні, а й у спорті. Він мріяв стати професійним футболістом, але, зацікавившись філософією, змінив плани на життя. Будучи жертвою гонінь в дитинстві, Дерріда, ставши видатним діячем, пропагував мультикультуралізм. Він активно виступав на захист нелегальних іммігрантів як усно, так і в своїх працях. Філософ був серед інтелектуалів Франції, які підписалися під листом до президента Росії Володимира Путіна про порушення прав людини в Чеченській Республіці

До основних праць філософа можна віднести:

«Письмо і відмінність» (1967)

«Поля філософії» (1972)

«Шпори. Стилі Ніцше» (1978)

«Психея: винайдення іншого» (1987)

1994 — «Сила закону» (1994) та ін.

Цитати:

«Необхідно писати те, про що не можна говорити, особливо те, про що не треба замовчувати.»

«Висловлюватися на своїй мові означає вимагати перекладу.»

«Смерть авторів не чекає їх смерті.»

«Наших монстрів можна продемонструвати.»

«Іноді потрібно влаштовувати вуличні демонстрації з самими прямолінійними гаслами.»

Мугир Софія Олександрівна,
курсант 2-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: **Кумеда Т.А.,**
доцент кафедри філософії права та
юридичної логіки,
кандидат мистецтвознавства, доцент

ЛЮДИНА У СИСТЕМІ ФІЛОСОФІЇ ПОЛЯ РІКЕРА

Поль Рікер більш відомий як дослідник феноменологічної герменевтики, проте центральне місце в його дослідженнях відводиться проблемі людини. Вслід за І. Кантом він вважає, що головним питанням філософії має бути питання «Що таке людина?». Завдання, яке поставив перед собою мислитель: розробити свого роду узагальнюючу концепцію людини ХХ століття, базуючись на попередніх історико-філософських концепціях і основних напрямках філософії.

П. Рікер стверджує, що виділені ним методології – археологія, телеологія, есхатологія – і відповідні їм дисципліни – психоаналіз, феноменологія духу і феноменологія релігії – різні, якщо не протилежні, способи інтерпретації. Проте методології, що використовуються в психоаналізі, феноменології духу і феноменології релігії, на переконання Рікера, цілком сумісні, тому що всі вони, кожна на свій манер, рухаються в напрямку онтологічних коренів розуміння і висловлюють власну залежність від існування: психоаналіз показує цю залежність в археології суб'єкта, феноменологія духу – в телеології образів свідомості, феноменологія релігії – в знаках Священного писма. Більш того, кожна з них має право на існування, якщо тільки доповнюється двома іншими і взаємодіє з ними. П. Рікер вважає, що філософії як герменевтиці належить з'єднати ці інтерпретації, які розходяться в різні боки і стати екзегезою всіх значень, що існують у світі культури.

Досліджуючи природу людини, П. Рікер визначає її просто: «те, що я є – це те, що я роблю». З чого ж слід почати дослідження людини? «Ідентифікувати особистість як індивіда означає зробити перший, елементарний і самий абстрактний крок у філософському дискурсі про людину», - ось із чого потрібно починати філософську антропологію, на думку самого Поля Рікера.

Формування нового концепта «людина здібна» починається у 1950 – 1960 рр., коли філософ аналізує такі феномени, як дія, праця (як соціальна форма дії), слово (як мовну діяльність), а також здібності людини створювати метафоричні символи (як результати мови і свідомості).

Розробку цього терміну П. Рікер завершує у роботі «Шлях визнання». Він аналізує всі здатності людини крізь призму феномена визнання. Отже, саме здатність визнавати і бути визнаним є головною здатністю людини. Визнання, згідно з П. Рікером, – це цілеспрямована дія людини, яка включає визнання людини як автора своїх дій, визнання ініціативи за свої вчинки, взаємовизнання, в якому люди розрізняють свої дії. Визнання, на думку Рікера, повною мірою реалізується в процесі комунікації з іншим – взаємовизнанні, де інший визнає мене, веде спілкування зі мною через обмін фразами, бере участь зі мною у спільних діях, читає/слухає мої розповіді, приймає мою відповідальність, бере мою обіцянку і виконує своє, отримує мій дар.

Ще одне поняття, яке П. Рікер застосовує для визначення та характеристики людини це - «людина здатна». Швидше за все, на створення цього терміну, стосовно людини, філософа надихнула праця його вчителя Пауля Тілліха «Мужність бути». Характеризуючи людину, П. Рікер визначає її як здатну та здібну до багатьох дій, це стосується і пам'яті – людина здатна і пам'ятати, і забувати.

Найбільш комплексне дослідження людини П. Рікер здійснює в останній своїй праці – «Я - Сам як інший» (*Soim me comme un autre*, 1990). В

цій книзі філософ розвиває герменевтику людського Я, в якій картезіанському пошуку достовірності протиставляються практичні характеристики та етичні свідчення, а «інакшість» Я розкривається як «інакшість» тіла, іншого і совісті. Звідси випливає етика, орієнтована на баланс справедливості. Про це пише і сам П. Рікер: «справжнє повернення до теми людини, схильної до гріха, можна виявити хіба що в останньому розділі моєї книжки «Я- Сам як інший», де три моралі відмінності — мораль тіла, мораль іншого і мораль совісті — займають місце, порівняне з тим, яке я відводив досі символам схильності до гріха».

Однією із важливих концепцій Поля Рікера є поняття волі. Волю філософ ототожнює з людським досвідом, вважаючи її актом свідомості, людини в цілому. Воля суб'єкта є відправною точкою, від якої можна слідувати у двох напрямках: дослідження рухомої свідомості, яка собою відкриває трансцендентне, а також інший – звернення до археологічного суб'єкта, його небуття.

Отже, основна мета філософії П. Рікера — це створення умов примирення людини з собою, зі своїм тілом і світом. Важливе місце він надає проблемам культурно-історичного буття людини. Явища соціокультурного плану П. Рікер намагається пояснити як конфлікт глибинного, антропологічного порядку, які вкорінені в почуття і пристрасті, котрі він трактує як «затемнені», «перевернуті почуття», що виникають у сфері відносин між людьми. Людину Рікер визначає за допомогою нових концептуальних характеристик, таких, як наприклад «людина здібна» та «людина здатна». Здатність людини визнавати і бути визаною, на думку філософа, є головною екзистенціальною характеристикою людини.

Список використаних джерел:

1. Афанасенко В. Філософія: Підруч. для вищої школи / Василь Григорович Кремень (заг.ред.), Микола Іванович Горлач (заг.ред.). Х.: Прапор, 2004. 735с.
2. Бичко І. Філософія: Підручник для студ. вищих закладів освіти. К.: Либідь, 2002. 408с.
3. Білодід Ю. Філософія : Український світоглядний акцент: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2006. 355 с.
4. Кремень В. Філософія: Мислителі. Ідеї. Концепції: Підручник. К.: Книга, 2005. 525с.
5. Петрушенко В. Філософія: Навчальний посібник для вузів. Львів: Новий Світ-2000, 2006. 503 с.
6. Рікер П. Совість і закон: філософські підходи. *Людина і світ*. 2003. № 2. С. 2-7.
7. Рікер П. Історія та істина : монографія. К.: Вид. дім «КМ Academia» : Унів. вид-во «Пульсари», 2001. 393 с.
8. Рікер П. Сам як Інший. К.: Дух і Літера, 2000.

Ніколенко Євгенія Миколаївна,
курсант 2-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: **Кумеда Т.А.,**
доцент кафедри філософії права
та юридичної логіки,
кандидат мистецтвознавства, доцент

ТЕОРІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЇ ЮРГЕНА ГАБЕРМАСА

Юрген Габермас — німецький філософ і соціолог, представник нової генерації «франкфуртської школи». Відомий роботами із соціальної філософії, що стосуються комунікативної дії, дискурсу та раціональності, що стали новою основою для критичної теорії. Для Габермаса основою суспільства є комунікативні інтеракції, в яких висуваються та відкидаються раціональні аргументи. Вільна та відкрита комунікація – основа його поглядів та політична мета.

Методологічною особливістю побудови теорії комунікативної дії є те, що автор поєднує емпіричні та трансцендентально-філософські засади. Габермас виходить з того, що соціально значущі норми піддаються емпіричному описові, однак, з іншого боку, їх не можна тлумачити як форму чистих максим стратегічних дій, з яких дедуктивно виводяться рішення. Оскільки емпірична взаємодія норм виражається через суб'єктивно мислимий сенс орієнтованих на норми індивідів, то соціальна теорія потребує емпіричного аналізу в трансцендентальній установці.

У такий спосіб Габермас “здійснює парадигмальний поворот у соціальній філософії від цілераціональної дії до комунікативної дії”. Між цілераціональною і комунікативною дією є кардинальна відмінність. Суб'єкт, що цілераціонально діє, зорієнтований на досягнення успіху, намагаючись змінити ситуацію в об'єктивному чи соціальному світі. Це досягається “шляхом перетворення об'єктів впливу (предметів чи людей) на засоби, які підкоряють (перетворюють) або якими маніпулюють (суб'єктами) в інтересах актора”. На цій підставі цілераціональну дію, локалізовану межами об'єктивного світу, Габермас називає інструментальною, а локалізовану соціальним світом – стратегічною. На противагу цьому, комунікативна дія спрямовується на досягнення порозуміння між суб'єктами в ситуації їхньої взаємодії. Порозуміння стає невід'ємним атрибутом мовлення. Отже, якщо цілераціональна дія виражає монологічну інтенцію, то комунікативна дія – інтерсуб'єктну.

Габермас виокремлює інструментальну та комунікативну дії. Втіленням інструментальної дії для Габермаса є сфера праці, оскільки тут дія ґрунтується на правилах, які в своїй основі мають емпіричний досвід. Під комунікативною дією Габермас розуміє взаємодію щонайменше двох індивідів, яка упорядковується відповідно до норм, які прийняли за основу

всі сторони. Якщо інструментальна дія направлена на успіх, то комунікативна дія на взаємопорозуміння діючих індивідів, їх консенсус.

Сумуючи основні підходи теорії комунікативної раціональності Габермаса, можна виокремити низку положень:

- 1) опираючись на концепцію раціоналізації, Габермас здійснює десубстанціалізацію та деміфологізацію розуму;
- 2) подолання суб'єктивістської тенденції трансцендентальної філософії;
- 3) свою мету Габермас бачить у переплетенні «діяльнісного» підходу, в дослідженні розуму як конкретної раціональності дії, у вивченні інтерсуб'єктивних, комунікативних вимірах дії.

Комунікативна дія як символічно опосередкована інтеракція, по-перше, задає систему відліку для описання і розуміння дійсності, для конституювання її як предмета пізнання, по-друге, комунікативна дія – це конкретно-історичний процес виробництва соціальної реальності. «Критична рефлексія, включена в комунікативну дію, звільняє герменевтику від блокування з боку деформованої онтології, орієнтує науковця на звільнення особистості і соціуму від перешкод комунікації». Цей рефлексивний досвід можна схарактеризувати як емансиповану практику. Вона орієнтує не тільки на усвідомлення передумов розуміння, а й на усвідомлення систематичних розривів комунікації.

Слід відзначити й те, що Габермас протиставляє комунікацію та ідеологію, яку він кваліфікує «не тільки як ілюзорну, але і як деформовану форму інтеграції». Перевага комунікації над ідеологією в тому, що вона передбачає процедуру рефлексії як засіб подолання деформації, та реконструкцію, яка повинна відкрити реальні причини примусу в діалозі.

Комунікація у Габермаса наділена моральним аспектом, відповідно виникає потреба наповнити цілераціональну дію мораллю. Як наслідок Габермас формулює етику дискурсу, яка «виправдовує зміст моралі однакової поваги до кожного та солідарної відповідальності за кожного. Звичайно, передовсім вона виконує цю свою функцію, ідучи шляхом розумного реконструювання змістів моральної традиції, пригніченої в релігійних засадах своєї значущості». Отже, етика дискурсу має загальноетичний характер у рамках суспільства, що передбачає десакралізацію моралі та встановлення її в плюралістичні рамки, що повинно забезпечити залучення усіх громадян до комунікації – «етика дискурсу бачить моральний погляд утілений в інтерсуб'єктивній процедурі аргументації, яка спонукає учасників до ідеалізаційного подолання обмеженості своїх перспектив тлумачення».

Як загальні передумови Габермас виводить основне положення етики дискурсу: тільки ті норми мають право бути значимими, які мають схвалення у всіх особистостей, до яких вони мають стосунок як до учасників практичного дискурсу.

Габермас ідеалізував прагнення кожного індивіда до консенсусу, до аргументованого розв'язання проблем і, що на нашу думку найважливіше, прагнення кожного до такої дискусії, оскільки очевидна тенденція до інфантильності серед громадян через різноманітні причини. Однак Габермас не заперечує того, що він (подібно до Вебера) досліджує «чисті», ідеальні типи дії і перш за все комунікативну дію. Водночас він вважає, що комунікативній дії та комунікативній раціональності відповідають цілком реальні особливості, виміри взаємодії людей, оскільки взаєморозуміння, аргументація, консенсус – це не лише теоретичні поняття, це також невід'ємні елементи взаємодії людей.

У межах представницької демократії шляхом виборів відбувається встановлення тотожності між органами влади та суспільством, яке їх обирає, відповідно втрата тотожності призводить до нових виборів. Однак спрямування на розв'язання актуальних проблем лише органів влади може призвести до конфліктів, оскільки кожен представник влади має за собою певний електорат, а компроміс завжди ґрунтується на певному відході від власних поглядів, відповідно представники влади прагнутимуть уникати діалогу і прагнути до утвердження власної позиції. За такої ситуації залучення суспільства до дискурсу – найрозумніша позиція, оскільки лише так можна провадити демократичну політику. Саме тому, на наш погляд, можна говорити про спорідненість демократичних ідей та комунікативної теорії Габермаса.

Отже, теорія комунікативної дії Ю. Габермаса дає змогу забезпечити розв'язання проблем загальносуспільного характеру через залучення громадян до дискурсу, у рамках якого створюються умови для вільного, неупередженого діалогу, що спрямований на досягнення консенсусу. Такий дискурс уможливорює плюралістичний підхід до проблем завдяки виокремленню морально-нормативних правил на загальноетичному, десакралізованому та деідеологізованому рівнях. Саме завдяки останньому твердженню можна говорити про можливість такої комунікації лише в країнах з високою політичною культурою та стабільною демократичною традицією, що в свою чергу свідчить про потребу демократичної традиції, яка є чинником забезпечення рівного доступу громадян до дискурсу на рівних умовах. Відповідно самоочевидним стає факт взаємозалежності демократії та вільного дискурсу, та їх спільної мети – ухвалення рішень із залученням думки Іншого. Це дає нам змогу говорити про їх теоретичну спорідненість. Однак і для країн, що перебувають на шляху становлення демократії зразка країн Заходу, зокрема і Україні, потрібно звернути увагу на цю концепцію, оскільки на її основі можна забезпечити розв'язання найактуальніших проблем на основі діалогу та компромісу. Лише в такому разі можна говорити про набуття певними рішеннями легітимного характеру.

Список використаних джерел:

1. Тур М. Некласичні моделі легітимації соціальних інститутів. – К., 2006.
2. Марков Б. Мораль и Разум. Послесловие // Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. – С-Пб., 2000.
3. Габермас Ю. Залучення Іншого. Студії з політичної теорії. – Львів, 2006.

Павлов Єгор Костянтинович,
курсант 2-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: **Петрова Г.М.,**
кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії права
та юридичної логіки

ПАУЛЬ ТІЛЛІХ

Рішення – це заснована на ризику мужність бути вільним.
Пауль Тілліх

Пауль Йоханнес Тілліх (1886-1965) - німецько-американський протестантський теолог і філософ-екзистенціаліст, представник діалектичної теології. Вважається одним з найбільш впливових теологів ХХ століття, прагнув до створення універсальної «теології культури».

Народився 20 серпня 1886 року в родині лютеранського пастора в селищі Штарцеддель в провінції Бранденбург Німецької імперії (нині територія Польщі). Навчався в університетах Берліна, Тюбінгена, Галле і Бреслау. У 1910 році Тілліх здобув вчений ступінь доктора філософії у Вроцлавському університеті, а в 1912 – доктора теології, обидва за дисертації з філософії Шеллінга. В 1912 році став ліцензіатом теології в Університеті Галле. Наступного року став пастором Євангельської церкви Німеччини в провінції Бранденбург.

Під час Першої світової війни Тілліх служив в армії капеланом, поділяв німецький патріотизм, але з часом розчарувався у ньому. Брав участь у Верденській битві - найбільшій битві Першої світової війни. Останні роки війни Тілліх переживав як крах європейської цивілізації, на зміну якій має прийти інший лад, в становлення котрого він може зробити внесок. В цей час він прийшов до думки про «безумовну віру» без віри в Бога, що потім було розвинуто в праці «Мужність бути».

Після війни викладав в університетах Берліна (1919-1924) та Марбурга (1925), у Вищому технічному училищі Дрездена (1925-1929) і Франкфуртському університеті (1929-1933). Тілліх зблизився з богемою, цікавився новітнім мистецтвом та психологією. Намагаючись поєднати традиції та новаторство, став ідейним противником теолога Карла Барта.

Через політичні погляди (критику нацистської ідеології) після приходу до влади Гітлера був звільнений і переїхав до США. Викладав в Об'єднаній теологічній семінарії (Нью-Йорк) в 1933—1955 роках як запрошений професор філософії релігії, а в 1933—1934 роках у Колумбійському університеті. В Об'єднаній теологічній семінарії Тілліх здобув визнання, опублікував ряд праць, де виклав свою теорію синтетичного поєднання протестантської теології з філософією екзистенціалізму. У 1936 році вийшла друком монографія «Про межу». В 1937 році Пауль уклав довічний контракт з семінарією, а в 1940 році став професором філософської теології і отримав американське громадянство.

У 1947 році Тілліх вперше після від'їзду відвідав Німеччину, згодом ще кілька разів приїжджав на батьківщину, читаючи лекції. В 1948 році було опубліковано збірку есеїв «Протестантська ера» та «Струс основ», яка принесла автору широке визнання. Найзначнішим із творів мислителя стала тритомна «Систематична теологія», яка принесла Тілліху загальне визнання в науковому світі, а також монографія «Мужність бути». Після виходу першого тому «Систематичної теології» Тілліх отримав запрошення читати в 1953—1954 роках престижні Гіффордіві лекції в Абердинському університеті.

У 1955 році Тілліх перейшов до Гарвардської школи богослов'я, де здобув вище професорське звання університетського професора Гарвардського університету. В 1961 році мислитель став одним із засновників місцевого Товариства мистецтв, релігії і сучасної культури. В цей же час ним були опубліковані два останніх томи «Систематичної теології».

Помер 22 жовтня 1965 року в Чикаго, штат Іллінойс. Парк міста Нью-Гармоні (штат Індіана), де було розвіяно його прах, носить ім'я мислителя.

Пауль Тілліх запровадив концепцію «безумовної віри», за якої Богом для людини постає будь-який предмет граничного інтересу — це може бути як християнський Бог в розумінні надприродного творця та вищого розуму, так і гроші, доля, світовий баланс тощо. Таким чином, атеїстів насправді не існує, у кожного є свій «Бог». В «безумовній вірі» людина знаходить порятунок від відчуття відсутності сенсу власного життя та світу в цілому, самотності та відчуженості від світу. Існують різні способи подолання цього відчуття: виконання певних законів, аскеза, містицизм, сакральний досвід, слідування вченням, пробудження в собі певних почуттів. Проте вони не можуть цілковито задовольнити людину, якщо розуміти їх як абсолютне задоволення граничного інтересу. Це, однак, не заперечує, що істинний християнський Бог існує. Людина вбачає Його різною мірою в різних речах і явищах. Бог, як Його уявляють віруючі — це, по суті, лише символ Бога, котрого людині неможливо цілком пізнати. Бог якісно відрізняється від будь-якого буття, тоді як постать Ісуса Христа, котрий володіє і божественною і людською суттю, дозволяє людині зрозуміти, що розуміння Бога виходить за

її досвід і в цьому знайти примирення з собою («Мужність бути» та «Теологія культури»).

Мислитель наполягав на необхідності включення критичного елемента в акт віри. На його думку, Біблійні істини необхідно подавати в світлі сучасних подій, переказувати новими термінами, щоб вони лишалися прийнятними для людей та могли застосовуватися на практиці. Релігія не повинна давати відповіді на сучасні питання старими словами, інакше вона втрачає свою силу. На думку Тілліха, буквальні твердження про Бога неможливі, оскільки Бог — непізнаваний. Богослов'я мусить вдаватися до символічної мови, в якій адекватно виразити думки можливо тільки «методом кореляції» між теологією та філософією («Динаміка віри» та «Систематична теологія»).

Мислитель закликав до діалогу релігій та самокритики християнства. Він припускав, що спасіння можуть отримати й віряни інших релігій, не лише християни, проте чільне місце віддавав вірі в Ісуса Христа («Християнство і зіткнення світових релігій»).

Паник Анастасія Ігорівна,
курсант 2-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: **Петрова Г.М.,**
кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії права
та юридичної логіки

МІШЕЛЬ ФУКО

Мішель Поль Фуко (1926 -1984) – французький філософ, теоретик культури й історик. Створив Першу у Франції кафедру психоаналізу, був викладачем психології у вищій нормальній школі і в університеті міста Лілль, завідував кафедрою історії систем мислення в Колеж де Франс. Працював в культурних представництвах Франції в Польщі, ФРН та Швеції. Є одним з найбільш відомих представників антипсихіатрії. Книги Фуко про соціальні науки, медицину, в'язницю, проблеми божевілля і сексуальності зробили його одним із найвпливовіших мислителів ХХ століття.

Народився в заможній родині. Батько, успішний хірург, викладав анатомію в місцевому медичному коледжі.

У школі Фуко носив прізвисько Полішинель і не відрізнявся особливими успіхами. Навіть за своїм улюбленим предметом, історією, він був не першим у класі, аж доки не вступив до Християнського коледжу Святого Станіславу, де і проявився його хист до навчання. Після Другої світової війни вступив на підготовчий курс у лицей Генріха IV: перша спроба вступити до престижної Вищої нормальної школи в Парижі була невдалою.

Деякий час майбутній філософ через невдачі з навчанням страждав від клінічної депресії і думок про самогубство.

Проте нині Фуко широко відомий в Європі, США, Японії, Австралії перш за все своїм критичним підходом до психіатрії і медицини, карної системи, ідеями розвитку історії сексуальності, загальними теоріями стосовно влади і відносин між владою і пізнанням, зображенням “смерті людини” прогнозованої у «Словах і речах». Його філософські праці тісно пов’язані з актуальною дійсністю, проблема його постійної уваги, особливо як безпосереднього учасника руху гомосексуалістів, - суспільної ідентичності і політичної динаміки.

У своїй творчості Фуко розвивав основний фонд ідей французького і європейського Просвітництва у реаліях західної культури другої половини ХХ сторіччя. У шістдесяті роки Фуко розробляє концепцію європейської науки на засадах «археології знання», осердя якої «знання мова». Усі відомі теорії науки і культури Фуко відносяться до «доксології». Так звана доксологія має визначення до якого схилявся Фуко – у християнській традиції – молитва, змістом якої є прослава Господня. У 70-ті на перший план у його працях виходить тема «знання-насилля».

Основні роботи

- Історія божевілля в класичну епоху (1961);
- Народження клініки: Археологія лікарського погляду (1963);
- Слова і речі (1966);
- Наглядати і карати (1975);
- Археологія знання (1969);
- Історія сексуальності (1976-1984);

Фуко проводить все більше часу у США, в університеті Баффало (де він провів конференцію під час свого першого візиту до США в 1970 році), і в університеті Берклі, де студенти асистують у його численних конференціях. Пізніше він рушає до Японії, виражаючи зацікавленість у «межах західної раціональності».

З 1970 по квітень 1984 філософ продовжував свої лекції (і новий курс біополітики протягом 1978-1979 років) в Колеж де Франс. Останні роки життя страждав частими захворюваннями. 25 червня 1984 року помер від СНІДУ.

Це була неймовірно розумна людина, яка за своє життя внесла достатньо змін у наше нинішнє розуміння соціального буття людини.

Наведемо деякі яскраві цитати філософа:

- Людина є такий спосіб буття, в якому знаходить своє обґрунтування те, постійно відкрите, не обмежене свідомістю, проте знову і знову долаюче простір між усім тим, що людина поки ще не осмислює в світі cogito, і тим розумовим актом, яким нарешті воно все ж досягається...
- ...Працювати - це означає зважитися думати інакше, ніж думав раніше.
- Школи виконують ті ж соціальні функції, що і в’язниці і божевільні - вони визначають, класифікують, керують і регулюють людей.

- Існує інтернаціональний обов'язок, що створює права та обов'язки, і який полягає в тому, щоб виступати проти будь-якого зловживання владою, незалежно від того, хто його здійснює і хто стає його жертвами. Зрештою, всіма нами керують, а це значить, що всі ми солідарні.

Рижков Владислав Сергійович,
курсант 2-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: **Петрова Г.М.,**
кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії права
та юридичної логіки

ХАННА АРЕНДТ

Ханна Арендт (1906-1975) - німецько-американський філософ єврейського походження, культова особистість ХХ століття. Учениця Мартіна Хайдеггера і Карла Ясперса, політичний мислитель і дослідник антропологічної основи німецького тоталітаризму, вона одна з перших заговорила про справжню природу зла і всебічно вивчила це явище, яке, на її думку, далеко не завжди криється в прагненні людини зробити щось жахливе, а набагато частіше пов'язане з відмовою від думки і власної відповідальності за свій вибір. Будучи свідком зародження, розквіту і занепаду тоталітарних режимів, Арендт зробила тоталітаризм відправним пунктом багатьох найважливіших міркувань, які допомогли їй по-новому поглянути на права людини, взаємовідносини волі і мислення, проблему свободи і відповідальності, розмежування приватного життя і публічного простору.

Почесний доктор багатьох університетів, лауреат премій в області соціальних наук Німеччини, США, Данії. Доктор філософії (1928), член-кореспондент Німецької академії мови та літератури (ФРН), дійсний член Американської академії політичних наук. Нагороджена премією Лессінга (1959), медаллю Емерсона - Торо (1969), премією Сонніга за внесок в європейську цивілізацію (за 8 місяців до смерті). У німецькій філософії Арендт стала відома завдяки своїм дослідженням соціологічної-антропологічних категорій праці, виробництва й активності і новому діалектичного-антропологічного підходу до основних питань людського буття і діяльності.

Спадщина Арендт включає в себе більше 450 робіт, різноманітних з проблематики, але об'єднаних загальним смисловим фокусом всієї її філософської системи, яким є інтенція на здійснення рефлексивного осмислення сучасності ("думати над тим, що ми робимо"), проте її творчість представлена в досить широкому діапазоні: від політологічно маркованої

аналітики феномена тоталітаризму - до текстологічного дослідження мови художнього твору.

У 2012 році про неї було знято художній фільм «Ханна Арендт» (режисер - Маргарет фон Тротта, в головній ролі - Барбара Зукова). Серед фундаментальних досліджень філософині: «Джерела тоталітаризму» (The Origins of Totalitarianism, 1951); «Ситуація людини» (The Human Condition, 1958) і Про революцію (On Revolution, 1963). Широко відома книга «Банальність зла. Ейхман в Єрусалимі» (Eichmann in Jerusalem, 1963), яка викликала численні суперечки про природу і сенс Голокосту.

Твори Арендт завжди відрізняла незалежністю суджень, її не можна було зарахувати ні до консерваторів, ні до прогресистів; теорії, які вона висувала, не можна було назвати оптимістичними або ж песимістичними. Оцінки сучасників і поточних подій завжди відрізнялися свіжістю погляду і нестандартністю, а історичні реконструкції - оригінальністю змісту і стилю. Портрет Адольфа Ейхмана - НЕ божевільного і не демона, а всього лише бюрократа, бездумно виконує свої адміністративні функції, пов'язані з масовим вбивством («банальність зла»), - перевернув загальноприйняті уявлення про нацизм, включаючи власні ранні роздуми Арендт про «радикальне зло».

Філософ вважала, що центральною характеристикою будь-якого суспільства є баланс між публічністю і приватністю, а порушення гармонійного співвідношення між цими сферами деформує нормальний перебіг людського життя. У тоталітарних суспільствах дисбаланс на користь публічності гранично розширює межі втручання держави в життя людини, до мінімуму зводячи можливість прояву людиною себе в приватній сфері.

Її підхід до політики виводив на перший план активну громадянську позицію у формі громадської участі та колективного обговорення значущих політичних питань. Політична діяльність для Арендт вивільняє людські здібності до дії і судження, а не просто призводить до згоди або до загальних уявлень про благо. З одного боку, Арендт критикувала представницьку демократію, розділяла мораль і політику, підвищувала революційну традицію. З іншого боку, мислитель відстоювала конституціоналізм, верховенство закону і права людини, які для Арендт включали права на дію і думку. Арендт приділяла особливу увагу поняттю свободи, вказуючи, що свобода в сфері політики виступає як «опір» в контексті впливу і як «особливе особиста думка» - в контексті незгоди. Потенціал свободи інспірує «починання нового», що реалізується в особливому зрізі людської життєдіяльності - «активності». На відміну від «праці», що забезпечує відтворення біологічних процесів людського організму і не потребує для свого здійснення Іншого, і «виробництва», що відтворює неорганічне тіло цивілізації і реалізує зв'язок між людьми лише в контексті, заданому технологічної програмою, «активність» спрямована на інших людей. Саме

здійснюючи її, людина виступає не як «робоча тварина» або «людина виробляюча», а як творчий суб'єкт «починання нового».

У Новітній час, на думку Арендт, головна небезпека для світової цивілізації знаходиться не ззовні – як от, природні катаклізми або «зовнішнє варварство», а зсередини, так як ХХ століття показало, що світова цивілізація може породжувати варварство з себе самої. Одним з явищ, що дали безпосередній поштовх зародженню тоталітарних рухів, Арендт вважає появу в ХХ столітті феномену «мас». «Падіння охоронних стін між класами, - писала Арендт, - перетворило сонні більшості, що стоять за всіма партіями, в одну величезну, неорганізований, безструктурну масу озлоблених індивідів... Вони не потребували спростування аргументації противників і послідовно прагнули методів, які закінчувалися смертю, а не наверненням в нову віру, обіцяли терор, а не переконання». Тоталітаризм створюється поєднанням репресій і внутрішнього самопримусу людей, «тиранії логічності» тоталітарної ідеології. Цією «тиранією логічності» людина передоручає виробництво своїх думок, що є зрадою її внутрішньої свободи.

Інші яскраві висловлювання і цитати Ханни Арендт:

«Якщо закон природи в тому, щоб усувати все шкідливе і не пристосоване до життя, то, коли раптом виявилось б, що вже не можна виявити нових категорій шкідливого і непристосованого, це означало б кінець самої природи. Якщо закон історії в тому, що в класову боротьбу певні класи "відмирають", то цій самій людській історії прийшов би кінець, якби не формувалися нові рудиментарні класи, з тим, щоб в свою чергу "відмерти" в руках тоталітарних правителів. Іншими словами, закон безперервного вбивства, завдяки якому тоталітарні рухи захоплюють і реалізують владу, залишився б законом руху, навіть якби їм коли-небудь вдалося підпорядкувати своєму правлінню все людство.»

«Завдання тоталітарної поліції полягає не в розкритті злочину, а в тому, щоб бути напоготові, коли уряд вирішує заарештувати певну категорію населення. Її головна політична характеристика полягає в тому, що вона одна користується довірою вищої влади і знає, яка політична лінія буде проводитися.»

«Західний світ досі, навіть в найпохмуріші часи, залишав у свого побороного ворога право залишитися в пам'яті на знак самоочевидного визнання факту, що всі ми люди (і тільки люди).»

«Здоровому глузду суперечить не нігілістичний принцип "все дозволено", який вже присутній в утилітарному розумінні здорового глузду, поширеному в ХІХ ст. Здоровий глузд і "нормальні люди" відмовляються повірити в те, що все можливо.»

«Зло в Третньому рейху втратило ту ознаку, за якою більшість людей його розпізнають - воно перестало бути спокусою. Багато німців і багато нацистів, можливо, відчували спокусу не вбивати, чи не грабувати, не дозволяти своїм сусідам йти на вірну загибель (а те, що кінцевим пунктом

транспорту з євреями була смерть, знали всі, хоча далеко не всі знали жахливі подробиці) і тим самим не ставати співучасниками злочину, які отримали від цього вигоду. Але - Господь знає, вони навчилися опиратися спокусі.»

Савчук Аліна Ігорівна,
курсант 3-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: **Петрова Г.М.,**
кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії права
та юридичної логіки

ІДЕАЛЬНИЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ

Часто в гонитві за ідеальним життям ми шукаємо ідеальних персонажів, які будуть виконувати такі ж "ідеальні" ролі. Чи існує ідеальний поліцейський? І що саме робить його таким? Питання відкрите і, як на мене, доволі актуальне.

Справді ж, яким він має бути? Адже у його професійній діяльності чимала низка завдань та обов'язків, які визначило законодавство: неухильно дотримуватися положень Конституції України, законів України та інших нормативно-правових актів, що регламентують діяльність поліції, та Присяги поліцейського; професійно виконувати свої службові обов'язки відповідно до вимог нормативно-правових актів, посадових (функціональних) обов'язків, наказів керівництва; поважати і не порушувати прав і свобод людини; надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я; зберігати інформацію з обмеженим доступом, яка стала йому відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків.

Проте, чи важливо у нашому суспільстві, хто саме буде виконувати ці обов'язки: жінка-поліцейський чи чоловік-поліцейський? Про Національну поліцію в Україні говорять у першу чергу як про сервісну службу. І експерти, і знавці наголошують, що основне завдання поліції – повернути довіру населення. Бо, урахувавши досвід роботи правоохоронних органів в Україні, події Революції Гідності, довіра була майже втрачена. Результати роботи поліцейських уже видно на вулицях українських міст. І йдеться про те, що це має бути якісно нова структура без нав'язаних стереотипів – гендерних, вікових тощо. У першу чергу це про подолання гендерних стереотипів. Так, за два останні роки впровадження гендерної політики можна простежити, що кількість жінок у Національній поліції України значно зросла.

Підсумовуючи усе вищесказане, можна дійти висновку, що ідеальний поліцейським існує і ним може стати будь-хто, хто готовий працювати над собою і якісно виконувати поставлені задачі. У першу чергу, він має бути

обізнаним у своїй діяльності, освіченим. Готовим завжди швидко приймати правильні рішення та вживати відповідні заходи без страху. Бути дисциплінованим та компетентним. Також поліцейський має бути наділений терпінням та неабиякою силою волі. Сьогодні продемонструвало, що ідеальним поліцейським можуть бути не лише чоловіки, але й жінки, які гідно підносять авторитет Національної поліції України.

Сухоносова Любов Андріївна,
курсант 2-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: **Кумеда Т.А.,**
доцент кафедри філософії права та
юридичної логіки,
кандидат мистецтвознавства, доцент

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ЕВОЛЮЦІОНІЗМ П'ЄРА ТЕЙЯРА ДЕ ШАРДЕНА

П'єр Тейяр де Шарден - видатний французький палеонтолог, антрополог (один із відкривачів синантропа), а також впливовий теолог, член ордена єзуїтів, претендував на створення наукової феноменології, яка б синтезувала дані науки та релігійного досвіду для розкриття смислу Всесвіту, породженням якого є людина. Він писав, що релігія і наука — дві нерозривно пов'язані сторони чи фази одного й того самого повного акту пізнання, який зміг би охопити минуле й майбутнє еволюції.

Будучи священиком римо-католицької церкви, де Шарден намагався здійснити синтез християнського вчення і теорії космічної еволюції. Його ідеї, що сполучають в собі науку, філософію і християнський містицизм, були викладені в посмертно виданих працях, що викликали широкий відгук і суперечки. Філософ вважав, що сучасна наука, істотно скоригувала середньовічну конструкцію світобудови, довела, що світ перебуває в постійному русі та розвитку. Тому необхідно докорінно переосмислити християнське світорозуміння.

Центральним методологічним принципом сучасного мислення Тейяр де Шарден проголосив еволюціонізм. На його думку, принцип еволюції вкорінений у самій дійсності і притаманний усім явищам природи. Основними критичними точками процесу розвитку світу, космогенезу виступають такі етапи: "переджиття" (неорганічна природа), "життя" (органічна матерія), "мислення", "ноосфера" і "наджиття". Особливу увагу мислитель приділяв третьому етапу еволюції, пов'язаному зі становленням та розвитком людства. На етапі мислення, на його думку, з'являється людина, яка концентрує в собі психічну енергію, творить ноосферу, персоналізує світ. Вона є ланкою в біологічній еволюції. До появи людини з її унікальними здібностями до мислення все у світі було роз'єднаним, відокремленим. Людина ж своєю діяльністю постійно здійснює вищий синтез всього

існуючого, створює нову сферу — сферу духу. На цьому рівні виникає вища форма в розвитку світу — думка, свідомість, духовність.

Для вчення Тейяра де Шардена характерним є панпсихізм, тобто визнання присутності в універсумі духовного начала, яке спрямовує його розвиток. Для доведення існування психічного змісту всіх феноменів матеріального світу він використовував поняття "енергія". Духовний пласт буття, таким чином, розглядався як особлива енергія — радіальна. Вона трактувалась ним як невід'ємна властивість самої матерії, яка одночасно є і духовною рушійною силою, що задає імпульс еволюції космосу. Радіальна енергія призводить до ускладнення матеріальних явищ, а сама виявляється природною формою божественної благодаті.

Заперечуючи як дуалізм, так і матеріалізм та спіритуалізм, Тейяр де Шардена визначав свою філософську позицію як "монізм". Єдність матерії і свідомості ґрунтується на тому, що матерія є "матриця" духовного начала. Фізичній ("тангенціальній") енергії, яка зменшується за законом ентропії, протистоїть духовна ("радіальна") енергія, яка зростає в процесі еволюції.

Духовне начало іманентне всьому суццюму: як джерело цілісності воно властиве в прихованому вигляді вже у молекулі й атомі. У живій матерії свідомість набуває психічної форми. В людині вона стає "самосвідомістю" (людина "знає, що вона знає").

Рушійною силою еволюції є цілеспрямована свідомість ("ортогенез").

Еволюція набуває у де Шардена телеологічної форми: її кінцева притягальна сила — вершина прогресу — пункт "Омега" (символічне позначення Христа). "Космогенез" перетворюється на "христовгенез".

Поява людини — це не завершення еволюції, а ключ до зростаючого вдосконалення світу. Олюднення Сина Божого (Тейяр заперечує народження Ісуса дівою Марією) вказує на виняткову роль людини в подальшій еволюції. Світ, що існує, недосконалий. Людські страждання (які символізує розп'яття Христа) — стимул активного сприяння людини вдосконаленню буття. Самосвідомість — джерело "персоналізації" — викликає прагнення до "соціалізації", яку філософ розуміє як одностайність.

Соціальні погляди Тейяра де Шардена мають гуманістичний характер, але утопічні. Соціальний прогрес у нього ґрунтується на моральному началі — всезагальній любові, моральні устремління мають релігійну оболонку, устремління "вперед" поєднується зі стремлінням "вверх". Соціальний ідеал ототожнюється з "другим пришестям" Христа. Таким чином, теологія переростає в христологію.

Вчення Тейяра де Шардена набуло широкого розповсюдження як у колах інтелігенції Франції, так і в інших країнах. Тейярдизм став найбільш впливовою теологією, яка протистоїть неотомізму.

Цитати та афоризми:

• В силу якості та біологічних властивостей думки ми опиняємося в унікальній точці, у вузлі, який панує над цілим ділянкою космосу, відкритим в даний час для нашого досвіду.

• Але чи не є характерною рисою і важким моментом всякого синтезу то, що висновки вже укладених у вихідних положеннях?

• Центр перспективи - людина, одночасно центр конструювання універсуму.

• Людина не статичною центр світу, як він довго думав, а вісь і вершина еволюції, що багато прекрасніше.

• З самого початку свого існування людина представляє видовище для самого себе.

• Якщо кооперування декількох мільярдів клітин в мозку може породити нашу здатність свідомості, то ще більш допустима ідея, що якийсь кооперування всього людства або його частини зумовить те, що Конт називав надлюдським верховним істотою.

• Земля не тільки покривається міриадами крупинок думки, але огортається єдиної мислячої оболонкою, що утворює функціонально одну велику крупинку думки в космічному масштабі.

Список використаних джерел:

1. Гильдебранд Д. фон. Тейяр де Шарден: на пути к новой религии. *Новая вавилонская башня*. Избранные философские работы. СПб., 1998.
2. Грене П., аббат. Тейяр де Шарден — христианский эволюционист. Париж, 1961.
3. Ермоленко М.Т. К критике теоретико-эволюционных основ тейярдизма. *История и теория эвол. учения*. Вып. 3. Л., 1975. С. 152–160.
4. Тейяр де Шарден. *Філософський енциклопедичний словник* / В.І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ: Абрис, 2002. С. 630.

Ангеліна Бондар

студентка 1-го курсу ННІ № 3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: **Стус В.І.**

старший викладач кафедри

філософії права та юридичної логіки

ПРО СКЛАДНІСТЬ ПИТАННЯ ГУМАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО БУТТЯ ЛЮДИНИ

Ідея гуманізму в історії філософії набувала особливого значення в періоди ствердження антропоцентричного світогляду («гуманізм» від лат. *Humanus* людський, людський). Надзвичайно цінною ідеєю для розуміння гуманізму стала ідея діяльності. Арістотель вважав, що цінності людини та її життя мають оцінюватися не тим, наскільки людина наближається до

абсолютного ідеалу, а тим, якою мірою людина зуміла практично реалізувати свою сутність, особисті здатності. Цицерон, прихильник етики стоїцизму, вбачав справжню міць духу і велич людини у її спроможності відчувати презирство до страждання, самотійності, незалежності і вмінні задовольнятися тим, що тобі внутрішньо властиво. На його думку, саме такі якості слід виховувати в собі, дійсними джерелами щастя людини є чесноти мудрості, справедливості, мужності, помірності, доброти і вдячності. [1]. В культурі епохи Відродження постає нове ставлення до феномену людини: гуманізм полягає в культурній і соціально-політичній орієнтації на людину як істоту пластичну та творчу, унікальну та могутню, спроможну на подвиг Титану. Ідеї гуманізму розвивалися в працях представників марксизму, ідеологів соціалізму в контексті об'єктивно існуючих відносин «людина-суспільство», а гуманізація розумілася у єдності двох складових: як гуманізація особистості та гуманізація суспільства. Критиці піддавався гуманізм буржуазного суспільства, гуманізм християнської моралі, всі інші немарксистські (релігійні та нерелігійні) концепції гуманістичної спрямованості на підставі того, що не вказували (на їх думку) істинних шляхів, методів та засобів забезпечення реального гуманізму людського життя.

Із часом, осучасненням соціально-економічних та політичних умов життя змінювалися відповідним чином й уявлення про роль людини в суспільстві, про систему та обсяги можливостей людини, чому сприяли фактори цивілізаційного розвитку, науково-технічний прогрес, розширення знань про природу самої людини та природу як оточуюче середовище, в якому функціонує соціум. Соціальний розвиток ХХ ст. разом із цілим рядом досягнень в реалізації принципу гуманізму привніс в існування людини й величезну кількість трагедій та загроз: проблем, які ставлять під сумнів існування людини та людства взагалі (біологічних, природничих, політичних, військових, фізичних, економічних, культурних, в тому числі й загроз, пов'язаних із модернізацією злочинності). Це спонукало замислитися над станом та перспективами розвитку людства, а отже з більшою зацікавленістю звернутися до проблематики гуманізму. Але вже не для вирішення проблем політичної та ідеологічної першості, а з метою прогнозування можливостей виходу із кризових ситуацій, що загрожують нормальному розвитку суспільства, метою запобігти гуманітарним катастрофам.

Гуманізм має глобалістичне значення, є мірилом усіх речей безвідносно до кордонів певної держави або суспільної групи, що підтверджується існуванням обов'язкових міжнародних договорів, поява яких зумовлена засадами глобального гуманізму. Постає проблема не декларативного визнання пріоритету прав людини, а саме реального забезпечення, дійсного ствердження зазначеної цінності на практиці, питання про розширення можливостей гуманізації в усіх сферах буття сучасної людини. Права людини — одна із фундаментальних категорій

сучасного права та філософії права. Гуманістичне розуміння прав людини спирається на зміст Загальної декларації прав людини від 10 грудня 1948 р. Провідною гуманістичною думкою цього документу є думка про те, що всі люди мають рівні права і свободи вже від народження. Не існує на сьогодні іншого документа, який би перевершив за своїм гуманістичним змістом Декларацію, поява якої ознаменувала лише загальні межі гуманізму, що перебувають у постійному розвитку. Пріоритет прав людини служить двигуном та каталізатором правотворчості. Постійне оновлення права (криміналізація домашнього насильства, відповідальність за булінг у школі, нові норми про референдум чи трансплантологію, тощо) свідчить про неминучість та невідкладність пошуку відповіді на питання про сучасне наповнення поняття гуманізму у його правовому вимірі.

Гуманізація – багатоплановий процес, що відбувається в різних сферах (освіта, право, культура, медицина, наука, громадянське суспільство тощо), який спирається на сукупність філософських, гносеологічних, психологічних, соціокультурних, правових поглядів, які зумовлюють цілі, задачі і методи трансформації буття людини. Такі зміни відбуваються в освіті з метою посилення духу гуманізації, з опорою на моральні цінності, свідчення повноти та саморефлексії людини. Технократичний підхід до освіти орієнтував лише на розвиток самого виробництва і робив неможливим реалізацію творчого потенціалу особистості. Нові установки на олюднення будь-якої науки та освітнього процесу означають стратегічну ціль - розвиток цілісної гармонічної особистості, розуміння проблеми людини та проблеми культури як визначальних проблем. Гуманізація освіти вимагає змінити ставлення до культури емоцій, до тієї частини освіти, яка йде через емоції; в освітній процес введено принцип студентоцентричності. Щастя людини в житті залежить від того, як вона відчуває, сприймає світ, від самореалізації, здобуття сенсу. А зробити людину щасливою - благородна гуманістична мета освіти. Тому оптимістичне, діяльнісне ставлення до навколишнього життя, емоційний відгук на події, що відбуваються, бажання й уміння допомогти людям має входити до змісту освітнього процесу, що, наприклад, запропоновано в дисципліні «Професійна етика правоохоронної діяльності». Гуманітарна компонента освіти допоможе адаптуватися до швидкісних змін світу, в складних життєвих колізіях не втратити людської гідності, стати корисними суспільству людьми, ініціативними, гуманними. Вироблення у студентів толерантного ставлення, розуміння інших культур призводить до творчих пошуків особистістю тотожності свого «Я» з оточуючим світом, дозволяє гуманізувати процес пізнання фундаментальних структур буття; суб'єктивувати стосунки в системі: «людина – світ – духовні цінності».

«Перевідкриття гуманізму» - головна риса сучасного стилю мислення», на думку С.Тулміна. "Новий погляд" на гуманізм розглядається в контексті об'єктивно існуючих відносин «людина-суспільство», а гуманізація розуміється у єдності двох складових: як гуманізація особистості та

гуманізація суспільства. Можна підсумувати, що гуманізація із сфер суто ідеологічних проблем все більше націлена на проблеми фактичні, що і надало гуманістичній проблематиці рис реалізму.

Сучасні науковці продовжують працювати над гуманістичною проблематикою, беручи до уваги історичні, ідеологічні, прагматичні аспекти, використовуючи контексти національного розвитку, європейської інтеграції, світових або європейських стандартів життя, адаптації національного законодавства тощо. Синергія цих аспектів та контекстів свідчить про складність питання гуманізації суспільного буття в Україні, про необхідність вироблення загальнодержавних підходів до проблеми прав людини та гарантії їх реалізації в сучасних умовах, про розширення можливостей людини мати гідні та вільні умови свого розвитку. [2,3].

З'ясування змісту гуманізму на сучасному та майбутньому етапі розвитку суспільства, урахування особливостей та практичних проявів гуманізму в різних галузях права та сферах буття, визнання центричності гуманізму у питаннях суспільного розвитку для професіоналів правоохоронної діяльності є основою світоглядної та професійної культури, основою формування свідомого та відповідального ставлення за майбутнє України та світу.

Список використаної літератури

1. М. В. Попович . Гуманізм // Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [веб-сайт] / гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=24649

2. Погребняк С. Втілення принципу гуманізму в праві / С. Погребняк // Вісник Академії правових наук. – 2007. – № 1 (48). – С. 35–41.

Основні принципи професійної етики поліцейського: пам'ятка / В. М. Кравець, Т. А. Кумеда, О. В. Павлишин, Г. М. Петрова та ін.; за наук. ред. М. В. Костицького. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 48 с

Гайдаш Катерина Олександрівна
студентка 1 курсу ННІ №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Стус В. І.**
старший викладач кафедри
філософії права та юридичної логіки

ЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Ефективне виконання професійних завдань вимагає від поліцейського різносторонності в розвитку особистості, вміння швидко вирішувати

конкретні ситуації. Важливим етапом у навчанні майбутніх поліцейських є формування навичок, знань і вмінь правильно формувати свої думки і ефективно доводити їх до громадян. Саме комунікація поліцейського є вагомою складовою його кар'єрного росту і професійного виконання службових обов'язків.

Безпосередньо комунікація - це смисловий та ідеально- змістовний аспект соціальної взаємодії, обмін інформацією в різноманітних процесах спілкування.[1, с.8] Мова є показником рівня культури будь якого спеціаліста, в тому числі і правоохоронця. Опанування принципів і засад ділової комунікації є свідченням професійної зрілості фахівців. Важливим чинником підвищення ефективності роботи органів поліції є налагодження відносин з населенням на засадах партнерства. Це безпосередньо впливає на ефективність діяльності органів Національної поліції. [1, с.11]

Етичні передумови здійснення будь-якої власне людської комунікації, і професійної також, передбачають засвоєння культури гуманізму, гідності, поваги, співчуття, толерантності, любові. За будь-яких обставин і стосовно будь-якої людини, як у робочий, так і в неробочий час поліцейський зобов'язаний дотримуватися норм професійної етики.[3]

Працівник поліції повинен володіти базовими професійними знаннями, етичними компетентностями, цінностями та принципами професійної етики , усвідомлювати місію та ризики поліцейської служби, бути дисциплінованим та відповідальним, мати достатні навички з основ психології. Ефективність його комунікаційної компетенції залежить від якості контакту із різними групами населення. У спілкуванні працівник поліції повинен дотримуватись мовленнєвого етикету, не підвищувати голос, уникати лайливої лексики, уважно слухати співрозмовника. З громадянами поводитися стримано, доброзичливо, відкрито, уважно і ввічливо, викликаючи в них повагу до поліції і готовність співпрацювати, контролювати свою поведінку, почуття та емоції, не дозволяючи особистим симпатіям або антипатіям, неприязні, недоброму настрою або дружнім почуттям впливати на прийняття рішень та службову поведінку, мати охайний зовнішній вигляд, бути у встановленій формі одягу, дотримуватися норм ділового мовлення. [4]

Саме від розмови з правопорушником, свідками він отримує важливу інформацію, керує процесом ведення бесіди, іноді у важких умовах, також передає вербальну інформацію.

Комунікативною компетенцією вважається спроможність особою встановлювати і підтримувати необхідні контакти у суспільстві, яка включає уміння змінювати коло спілкування, розуміти співрозмовника, а також передбачати наслідки різних комунікативних ситуацій. [1, с.11]

Для точного розуміння поняття комунікативної компетентності необхідно виділити її складові, такі як орієнтовність у різноманітних ситуаціях спілкування, здатність ефективно взаємодіяти з оточенням завдяки розумінню себе й інших при постійній зміні психічних станів,

міжособистісних відносин а також сюди належать знання, вміння і навички конструктивного спілкування.

Під поняттям конструктивного спілкування розуміють такі методи, прийоми і засоби спілкування, які в повній мірі забезпечують взаємне розуміння та емпатію партнерів по спілкуванню та можливих учасників конфліктів.

Кожного дня працівник поліції зустрічається із різними комунікативними ситуаціями. І переважно вони мають агресивний характер, і негативно впливають на психічний стан поліцейського. Тому для найбільш точного визначення комунікативної компетенції працівників поліції науковці ввели такий термін, як «агресивне комунікативне середовище». Воно полягає у контакті поліцейського із агресивними проявами осіб, протистоянні позицій, а також у відкритому конфлікті різного ступеня, який пов'язаний із негативною емоційною напругою для працівника.

Саме контакти такого характеру складають основу фахового спілкування працівника поліції. На кожного працівника вони впливають по різному, тому у частини працівників чинник агресивності середовища спілкування може викликати високу напруженість міжособистісних контактів.

Характеризуючи комунікативну компетентність необхідно зауважити, що досвід переживання, якого набуває працівник поліції в процесі групової роботи, стає важливою емоційною складовою комунікабельності особистості.

Для того аби поліцейський професійно виконував свої службові завдання і спілкування з населенням було на найвищому рівні потрібно сприяти емоційному розвантаженні у вигляді різноманітних тренінгів. Які також сприяють розширенні кола навичок, знань і вмінь працівника.

Поняття тренінгу постає перед працівниками, як ефективний метод опанування новими навичками, неформальне спілкування, отримання нових знань, а також найбільш успішні моделі мовленнєвої поведінки.

Науковці виділили декілька прикладів тренінгів, які можуть сприяти кращій працездатності поліцейських, серед них є тренінг партнерського спілкування, мета якого полягає у формуванні навичок ефективної партнерської взаємодії. Також сюди відносяться тренінги взаємодії в агресивному середовищі, сутність якого полягає у надбанні навичок самоконтролю і поведінки в ситуації сутички інтересів, невмотивованої агресії. [2, с.8]

У своїй професійній діяльності, поліцейські зустрічаються не лише із правопорушеннями, а й з широким колом людей, яких стосується злочин, це мається на увазі потерпілі, свідки, посадові особи. В усіх цих осіб різноманітний спосіб мислення, система стосунків, індивідуальні переваги з різних питань. Але працівник поліції обмежений у часі і просторі для більш поглибленого вивчення кожного з цих осіб, тому можна сказати що професійна діяльність працівників поліції вимагає швидкого розуміння

ситуації і поведінки цих осіб, а також ефективно прийняття запобіжного заходу.

Під час виконання службових обов'язків поліцейський повинен не лише дотримуватись етичних правил а й поважати і не порушувати права та свободи людини, до яких, зокрема, відносяться права: на життя; на повагу до гідності; на свободу та особисту недоторканність; недоторканність житла; на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань; на свободу світогляду і віросповідання; володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності; на мирні зібрання; на свободу пересування, інші права, які передбачені Конституцією та законами України, міжнародними договорами України. Також поліцейський зобов'язаний виявляти повагу до гідності кожної людини, справедливо та неупереджено ставитися до кожного, незважаючи на расову чи національну приналежність, мову, стать, вік, віросповідання, політичні чи інші переконання, майновий стан, соціальне походження чи статус, освіту, місце проживання, сексуальну орієнтацію або іншу ознаку.[4] Комунікативні компетентності можуть бути добре розвинутими і у злочинців (наприклад, шахраїв), професійний поліцейський вирізняється саме тим, що має зрілу професійну моральну культуру та вступає у професійну комунікацію з різними категоріями комунікантів з високою метою правоохоронної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Крашеннікова Т.В. Комунікативна компетенція працівника Національної поліції: навч. Посібник-Дніпро: Адверта, 2017-107 с.
2. Червоний П. Д. Формування комунікативної компетентності в процесі підготовки курсових офіцерів до виховної роботи методом тренінгу. Вісник Харківської державної академії культури: зб. наук. пр. / Харк. держ. акад. культури ; відп.ред. В.М. Шейко. – Харків : ХДАК, 2009. – Вип. 24. – С. 218-224.
3. Якими є вимоги до етичної поведінки поліцейських. URL: <https://ldn.org.ua/consultations/yakymy-je-vymohy-do-etychnoji-povedinky-politsejskyh/> (дата звернення 26.03.2021)
4. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text> (дата звернення 26.03.2021)

Горбачова Анастасія Олександрівна
студентка 1-го ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: **Стус В.І.**
старший викладач кафедри філософії
права та юридичної логіки

ЕСТЕТИЧНА КУЛЬТУРА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Естетична культура поліцейського - важлива складова у формуванні особистості працівника поліції, необхідний елемент здатності до гармонізації відносин зі співтовариством людей на основі сприйняття безлічі соціально-культурних відмінностей сучасного українського суспільства. Естетична культура поліцейського невіддільна від вміння творчо та якісно вирішувати професійні завдання у сфері правоохоронної діяльності.

Цілком сформована естетична культура співробітника поліції сприяє не тільки розумінню світоглядних, соціальних і особистісних проблем людини, а й аналізу гуманістичних цінностей людства. Естетична культура співробітника поліції виробляє потребу шанобливо і дбайливо ставитися до історичної спадщини України, дозволяє толерантно сприймати соціально-культурні відмінності, орієнтуватися в політичних, соціальних і економічних процесах, культурних традиціях.

Естетична культура є важливою і невід'ємною складовою частиною культури будь-якого суспільства. Під нею прийнято розуміти сукупність естетичних цінностей, що існують у суспільстві, а також способи і засоби їх створення та оволодіння ними. Одним з найважливіших елементів естетичної культури прийнято вважати мистецтво в його різноманітних видах і процесах його створення і сприйняття.

Все більше значення отримують такі прояви естетичного як інтер'єр кабінетів і зовнішній вигляд будівлі, естетика однострою працівників. Від естетичності зовнішнього прояву культури праці залежить не тільки продуктивність правоохоронної діяльності, але й рівень задоволеності умовами праці, сприйняття престижності трудової діяльності, психологічне благополуччя. Належні естетичні характеристики робочого середовища створюють умови найбільшої відповідності для ефективного вирішення задач поліцейської діяльності. Виробнича естетика відноситься до іншої області, ніж мистецтво, але між ними існує загальне: вони засновані на законах прекрасного і підпорядковані цим законам.

Естетичній культурі властиві такі призначення як:

- 1) Інформаційно-пізнавальне - виконується сприйняттям знань людиною;
- 2) Ціннісно-орієнтаційне - налаштоване на виконання естетичного аналізу, поглядів і смаків;
- 3) Діяльно-вольове - здійснене в естетичній майстерності, що виражає соціально-творчу тенденцію естетики;

4) Комуникативно-регулятивне - виражає самоконтроль справ і звершень людей.

Описуючи естетичну культуру, бажано відмітити античний ідеал єдності краси, добра та істини. Естетична культура взаємовизначена моральністю, світорозумінням і духовністю; сконцентрована на проблемах структурування розуму та формування й задоволення моральних і естетичних потреб.

Здатність розуміти соціальну значимість своєї професії неможлива для працівника поліції без дієвої актуалізації питань, пов'язаних з естетичним знанням. При вирішенні конкретних соціокультурних ситуацій естетична культура співробітника поліції допомагає використовувати знання і методи гуманітарних, економічних, соціальних наук, професійно взаємодіяти з колегами, працівниками інших правоохоронних органів, представниками інших державних органів, органів місцевого самоврядування.

Найважливіші складові естетичної культури працівників поліції: культура мови, культура зовнішнього вигляду, культура побуту і предметного середовища - характеризують імідж поліції в цілому. Перетворення останніх років породжують необхідність формування нового образу соціальної поведінки, позитивного іміджу поліцейських. Нерелевантні соціальні очікування різних соціальних груп часто заважають громадянам адекватно сприймати роботу поліції.

Базові елементи естетичної культури особистості співробітника поліції виявляють рівень здатності аналізувати власні можливості, потенціал самовдосконалення і адаптації до мінливих соціокультурних умов, а також формують прагнення підвищувати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, публічно представляти результати своєї діяльності, вести дискусії.[1].

Одним з найголовніших показників естетики поліцейського є імідж. Імідж поліцейського обумовлений очікуванням правової і професійної підготовленості, компетентності, чесності, порядності, зібраності, рішучості, ініціативності, небайдужості як значущих цінностей естетичної культури співробітника поліції, схвалюваних суспільством. Від того, як співробітник використовує свої владно-правові повноваження, і залежить позитивний або негативний імідж поліцейського, що часто підкріплюється оцінкою зовнішніх, непрямих проявів, а саме: жестикуляції, інтонації, міміки, пози. Досить часто громадяни намагаються представити і оцінити переконання чи результати та характер виконаної роботи поліцейського. Оцінки «прекрасне» чи «потворне» щодо поліцейської праці детермінують довіру / недовіру до поліції як правоохоронного інституту та оцінку ефективності реалізації владних повноважень, використання силових засобів, протидії злочинним діям тощо. Позитивний імідж співробітника поліції характеризує ступінь довіри цивільного населення до представника правопорядку, конструює взаємодію з правоохоронними органами і впливає на результати оперативно-

службової діяльності поліції, а це, в свою чергу, є важливою складовою стабільності держави. Так, імідж співробітника поліції, багато в чому пов'язаний з естетичними характеристиками співробітників, є важливим індикатором стану суспільно-державних відносин, і кожен співробітник за своїми особистісними характеристиками відповідає за формування іміджевих значень. [2].

Отже, прикладний характер дослідження естетичної культури поліцейського визначає свідомий розвиток особистісних якостей працівника поліції, систематичне і змістовне формування ціннісних орієнтацій в соціальній і професійній діяльності поліцейського. Уміння використовувати взаємозалежні принципи естетичного та культурологічного знання при вирішенні конкретних соціокультурних ситуацій сприяє правильному з точки зору ввічливості і культури поведінки спілкуванню співробітника поліції в службовому колективі і з громадянами, з представниками різних соціальних груп, національностей. Володіння навичками естетичного, компетентного, позитивного спілкування в процесі професійної діяльності, вибудовування соціальних і професійних взаємодій з урахуванням етнокультурних і конфесійних відмінностей, навичками толерантної поведінки, поведінки в службовому колективі і спілкування з громадянами відповідно до норм службового і загального етикету є нормативною вимогою до професійної культури поліцейського та морально-естетичною основою ефективної правоохоронної діяльності. [3,4].

Список використаної літератури:

1. Петрова Г.М. Основні цінності і принципи професійної етики поліцейського. Філософські та методологічні проблеми права. 2020. № 1 (19). С. 32-43.
2. Основні принципи професійної етики поліцейського: пам'ятка / В. М. Кравець, Т. А. Кумеда, О. В. Павлишин, Г. М. Петрова та ін.; за наук. ред. М. В. Костицького. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 48 с.
3. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: Наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16>.
4. Про затвердження Правил носіння однострою поліцейських : наказ МВС України від 19 серп. 2017 р. № 718. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1122-17#Text>

Чирко Роксана Юрїївна

слухач магістратури 1 курсу ННІ №1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Роговенко М.М.**
доцент кафедри філософії права
та юридичної логіки, кандидат педагогічних
наук, доцент

ЗАСТОСУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ДОМІНУВАННЯ ПРИ ВИРІШЕННІ МОВЛЕННЄВИХ КОНФЛІКТІВ

Конфлікт – це одне з розповсюджених явищ міжособистісного спілкування. Слово “конфлікт” походить від латинського *conflictus* – зіткнення.

Зміст поняття конфлікту розкривається через наступні значення: стан відкритої, часто затяжної боротьби; стан дисгармонії у відношеннях між людьми; психічна боротьба, що виникає як результат функціонування взаємовиключних імпульсів, бажань і тенденцій.

Одним із типів конфлікту – є мовленнєвий конфлікт. Він відбувається тоді, коли одна зі сторін перешкоджаючи іншій, свідомо активно здійснює мовленнєві дії у формі докору, зауваження, заперечення, звинувачення, образи тощо. Якщо один із учасників конфлікту не вважає міжособистісні відносини з іншою стороною важливими, то його поведінка в конфлікті буде більш деструктивною, конфронтативною.

Основною причиною конфлікту є певні протиріччя між поглядами, інтересами та розуміння того чи іншого поняття. Соціальна природа конфліктів обумовлена нерівністю людей, їх різними можливостями: претензіями на владу (М. Грушевський, Ф. Ніцше, Д. Донцов); матеріальними, майновими, економічними (Н. Макіавеллі); розбіжністю таких пріоритетів, як традиції, вірування, морально-правові норми (Е. Тейлор, Дж. Фрезер, Б. Девідсон та ін.) різницею в "пасіонарних зарядах" (А. Гумільов).

За рівнями прояву конфлікти поділяють на емоційний, когнітивний, поведінковий, регулятивний, комунікативний.

Питання, пов'язані із запобіганням та вирішенням мовленнєвих конфліктів завжди були в центрі уваги дослідників. Зокрема, П.Т. Коулман виділяє кілька ефективних основних стратегій урегулювання небезпечних конфліктів, пов'язаних із владними повноваженнями: доброзичливості, підтримки, поступливості, самостійності, адаптації, непокори та домінування.

В конфліктах, де рівень влади у сторін є не однаковий, їх вирішення відбувається зазвичай через домінування. Сьогодні у наш менталітет закладено думку, що домінування на роботі – це погано. Проте, домінування можна використовувати як стратегію врегулювання конфлікту [1].

П.Т. Коулман зазначає, що домінування є найпоширенішою стратегією врегулювання конфліктів [1, с.141]. Конфлікт є русійним механізмом вирішення спірних питань, якщо учасники конфлікту володіють інструментами для їх вирішення. Домінування є шаблонною стратегією поведінки багатьох відомих особистостей, як приклад, Джордж Паттон, Маргарет Тетчер, Шакіл О'Ніл і Дональд Трамп. Мовленнєві конфлікти можуть завдати непоправної шкоди у взаємовідносинах між людьми. Вчені наголошують, що при вирішенні конфлікту слід не переступати певну межу та вправно скористатися домінуванням [1].

Дослідження свідчать, що отримати максимальний результат і досягти своєї мети при вирішенні конфлікту можна, якщо зберегти добрі відносини з іншою стороною конфлікту. Тому важливо підбирати правильні шляхи їх вирішення для зменшення шкоди або взагалі уникнення [2].

Список використаних джерел:

1. Результативний конфлікт/ Пітер Т. Коулман, Роберт Фергюсон; пер.з англ. Інни Софієнко. – 2-ге вид. – К.: Наш формат, 2017. – 312 с.
2. Роджер Фішер, Вільям Юрі, Брюс Петтон. Шлях до ТАК: як вести переговори, не здаючи позицій/ з англійської переклала Роксолана Свято. – К.: Основи, 2016. – 220 с.

Пелех Катерина Богданівна

курсант 1 курсу ННІ № 3

Національної академії внутрішніх справа

Науковий керівник: **Дорошук Н.О.**

доцент кафедри історії держави та права,

кандидат історичних наук, доцент

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ЯК ОСНОВА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах трансформації суспільного життя в Україні невідкладним завданням залишається успішне завершення реформи правоохоронної системи. Це не можливо зробити без належного теоретичного осмислення вітчизняного історичного досвіду та закономірностей реформування цього напрямку державної діяльності у провідних зарубіжних країнах. У цьому контексті особливий інтерес викликає дослідження основ правоохоронної діяльності в Українській гетьманській державі.

Дослідженню питань законодавчого врегулювання правоохоронної діяльності в Україні присвячено праці вітчизняних учених: О.М. Бандурка, В.І. Василичука, В.О. Глушкова, М.Л. Грібова, Е.О. Дідоренка, О.Ф. Долженкова, В.П. Євтушка, А.М. Кислого, О.І. Козаченка,

Я.Ю. Кондратьєва, Д.Й. Никифорчука, М.А. Погорецького, О.В. Пояркова, В.С. Сідака, І.В. Сервецького, Д.Б. Сергєєвої, М.В. Стацака, С.С. Чернявського, М.Є. Шумила та інших.

Водночас залишаються ще не досить дослідженими питання щодо правоохоронної діяльності за часів Гетьманщини. Спроба висвітлити окремі аспекти цих питань зроблена у цій роботі.

Правоохоронна діяльність у широкому розумінні – це діяльність всіх державних органів щодо забезпечення дотримання прав і свобод громадян, їх реалізації, забезпечення законності та правопорядку. За особливостями методів, форм, порядку здійснення правоохоронної діяльності прийнято розрізняти профілактичну, оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну, адміністративну діяльність [1].

Система правоохоронних органів Української гетьманської держави являла собою складне утворення, яке включало підрозділи, що сформувалися ще за козацької доби, а також ті, що були створені в Україні російським царатом.

На Запорозькій Січі функція нагляду за дотриманням порядку покладалася на військового осавула, у мирний час він наглядав також за подорожуючими територією Вольностей війська Запорозького низового, провадив досудове розслідування, очолював козацьку розвідку. Схожі функції виконували і генеральні осавули.

Оперативно-розшукова діяльність козацької доби ґрунтувалася на загальнолюдських цінностях, правосвідомості козаків у необхідності такої роботи. Для здійснення такого роду діяльності добиралися найпридатніші до цієї роботи козаки, їм підбирали легенди, які унеможлилювали їх викриття. Зв'язок із такими особами здійснювався за особливим дорученням самого гетьмана або старшини, який вів таємну роботу. Історики засвідчують, що є цілі серії звітів, які називалися «довідними доношеннями» від козаків, що були впроваджені у стан ворога. Поряд із цим набуло поширення і розвідувальне опитування - так звані «расспросные речи невольников». Через Січ проходили багато втікачів із татарської неволі, вони були надійним джерелом інформації. Щодо таких осіб проводилося розвідувальне опитування, як гласне так і зашифроване. [2, с. 11].

У Західній Україні у XV-XVIII ст. існував аналог сучасної патрульної поліції – ціпаки. Вони стежили за порядком на вулицях; виконували роль почесної варти; примушували до покори мешканців сіл, що належали місту; арештовували правопорушників та підозрюваних [3].

У містах з магдебурзьким правом, та в ряді сіл діяли в'їти. Сучасний аналог шерифів у світі. Вони були управлінцями, правоохоронцями, головами суду присяжних з карних справ. На Гетьманщині кандидатури в'їтів затверджував гетьман. Помічники в'їтів, возні, виконували роль таких собі оперативників і виїжджали на місця вчинення злочинів.

На Лівобережній Україні існували компаніїці. Цей підрозділ був створений для придушення заворушень; прикордонної служби; участі у воєнних діях.

Поступово, протягом другої половини XVII ст. - початку XVIII ст. Гетьманська Україна, а в кінці XVIII ст. і Правобережна Україна перейшли під владу Російської імперії. За правління Петра I було проведено реформування державного апарату, створено регулярну армію, а також започатковано «регулярну» поліцію. У 1718 р. була введена посада генералполіцмейстера. Як зазначалося в Регламенті або Уставі головному магістрату від 16 січня 1721 р. «Поліція є душою громадянства і усіх добрих порядків і фундаментальною опорою людської безпеки і зручності» [4, с. 34]. Спочатку в поліції існував значний некомплект кадрів, тому до виконання поліцейських функцій та сприяння поліції широко залучалися городяни: старости, соцькі, десяцькі, чергували нічні варти з місцевих мешканців [4, с. 34].

Основою правоохоронної діяльності в Українській гетьманській державі були нормативні акти місцевої військово-адміністративної влади і насамперед, нормативні акти гетьманської влади та Генеральної військової старшини. Акти зазначених органів влади видавалися у різній формі: універсали (офіційні акти державної влади України – Гетьманщини, які видавалися від імені гетьмана, Генеральної військової канцелярії та Ради Генеральної старшини й містили в собі закони та розпорядження), ордери (розпорядження-сповіщення, направлене з вищої інстанції на місця), інструкції (правові акти, що визначали статус службових та уповноважених осіб, містили офіційні регламентації щодо здійснюваних заходів чи дій), укази (правові акти Генеральної військової канцелярії, що фактично дублювали іменні укази імператора, які стосувалися Лівобережної України, чи виконували посередницьку функцію між імператором та адресатом указу), листи (у Гетьманщині це – розпорядження адміністративно-політичного характеру, яке видавалося за підписом гетьмана).

З XVIII ст. у Гетьманщині поширюються джерела російського загальноімперського законодавства: грамоти, укази, статuti, маніфести, регламенти, зводи, накази тощо. Упродовж століття вплив російського законодавства на правові норми Української гетьманської держави значно посилювався, а в окремих випадках, російські нормативно-правові акти повністю витіснили (змінити) попередні юридичні акти, які діяли до цього [5, с. 217-218].

Отже, у Гетьманщині такі різновиди правоохоронної діяльності, як розшукова та розвідувальна, досудове розслідування, охорона громадського порядку, здійснювалися уповноваженими органами державної влади, їх діяльність виявлялася у забезпеченні реалізації норм права, що були встановлені нормативно-правовими актами Гетьманської влади, Генеральної військової старшини, а з XVIII ст. і джерелами російського законодавства.

Список використаних джерел:

1. Шапірко П. Юридична, правоохоронна та оперативно-розшукова діяльність: аспекти співвідношення. *Юридичний вісник*. 2014. № 6. С.153.
2. Климчук Олександр. Розвиток розшукової діяльності за часів Козацької доби. *Національний юридичний журнал*. 2019. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2019/5/2.pdf>.
3. Новак О.Д. Правові засади дисциплінарної відповідальності державних службовців в Україні : монографія. / за заг. ред.: В. В. Зуй. Харків: Право, 2015. 200 с.
4. Ціпаки з народом. Вітайте правоохоронців часів Гетьманщини. 2017. URL: <https://was.media/uk/2017-12-20-pravoohorontsi-getmanshiny/>
5. Будник С.І., Прус В.З., Шкуратенко О.В. Джерела права Української Гетьманської держави (Війська Запорозького). Навч. пос. К., 2017. 212 с.

Старинець Антон Юрійович

курсант 101 н.г. ННІ № 3 НАВС

Науковий керівник: **Федоровська Н.В.**

старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем превентивної діяльності та запобігання корупції
ННІ №3 НАВС

**РОЛЬ ДІЛЬНИЧНОГО ОФІЦЕРА ПОЛІЦІЇ У ЗАПОБІГАННІ
ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ**

Насильство є однією з найбільш розповсюджених форм порушення прав людини. Зазвичай, найбільше страждають від насильства жінки, діти та люди похилого віку. Найпоширенішим і найбільш складним для протидії є домашнє насильство. Насильство в сім'ї або родині притаманне для багатьох держав, незважаючи на їх позитивні здобутки у законодавчій, політичній та практичній сферах.

Важливим суб'єктом, що здійснює протидію домашньому насильству, є дільничні офіцери Національної поліції України, що виявляють осіб, які вчиняють домашнє насильство або схильні до такої поведінки. На поліцейських покладено обов'язок вжиття превентивних заходів, передбачених законодавством і спрямованих на запобігання правопорушенням, пов'язаним з домашнім насильством, відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашнього насильства» [1], наказів МВС «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції» [2] та «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції» [3].

У разі виявлення випадків домашнього насильства дільничний застосовує всі можливі заходи для надання невідкладної, зокрема домедичної

і першої медичної, допомоги особам, які постраждали, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я. При виявленні фактів насильства на дільничного офіцера поліції покладається застосування не лише запобіжних, а й примусових заходів. Особи, які ймовірно вчинили домашнє насильство, затримуються в порядку, визначеному законом, та доставляються до територіального органу поліції. Відомості щодо затриманих осіб заносяться до Журналу обліку доставлених осіб, які вчинили правопорушення [4]. Дільничний офіцер поліції здійснює провадження у справах про адміністративні правопорушення та приймає рішення про застосування адміністративних стягнень, а потім забезпечує їх виконання.

Осіб, які вчинили домашнє насильство або схильні до такої поведінки, ставлять на превентивний облік з подальшим ужиттям дільничним офіцером поліції щодо таких осіб індивідуальних профілактичних заходів. Поставлення особи на облік здійснюється на підставі подання матеріалів, що готує дільничний офіцер поліції, а рішення приймає керівник відділу (відділення) поліції.

Означене свідчить про важливість кваліфікованого та своєчасного реагування дільничного офіцера поліції на факти домашнього насильства та оцінки ризиків.

Дільничний офіцер поліції може проникати до житла особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках, пов'язаних із припиненням вчинюваного акту домашнього насильства, у разі безпосередньої небезпеки для життя чи здоров'я постраждалої особи.

Уповноважені підрозділи органів Національної поліції України мають право здійснювати спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству [1].

До спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству належать:

- 1) терміновий заборонний припис стосовно кривдника;
- 2) взяття на профілактичний облік кривдника та проведення з ним профілактичної роботи.

Терміновий заборонний припис виноситься кривднику у разі існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи з метою негайного припинення домашнього насильства, недопущення його продовження чи повторного вчинення строком до 10 діб.

Припис може містити такі заходи (один або всі): зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи; заборона на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи; заборона в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою.

З метою запобігання та протидії домашньому насильству, забезпечення вжиття заходів з негайного його припинення, недопущення продовження чи повторного вчинення затверджено Порядок винесення термінового

заборонного припису регламентований наказом МВС України від 1 серпня 2018 р. № 654 [5].

У разі наявності декількох постраждалих форма оцінки ризиків вчинення домашнього насильства заповнюється щодо кожної постраждалої особи окремо [6].

Взяття на профілактичний облік кривдника здійснюється дільничним офіцером поліції з моменту виявлення факту вчинення домашнього насильства на встановлений законодавством строк з метою проведення профілактичної роботи [5].

Дитину-кривдника віком до 18 років беруть на профілактичних облік працівники підрозділів ювенальної превенції відповідно до Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України [3].

Профілактична робота уповноваженого підрозділу поліції спрямована на здійснення заходів із запобігання та протидії домашньому насильству, контроль за поведінкою кривдника за місцем проживання/перебування та проведення з ним профілактичної роботи з метою недопущення скоєння повторних випадків домашнього насильства; контроль за дотриманням вимог заходів тимчасового обмеження прав кривдника або покладенням на нього обов'язків шляхом щотижневого спілкування з кривдником, а у разі необхідності з постраждалою особою за місцем проживання/перебування, навчання та/або місцем роботи, іншими місцями, які часто відвідують ці особи [7].

Підсумовуючи, слід зазначити, вагому роль дільничного офіцера поліції як одного з суб'єктів, що здійснює протидію домашньому насильству.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.
2. Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції: затв. наказом МВС України від 28.07.2017 № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.
3. Інструкція з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.
4. Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: затв. наказом МВС від 06.11.2015 № 1376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.
5. Порядок винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника: затв. наказом МВС України від 01.08.2018 № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/hlaws/show>
6. Порядок проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства: затв. наказом Міністерства соціальної політики України, МВС

*100-РІЧНИЙ ДОСВІД НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ПЛЯ БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН*

України від 13.03.2019 № 369/180. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text>

7. Порядок взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України: затв. наказом МВС України від 25.02.2019 № 124. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

Староста Інна Олександрівна
студент 4-го курсу Інституту №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Чорноченко С.І**
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільного права і
процесу

СІМЕЙНІ ПРАВОВІДНОСИНИ ТА ІСТОРИКО – ПРАВОВІ АСПЕКТИ У РИМСЬКОМУ ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Кожна держава має свої правові відносини і закони. недарма існує вислів, що: «Погані закони в хороших руках виконавців - гарні; і найкращі закони в руках поганих виконавців - шкідливі.» Серед правовідносин особливе місце належить сімейному праву. Зупинимося на історії римського сімейного права .

Римське право починає свою історію з моногамної сім'ї. В римській сім'ї було дві категорії осіб: особа свого права з повною працездатністю, та особи чужого права – підвладні з досить обмеженими приватними правами. *Шлюб у Давньому Римі* вважався священним *таїнством* і опорою держави.

Шлюб - сімейний союз чоловіків і жінок, який породжує їхні права й обов'язки стосовно одне одного та їх дітей. Більшість шлюбів заможних сімей Стародавнього Риму створювались за розрахунком: продовження роду, для об'єднання володінь, і навіть задля зміцнення політичних спілок. Серед бідного населення, швидше за все, також переважав розрахунок, проте виключалися шлюби за коханням[1, с. 105].

Автори часів Римської імперії вважали республіку періодом розквіту римського шлюбу через те, що чоловіки суворо контролювали мораль дружин. У Давньому Римі вважалося, що дружина має присвятити своє життя підтримці й турботі про чоловіка. Якщо бажаючи укласти шлюб перебували під владою глави сім'ї, їм потрібно було отримати дозвіл. Шлюб також міг відбутися з ініціативи глави сім'ї, наприклад, з метою зміцнення політичного чи торгового партнерства.

У вільному шлюбі був присутній сакральний елемент, і шлюбні обряди також іменувалися "священними". Римські юристи кінця республіки приділяли більшої уваги "людському", ніж "божественному" праву, а римське визначення шлюбу таке: "Законний шлюб укладають між собою римські громадяни, які сходяться, слідує розпорядженням законів". Дівчата могли укласти шлюб з досягненням повноліття , у віці 12 років , а хлопці - 14років. Шлюби, в яких чоловік і дружина були родичами до 4 покоління, вважались інцестом і каралися смертю . Право укладати шлюб могли тільки вільні громадяни. Для створення сім'ї вимагалася згода батька сім'ї. У ранній період Риму не вимагалася згода дітей, проте пізніше бралася

до уваги рішення сина. Дівчина могла не хотіти весілля в тому разі, коли батько вибрав для неї невартого (наприклад, характером чи поведінкою) чи "заплямованого ганьбою" нареченого. Більше того, дорослі діти часто самі вибирали собі подружжя, із запровадженням законів Августа діти могли звернутися до магістрату, коли батько не давав змоги врегулювати шлюб [2, с. 100].

Про посаг батьки наречених зазвичай домовлялися під час заручин, проте угоду могли заключати і після шлюбу. Воно могло складатися з майна, грошей, дорогоцінних металів, дорогих тканин, прав, зобов'язань (наприклад, жінка, виходила заміж за свого боржника, могла залишити йому цей борг припадала як посаг)[3, с. 30].

Батько дівчини мав виплатити посаг протягом 3 років після весілля. При розлученні чоловік зобов'язаний був виплатити весь посаг, коли чоловік помирав, дружина також отримувала посаг назад, оскільки, за римським правом, була із посагом заради народження потомства і поповнення громадянства дітьми". Чоловік не мав права розпоряджатися особистим станом жінки. "Вихідний посаг", дане батьком дочки, поверталось йому в разі смерті дочки "замість розради, "щоб, втративши дочку, не страждав ще й від грошового збитку", посаг, даний матір'ю, залишався в чоловіка померлої дочки.[4, с. 300].

Притаманні римському шлюбно-сімейному праву принципи вступу в шлюб знайшли своє відображення в 16-й статті Декларації прав людини . Римські принципи: взаємності, тобто участі у шлюбі чоловіка та жінки та досягнення певного віку, що обумовлював стосунки та продовження роду, взаємної згоди партнерів, прагнення партнерів до укладання саме шлюбного союзу і спільного проживання членів подружжя є у змісті 16-ї статті. Якщо розглянути детальніше вищезазначену статтю, то дійдемо висновку, що в 1-й частині статті зафіксовано право чоловіків і жінок вступати в шлюб при досягненні повноліття, тобто шлюбного віку. У той же час, виходячи із реалій сучасності було додано положення про відсутність обмежень за ознакою раси, національності та релігії, та наголошено на рівноправності членів подружжя в шлюбі та при його розірванні, тобто зменшився обсяг вимог до осіб, що вступають в шлюб, такі вимоги дещо демократизувалися. При чому, в суспільстві епохи Римської імперії так звану римську сім'ю міг заснувати тільки римський громадянин, той хто володіє т.зв. *jus conubi*. Цей факт за своєю суттю є проявом дискримінації. Зазначені поняття суперечать принципу рівноправності та особистої свободи партнерів, що зазначені в Декларації[5, с. 2].

Отже, однією з актуальних проблем сучасного життя є проблема розвитку сім'ї. Сімейному праву законодавці останнім часом приділяють багато уваги: дискутують про його значення в житті суспільства, виділяють основні завдання, які треба виконати державі для гідного розвитку родини. Модель сучасної української сім'ї, яку ми бачимо нині, сформувалася не

відразу. За свою багатовікову історію українська родина увібрала в себе правила і звичаї багатьох народів. Але більше всього, на наш погляд, ми запозичили зі способу життя стародавніх римлян. Україна, як і багато інших європейських країн, уже на початку своєї історії, з часів Київської Русі, взяла участь в одному з унікальних феноменів – рецепції римського права, запозичила багато чого із законодавчих положень права Риму, Візантії, а потім права Франції, Німеччини, Росії, Литовського князівства, Речі Посполитої. Провівши аналогії між двома видами римського шлюбу і законним українським шлюбом, можна відзначити, що за своїми властивостями й ознаками законний український шлюб значно відрізняється від *cum manu* і, навпаки, має найбільш схожі риси із *sine manu*. А громадянський шлюб в Україні, як і конкубінат у Стародавньому Римі, має недостатнє за обсягом законодавче регулювання і де в чому не спричиняє ніяких правових наслідків.

Порівнюючи український шлюб з римським *sine manu*, бачимо, що обидва будуються на принципі рівності. Шлюб *sine manu* не дозволяв чоловіку покарати, продати дружину – подружжя зобов'язане було ставитися один до одного з повагою. Про повагу говориться й у Сімейному кодексі України: згідно зі ст. 51: «Дружина, чоловік мають рівне право на повагу до своєї індивідуальності, своїх звичок і смаків». Схожими є і думки римського та українського суспільства, що визначають ідеал дружини-матері. Таким чином, проаналізувавши окремі положення римського сімейного права, ми переконалися в тому, що, по-перше, значна кількість інститутів і норм, котрі є нині частиною нашого повсякденного життя, зародилися саме у Стародавньому Римі. По-друге, римське право має дійсно позитивний вплив на створення українського сімейного законодавства і велике значення в розвитку сучасної української сім'ї. Не можна не погодитися з відомим грецьким мислителем Платоном: «У добре обладнаній державі першими законами повинні бути ті, які регулюють шлюб», а відповідно, і сім'ю. У римському праві сімейні відносини посідали важливе місце. Як підсумок, Римська держава була однією з найрозвинутіших у стародавньому світі. Отже, коли і в нашій країні розвитку сім'ї буде приділятися належна увага, то без сумніву й Україна стане процвітаючою державою.

«Римське право належить до тих унікальних витворів людського генія, і котрі на кшталт семи чудес світу є найвищими досягненнями цивілізації — віхами на шляху прогресу».

Список використаних джерел:

1. Римське приватне право: підручник, академічний курс Орач Є.М., Тищик Б.Й. 2013р.. – 600 с.
2. Римське право Навчальний посібник Підпригора О.А., Харитонов Є.О. 2012р.. – 300 с.

3. Сімейне право України : [підруч.] / [Бірюков І. А., Гопанчук В. С., Заїка Ю. О. та ін.] ; за ред. В. С. Гопанчука. – К. : Істина, 2014 – 356 с.
4. Бірюков І. А. До законодавчого визначення поняття шлюбу // Часопис Київського університету права. – 2017. – № 1. – С. 136– 139.
5. 5.Загальна Декларація прав людини. [Електронний документ]. – Сайт «Законодавство України», 2016. – К.. – 5 с.

Гузенко Євгеній Володимирович
Старший викладач кафедри
тактичної підготовки ННІ №3
Національної академії внутрішніх справ
кандидат психологічних наук, доцент,

ПСИХОЛОГІЯ І ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В СИТУАЦІЯХ ОЗБРОЄНОЇ ПРОТИДІЇ З БОКУ ЗЛОЧИНЦІВ

На шляху інтеграції України до Європейського Союзу одним з пріоритетних завдань держави є забезпечення реалізації прав і свобод людини та громадянина. Україна підтримала Концепцію ООН про сталий людський розвиток, як напрям дій на ХХІ століття. Пріоритет надано безпеці кожної людини, тим більше поліцейським, які в силу своїх функціональних обов'язків виконують надзвичайно складні завдання, що вимагають значного фізичного і психічного напруження.

Втрати особового складу поліції (загибель, поранення, травмування, професійні захворювання) при забезпеченні публічного порядку, попередженні й припиненні злочинів та інших правопорушень можуть виникати не лише як наслідок дій злочинців, а й в разі необачності, неузгодженості та невдало спланованих дій. Такі та інші небезпечні чинники також можуть бути викликані недотриманням заходів особистої безпеки, незнанням специфіки виниклої ситуації та протидії їй за рахунок слабкої професійної та психологічної підготовки поліцейських.

За розрахунками, лише 12-15% з числа особового складу співробітників правоохоронних органів зберігає здатність розумно діяти в екстремальних умовах, 75% – тимчасово втрачає її, 10-12% втрачає на тривалий час. Професійну активність у службовій діяльності проявляє, як правило, не більше 20% співробітників, ще 20% співробітників приречені на професійні психологічні травми.

При здійсненні діяльності поліцейськими у тривалих екстремальних умовах близько в 30% особового складу в тій чи іншій мірі спостерігаються такі негативні явища, як: ослаблення самодисципліни і зниження психологічного й морального контролю за своєю поведінкою, що проявляється у розв'язності, вульгарності, зневажанні нормами службової етики, субординації, а також в озлобленості, немотивованій грубості і надмірному пияцтві. [1с. 30]

Фактично немає сумнівів у тому, що підготовка, навчання і оснащення зброєю, спеціальними засобами захисту, фінансами, розробка правових норм, які регламентують діяльність в екстремальних умовах, в значній мірі впливають на бойову готовність поліцейських, якість виконуваних ними завдань. В цьому зв'язку цілком справедливо, що сама процедура, будь то ліквідація захоплення заручників, масових заворушень, чи затримання озброєних злочинців, – це лише частина роботи, все інше – організація і підготовка.

Здатність поліцейських виконати своє завдання, як він уміє (проявити бойову майстерність), залежить, насамперед, від внутрішніх чинників: переконань; здатності ефективно діяти в ситуаціях небезпеки, раптовості, невизначеності, дефіциту часу і т.д.; стану здоров'я тощо. Сукупність всіх цих чинників отримала назву *“психологічної готовності”*.

Основними ознаками психологічної готовності до виконання службових завдань є: відсутність метушні або замкнутості, обачлива, рівна поведінка; чітке, безпомилкове виконання наказів і команд; нормальний фізіологічний стан (частота пульсу, дихання, колір обличчя і т.д.)

Працівник поліції має володіти не лише професійними знаннями, але ще хоча б мати достатні навички з основ психолінгвістики, соціолінгвістики, юрислінгвістики. Від якості контакту працівника поліції з різними групами населення буде залежати ефективність його діяльності. Одним із визначальних чинників ефективної роботи працівника поліції буде правильно сформована фахова комунікативна компетенція. У спілкуванні працівник поліції: отримує необхідну для розкриття злочину інформацію; керує процесом ведення бесіди, іноді у важких умовах; передає письмово вербальну інформацію. З практики відомо, оволодіння комунікативними навичками може затягнутися, а це впливає на адаптаційні процеси у фаховій діяльності поліцейського. [2 с.27]

Список використаних джерел:

1. Ірхіна С.М. Профорієнтація та професійно-психологічний відбір в органах внутрішніх справ України [Текст] : навч. посіб. / С. М. Ірхіна. К.: КНУВС, 2007. 91с.
2. Крашеніннікова Т.В. Комунікативна компетенція працівника національної поліції.
http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/464/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%B7_%D0%9A%D0%9A%D0%9F%D0%9D%D0%9F_9%2C11.pdf
3. Бандурка О.М. Екстремальна юридична психологія в діяльності персоналу ОВС : Науково-практичне видання / [Текст], О. М. Бандурка, В. С. Венедиктов, О. В. Тімченко та ін. – Харків: Вид-во Національного університету внутрішніх справ. 2005. 371с.

Містота Аліса Олегівна

курсант 1-го курсу, ННІ №3 НАВС
Науковий керівник: **Гузенко Є.В.**
Старший викладач кафедри
тактичної підготовки, кандидат
психологічних наук, доцент

ПОЛІЦЕЙСЬКІ ЗАХОДИ ПРЕВЕНТИВНОГО ТА ПРИМУСОВОГО ХАРАКТЕРУ

Поліція – це орган виконавчої влади, завданням якого є забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності та надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Отже, як ми бачимо, поліція зобов'язана служити в інтересах суспільства. Проте неодноразово ми чуємо або бачимо у засобах масової інформації як працівниками поліції порушуються права і свободи громадян шляхом або перевищення службових обов'язків або взагалі їх ігнорування. І в більшій кількості раз це відбувається саме тоді коли особа не знає своїх основних прав, і саме цим користуються працівники поліції або інші правоохоронні органи.

Поліція для виконання покладених на неї завдань вживає заходів реагування на правопорушення, визначені Кодексом України про адміністративні правопорушення та Кримінальним процесуальним кодексом України, на підставі та в порядку, визначених законом.

Таким чином, поліцейський захід — це певна дія або певний комплекс дій для досягнення мети його застосування, превентивного або примусового характеру що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до спеціального закону (тобто чітко встановленої процедури).

До ознак поліцейського заходу слід віднести такі:

- 1) застосовується лише поліцейським;
- 2) його реалізація можлива виключно в межах та на підставі правових норм, що визначені законом України «Про Національну поліцію» або іншими нормативно-правовими актами;
- 3) здійснюється у формі певних інтелектуально-вольових (вербальних) дій та фізичних (невербальних) дій;
- 4) застосування такого заходу не потребує видання адміністративного акта, що, однак, не виключає можливості його реалізації на підставі та на виконання такого акта;
- 5) спрямований на настання фактичного результату, а не правових наслідків;

б) повинен мати обов'язкове процесуальне оформлення, а у випадку вчинення поліцейського заходу з порушенням правових норм, визначених:

- законом України «Про Національну поліцію»;
- Кодексом України про адміністративні правопорушення;
- Кримінальним процесуальним кодексом України та іншими законами;

б) він може бути оскаржений у судовому чи позасудовому порядку шляхом звернення громадян до відповідних інституцій;

7) може мати примусовий або превентивний характер.

Поліцейський захід застосовується виключно для виконання повноважень поліції. Поліцейському заборонено застосовувати будь-які інші заходи, ніж визначені законами України. Поліцейський захід припиняється, якщо досягнуто мети його застосування, якщо неможливість досягнення мети заходу є очевидною або якщо немає необхідності у подальшому застосуванні такого заходу. [1с. 20]

Поліцейські заходи можуть бути:

- 1)Превентивного характеру;
- 2)Примусового характеру.

Слід наголосити, що закріплення видів, умов та порядку застосування поліцейських заходів у підзаконних нормативно-правових актах є незаконним. Підставами для застосування поліцейського заходу є юридичні та фактичні передумови.

Важливим досягненням вітчизняного поліцейського законодавства України є чітко виражена система принципів організації та діяльності поліції – головних, значущих, керівних начал, що є сполучною ланкою між нормативними приписами різної галузевої належності, на яких повинна ґрунтуватися робота поліції. Поліція для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці та порядку або припинення їх порушення застосовує в межах своєї компетенції поліцейські превентивні заходи й поліцейські заходи адміністративного примусу. [2с. 20]

У зв'язку із проведеною поліцейською реформою у нашій країні включно із 2015 року увійшов у дію новий Закон України «Про Національну поліцію». Саме він визначає правові засади функціонування та організації діяльності Національної поліції України, її процесуально-правовий статус, порядок проходження служби та не менш важливо положення про застосування поліцейськими поліцейських заходів: превентивних та примусових, які в свою чергу дозволяють у визначеному законом порядку обмежувати права та свободи громадян виключно із метою виконання поліцейськими своїх повноважень.

Відповідно до норм вище згаданого Закону України поліція для виконання своїх завдань, які покладені на неї законом вживає заходів реагування на конкретне правопорушення, а також з метою охорони прав та свобод людини і громадянина, задля запобігання можливим загрозам публічного порядку і безпеки або ж припинення їхнього порушення

застосовує виключно в межах своєї компетенції поліцейські превентивні заходи та заходи примусу.

Що ж стосується превентивних поліцейських заходів то вони становлять собою дію або відповідний комплекс дій, які в свою чергу обмежують певного роду права та свободи людини, використання яких не завжди на пряму пов'язане із протиправною поведінкою конкретних осіб.

Варто також відмітити, що поліція з метою охорони прав та свобод людини та запобіганню загрозам публічної безпеки та порядку в межах своєї визначеної законом компетенції вправі застосовувати поліцейські заходи примусу до яких належать: фізичний вплив (сила), застосування спеціальних засобів, застосування вогнепальної зброї.

У зв'язку із проведеною поліцейською реформою у нашій країні включно із 2015 року увійшов у дію новий Закон України «Про Національну поліцію». Саме він визначає правові засади функціонування та організації діяльності Національної поліції України, її процесуально-правовий статус, порядок проходження служби та не менш важливо положення про застосування поліцейськими поліцейських заходів: превентивних та примусових, які в свою чергу дозволяють у визначеному законом порядку обмежувати права та свободи громадян виключно із метою виконання поліцейськими своїх повноважень.

Список використаних джерел

1. Іванцов В.О. Характеристика поліцейських заходів крізь призму методів адміністративної діяльності поліції. URL: <file:///C:/Users/User12/Downloads/Dbs0H6bFhaaZkCkDpuIMpFz3sL4RZ2-.pdf> (дата звернення 21.10.2019)

2. Адміністративна діяльність Національної поліції: навчальний посібник для підготовки до іспиту. Калюк О.М., Константінов С.Ф., Куліков В.А. та ін. за ред. Кулікова В.А. Київ:«Освіта України». 2016. 230 с.

3. Ковалів М.В. Правоохоронні (поліцейські заходи реагування на правопорушення. URL:http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsvy/04_2017/29.pdf

Краєвський Олег Олегович

курсант 1-го курсу, ННІ №3 НАВС

Науковий керівник: **Гузенко Є.В.**

Старший викладач кафедри

тактичної підготовки кандидат

психологічних наук, доцент

ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ЗАТРИМАННЯ ОЗБРОЄНОГО ЗЛОЧИНЦЯ

Останнім часом, на території України значно зросла кількість злочинів пов'язаних з використанням вогнепальної зброї. Це насамперед пов'язано з веденням бойових дій на сході країни та активним постачанням нелегальної зброї із зони проведення ООС.

На жаль, досить часто трапляються випадки затримання правопорушників, що мають при собі вогнепальну зброю, під час яких працівники поліції допускають безліч помилок, що можуть коштувати їм та оточуючим людям життя. Це пов'язано насамперед з відсутністю належної підготовки а також неправильністю алгоритму дій поліцейських в таких екстремальних ситуаціях.

Слід зазначити, що затримання такого злочинця необхідно проводити лише з допомогою інших співробітників, [1, с.124] тому що в іншому випадку це може призвести до невиправданої смерті працівника поліції. При затриманні озброєного правопорушника необхідно: чітко усвідомити правомірність своїх дій; детально обговорити порядок і послідовність дій; визначити обов'язки кожного співробітника; врахувати особливості та умови місцевості (об'єкта), особи затримуваного, можливі ускладнення при затриманні.

Працівник поліції в екстремальній ситуації, яка призвела або має призвести до нападу правопорушника зі зброєю, має діяти і пам'ятати: – у випадку боротьби з озброєним правопорушником рука працівника поліції, якою він стріляє, повинна бути вільною [3, с.75], а зброя готовою до застосування (запобіжник виключений); – не допускати розгубленість, не розмахувати рукою зі зброєю, направленою стволом вниз; – зброю тримати двома руками, витягнувши їх вперед в позі прицілювання (приблизно на рівні плечей) [2, с.118], при цьому долонею руки, що стріляє, стискати рукоятку пістолета, а долонею другої руки знизу підтримувати стріляючу руку, по можливості використовуючи укриття. Пістолет у такій ситуації повинен бути націлений на підозрюваного через проріз прицілу і мушки.

Також, особливо важливим елементом підготовки до такого затримання є приведення зброї в бойову готовність [1, с.126]. Швидкісна підготовка пістолета до стрільби складається з наступних дій: – великим і вказівним пальцем правої руки схопити застібку кобури і різким рухом вниз

відстібнути її; – при перескеруванні пістолета від кобури до напрямку його в ціль великим пальцем вимкнути запобіжник; – одночасно з підготовкою пістолета до стрільби прийняти одне з положень для стрільби.

За необхідності негайно відкрити вогонь, перший постріл можна провести самовзводом [2,с.87]. Приведення пістолета в готовність до негайного застосування полягає в тому, щоб витягнути його з кобури, зняти із запобіжника, дослати патрон в патронник і прийняти позу очікування, з якої швидко можна прийняти положення для стрільби. Позичікування можуть бути різні. Вони повинні відповідати двом основним умовам: по-перше, з них повинно швидко прийматися положення для стрільби, по-друге, пістолет повинен знаходитися в положенні, що не дозволяє правопорушнику (злочинцю) при раптовому нападі схопити і відібрати його.

Отже, затримання озброєного злочинця є найбільш небезпечним та екстремальним для працівника поліції, але чіткі напрацьовані дії, не тільки допоможуть швидко нейтралізувати небезпеку але і зберегти життя собі та пересічним громадянам.

Список використаних джерел:

1. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навчальний посібник / О.І. Тьорло, Ю.Р. Йосипів, В.М. Синенький та ін. - Львів: ЛьвДУВС, 2018. - 480 с
2. Поліцейські заходи (Частина 1 «Превентивні поліцейські заходи»): Навчальний відео посібник / за загальною редакцією В.А. Глуховері [А.О. Собакаръ, Манза С.В., Кукліс Є.Б., О.Г. Комісаров, Мінка Т.П. та ін.]; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. – Дніпро: ДДУВС, ГУНП У Дніпропетровській області, 2017. - 232 с.
3. Тактико-спеціальна підготовка (тактика професійної діяльності): підручник / Петков В.П. / Київ, 2019 - 341 с.

Кондря Адріана Сергіївна
курсант 2-го курсу Інституту №3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Демченко Ю.В**
Старший викладач кафедри тактичної
підготовки ННІ №3 НАВС

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ БЛОКПОСТІВ В ОПЕРАТИВНО- СЛУЖБОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Сучасні та майбутні конфлікти характеризуються посиленням ролі політичних, економічних, екологічних, інформаційних засобів під час підготовки й у ході воєнного конфлікту, створення коаліційних і багатонаціональних сил, розширення масштабу операцій і перетворення

морського, повітряного, космічного та сухопутного простору на єдиний глобальний театр воєнних дій. Аналітики стверджують про формування нового типу ведення воєнних дій - «гібридних» війн. При цьому спостерігається динаміка до їх швидкоплинності, що призводитиме до поширювання на всю територію держави, до нівелювання понять «фронт», «лінія фронту», «тил» тощо. Існує тенденція до «безконтактних» та асиметричних бойових дій, зосередження зусиль на виведенні з ладу «уразливих центрів» потенційного супротивника, насамперед вищого політичного й військового керівництва, ключових об'єктів, що мають стратегічне значення для економіки й безпеки держави. Бойові дії характеризуються широким застосуванням новітніх засобів розвідки й ураження противника.

Доводиться констатувати, що на сьогодні прояви тероризму та сепаратизму стали реаліями життя в Україні. Антитерористична операція, ООС, яка проводиться на Сході країни, викрила низку суттєвих недоліків, зокрема щодо службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку.

У ході виконання службових завдань із захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України під час антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей особовий склад підрозділів МВС України може бути задіяний для виконання різноманітних бойових завдань, зокрема й несення служби на блокпостах. Щоб виконати поставлені завдання вчасно й без людських втрат, кожен працівник і керівник підрозділу повинен мати чітку уяву про те, як облаштувати блокпост, організувати його роботу і яких правил потрібно дотримуватися під час виконання службових обов'язків, пов'язаних із несенням служби на блокпосту.

Сама назва «блокпост» прийшла до нас з тактики дій американської армії, яка застосовує різні види таких позицій та підрозділів при проведенні своїх операцій, а саме блокпост, контактний пост, критична дружня зона тощо. Активно такі підрозділи діють в умовах протистояння партизанській діяльності або незаконних військових формувань (НВФ) у зоні військових конфліктів.

Метою створення блокпостів є здійснення контролю за рухом транспорту, людей, їх перевірки та огляду, а головне - зовнішньої ізоляції району дій незаконних збройних формувань, своєчасного виявлення їх пересування, шляхів можливого виходу бойовиків з районів їх зосередження, ізоляції й позбавленні доступу до джерел постачання; забороні притоку поповнення, постачання боєприпасів і зброї та недопущення прориву через блокпост. [1с. 18]

Організація та несення бойової служби на блокпосту має здійснюватися відповідно до його документації, яка містить: - схему блокпоста;

- схему встановлення сигнальних ракет, що запускаються пристроями натяжної дії, або інших засобів попередження про наближення противника;

- схему мінування;
- інструкцію начальнику наряду та його помічників;
- обов'язки групи прикриття (розрахунку БТР);
- обов'язки груп огляду транспортних засобів та перевірки документів;
- розпорядок дня блокпоста;
- схему організації зв'язку з таблицею позивних посадових осіб;
- список особового складу наряду;
- довідкову інформацію щодо розшукуваних осіб.

Заходи щодо маскування проводяться з метою приховування розташування, складу, дій і намірів особового складу блокпоста. Для маскування використовуються маскувальні комбінезони (костюми), табельні маскувальні комплекти, а також підручні матеріали (пісок, щєбінь, бита цегла і т.д.).

За часи незалежності правоохоронні органи України вперше стикнулися з агресивними проявами екстремізму й тероризму. До участі в Антитерористичній операції на Сході країни залучаються працівники багатьох підрозділів органів внутрішніх справ, які щодня доводять свою незламність, вірність Присязі та патріотизм. Разом з тим, доводиться констатувати, що багато чому вітчизняні правоохоронні органи навчаються, на жаль, шляхом спроб і помилок.

Сьогодні ми набуваємо власного досвіду протидії терору. Саме сьогодні, під час проведення Антитерористичної операції на Сході країни, ми повинні переймати світовий досвід у цьому напрямі - досвід складний, але нагально необхідний задля збереження незалежності, суверенітету та територіальної цілісності нашої держави. [2с. 18]

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації щодо дій під час несення служби на блокпостах в умовах наступу і оборони, затримання озброєних злочинців. – К.: НАВС, 2014. – 100 с.
2. Тактика: підручник / А. С. Троц, В. О. Данькін, В. Г. Головань та ін. – Одеса: ОІСВ, 2016. – 472 с.
3. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України: навчальний посібник / С.М. Банах, В.Р. Булачек, І.С. Винярчук, Ю.Р. Йосипів та ін. – Львів: ЛьвДУВС, 2018. – 300 с.
4. Офіційний сайт Ради національної безпеки і оборони України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.rnbo.gov.ua/>

Кобельчук Ілона Олександрівна
курсант 2-го курсу ННІ №3 НАВС
Науковий керівник: **Гузенко Є.В.**
старший викладач кафедри
тактичної підготовки ННІ №3 НАВС
кандидат психологічних наук, доцент

ПІДГОТОВКА ЖІНОК ТІЛООХОРОНЦІВ

Актуальність теми полягає у тому, що перехід українського суспільства до ринкових відносин в економіці ознаменувався виникненням та існуванням різних комерційних структур. Це стосується не лише власне бізнесових організацій, які займаються фінансовою діяльністю, але й організацій, які надають послуги. Зокрема до сфери надання послуг належить і охоронна діяльність, потреба в якій постійно зростає.

Основними формами психологічної підготовки жінок тіло охоронців є:

1. Психологічна освіта і систематичне ознайомлення з новою інформацією в галузі психології, із законами найбільш ефективної комунікації з людьми, про закономірності функціонування людської психіки у звичайних і екстремальних умовах професійної (оперативно-службової) діяльності, можливі психічні реакції на стресфактори професійної діяльності тощо.

2. Організація занять з особистої безпеки та застосування сили, вогневої, тактичної (спеціальної), технічної, фізичної, медичної та інших видів підготовки з елементами психологічного впливу, що передбачає застосування у навчально-виховному процесі (при умові найсуворішого додержання заходів безпеки) психологічних факторів, які характерні для реальної діяльності тілоохоронців (небезпека, відповідальність, дефіцит часу та інформації, прийняття рішень і т.ін.), тренування (створення реальної моделі виконання своїх функціональних обов'язків в ускладненій обстановці, екстремальній ситуації).

3. Спеціальні форми психологічної підготовки – (психотренінги, ігри, вправи). Така підготовка проводиться під керівництвом психологів і розрахована на тривалий час. Вона власне продовжується протягом всієї життєдіяльності людини, у професійній діяльності, забезпечує формування, розвиток і підтримування оптимального рівня професійно значущих особистісних якостей. [2]

При фізичній підготовці жінок тілоохоронців вивчаються і відпрацьовуються різноманітні прийоми захисту і нападу, а також спеціальні удари. Вивчають спецдисциплін:

- техніки і тактики ведення рукопашного бою.
- роботи зі зброєю - тири, рухомі мішені, навчають правильно знаходити укриття і вести вогонь у відповідь поза приміщеннями.
- автоескорт, піший ескорт, супровід клієнта VIP.

- посадка- висадка з машини, поведінка охорони у середині машини, робота в групі і захист особистого простору.

- юриспруденція, психологія, психоаналітика, етика, офіс-менеджмент.

- вогнева підготовка. У міру навчання вогнева підготовка ускладнюється, від спорядження пістолета і виявлення дрібних несправностей, до стрільби по мішенях з відстані від 3 до 10 ярдів (від 2,7 до 9 м) при різних умовах освітлення. Також відпрацьовуються навички стрільби правою і лівою рукою, з різних положень, стрілянина в змодельованого противника, в умовах стресу.

Отже, ідеал жінки тілоохоронця, на думку потенційних клієнтів: вона повинна вміти забезпечити клієнтові безпеку, повинна вміти водити автомобіль, щоб у разі потреби замінити водія, вона повинна із смаком одягатися і приємно виглядати. [3]

При наборі в школу тілоохоронців враховують не тільки фізичні дані і спортивна підготовку, а і характер людини. Насамперед необхідна швидка реакція, здатність миттєво прийняти правильне рішення, діяти в незвичній обстановці ефективно й адекватно.

Список використаних джерел:

1. Закон України: Про охоронну діяльність /Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 2, ст.8.

2. Валентин Сергеев Жінчина-телохранитель Взгляд профессионала, Источник: журнал "Телохранитель" № 5 1996 г. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sec4all.net/girl-bodyguard.html>

3. Obozrevatel / Суспільство Леді Х, жінка-охоронець 31.05.2010 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.obozrevatel.com/ukr/society/37524-ledi-h-zhinka-ohoronets.htm>

Заїка Ігор Іванович

курсант 2-го курсу ННІ №3НАВС

Науковий керівник: **Сягровець В.А**

завідувач кафедри тактичної підготовки
кандидат юридичних наук.

ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Одним з провідних напрямів адміністративної діяльності поліції є забезпечення громадського порядку та громадської безпеки. При цьому, важлива роль у виконанні цього завдання відводиться саме підрозділам патрульної служби поліції. Щоб ґрунтовно дослідити всі нагальні проблеми організації патрульної служби поліції та визначити шляхи оптимізації її діяльності, необхідним є здійснення ґрунтовного аналізу сучасного

зарубіжного досвіду діяльності аналогічних підрозділів на які покладена безпосередня функція охорони громадського порядку.

Патрульна служба є найважливішою, адже несе службу у громадських місцях і найбільшою мірою виконує основне завдання поліції. Ця служба протистоїть правопорушникам і часто виконує усі поліцейські функції: не тільки усуває порушення громадського порядку та припиняє злочини, але й документує правопорушення, займається загальною й індивідуальною профілактикою. І не є важливим, що деякі з таких «соціальних» функцій реалізується недостатньо глибоко та кваліфіковано, адже головне завдання патрульної служби здійснювати першочергові дії нагальні в ситуації що виникла до втручання вузько профільних фахівців. Розмаїття функцій патрульних визначає особливість самої організації діяльності, підготовки даної служби, внаслідок чого необхідним є висвітлення такого аспекту, як шляхи вдосконалення організації (структурної, управлінської, функціональної правової тощо) самої діяльності патрульної служби з урахуванням сучасного зарубіжного досвіду.

Діяльність(підготовка) зарубіжних країн по охороні громадського порядку:

Франція:

У Франції в сфері правоохоронної діяльності провідною силою державної влади залишається Національна жандармерія. На відміну від цивільних поліцейських установ жандармерія має таку ж саму організацію, форму, звання та дисципліну, як і французька армія. У Франції у місті Париж, як і у Києві патрулюванням, охороною громадського порядку та розкриттям злочинів займається поліція. В той же час в Парижі ряд особливо важливих об'єктів охороняється жандармерією, що можна порівняти з діяльністю Внутрішніх військ МВС України. При виникненні надзвичайних ситуацій ці дві правоохоронні організації діють разом, що є притаманним і для МВС України.

Характерною особливістю діяльності жандармерії є її юрисдикція у невеликих містах та сільській місцевості. Діяльність поліції поширюється на мегаполіси та окремі напрями діяльності. На невеликих дільницях служба здійснюється жандармерією не цілодобово крім випадків ускладнення оперативної обстановки.

У великих містах на поліцейських дільницях здійснюється цілодобове чергування. Патрулювання у великих містах проводиться як на автомобілях, так і пішки, поряд з патрулями, створюються також оперативні патрульні загони, що є мобільним резервом і використовуються під час масових заворушень або у випадках, коли необхідне підкріплення. В сільській місцевості жандармерія використовує мотоцикли, автомобілі та велосипеди.

Специфіку жандармерії, як особливого військового формування підтверджують ті факти, що Австрія, Іспанія, Італія, Франція, які знижують чисельність своїх збройних сил, чисельність жандармерії навпаки збільшують

Таким чином у Франції організаційна побудова служб громадської безпеки характеризується наявністю підрозділів, покликаних посилювати поліцейські функції забезпечення громадського порядку.

США:

Згідно статистики понад 50 % роботи поліції США займає діяльність по охороні громадського порядку лівова частка якої відведена патрульно-постовій службі місцевої поліції, першочерговим завданням якої є попередження злочинів чи правопорушень та початкове розслідування злочинів “по гарячих слідах”, та інша діяльність, яку можна назвати охороною публічного (громадського) порядку.

Незважаючи на певні відмінності організаційно-функціональної побудови поліцій Англії та США, їх спільною характеристикою є поділ поліцейських органів відповідно до функціональних обов'язків, на кримінальну поліцію (поліцію у цивільному) та патрульну поліцію (поліцію у формі).

Для ефективного здійснення охорони громадського порядку і в рамках застосування концепції комунального поліціювання у підрозділах поліції Сполучених штатів йде інтенсивне використання піших патрулів, для збору інформації та упередження правопорушень. Але такі методи будуть ефективні у невеликих містах та населених пунктах. У мегаполісах виділяються райони, де найбільш часто трапляються порушення громадського порядку і туди спрямовується більша кількість патрульних, що є позитивним і можливим для використання в діяльності патрульної служби МВС України.

Велика увага приділяється і профілактиці злочинів. У великих містах при департаментах поліції створені спеціальні відділи, у обов'язок яких входить робота по підвищенню правової культури громадян, навчання самозахисту та діям при виникненні надзвичайних обставин у тому числі правопорушень. Працівниками відділу ведеться робота по посиленню безпеки особистого майна громадян та державної власності. [1с. 510]

Таким чином, з проведеного огляду сучасного досвіду організації діяльності підрозділів патрульної служби з охорони громадського порядку зарубіжних держав, можна зробити низку узагальнень. Так, зокрема патрульні наряди в зарубіжних державах можна поділити у залежності від чисельності – на одиночний патруль, парний та груповий; у залежності від способу пересування – на піший чи моторизований; у залежності від характеру завдань – на загальний та спеціальний. До виконання обов'язків патрульного поліцейського допускаються особи, які мають загальну середню освіту, пройшли навчання на спеціальних (шестимісячних) поліцейських курсах.

При здійсненні патрулювання патрульна служба використовує різноманітні види нарядів та засоби пересування залежно від необхідності та місцевості: автомобілі, мотоцикли, мопеди, всюдиходи, човни.

У багатьох державах (США, Велика Британія, Німеччина, Франція, Італія, Ізраїль та ін.) з високою густотою населення зустрічаються усі види патрульних нарядів, чисельність якого обумовлюється оперативною необхідністю (але не менше трьох осіб). Слід зазначити, що наряд може не мати постійно закріпленого маршруту патрулювання і тому використовується у тому районі, де очікується загострення криміногенної обстановки.

Досить розповсюдженими також є “спеціальні патрулі”, котрі вирішують поставлені завдання конспіративно. Замасковані під цивільних на звичайних транспортних засобах такі патрулі діють головним чином у темні години доби в районах з найбільшим ризиком порушень громадського порядку. Але зауважимо, що хоча, за даними американських авторів, лише 3% особового складу патрульних підрозділів задіяні у “спеціальних патрулях”, однак на їх частку приходиться 25 % затримань, які вчинили правопорушення. Така практика також, заслуговує на увагу та впровадження особливо у великих містах України. [2с. 18]

Організація поліції ФРН і Франції характеризується наявністю спеціалізованих підрозділів, створених для посилення поліцейських функцій, безпосередньо спрямованих на забезпечення внутрішнього правопорядку і безпеки у разі небезпеки, загрози демократичному устрою держави (в Німеччині такі функції покликана виконувати поліція готовності, у Франції – підрозділи Національної жандармерії). Особливого значення набуває позитивний досвід організації і функціонування поліції громадської безпеки, що діє як у Німеччині, Італії і Франції, так і в Англії, у зв’язку із сучасними потребами реформування такої в Україні.

Список використаних джерел:

1. Суббот А. І., Жадан І. В. Формування у курсантів-правоохоронців політики безпеки та дій у стані необхідної оборони // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Організаційно-правове забезпечення діяльності контролюючих та правоохоронних органів у сфері господарювання: проблеми сьогодення та перспективи розвитку» (6 червня 2008 р., Ірпінь, Україна) — Ірпінь, 2008. — С. 561—563.
2. Закон України про Національну поліцію.-2015 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
3. Чуносів М.О. Формування адекватної поведінки працівниками МВС у ризиконебезпечних ситуаціях виконання оперативно-службових завдань: Автореф. дис. канд. псих. наук: 19.00.06// НУВС - Х., 2005. - 20 с.

Войцех Євген Олександрович
курсант 2-го курсу ННІ №3 НАВС
Науковий керівник: **Гузенко Є.В.**
Старший викладач кафедри
тактичної підготовки ННІ №3 НАВС
кандидат психологічних наук, доцент

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

На сьогоднішній день особливої гостроти та актуальності набуває проблема особистої безпеки співробітників поліції при вирішенні ними професійних завдань або в ситуаціях, пов'язаних із службовою діяльністю.

Ризик, як фізичний, так і психологічний є сьогодні об'єктивною складовою у професійній діяльності співробітників правоохоронних органів, і спеціальна робота по забезпеченню їх особистої безпеки, тобто цілеспрямованого зменшення ризику до реально можливої межі, надзвичайно важлива.

Забезпечення державного захисту співробітників поліції полягає в здійсненні органами заходів безпеки, при наявності загрози посягання на життя, здоров'я і майно співробітників у зв'язку з їх службовою діяльністю. Заходи державного захисту можуть також застосовуватися щодо близьких родичів, а у виняткових випадках і інших осіб, на життя, здоров'я і майно яких відбувається зазіхання з метою перешкодити законній діяльності посадових осіб МВС, або примусити до зміни її характеру, або з помсти за зазначену діяльність.

Особиста безпека - це сукупність знань, умінь і навичок людини, що виражаються в його готовності захистити себе від несприятливого впливу навколишнього середовища і настання небажаних наслідків.

Особиста професійна безпека співробітника МВС - це система правових, спеціальних, захисних, тактичних, педагогічних і психологічних заходів, що дозволяють забезпечити збереження життя, фізичного і психічного здоров'я співробітників МВС за умови підтримки високого рівня професійних дій.

Одним із шляхів зниження втрат серед співробітників поліції є спеціальне навчання тактиці і методам забезпечення особистої безпеки при вогневому контакті. Забезпечити безпеку при вогневому контакті дозволяє володіння технікою швидкісної стрільби «навскидку». Стрілянина «навскидку» являє собою вид швидкісної стрільби, особливістю якого є те, що для прицілювання не використовується прицільне пристосування пістолета, а використовується ефект «м'язової пам'яті». [1с. 40]

В даний час багатьма викладачами в різних сферах використовується ігрова форма навчання, яка може бути актуальною і при вогневій підготовці з метою вдосконалення і закріплення сформованих навичок стрільби. Розвитку

фізичних можливостей, морально-вольових якостей, підвищення навичок і умінь співробітників багато в чому сприяє використання форм занять змагального типу.

Ряд авторів, які піднімають у своїх дослідженнях проблему психологічної готовності працівників поліції до професійної діяльності, стверджують, що психофізичний фон при виконанні співробітниками поліції службових завдань відіграє велику роль у забезпеченні особистої безпеки.

Накопичений підрозділами власної безпеки досвід роботи і методика реалізації заходів державного захисту дозволяє максимально знизити рівень загрози і забезпечити безпеку співробітнику поліції, але лише за умови своєчасного звернення і беззаперечного виконання законних вимог і рекомендацій, що пропонуються підрозділом, що здійснює державний захист.

Відомості про захищається особі, що стали відомими співробітникам підрозділу власної безпеки, повинні використовуватися за прямим призначенням і не підлягають розголошенню. При забезпеченні державного захисту не можна допускати обмеження конституційних прав і свобод, що захищаються осіб, за винятком випадків, коли ці обмеження прямо передбачені законом і здійснюються за згодою захищаються осіб в інтересах їх безпеки. Обмеження або обмеження прав і свобод інших громадян можливо тільки у випадках, прямо передбачених законом. [2с. 30]

З метою ефективного здійснення заходів безпеки законодавцем визначені права і обов'язки, що захищаються осіб. Захищаються особи мають право:

- знати про що застосовуються щодо їх заходи безпеки;
- просити про застосування або незастосування конкретних заходів безпеки;
- вимагати від органів безпеки, що безпосередньо забезпечують безпеку, застосування щодо їх, крім здійснюваних, інших заходів безпеки, передбачених чинним законодавством, або скасування будь-яких із здійснюваних заходів безпеки;
- оскаржити до вищестоящого органу безпеки, в прокуратурі або в суді незаконні рішення і дії посадових осіб, які здійснюють заходи безпеки.

До розгляду скарги по суті раніше вжиті заходи безпеки продовжують діяти в повному обсязі. Захищаються особи зобов'язані:

- дбайливо поводитися з майном, виданими в особисте користування для забезпечення безпеки;
- не розголошувати відомості про прийнятих і приймалися заходи безпеки без дозволу підрозділу, який здійснює ці заходи.

Захищаються особи в обов'язковому порядку повинні бути ознайомлені зі своїми правами та обов'язками і попереджені про відповідальність. Також захищається особам можуть бути надані певні приписи, що не суперечать

чинному законодавству, виконання яких необхідне для забезпечення їх безпеки. Захищається особам забезпечується:

-застосування заходів безпеки з метою збереження життя і здоров'я зазначених осіб, а також забезпечення збереження їх майна;

-застосування заходів правового захисту, які передбачають, зокрема підвищену кримінальну відповідальність за посягання на життя і здоров'я поліцейських;

-здійснення заходів соціального захисту, які передбачають реалізацію права на матеріальну компенсацію в разі загибелі, заподіяння тілесних ушкоджень чи іншої шкоди здоров'ю, знищення або пошкодження їх майна в зв'язку зі службовою діяльністю. [3]

Підводячи підсумок, можна зробити висновок, що безпека співробітника поліції при виникненні нештатної ситуації залежить, перш за все, від прийняття правильного рішення і своєчасного звернення до відповідних підрозділів, які здатні кваліфіковано знайти вихід з ситуації, що склалася.

Таким чином, як система поліції в цілому і її конкретні підрозділи, так і окремий співробітник, значною мірою виступають в якості об'єкта забезпечення захищеності, тому що рішення багатьох вищезгаданих економічних, матеріально-технічних, правових і соціальних проблем знаходиться поза компетенцією системи поліції і тим більше окремого співробітника.

Список використаних джерел:

1.Дубенко О.І. Адміністративно-правовий механізм забезпечення безпеки особи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Нац. ун-т держ. податкової служби України. Ірпінь, 2009. 21 с.

2.Забезпечення охорони праці та особистої безпеки в Національній поліції України : навч. посібник / кол. авт.; за заг. ред. В.Г. Грибана, В.А. Глуховері. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 212 с.

3Лінник А.О. Кризи професійного становлення поліцейських. Юридична психологія. 2017. № 1 (20). С. 181-188. URL: <https://psychped.naiu.kiev.ua/article/view/429/431> (дата звернення: 19.03.2021).

4. Матюхіна Н.П. Управління персоналом органів внутрішніх справ України : організаційно-правові засади: автореф. дис. ... док. юрид. Наук : 12.00.07. Нац. ун-т внутр. справ. Х., 2002. 36 с.

5. Римаренко Ю.І. Безпека особи. Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10 т. / відп. ред. Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, В.Я. Тацій, Ю.С. Шемшученко. Київ : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. Т. 1. С. 51.

Музиченко Антон Вікторович

курсант 1-го курсу, 104 н.г. ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Гузенко Є.В.**
Старший викладач кафедри
тактичної підготовки ННІ №3 НАВС
кандидат психологічних наук, доцент

ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПОВЕРХНЕВОЇ ПЕРЕВІРКИ

У відповідності до статті 34. Закону України «Про Національну поліцію» поверхнева перевірка як превентивний поліцейський захід є здійсненням візуального огляду особи, проведенням по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, візуальним оглядом речі або транспортного засобу. [1с. 20]

Поліцейський для здійснення поверхневої перевірки особи може зупиняти осіб та/або оглядати їх, якщо є достатньо підстав вважати, що особа має при собі річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб.

Поверхнева перевірка повинна здійснюватись поліцейським відповідної статі. У невідкладних випадках поверхневу перевірку може здійснити будь-який поліцейський лише з використанням спеціального приладу або засобу.

Поліцейський може здійснювати поверхневу перевірку речі або транспортного засобу шляхом візуального огляду речей особи та шляхом візуального огляду багажника та салону. При цьому він має право вимагати відкрити кришку багажника та/або двері салону. Під час поверхневої перевірки особа самостійно повинна показати вміст особистих речей чи транспортного засобу.

Відповідно до вимог статті 237 Кримінального процесуального кодексу України, у разі виявлення в ході поверхневої перевірки будь-яких слідів правопорушення поліцейський забезпечує їх схоронність.

Перед проведенням поверхневої перевірки поліцейський повинен представитись і показати своє службове посвідчення. Поверхнева перевірка проводиться двома співробітниками поліції за для власної ж безпеки. [2с. 176]

Співробітник поліції повинен проводити поверхневу перевірку ззаду, будучи готовим у будь-яку хвилину здійснити виведення із рівноваги затриманого, інший працівник поліції повинен перебувати на безпечній відстані здійснюючи прикриття та нагляд за затриманою особою та навколишньою ситуацією. Спочатку перевіряється наявність у затриманого вогнепальної, холодної та газової зброї. Після цього у визначеній послідовності «зверху вниз» ретельно обстежується головний убір, верхній одяг, взуття, в разі цього одяг та взуття можуть зніматися із затриманого.

Кожна річ оглядається з усіх боків, вивертається навиворіт, прощупується, перевіряються шви, підозрілі місця підпорюються. Перевіряються також усі відібрані у затриманого предмети: сумка, портфель, портмоне й інше, а також речі, які в них знаходяться. Поліцейські повинні пам'ятати, що зброя у правопорушника може знаходитись не тільки під руками, в кишенях, але й прикріплена до тіла на ногах, руках тощо. [Зс. 57]

Поверхнева перевірка з напарником який здійснює контроль правопорушника зі зброєю в руках дає змогу ретельніше оглянути з меншим ступенем ризику нападу. Огляд потрібно проводити, використовуючи ті ж прийоми, які зазначені законодавством. озброєний напарник повинен ставати так, щоб той, хто оглядає, не перекривав лінію вогню. При поверхневій перевірці треба виявляти пильність, оскільки супротивник може напасти і, загрожуючи власною зброєю, узяти співробітника в заручники.

Після проведення поверхневої перевірки, перед доставлянням на правопорушника потрібно одягти кайданки.

Поверхневу перевірку потрібно відрізнити від особистого огляду і огляду речей особи, особистого обшуку та обшуку особи. Особистий огляд і огляд речей особи – застосовується до особи щодо вчинення адміністративного правопорушення якою є фактичні дані, зокрема затриманої за його вчинення. Особистий обшук/обшук особи – застосовується до особи, затриманої через підозру у вчиненні кримінального правопорушення або особи, яка бере участь у проведенні обшуку житла або іншого володіння особи. Ці процедури не є альтернативними, тобто їх не можна застосувати на свій розсуд, а чітко регламентовані чинним законодавством і повинні застосовуватися за умов і на підставах, що чітко ним визначені. Тільки поверхнева перевірка може передувати іншим видам огляду, але не навпаки. Адже спосіб у який вона здійснюється (візуальний огляд) відрізняється від огляду, що передбачає тактильний контакт, тобто має різні мету і результат.

Отже, проаналізовано, що таке поверхнева перевірка, як саме вона повинна проводитись і чим поверхнева перевірка відрізняється від особистого огляду і огляду речей особи, особистого обшуку та обшуку особи.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Національну поліцію», 2020р. 123 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України, 2021р.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення, 2020р. 340 с.
4. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навч. посібник / О. І. Тьорло, Ю. Р. Йосипів, В. М. Синенький та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 480 с.
5. Основи тактичної підготовки працівників правоохоронних органів : навчальний посібник / В. В. Чмелюк, В. Л. Грищук, С. М. Бадьора, С. А. Антоненко. - Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. - 218 с.

Вікарій Ілля Миколайович
курсант ННІ №1 НАВС
Науковий керівник: **Білоус О.В.**
викладач кафедри тактичної підготовки
Навчально-наукового інституту № 3

АВАРІЯ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС

26 квітня 1986 року сталася найбільша техногенна катастрофа в історії людства - вибух на Чорнобильській атомній електростанції.

Це змінило життя цілого покоління, зробило місто Прип'ять і 30 км поліських лісів навколо радіоактивними на тисячі років та пришвидшило розпад Радянського Союзу.

Донедавна про аварію на ЧАЕС пам'ятали лише у пострадянських країнах, але серіал НВО "Chornobyl" у 2019 році нагадав про неї всьому світу. У рейтингу IMDb "Чорнобиль" займає третю сходинку серед найкращих серіалів всіх часів.

Я вирішив провести ретроспективу матеріалів про аварію на ЧАЕС, її наслідки та життя у Зоні відчуження.

Аварія

Начальник зміни Чорнобильської АЕС 26 квітня 1986 року Юрій Андреев пригадував, свої емоції від побаченого після вибуху.

"Коли ми їхали повз зруйнований реактор, його вигляд був просто жахливим. Я вперше відчув повний жах, коли, фактично, побачив реактор у розрізі, всі конструкції, які зазвичай можна бачити лише під час будівництва. Було зрозуміло, що реактор дихає в атмосферу, викидаючи величезну масу активності", - розповідав він BBC News Україна у 2012 році.

В день аварії Юрій Андреев був одним із операторів другого блочного щита, і намагався відключити його через 12 годин після вибуху на 4 реакторі.

"Більшість із тих кнопок, що були переді мною на щиті управління, вже не діяли, і треба було вручну крутити потрібні механізми, а для цього треба були сотні працівників. Тому ми вирішили зупиняти блок методом природної циркуляції. Урядова комісія, яка тоді працювала на станції, це наше рішення схвалила, але без підписів... І нам стало зрозуміло: нас чотири інженери на блочному щиті, і ми відповідатимемо за все", - зізнавався він.

У своєму інтерв'ю Андреев розповів, як на ліквідації не могли працювати роботи і доводилося використовувати сотні солдатів.

Радіаційна ейфорія після вибуху

Інший очевидець аварії - старший інженер управління на четвертому енергоблоці ЧАЕС Олексій Бреус.

26 квітня 1986 року він приїхав на ЧАЕС, як на звичайну зміну і весь день працював у зруйнованому блоці над ліквідацією наслідків аварії. Він зробив останню спробу запустити з пульту останній вцілілий насос для вже неіснуючого реактора.

"У той день я бачив Акімова і Топтунова. Вони були у, м'яко кажучи, не найкращому стані. Було видно, що їм дуже зле, вони були дуже бліді - Топтунов був, буквально, білий. А потім у лікарні, як розповідали, його шкіра почорніла. Бачив інших колег, що працювали вночі, - вони були дуже червоні", - пригадував Олексій Бреус в інтерв'ю BBC News Україна.

Леонід Топтунов і Олександр Акімов - працівники ЧАЕС, які були на станції у момент аварії та першими намагалися подолати її наслідки. Обидва померли у травні 1986 року.

"Коли з колегами ходив у приміщення біля реактора, щоб відкрити подачу води (це для мене було місце з найсильнішим впливом радіації, де я пробув найдовше) і повернувся, то було відчуття піднесеності, рішучості, готовності на подвиги за будь-яку ціну. Це називається "радіаційна ейфорія" - вона буває після впливу високого рівня радіації. Вона швидко минула й мене почало нудити - класична реакція на опромінення", - розповідав Олексій Бреус.

КДБ про Аварію

Не так давно в Україні розсекретили архіви КДБ про аварію на ЧАЕС.

У них видно, як радянська спецслужба повідомляла тодішнім керівникам УРСР та Радянського Союзу про те, що сталося.

Керівництво, вочевидь, не розуміло наслідків Перше повідомлення КДБ було таким: "Під час аварії у приміщенні перебували 17 працівників зміни. 9 із них госпіталізовано, 4 працівники у тяжкому стані, один в реанімації. Пожежу локалізовано..."

За два дні у КДБ писали так: "У зв'язку із висловлюваннями вчених і фахівців про можливе підвищення рівня радіації та небезпекою подальшого перебування населення у місті 27 квітня Урядовою комісією було ухвалено рішення про зупинку 1-го та 2-го енергоблоків із розхолодженням реакторів, а також евакуації жителів м. Прип'ять..."

"Станом на 8 годин ранку 28 квітня радіаційна ситуація характеризувалася рівнем радіації гамма-часток: на 3-му і 4-му енергоблоках 1000-2600, на окремих ділянках в межах міста - 30-160 мікрорентгенів на секунду. Здійснюються заходи з недопущення розповсюдження панічних чуток і тенденційної інформації".

Біля останнього абзацу є примітка від першого секретаря ЦК КПУ Володимира Щербицького: "Что это означает?"

Наслідки, факти про нове укриття

Перше укриття (так званий "Саркофаг") збудували над зруйнованим 4-м реактором ЧАЕС у листопаді 1986 року. Але досить швидко виявилось, що навіть "Саркофаг", побудований із сотень тисяч тонн бетоносуміші і металоконструкцій, не витримує впливу зруйнованого реактора і вкривається щілинами і шпаринами, загальна площа яких з часом сягнула понад тисячі квадратних метрів. Тому за 30 років над ним звели нове укриття - "безпечний конфайнмент".

Воно вражає своїми розмірами: близько 165 метрів завдовжки, 260 метрів завширшки і 110 метрів заввишки.

Нове укріття вище за американську Статую Свободи і лондонський Біг Бен. Хоча воно і поступається паризькій Ейфелевій вежі за висотою, але з металу, використаного для будівництва споруди в Чорнобилі, можна було б побудувати три таких вежі.

Конфайнмент вже став унікальним об'єктом і має простояти мінімум століття.

Повернення тварин

За 35 роки після аварії Зона відчуження перетворилася на царство диких тварин. Сюди почали повертатися дикі тварини, яких в цих лісах не було багато років - фотопастки, наприклад, дозволили виявити у Чорнобильській зоні зубрів, медведів та глухарів:

Фотографії у глибині зони відчуження показують все різноманіття поліських лісів, де присутність людини – мінімальна, немов у документальних фільмах про африканську саванну, де біля поодиноких водойм кипить життя, так само і в Чорнобилі біля озерець можна упіймати в об'єктив зграї лосів, оленів, вовків, коней та навіть родину рисі.

Список використаних джерел

1. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-52416231>
2. Документальний фільм “Чорнобильська катастрофа” реж. Сергій Петренко.

Вікарій Ілля Миколайович

курсант ННІ №1 НАВС

Науковий керівник: **Білоус О.В.**

викладач кафедри тактичної підготовки

Навчально-наукового інституту № 3

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАСОБИ ПРОТИХІМІЧНОГО ЗАХИСТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

Працівники поліції в своїй службовій діяльності використовують засоби індивідуального захисту, одним з таких є протигаз, він створений для захисту органів дихання, очей і обличчя людини від отруйних, радіоактивних речовин, бактерій, що знаходяться в повітрі у вигляді пари, газів або аерозолів. На нафтогазодобувних, вугільних і гірничорудних підприємствах застосовуються фільтрувальні та ізолювальні протигазы.

Цікавий історичний факт, що перший протигаз був винайдений українським ученим Зелінським Миколою Дмитровичем.

На сьогоднішній день, протигаз є невід'ємною частиною складової поліцейського спорядження.

Поліцейські дуже часто здійснюють охорону публічної безпеки, а також чи не першими приймають участь у ліквідації катастроф, різних

викидів та вибухів небезпечних речовин, їм просто необхідно мати з собою якісні засоби індивідуального захисту.

Противази які є на озброєнні у Національній Поліції.

Цивільний противаз ЦП-7 - фільтруючий засіб індивідуального захисту органів дихання, очей і шкіри обличчя людини. Прототип маски був виготовлений ще в 1979 році, а прототип фільтра ЦП-7 датований 2-м кварталом 1980 року. Перший серійний ЦП-7 з'явився в 1985 році в Тамбові на виробництві "Тамбовмаш". Так, дана модель дуже застаріла, але вона є, як в практичних підрозділах, так і в навчальних закладах зі специфічними умовами.

Противаз Survivaір призначений для використання під час аварійно-рятувальних операцій, захищає від хімічних речовин біологічних, радіологічних або ядерних забруднень. Фільтр Р100 можна використовувати, якщо в атмосфері містяться мастильні матеріали, ріжучі рідини, гліцерин.

Такі противази є на озброєнні в підрозділах патрульної поліції, так як вони першими реагують на всі виклики, і завжди піддаються ризику, а їх органи дихання повинні бути завжди захищені.

На сьогоднішній день в Україні діє технічний регламент засобів індивідуального захисту, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.2008 № 761.

Також існують і різні нормативно правові акти які регулюють тендерну закупівлю.

1. Постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 №1147 «Про заборону ввезення на митну територію України товарів, що походять з Російської Федерації»;

2. Закону України «Про санкції» від 14.08.2014 №1644-VII, Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28.04.2017 «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», введеного в дію Указом Президента України від 15.05.2017 року №133/2017;

3. Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 02.05.2018 «Про застосування та скасування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», введеного в дію Указом Президента України від 14.05.2018 року №126/2018.

Висновок. Отже противази бувають різних типів та для різного використання. Поліцейські всього світу використовують противази в своїй діяльності.

В Департаменті патрульної поліції, для особового складу усіх відокремлених територіальних підрозділів є противази Survivaір, країна виробник США, має міжнародний сертифікат стандартизації NIOSH 1910.84 CFR. Даний противаз зарекомендував себе як зручний і простий в використанні, невід'ємний елемент поліцейського спорядження. На мою

думку такі засоби індивідуального захисту повинні бути в навчальних закладах зі специфічними умовами навчання.

Список використаних джерел

1. Тактико-спеціальна підготовка (тактика професійної діяльності): навч. посіб. / Ю.Б. Оболенський, С.Ф. Констанітінов, О.С. Юнін, С.П. Назаренко, Є.Ю. Соболю; за заг. ред. В.П. Петкова. – К.: КНТ, 2010. – 344 с.
2. Тактико-спеціальна підготовка (тактика професійної діяльності) : навч. посіб. // О.Ю. Дрозд, В.О. Кудря, Г.М. Безпалый; За заг. ред. В.П. Петкова; МОН України. МВС України. ХНУВС. – Київ : КНТ, 2015р. – 351с.
3. [Електроний ресурс] режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-2008-%D0%BF#Text>
4. [Електроний ресурс] режим доступу <https://www.federalresources.com/product/honeywell-survivair-opti-fit-cbrn>.
5. [Електроний ресурс] режим доступу <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2020-02-05-000168-a>

Головатенко Ярослав Віталійович

курсант ННІ №1 НАВС

Науковий керівник: **Білоус О.В.**

викладач кафедри тактичної підготовки

Навчально-наукового інституту № 3

АВАРІЯ НА ФУКУСІМСЬКІЙ АЕС

Фукусімска атомна електростанція розташована в Японії на території містечок Окума й Футаба повіту Футаба префектури Фукусіма.

Введена в експлуатацію 1971 року. Станом на 2011 рік мала шість енергоблоків. Виробляє 4,7 ГВт енергії. Одна з 25 найбільших атомних електростанцій світу. Перша АЕС, побудована Токійською енергетичною компанією (ТЕРСО). Розташована на відстані 11,5 км на південь від Другої Фукусімської АЕС, що також експлуатується компанією ТЕРСО. Скорочена назва **1F**.

11 березня 2011 року на північно-східному узбережжі Японії стався землетрус силою 8,8 балів за шкалою Ріхтера, найбільший за всю історію наукових спостережень землетрусів у Японії. Це привело до загибелі 5178 людей і зникнення безвісті 8 606 осіб як безпосередньо від руйнувань, так і викликаного ним цунамі висотою до 12 метрів. Близько 100 300 будинків у країні були зруйновані стихією повністю або частково.

На Першій Фукусімській АЕС три працюючі енергоблоки були зупинені дією аварійного захисту, проте було перервано електропостачання (у тому числі від резервних дизельних електростанцій), необхідне для відводу залишкового енерговиділення реактора. 12 березня о 0:00 за київським часом була оголошена евакуація населення з 10-кілометрової зони

навколо АЕС; пізніше зона була розширена до 20 кілометрів, а згодом до 30-ти.

12 березня о 8:36 за київським часом стався вибух на першому енергоблоці АЕС, у результаті якого зруйнувалося частина бетонних конструкцій зовнішньої оболонки блоку. Постраждали чотири працівника станції. З метою охолодження реактора було прийнято рішення заповнити його оболонки морською водою з розчином борної кислоти. Наступного дня вийшла з ладу система аварійного охолодження третього блоку, що привело до нового вибуху, який стався 14 березня. В результаті поранення отримали 11 чоловік.

З 15 по 18 березня вибухи відбулися ще на двох блоках, а 3-й та 4-й енергоблоки охопила пожежа, що привело викиду радіоактивних речовин у атмосферу. Зі станції евакуйований весь персонал. Вести боротьбу з катастрофою залишилися 50 інженерів, а також 80 солдатів самооборони. Силами вертольотної авіації, пожежників та поліції вдалось ліквідувати пожежі та налагодити роботи з наповнення водою гермооболонки атомних реакторів. До 27 березня на чотирьох постраждалих енергоблоках вдалось відновити роботу приладів управління і деякі робочі функції.

4 квітня для вирішення завдання екстреного відкачування високорадіоактивної води з підземних споруд енергоблоків було здійснене скидання у море приблизно 10 000 тон радіоактивно зараженої води.

11 квітня стався 7-бальний землетрус, але ніхто з ліквідаторів не постраждав і всі аварійні операції були продовжені. З 17 квітня почалось спорудження системи з насосів, що відкачували б забруднену воду з підземних споруд, а також фільтрів, установлених зовні енергоблоків, для очищення води і теплообмінників для її охолодження; очищену і охолоджену воду планувалося заливати в назад реактори. Монтаж системи вдалось здійснити за 3 місяці. Це дозволило запобігти утворення постійного джерела забрудненої води. За наступні півроку була відкачана вся забруднена вода, повністю відновлене охолодження реакторів і завершена ліквідація аварії.

У середині грудня всі проблемні реактори АЕС були приведені в стан холодної зупинки. Ситуацію на АЕС «Фукусіма-1» вдалось стабілізувати. Наступний, більш складний, етап ліквідації наслідків аварії — витяг розплавленого ядерного палива з реакторів — японські фахівці почнуть проводити не раніше, ніж через 10 років.

Наслідки

Постраждали:

За заявою офіційних осіб Японії, внаслідок вибуху один працівник станції отримав важкі поранення і помер, четверо доставлені в лікарню. Також постраждали два працівники підрядних організацій. Відомо про одного працівника станції, який отримав дозу опромінення 106 мілізіверт, що перевищує нормальну дозу. Продовжує залишатися невідомим місцезнаходження ще двох робітників станції Під час вибуху на третьому

реакторі 14 березня 11 людей зазнали поранень, зокрема важких.

Список використаних джерел

1. Арутюнян Р. В., Большов Л. А., Боровой А. А., Велихов Е. П. Системный анализ причин и последствий аварии на АЭС «Фукусима-1» / Ин-т проблем безопасного развития атомной энергетики РАН. — М. : ИБРАЭ РАН, 2018. — 408 с. — ISBN 978-5-9907220-5-7.

2. Отчёт парламентской комиссии Японии об аварии на АЭС Фукусима-дайити:

3. The official report of The Fukushima Nuclear Accident Independent Investigation Commission. Executive summary : [англ.] : [арх. 25 октября 2012] / The National Diet of Japan. — 2012. — 88 p.

4. Chapter 1. Was the accident preventable? : [арх. 25 октября 2012] // The official report of The Fukushima Nuclear Accident Independent Investigation Commission. : [англ.] : [арх. 25 октября 2012] / TheNationalDietofJapan. — 2012. — 57 p.

Мельник Григорій Іраклійович

курсант ННІ №1 НАВС

Науковий керівник: **Білоус О.В.**

викладач кафедри тактичної підготовки

Навчально-наукового інституту № 3

ВТОМА ЯК ФАКТОР, ЩО ВПЛИВАЄ НА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Виходячи з того, що причинами травмування та загибелі під час виконання працівниками поліції професійних обов'язків є не лише небезпечні умови професійної діяльності, а й особисті фактори працівників. Один із таких факторів – втома. Втома – важливий фактор, що сприяє травматизму серед поліцейських та викликає проблеми зі здоров'ям. Тривала понаднормова робота, значне навантаження і недостатній відпочинок – ось її головні джерела.

В загальному розумінні втома визначається як сукупність змін у фізіологічному та психологічному стані організму, що розвивається в результаті діяльності та впливає на ефективність працездатності особи. Так, спробу науково визначити суть втоми робили ще Галілей, Прохаска, а систематичне вивчення процесів втоми почалося з середини ХІХст. і триває досі.

Ознаки втоми

До основних ознак втоми, які ми можемо замітити одразу, можна віднести: головний біль, дратівливість, нервозність, відчуття знесилення, неухважність та порушення концентрації, погіршення пам'яті, уповільнення мислення, зниження цікавості до роботи.

Фізіологічними ознаками розвитку втоми є артеріальний кров'яний тиск, частота пульсу, систолічний і хвилинний об'єм крові, зміни у складі крові. Від виду діяльності залежить і вид втоми. Діяльність може бути як розумова так і фізична. Від цього маємо два види втоми – фізичната розумова.

Фізична втома

Фізична втома, логічно що, розвивається в процесі фізичної праці. Вона викликає фізичне напруження організму, при ньому продовження роботи стає неможливим і її виконання автоматично припиняється, після чого організм переходить у фазу відновлення сил. Це відновлення відбувається інтенсивно і проходить, відносно, у короткий період. Тому втому можна охарактеризувати, як сформоване у ході еволюції пристосування людського організму до навантажень.

Розумова втома

Помірна розумова праця може виконуватися досить довго. Розумова праця не має чітких меж між напруженням організму під час роботи і переходом у фазу відновлення сил. Втома при розумовій праці виявляється в нервовому напруженні, зниженні концентрації уваги, погіршенні оперативної пам'яті і логічного мислення, сповільненні реакцій на подразники.

Відновлювальні процеси після розумової праці відбуваються повільніше, ніж після фізичної праці. Несприятливі порушення в організмі працівника часто не ліквідуються повністю, а акумулюються, переходячи в хронічну втому, або перевтому та різні захворювання. Найбільш поширеними захворюваннями працівників розумової праці є неврози, гіпертонії, атеросклерози, виразкові хвороби, інфаркти та інсульти, що є неприпустимим для працівників поліції

Втома породжує у поліцейського стан, який призводить до помилок у роботі, небезпечних ситуацій і нещасних випадків. Вченінаводятьдані, яківказують, що кожному четвертому нещасному випадку передувала явно вираженавтома.

МОЗ про боротьбу зі втомою

Для того щоб боротись зі втомою. Нам потрібно уміти визначати, коли ми в цьому стані. Це можна зробити за допомоги ознак, котрі були згадані вище. Якщо ж поліцейський розуміє, що він втомився, потрібно дозволити собі деякий час перепочити, тому що через його необачність може постраждати не тільки він.

Проте наша основна боротьба несе в собі превентивний характер. Міністерство Охорони Здоров'я України рекомендує такі заходи:

Повноцінний сон.

Дорослій людині рекомендовано спати не менше 7 годин на добу. Перед сном потрібно знизити рівень емоційного навантаження, не дивитись гострих фільмів чи передач, не заходити у соціальні мережі. Цей час краще буде посвятити рідним.

Правильне харчування.

Саме через їжу людина поповнює свої енергетичні запаси, а організм одержує корисні речовини.

Регулярне фізичне навантаження

Регулярні заняття спортом виробляють у організму привичку та виробляють збільшують його працездатність. Це можуть бути будь-які заняття – від фігурного катання до занять боротьбою.

Відмова від шкідливих звичок

Куріння та алкоголь часто використовують для того, щоб розслабитись. Проте, вони аж ніяк в цьому нам не можуть допомогти, навпаки, вони виснажують організм і приносять надзвичайно велику шкоду організму.

Оптимізм та почуття гумору

Неабияк на нашу працездатність впливають негативні емоції. Вони виснажують організм, тим самим впливають на працездатність. Потрібно побудувати у колективі та родині оптимістичні настрої.

Вчені про втому

Спробу описати втому, у свій час, робив ще Галілей, Прохаска, проте це були лише спроби. На мою думку, цікаво і обґрунтовано змогли описати втому А.Ю. Павлов та Коваленко Р.В.

Коваленко казав, те що втома – це зниження продуктивності діяльності через витрату енергетичних ресурсів організму людини. На його думку, втома виникає в значній мірі через зовнішні чинники, такі як пора року, погода, час доби і тд. Я погоджуюсь із ним, проте не на сто відсотків. У своїй літературі він робить акцент саме на зовнішні чинники. На мою ж думку, першу чергу у втомі відіграє фізичний та розумовий стан людини. Зрозуміло, що зимою через недостатню кількість вітамінів ми будемо втомлюватись з більшою ймовірністю. Але це аж ніяк не головний чинник.

Павлов у свою чергу, робить акцент саме на внутрішній стан людини. Його визначення звучить так: втома - це тимчасове зниження працездатності організму або органу внаслідок інтенсивної або тривалої роботи, яке виявляється в зниженні кількісних і якісних показників роботи і погіршенні координації робочих функцій. Різницю можна замітити з першого погляду. На мою думку саме він правильно зміг описати втому. Тому що, головним важелем який веде до втоми є надмірна праця, а зовнішні ознаки, такі як харчування, пора року і погода є супутніми ознаками, які впливають на це, але лише впливають. Вони не викликають втому. Вони лише можуть збільшити або зменшити ймовірність її виникнення.

Висновки. Із мого дослідження можна зробити висновки, що втома поділяється на два види – розумову та фізичну. Втома виникає у процесі роботи і несе в собі негативний характер. Для того щоб цей негативний вплив нас не переслідував під час служби, ми повинні дотримуватись рекомендацій МОЗ і слідкувати за своїм станом. Якщо ж ми не будемо за цим слідкувати,

подальша служба у органах Національної поліції може бути під знаком запитання, так як хвороби, які може викликати часта втома не допускаються у працівників поліції і керівництво має повне право звільняти поліцейських із такими захворюваннями.

Список використаних джерел

1. [Електронний ресурс] режим доступу <https://moz.gov.ua/article/health/jak-pododati-vidchuttja-vtomi-i-vchasno-rozpiznati-perevtomu>
2. [Електронний ресурс] режим доступу <https://oppb.com.ua/content/negativnyu-vplyv-vtomy-i-perevtomu-na-bezpeku-praci>.
3. В. Бондаренко, О. Рябуха, А. Мартишко, Ю. Давигора, Відновлення фізичної працездатності працівників національної поліції України, Навчально-методичний посібник, Київ 2020 рік

Лудан Анастасія Русланівна

курсант 1-го курсу ННІ №1 НАВС

Науковий керівник: **Ліщук Б.В.**

старший викладач кафедри тактичної підготовки,
кандидат юридичних наук

ОСНОВНІ ПІДХОДИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Всім відомо, що 26 квітня 1986 року – день найбільшої в історії людства техногенної катастрофи. Понад 30 років минуло з моменту аварії на Чорнобильській АЕС, але її наслідки не дають забути про цю подію, яка залишила досить великий слід у історії.

Протягом 2015 – початку 2016 року було вирішено питання безпечного поводження та зберігання пошкодженого ядерного палива та повністю звільнені басейни витримки блоків № 1 та № 2. Незважаючи на відсутність досвіду зняття з експлуатації великих промислових ядерних установок, на майданчику ЧАЕС виконано великий обсяг робіт, які досі тривають та сприяють покращенню ситуації на території.

Досліджуючи це питання, можна визначити низку завдань та заходів, які проводяться в Чорнобильській зоні:

- демонтаж зовнішніх відносно ядерного реактора систем та елементів установок, що не впливають на безпеку та не потрібні для виконання робіт на наступних етапах;
- укріплення бар'єрів, які запобігають поширенню радіоактивних речовин у навколишнє середовище;
- надійна консервація частин установок, які не демонтуються;

- створення умов для забезпечення тимчасового контрольованого зберігання радіоактивних матеріалів [1].

Варто зазначити, що за останні роки відзначається загальна тенденція до поступового зменшення відсотка продукції з перевищенням допустимих рівнів вмісту радіонуклідів у продуктах харчування, паспортної дози опромінення населення. Але, все ж таки, забруднення сільськогосподарських угідь вимагає постійної уваги і зусиль для забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції із вмістом радіонуклідів у допустимих межах, у тому числі є необхідність перепрофілювання господарств та застосування відповідних технологій ведення сільського господарства [2].

На мою думку, наслідки катастрофи повністю можуть вирішитися згодом, так як сучасні технології вже дозволяють долати проблеми такого рівня.

Після того, як зруйнований реактор ЧАЕС накрила сталева арка, радіаційний фон довкола суттєво зменшився, кажуть у Міністерстві захисту довкілля та природних ресурсів України. Попри те, що ЧАЕС не діє з 2000 року, на ній досі працюють понад дві тисячі людей. Однак персонал поступово переводять на роботу в місті Славутич, який збудували після аварії на заміну Прип'яті.

Зруйнований четвертий блок два роки тому накрили новим безпечним конфайнментом. Як доповідав в грудні минулого року міністр екології Остап Семерак, заміри радіоактивного фону показують, що після насування арки цей фон суттєво зменшився [3].

Все це є поступовим вирішенням проблеми. Однак можна відзначити, що мешкати повноцінним життям там ще, на жаль, дуже рано. На сьогодні в Чорнобильській зоні триває все ефективніше використання нових технологій щодо подолання наслідків катастрофи.

“Чорнобильська програма відродження та розвитку” – гуманітарна програма ООН, яка спрямована на забезпечення повернення до нормального життя людей, що живуть в регіонах, постраждалих від Чорнобильської катастрофи, підтримка уряду України у галузі подолання екологічних, економічних та соціальних наслідків аварії, впровадження сталого людського розвитку у постраждалих регіонах.

Для досягнення мети здійснюються заходи у кількох напрямках: підтримка законодавчих змін, впровадження інноваційних стратегій щодо подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, забезпечення сталого розвитку постраждалих регіонів, інформування населення, допомога місцевим громадам у сфері самоорганізації та самоуправління, реалізація програм соціального, економічного, екологічного розвитку, зміцнення та розвиток системи інституційної підтримки, потенціалу організацій та установ, що мають сприяти соціально-економічному розвитку та екологічному відродженню Чорнобильських регіонів [4].

Список використаних джерел:

1. URL: <https://chnpp.gov.ua/ua/uk/activity/91>.
2. URL: <http://www.volodcrl.com.ua/index.php/statti/17-suchasnij-stan-ta-aktualni-zavdannya-podolannya-naslidkiv-chornobilskoj-katastrofi>.
3. URL: <https://www.google.com/amp/s/www.bbc.com/ukrainian/features-48060567.amp>.
4. URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki/>

Мамульчик Анна Андріївна
курсант 1-го курсу ННІ № 2 НАВС
Науковий керівник: **Прокопович С. В.**
викладач кафедри тактичної підготовки
навчально-наукового інституту №3
Національної академії внутрішніх справ

**ГЕНДЕРНИЙ ФАКТОР У СИЛОВИХ СТРУКТУРАХ
І ЙОГО ВПЛИВ НА ТАКТИКУ ДІЙ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС
ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ЗАВДАНЬ**

Одразу варто зазначити, що питання гендерної рівності є важливим у всіх сферах життєдіяльності суспільства, і виконання службових обов'язків правоохоронцями не є виключенням. Головною метою даної роботи є висвітлення особливостей тактики дій поліцейського з урахуванням статі та роль жінки, як співробітника органів системи Міністерства внутрішніх справ України.

Для початку потрібно звернути увагу на те, що проблема дискримінації осіб за ознакою статі була актуальною завжди, незважаючи на прийняття законів, які сприяють забезпеченню однакових можливостей чоловіків та жінок[1], поширення так званого фемінізму – суспільного руху, який спрямований на досягнення рівності усіх людей, незважаючи на гендерну належність, у політичній, економічній, культурній, соціальній та інших сферах життєдіяльності, проведення різноманітних масових заходів з боротьби за можливість позиціонування жінки в суспільстві не лише як матері або дружини, а як рівноправного суб'єкта, що не окреслюється певними стереотипними межами.

Питання щодо забезпечення гендерної рівності в повній мірі розкривається у професійній діяльності і серед усіх спеціальностей права посадає чи не перше місце. Для вступу до лав нової генерації поліції усі, незважаючи на стать, мають пройти фізичний тест з ідентичними вимогами для чоловіків та жінок, психологічний та медичний тест, а також скласти екзамени щодо перевірки набутих знань із певних дисциплін. І хоча відбір на посаду співробітника правоохоронних органів для всіх відбувається однаково, вважається, що в подальшому жінки мають працювати з документацією, займатися комунікацією з населенням, а чоловіки в свою

чергу керувати батальйонами та виконувати службові завдання з використанням сили та спеціальних засобів.

Але, незважаючи на важкість службової діяльності в правоохоронних органах та урівняння нормативів для вступу до підрозділів Національної поліції України, за останніми підрахунками кількість жінок в секторі безпеки значно зросла завдяки відкриттю їм майже пів тисячі нових посад, на які вони раніше навіть не могли претендувати. У зв'язку з розширенням можливостей реалізації професійного потенціалу шляхом впровадження засад гендерної рівності кількість жінок, що заміщують керівні посади в структурі Міністерства внутрішніх справ збільшилась. Також з початку 2018 року в секторі безпеки впроваджено регулярний статистичний збір даних співробітників з урахуванням статі, що дає можливість поліпшити кар'єрний ріст жінок у юриспруденції [3].

В сфері тактики застосування підрозділів поліції між представниками правоохоронних органів все ж таки існував умовний розподіл ролей в залежності від їх статі. Вважалось, що в певних підрозділах, які передбачають значні фізичні навантаження перемінний особовий склад має включати в себе осіб чоловічої статі. Так, в поліції особливого призначення традиційно працювали переважно чоловіки, адже тактика виконання покладених на них доручень потребує спеціальної фізичної підготовки та витримки, що, зважаючи на фізіологічно-психологічні особливості організму, є майже непосильними для виконання їх жінками. Вимоги «чоловічої поведінки» трохи гальмують можливості жінок брати участь у складних операціях із використанням великої кількості екіпірування, штурмуванні будівель з можливими злочинцями всередині, тактиці перехоплення транспортних засобів або осіб, які причетні до вчинення правопорушення, тому перевагу у бойових завданнях, все ж таки, за своїми природними властивостями, мають чоловіки.[2] Проте, у зв'язку з нелегкою ситуацією, що склалася за останні роки у нашій країні, а саме Революцією Гідності, а згодом і операцією Об'єднаних сил на Сході, що раніше носила назву антитерористичної операції, все частіше запалювала жагу боротьби за справедливість в жіночих серцях, і ті, за власним бажанням, взявши зброю до рук, активно залучалися до несення служби нарівні з чоловіками, виконуючи будь-які бойові завдання.

Щодо безпосередньої служби в Національній поліції України, то жінки активно залучаються до патрулювання вулицями у парі з чоловіком, діючи за принципом розподілу ролей тактичної концепції «контакт/прикриття», згідно з якою жінки вправно ведуть діалог, адже саме спілкування є одним з найголовніших засобів досягнення поставленої мети, здійснюючи контакт з громадянами задля припинення правопорушень. Крім цього, особи жіночої статі менше покладаються на фізичну силу у своїй діяльності, уникаючи проявів агресії та складніше піддаються провокаціям з застосуванням прийомів боротьби рукопашного бою, тому їх діяльність є більш ефективною

під час здійснення тактики комунікації. Жінки першочергово спрямовують свою роботу на задоволення потреб громади та здійснення превентивної поліцейської діяльності, особливо серед малолітніх осіб, адже згідно з материнським інстинктом в них закладені турбота, співчуття та занепокоєння психологічним станом оточуючих.[4]

Звертаючи увагу на проблему домашнього насильства, яка є досить актуальною у наш час, діяльність жінки-поліцейського є невід'ємною складовою під час здійснення запобігання та протидії будь-яким вчинкам, які скоюються проти волі інших осіб. Тут також важливу роль посідає тактика комунікації, яка, як раніше згадувалося, є більш характерною у застосуванні її жінками, адже ті жінки, які страждають від домашнього насильства, схильні розповідати про такі злочини особам, тієї ж статі.

Тактика дій поліцейських під час масових заходів також має свої особливості. Безумовно, охороняючи публічний порядок за допомогою різних видів нарядів, наприклад заслін, або група затримання, перевага надається роботі саме поліцейським чоловічої статі, адже у багатьох випадках мирні масові заходи під впливом провокуючих факторів вимагають протистояння обуреним учасникам, а враховуючи фізичні особливості жінок, їм, вочевидь, буде важче здійснювати витіснення розлюченого натовпу, який вдається до агресивних нападів на правоохоронців. Проте жінки продуктивно співпрацюють з учасниками масових заходів, виконуючи роль поліції діалогу та працівників груп фіксації та документування можливих порушень.[5]

Підсумовуючи усе вищесказане, можна дійти до висновку, що у повсякденній діяльності поліції важлива роль усіх правоохоронців, в незалежності від їхньої статі або інших ознак, але зважаючи на певні фізіологічно-психологічні особливості організмів чоловіків та жінок, останні ефективніше співпрацюють з населенням шляхом комунікації та тактичних прийомів, що не потребують сильних фізичних навантажень, чоловіків ж, в свою чергу, доцільніше залучати до виконання службово-бойових завдань та будь-яких заходів, що передбачають застосування сили. І хоча механізм реалізації та забезпечення гендерної рівності в Національній поліції України не є досконалим, вимоги під час несення служби, права та покладені обов'язки мають виконуватися посадовими особами без урахування приналежності до тієї чи іншої статі, тому що охорона будь-якого **права** людини з невід'ємним дотриманням принципу недискримінації є найважливішим завданням **правоохоронних** структур.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 07.01.2018
2. Гаркуша А. Г. «Гендерний паритет: жінка в Національній поліції України», Теорія та практика державного управління і місцевого

самоврядування: Херсонський національний технічний університет, Херсон, 2019, 12 с.

3. Камінська Н. В., Чернявський С. С., Перунова О. С. «Забезпечення гендерної рівності в системі МВС та інших центральних органів виконавчої влади»: лекція, Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2020, 31 с.

4. Захарова О. «Гендерна інтеграція в правоохоронних органах: світові практики», Київ: Міжнародний центр перспективних досліджень, 2016, 15 с.

5. Комісаров О. Г., Собакарь А. О., Соболев Е. Ю., Юнін О. С. та інші «Тактико-спеціальна підготовка», навчальний посібник, Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2017, 277 с.

Односталко Євген Андрійович,
курсант 1-го курсу ННІ № 1 НАВС

Науковий керівник: **Ліщук Б.В.**

старший викладач кафедри тактичної
підготовки навчально-наукового
інституту № 3 НАВС, кандидат
юридичних наук

РОЛЬ І МІСЦЕ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ В ДЕРЖАВІ

На мою думку проблеми національної безпеки, на сьогоднішній день, розглядають більшість країн світу. Таке явище зумовлюється зміною глобального середовища безпеки, яке сьогодні містить у собі велику кількість загроз різного характеру. Виходячи з цього, питання щодо забезпечення належного рівня національної безпеки в державі стає ключовим.

Сучасне геополітичне становище обумовлено новими відносинами у сферах суспільно-політичних та економічних, вдосконалення законодавчої бази в інтересах зміцнення національної безпеки. Але в умовах світової геополітичної трансформації, зміст такої проблеми як забезпечення національної безпеки особи, суспільства і держави становлять воєнні, економічні, політичні, соціальні, екологічні та гуманітарні аспекти. На сьогоднішній день, основним виходом із складної ситуації в Україні має стати підвищення рівня національної безпеки шляхом посилення ефективності внутрішньодержавних процесів, забезпечення і гарантування державного суверенітету та територіальної цілісності на основі демократичного розвитку суспільства і держави, дотримання високого рівня захисту прав і свобод, практичне запровадження європейських демократичних засад розвитку держави та суспільства, утвердження європейських цінностей, продовження реформування національної економіки [1].

Політика в сфері забезпечення високого рівня національної безпеки в умовах сучасної геополітичної ситуації має здійснюватися, виходячи з актуальних суспільних та державних проблем, а також процесу інтеграції до європейських безпекових структур. Відновлення позитивного міжнародного іміджу України надає можливості розвинути стратегічне співробітництво в сфері забезпечення національної безпеки, тим саме заручившись підтримкою з боку європейських держав та інших країн. Таким чином, Україна не тільки підвищить свій рівень національної безпеки але й відновить статус активного контрибутора європейської безпеки. Основними перешкодами, які стоять на заваді впровадження таких механізмів захисту, є чинні позаблоковий та нейтральний статус. На сьогоднішній день, позаблоковий статус можна розцінити як нездатність держави надати чітку безпеку шляхом приєднання до системи колективної оборони. Більшість країн, які є членам європейського союзу спочатку стали членами НАТО, тому Україні також необхідно буде почати процес інтеграції до останнього. Перебуваючи у такому важкому геополітичному становищі Україні необхідно скоординувати свою діяльність для виходу із «буферної зони» та наближення до геополітичного об'єднання з Європою [2].

Другою перешкодою, яка заважає повноцінно функціонувати державі, є нейтральний статус держави. Нейтралітет це один із інститутів міжнародного права, побудований на визнанні нейтралітету держави на: територіальну недоторканість, власні збройні сили, надання притулку біженцям та жертвам конфліктів, отримання економічної допомоги від інших держав. Основним документом, який регулює питання щодо національної безпеки є Закон України «Про національну безпеку України».

За останні кілька років, накопичилось багато змін, спричинених регіональними та світовими тенденціями, які безпосередньо впливають на становище України. Слід зазначити що всі загрози національній безпеці можна поділити на внутрішні та зовнішні. До останніх належать глобальні тенденції, які потенційно є джерелами загроз національній безпеці, та належать до них чинники такі як: загострення конкуренції між світовими центрами сили; застосовується силовий тиск. Негативним також є посилення в умовах дефіциту сировинних ресурсів конкуренції за доступом до них; збільшення кількості «проблемних» країн; поширення тероризму, піратства, наркобізнесу, незаконною торгівлею зброєю та ядерними матеріалами, відмивання брудних грошей, незаконної міграції, торгівлі людьми, кіберзагрози [3].

Також необхідно додати, що глобалізація стимулює суперечливі тенденції суспільного розвитку, вона проходить в умовах жорсткої міжнародної конкуренції, яка викликає різноманітні форми суперництва та породжує велику кількість загрози національній безпеці та вимагає від держави використання гнучких координаційних механізмів у цій сфері. До проблем забезпечення національної безпеки в умовах глобалізації, слід

додати, що найбільш відчутним негативними джерелами є міжнародне переливання капіталу, що вийшов з-під контролю і дає можливість діям міжнародних фінансових спекулянтів. Враховуючи вищесказане, на сучасному етапі становлення державності є доцільним, щоб реальна та ефективна політика у сфері забезпечення національної безпеки будувались на основі чіткого урахування суттєвих факторів, які впливають на неї, знання їх основних характеристик та значень. Кожний з цих факторів впливає на стан безпеки по-своєму, тому це потребує в їх системному та комплексному вирішенні у процесі розвитку держави, й безпосередньо усунення проблем та прогалин у забезпеченні національної безпеки України, її власної глобалізації.

Національна поліція України, як один із державних органів «першої лінії», покликаний провадити діяльність у сфері забезпечення національної безпеки, має завдання, засоби, методіку, стратегію та тактику для досягнення цієї мети. На сучасному етапі функціонування Національної поліції України постало питання якісного забезпечення публічної безпеки й порядку, протидії злочинності. Ефективна робота правоохоронних органів сьогодні має важливе значення в забезпеченні національної безпеки України у складних умовах підтримання державності в Україні.

Одним із завдань поліції є надання поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки й порядку, протидії злочинності. В умовах досить складної політичної, економічної, соціальної ситуації, забезпечення публічного порядку та безпеки, протидія злочинності є одними з основних напрямів забезпечення національної безпеки України на території нашої країни. Безумовно, що в цьому контексті важливу роль має відігравати створення належної правової бази та механізму її реалізації.

Підсумовуючи основні положення національної безпеки України та ролі Національної поліції України в її забезпеченні потрібно у сучасній геополітичній ситуації зробити акцент на європейському виборі. Для цього потрібно утримувати баланс між західними та східними векторами зовнішньої політики, а також розвивати і посилювати практичне співробітництво з іншими країнами світу. На забезпечення національної безпеки, безпосередньо буде впливати основи захисту національних інтересів та цінностей шляхом проведення збалансованої внутрішньої за зовнішньої політики, якісної роботи державних інституцій.

Список використаних джерел:

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 2469-VIII [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

2. Дзьобань О. П. Національна безпека України: концептуальні засади та світоглядний сенс.

3. Федуняк С. Г. Національна безпека України в контексті сучасних процесів в Європі і на пострадянському просторі / С. Г. Федуняк // Національна безпека України. Конференція українських випускників програм наукового стажування у США (Чернігів, 16 – 19 вересня 2004 р.). – К.: Стилос, 2004. – С. 81-90.

Питель Ольга Василівна,
курсант ННІ № 2 НАВС
Науковий керівник: **Прокопович С.В.**
викладач кафедри тактичної підготовки
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У ПОЛІЦЕЙСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ. ІСТОРІЯ СТАВЛЕННЯ, АКТУАЛЬНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ

Проблема гендерної рівності на теперішній час надзвичайно актуальна і стосується всіх сфер суспільних відносин, має своє значення й у професійних спрямуваннях безпосередньо. Цим питанням в Україні та світі активно займається досить відома організація «ООН жінки», відстоюючи та виборюючи своєю наполегливою діяльністю рівність прав і можливостей у суспільстві, без урахування статі, рівня достатку, соціального статусу, расової приналежності, віросповідання, політичної позиції тощо. «ООН Жінки» уповноважена підтримувати міждержавні структури, такі, як Комісія щодо становища жінок, в їх роботі по формулюванні правил, глобальних стандартів і норм.

Питання гендерної рівності було важливим для всіх країн у різні часи, проте на кожному етапі історичного розвитку гострота та його характер мали свої особливості. На сучасному етапі розвитку суспільства в питанні гендерної рівності відбуваються докорінні принципові зміни. Сьогодні складно уявити без діяльності жінок сфери економіки, культури, науки, соціальної сфери. Жінки все дедалі більше опановують професії, які історично вважалися суто чоловічими. Не є виключенням і служба жінок в органах правопорядку [1, с. 321].

Ретроспективний аналіз цієї проблематики в Україні дає підстави стверджувати, що масовий прийом жінок на службу до міліції (на той час) відбувся в період Другої світової війни, що зумовлено масовою мобілізацією на фронт і відповідно нестачею значної кількості особового складу міліції (чоловіків). Нестачу чисельності стали поповнювати жінки. Незважаючи на важкі часи, вперші ж роки Другої світової війни було налагоджено підготовку і перепідготовку працівників правоохоронних органів, до яких активно залучалися жінки – співробітники органів внутрішніх справ.

Після здобуття незалежності Україна ратифікувала значну кількість міжнародних документів і прийняла низку законодавчих актів, норми яких проголошують цінність прав людини, закріплюють принцип гендерної рівності та забороняють дискримінацію, наприклад, Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р., Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р., Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти від 14 грудня 1960 р., Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 р., Конституція України (ст. 24), Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків і жінок» від 8 вересня 2005 р.).

22 жовтня 1920 р. згідно з наказом начальника міліції Української Соціалістичної Радянської Республіки в м. Харкові, створено перший взвод жіночої міліції чисельністю 20 жінок. Як зазначають К.Б. Левченко та О.А. Мартиненко, досвід залучення жінок до роботи в міліції та Народному комісаріаті внутрішніх справ Української Радянської Соціалістичної Республіки, накопичений під час громадянської війни показав, що жінки не тільки спроможні замінити чоловіків-міліціонерів на багатьох ділянках роботи, а й при виконанні певних завдань взагалі незамінні [2, с. 8]. Активне залучення жінок до служби у правоохоронних органах сприяє підвищенню ефективності діяльності цих органів, оскільки скорочується некомплект кадрів, заповнюються вакансії, зміцнюється морально-психологічний клімат у колективах, що у свою чергу дозволяє планомірно й стійко вирішувати правоохоронним органам поставлені перед ними державою завдання й забезпечувати належне виконання своїх функцій. Як свідчать історичні джерела, більшість начальників місцевих підрозділів Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС) відмічали позитивні результати діяльності жінок, вказуючи при цьому на поліпшення психологічного клімату в колективі: «робота жінок атестується, як досить сумлінна; одна присутність їх у канцеляріях позитивно впливає на чоловіків» [1, с. 322].

Прийняття жінок на службу до МВС залежало від багатьох причин. По-перше, від особистого ставлення місцевих керівників до цього питання. Частіше жінки мали згоду влаштуватися на роботу до підрозділів МВС у більш економічно розвинених районах країни, де чоловіки мали більше можливостей реалізувати свої здібності поза державним апаратом. По-друге, певну роль відігравали і місцеві традиції. У цілому комісією було зазначено, що 94 керівника різних місцевих та центральних установ ставилися позитивно до прийняття жінок на державну службу і тільки десять було категорично проти. Чиновники відмічали сумлінність, акуратність, дисциплінованість жінок, а також те, що вони, як правило, більше дорожать службою, ніж їх колеги-чоловіки. Давайте поступово наблизимося до питання гендерної рівності у правоохоронних органах у період ХХ ст.

Процеси становлення гендерного паритету як складової державної політики викликали не тільки необхідність окремого вивчення стану дотримання прав жінок у правоохоронних органах, але й розробки відповідних заходів попередження порушення їх прав. Такі превентивні заходи у свою чергу потребують чіткого уявлення щодо проблем універсального характеру, притаманних для більшості поліцейських інституцій, в яких працюють жінки.

Серед досвіду американських поліцейських структур досить типовим з цієї точки зору є проєкт «Нове робоче місце для жінок» щодо залучення більшої кількості жінок на службу та профінансований у 1995 р. Міністерством праці США для департаменту поліції м. Альбукерка (Нью-Мехіко). Зміст проєкту є цікавим тому, що для його реалізації було розроблено нову стратегію залучення жінок до роботи в поліції і вже за два роки кількість жінок, що проходили службу в поліцейських підрозділах, зросла від 10% до 25%, а питома вага жінок-представників етнічних меншин у деяких відділах сягнула 47%.

Для українських правоохоронних структур вказаний проєкт є цікавим з огляду на те, що зазначена стратегія базувалася на ретельному вивченні умов праці жінок-поліцейських відповідним чином розробленому плані щодо нейтралізації виявлених недоліків. На підготовчому етапі були проведені опитування чоловіків і жінок, анонімні бесіди з поліцейськими керівниками та викладачами, проаналізовано увесь наявний статистичний матеріал. Як результат, основний акцент було зроблено на подоланні наступних блоків проблем. Проблеми, що виникають через необхідність поєднання служби із домашніми обов'язками. Протиріччя між інтересами державної служби та репродуктивною функцією жінок. Дискусійність позитивного впливу наступних психофізіологічних особливостей жінок на якість виконання ними професійних обов'язків:

- більш високий рівень емоційності, самокритичності та комунікабельності;
- розвиненість інтуїції, емпатії;
- більш високий рівень виконавчої дисципліни;
- більша схильність до робочих стресів;
- менша залежність від шкідливих звичок (алкоголь, куріння);
- менша фізична сила;
- більш низький рівень агресивності.

Окремо було досліджено особистісні зміни жінок, які працюють під впливом таких специфічних факторів правоохоронної діяльності, як висока стресогенність, суворе регламентація індивідуальної поведінки та чітка субординація стосунків. В якості проблеми для подальшої розробки було визначено процес маскулінізації жінок, як результату сприймання і засвоєння ними суто чоловічих стереотипів поведінки, що складає зміст початкової професійної деформації. Результати здійсненого протягом трьох

років психологічного вивчення курсантів зафіксували постійну позитивну динаміку різних видів агресивності в дівчат-курсантів унаслідок впливу поліцейської субкультури на особистість в процесі професійного становлення. Одночасно відзначено, що робота в підрозділах поліції підвищує рівень самооцінки жінок, стимулює їх подальшу професіоналізацію, надає досить широкі можливості для самореалізації.

Світовий досвід свідчить, що ширше залучення жінок до роботи в органах правопорядку є ключем до істотного скорочення насилля зі сторони цих органів по відношенню до громадян. Як відмічає О. Захарова, правоохоронець-чоловік часто бачить свою роботу як «владний контроль», у той час як жінка – як «громадську службу» (public service) [3].

На наше переконання, Україна на правильному шляху в питанні розвитку та забезпечення гендерної рівності в усіх сферах суспільного життя. При цьому слід пам'ятати, аби досягнути поставленої мети та вивести країну на новий рівень не достатньо досконалої ідеї, потрібно починати плідну працю з реформування власного мислення. Змінюйте своє сприйняття, не стійте на місці, еволюціонуйте в тандемі з часом, тільки в такому випадку нам вдасться досягнути абсолютної гармонії та справедливої рівності в нашому молодому та прогресивному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Смірнова О. М. Забезпечення гендерної рівності у діяльності органів внутрішніх справ України. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. Вип. 3. С. 321–325.
2. Левченко К. Б., Мартиненко О. А. Жінки в органах внутрішніх справ. Київ, 2008. 42 с.
3. «Жінка у формі»: гендер в контексті реформи органів правопорядку. URL: <http://atomprofspilka.info/news/17890> (дата звернення: 07.11.2020).

Прокопович Сергій Віталійович
викладач кафедри тактичної підготовки
навчально-наукового інституту №3
Національної академії внутрішніх справ
Тимошук Олег Віталійович
курсант 1-го курсу ННІ № 2 НАВС

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІД ЧАС ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ, КОНТАКТУВАННІ З ГРОМАДЯНАМИ ТА ЗАТРИМАННІ ОЗБРОЄНИХ ЗЛОЧИНЦІВ.

Актуальність теми. Докорінні якісні зміни під час реформування органів внутрішніх справ, створення сучасної Національної поліції України висувають нові вимоги до підготовки та виховання працівників поліції. Перманентне реформування правоохоронних органів України, що широко

висвітлюється і демонструється суспільству, накладає підвищену відповідальність на поліцію в цілому і на кожного поліцейського зокрема. У сфері забезпечення публічного порядку і громадської безпеки вдосконалюється і поновлюється нормативна база, завдяки науково-методичній і організаційно-управлінській роботі керівного апарату Національної поліції України, Міністерства внутрішніх справ України, а також інструкторській допомозі поліцейських сил інших країн регулярно доповнюються і з'являються нові методики і тактичні принципи роботи поліцейських в різних ситуаціях повсякденної діяльності правоохоронних органів.

Водночас найбільш проблемною все ще залишаються втрати серед особового складу при виконанні службових обов'язків. Однією з основних причин є особиста недбалість поліцейських та низький рівень забезпечення їх особистої безпеки. Результати розслідування обставин більшості надзвичайних подій свідчать про суттєві прорахунки в організації навчання, а також про недисциплінованість, самовпевненість і нехтування заходами особистої безпеки. На часі зробити висновки про те, що недостатність знань, умінь і практичних навичок у співробітників поліції також позначається і на ефективності охорони публічної безпеки і боротьбі зі злочинністю.

Також, одним із викликів суспільству сьогодення стають інфекційні захворювання, поширення яких досягли рівня пандемії згідно з рішенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (туберкульоз, COVID - 19), тому є необхідним звернути особливу увагу на дотримання санітарно-гігієнічних та протиепідемічних заходів безпеки в умовах контактування з громадянами при виконанні різних видів службово-бойової діяльності.

Особливості забезпечення особистої безпеки працівників поліції під час несення служби

Безпека працівника поліції значною мірою визначається правильністю вибору тактики реагування на конкретну ситуацію. Вибір оптимальної для конкретної події тактики поведінки працівника поліції залежить від:

- Місця події;
- Знання оперативної обстановки;
- Пори року, часу доби;
- Присутності сторонніх осіб;
- Статі й віку порушника, його психофізичного розвитку та стану здоров'я;
- Чисельності наряду поліції, практичного досвіду роботи членів наряду;
- Наявності екіпірування, озброєння, засобів зв'язку тощо.

Кожен поліцейський, незалежно від посади і сфери правоохоронної діяльності повинен знати, усвідомлювати і дотримуватися правил безпечної поведінки:

- Правильна поведінка – це в першу чергу правильна оцінка ситуації;

- Здорова недовіра до правопорушника завжди краща від легковажної довірливості.
- При виникненні сумнівів в оцінці ситуації слід віддати перевагу розрахунку на гірше і продумати свої дії наперед.
- У незрозумілих ситуаціях ніколи не діяти лише власними силами, помірковані живуть довше.

Схеми дій правопорушників, які нападають на працівників поліції які чинять їм опір, дозволяють сформулювати деякі загальні правила поведінки працівників поліції, дотримання яких усуватиме умови, що сприяють правопорушнику здійснювати напад, виключають його можливість чи в крайньому разі ускладнюють.

Поліцейські повинні перебувати на місці події (особливо у зв'язку з повідомленням про вчинення злочину) відповідно озброєними і екіпірованими. Постійно пам'ятати і в жодному випадку не нехтувати правилами особистої та громадської безпеки. **В особистій безпеці НЕМАЄ неважливих дрібниць.** Для ефективного реагування необхідно бути фізично і психологічно готовими до найнесподіванішого розвитку подій. Поліцейський повинен не підходити надто близько до правопорушника, і завжди залишати відстань достатню для того, щоб встигну ти зреагувати на спробу раптового удару. В жодному випадку не дозволяти сторонній особі, а тим більше порушнику, знаходитися позаду себе.

При здійсненні будь яких поліцейських заходів потрібно неухильно дотримуватися тактичної концепції «контакт/прикриття», розподілити обов'язки під час дій удвох (утрьох). Визначити завчасно, що буде робити кожен при контакті з правопорушником, обов'язково передбачити страхування один одного від можливого нападу. Спостерігати за правопорушником, з яким працюють, навіть тоді, коли читають документ, що засвідчує його особу, складають рапорт чи протокол. Тримати себе в готовності відбити його напад.

Важливою вимогою є не тримати в зоні досяжності для правопорушника предмети, які він може використати для нападу на працівника поліції. Ця вимога стосується не лише працівників патрульної поліції чи поліцейських, що здійснюють певні заходи на місці події, але й співробітників, що працюють в адміністративних приміщеннях територіальних органів поліції. Наприклад, слідчому необхідно звернути увагу на речі, що знаходяться в його кабінеті, на поверхні робочого столу, тощо.

Кожен поліцейський повинен твердо знати порядок застосування зброї та спеціальних засобів і впевнено користуватися ними в передбачених законом випадках. Відомі випадки, коли працівники поліції піддавалися збройному нападу і отримували поранення зі своєї власної табельної зброї або зброї свого напарника, якою заволодів правопорушник.

При здійсненні патрулювання необхідно бути максимально зібраним. Неприпустимо, щоб несення служби на добре відомому посту чи маршруті патрулювання перетворилося у звичайну рутинну дію, що викликає притуплення пильності й породжує хибне почуття безпеки. В такому разі загроза життю та здоров'ю працівника поліції суттєво зростає. Не слід, також, недооцінювати підтримку постійного радіозв'язку з черговим. Регулярне повідомлення про своє місцезнаходження та обстановку на маршруті необхідне для оперативної підтримки та надання допомоги в разі ускладнення ситуації.

Використовуючи тактичну перевагу концепції «контакт/прикриття» необхідно підстраховувати кожну свою дію за допомогою напарника. Ніколи не повертатись до підозрілої особи спиною, не нахилитись поруч з нею, не дозволяти оточувати себе сторонніми громадянами. Необхідно враховувати можливість застосування сили з його боку або те, що можуть втрутитися особи, які, на перший погляд, не причетні до правопорушення або події.

Підсумовуючи дану тезу необхідно зазначити, що будь-які дії працівника поліції обмежені вимогами законів, нормами особистої безпеки та здорового глузду, і повинні бути не тільки правильними, але й ефективними. Дії ж особи, яка дозволила собі переступити межі Закону і бажає уникнути відповідного покарання за свої вчинки, можуть не мати меж взагалі. Тому, обираючи тактику здійснення поліцейських заходів, необхідно враховувати кожний з цих чинників.

Список використаних джерел:

1. Закон України від 02.07.2015 року № 580-VIII «Про Національну поліцію» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
2. Бадьора С.М., Коломієць О.В., Свинаренко О.М. Охорона праці та особиста безпека працівників органів внутрішніх справ. Навчальний посібник. НАВС, Київ. 2014. – 296 с.
3. Каверін О.В., Красіков О.М., Гузенко Є.В., Ліщук Б.В. Тактико-спеціальна підготовка. Посібник. НАВС, Київ. 2014. – 153 с.
4. Жук В.О., Любар М.Г., Курко М.Н., Колоколов А.О., Гаврилюк М.І, Борисенко Р.А., Чернишов В.Ю., Лівінський С.Ц., Ткаченко О.Д., Бутов С.Є, Запорожанов О.В. Забезпечення особистої безпеки працівників міліції під час затримання озброєних злочинців. Методичні рекомендації. МВС. Київ. 2004. – 40 с.

Осадча Карина Олександрівна,
курсант 1 курсу ННІ № 2 НАВС
Науковий керівник: **Прокопович С.В.**
викладач кафедри тактичної підготовки
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ

ІНТЕГРАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНСЬКУ ПРАВООХОРОННУ СИСТЕМУ

Поштовхом до створення доповіді стало усвідомлення невинного та всеосяжного проникнення європейських цінностей до усіх сфер життєдіяльності українського суспільства. Не винятком стала діяльність правоохоронних органів, а точніше їх функція із забезпечення публічної безпеки та громадського порядку.

Прагнення нашої держави до зближення із західними партнерами зумовлює необхідність невідкладного впровадження нових для України методів організації роботи державних органів, подекуди значно демократичніших за попередні.

Саме тому, з огляду на прагнення України поліпшити рівень захищеності громадян за новітнім взірцем, розкриття теми інтеграції європейських концептуальних підходів до української правоохоронної системи є надзвичайно **актуальним**.

Для того, аби найбільш ґрунтовно та об'єктивно оцінити сутність та рівень інтеграції даних підходів в межах українського суспільства, варто окреслити загальне значення понять «громадський порядок» та «публічна безпека». Опиратися першочергово необхідно саме на українські джерела права, адже трактування цих понять у різних країнах варіюється в залежності від політичних та історичних особливостей регіону.

Чимало українських та західноєвропейських спеціалістів схиляються до того, що ці поняття є вкрай невизначеними та надто гнучкими задля можливості вжити єдину термінологію. Адже кожен державний орган, що існує задля забезпечення безпеки та порядку трактує їх з огляду на власні функції та можливості [1, с. 2].

Відповідно до закону «Про національну безпеку України» поняття громадської безпеки і порядку, не розділяються на окремі структури. Отже, громадська безпека і порядок – захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу загроз» [2].

А от термін «публічна безпека» є відносно новим і вперше зустрічається у законодавстві у Законі України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. і наразі застосовується невід’ємно від терміну «громадський порядок», а іноді і підпорядковуючи його («публічна безпека і порядок») [3].

Тож яким чином українська система набуває європейських механізмів та принципів захисту «життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина»?

Достатньої поширеності у Європі набуває практика залучення до охорони громадського порядку та публічної безпеки не лише поліцейських органів, а й приватних охоронних структур та членів громади. Така практика наштовхує на висновки стосовно нездатності державних органів самостійно у повній мірі виконувати усі види покладених на них функції з охорони права. Врешті-решт представники громадськості, що користується послугами держави із забезпечення охорони порядку, як ніхто інші можуть оптимізувати роботу державних органів, володіючи інформацією про наявні проблеми та потреби певної групи людей [4, с. 61].

Право організувати та долучатися громадянам України у громадські об’єднання з метою захисту прав і свобод людини, забезпечення охорони публічних безпеки та порядку, закріплено Законом України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону».

Згідно до цього Закону, громадяни України мають право створювати громадські об’єднання для участі в охороні громадського порядку і державного кордону, сприяння органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам, Державній прикордонній службі України та органам виконавчої влади, а також посадовим особам у запобіганні та припиненні адміністративних і кримінальних правопорушень, захисті життя та здоров’я громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, а також у рятуванні людей і майна під час стихійного лиха та інших надзвичайних обставин. Такі цілі досягаються шляхом утворення зведених загонів громадських формувань, спеціалізованих груп сприяння Національній поліції, асоціацій громадських формувань [5].

Члени громади співпрацюють на засадах партнерства із представниками державних органів і навіть наділеними певними відповідними повноваженнями задля більш ефективної охорони порядку. Зокрема можуть застосовувати заходи фізичного впливу, індивідуальні захисні засоби дратівної та сльозогінної дії. Проте використовувати будь-який вид зброї (холодну, вогнепальну, власну мисливську) заборонено [5].

Правоохоронний досвід західних країн демонструє, що підтримка населення місцевих органів поліції сприяє вищій ефективності у службовій діяльності. Постійна комунікація та спільна праця членів громади із поліцейськими сприяє формуванню позитивних стосунків між ними, а надання громадянам можливості брати безпосередню участь в охороні власних безпеки та порядку формує громадянське суспільство.

Описана вище практика взаємодії населення з органами поліції є складовою частиною реалізації концепції «community police», що також прийшла із Заходу і зараз успішно адаптується до умов українського суспільства.

В основу цієї концепції покладена теорія необхідності спільної роботи над вирішенням проблем громадськості: цивільні мешканці різними можливими шляхами сприяють роботі органів поліції, а поліцейські у свою чергу надають підтримку громадянам у вирішенні усіх можливих питань, які можуть і не стосуватися їх службових обов'язків безпосередньо [6, с. 119]. Подібне партнерство демонструє позитивні зрушення у налагодженні ускладнених за останні майже 30 років стосунків між суспільством та поліцією (міліцією).

Ефективність концепції полягає і тому, що безпосередній міцний зв'язок між громадськістю та поліцією сприяє більш оперативному визначенню джерел та основних осередків порушення громадського порядку, а, отже, забезпечує більш результативне його ліквідування.

Отже, в підсумку варто зазначити, що попри деякі труднощі та поразки у процесі інтеграції описаних вище підходів у діяльності правоохоронних органів, українське суспільство у перспективі може набути всіх необхідних рис, аби називатися «громадянським» та стати демократичним у всіх своїх проявах. І чимала роль належатиме саме органам що здійснюють охорону публічної безпеки та громадського порядку. Їх злагоджена співпраця із людьми – один із тисячі кроків до європейського майбутнього України.

Список використаних джерел:

1. Сьомін С.В. Концептуальні підходи щодо забезпечення громадської безпеки: іноземний досвід, висновки для України / Відділ проблем національної безпеки Національного інституту стратегічних досліджень. – Київ. – 2018. –14 с.
2. Закон України «Про національну безпеку України»: Закон України від 21.06.2018 2469-VIII. (ВВР), 2018, № 31, ст.241)
3. Закон України «Про Національну поліцію»: Закон України від 02.07.2015 р. №580-VIII. (ВВР, 2015, № 40-41, ст. 379).
4. Сидорчук Л. А. Сучасні форми та методи залучення країнами ЄС місцевих формувань до охорони громадського порядку / Київський міжнародний університет. – Київ, 2015.
5. Закон України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»: Закон України від 22.06.2000 (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 40, ст.338)
6. Камінська Н.В. Місцеве самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз : навч. посіб. – К. : КНТ, 2010. – с. 119, 120

Тюміна Софія Володимирівна,
курсант 1-го курсу ННІ № 2 НАВС
Науковий керівник: **Прокопович С.В.**
викладач кафедри тактичної підготовки
навчально-наукового інституту №3
Національної академії внутрішніх справ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ТА БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ. ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

Проблема забезпечення публічного порядку та безпеки громадян під час проведення масових заходів є досить актуальною у сьогоденні, адже з часом права людей на свободу слова розширюються, а зміни в житті громадян спонукають їх брати участь у вирішенні проблем, що стосуються їх загальних інтересів. На базі утвердження плюралізму думок і дій у житті виникли нові форми політичної активності громадян, що вийшли за рамки традиційних уявлень про статус особи в сфері політичного життя суспільства (мітинги, демонстрації, вуличні походи, збори). Змінилося також і відношення до працівників правоохоронних органів. Раніше у людей було зовсім інше ставлення до працівників ще тодішньої міліції, була повага до їх праці та сприяння у виконанні ними правоохоронних обов'язків, у наш час, в умовах зниження рівня моральності загалом, часто спостерігається зневажливе ставлення та невиконання законної вимоги поліцейського, тож не завжди масові заходи проходять мирним шляхом, в деяких випадках вони супроводжуються насильницькими діями щодо громадян та працівників поліції та масовими заворушеннями. На жаль, в таких ситуаціях не завжди дії працівників правоохоронних органів відповідають сучасним вимогам, адже їм доводиться приймати неординарні рішення для охорони публічного порядку.

Метою даної роботи є висвітлення сутності понять «публічний порядок», «масові заходи» та аналіз зміни законодавчої бази, яка регулює процес забезпечення публічного порядку працівниками органів внутрішніх справ під час проведення масових заходів.

Аби зрозуміти, в чому полягає сутність охорони публічного порядку під час проведення масових заходів, треба спочатку дати визначення поняттям. В 5 статті 2 розділу проекту Закону України «Про публічний порядок» визначено, що «**публічний порядок** – це урегульована правовими та іншими соціальними нормами система суспільних відносин, що забезпечує захист прав і свобод громадян, їх життя і здоров'я, повага до честі та людської гідності, дотримання норм суспільної моралі». Єдиного наукового визначення терміну «масові заходи» не вироблено, він використовується в законодавчих та нормативно-правових актах тільки у зв'язку з правоохоронною діяльністю, проте деякі науковці все ж дають визначення

цього поняття. **Масові заходи** – це заходи громадсько-політичного, релігійного, спортивного, культурно-видавницького характеру за участю значної кількості громадян, що проводяться з нагоди відзначення офіційних (державних), професійних, релігійних свят, пам'ятних дат, а також за ініціативою політичних партій, рухів, громадських об'єднань, релігійних конфесій (громад), окремих громадян, спортивних організацій, закладів культури тощо [2].

Особливості забезпечення публічного порядку в 20 столітті та на сучасному етапі.

20 століття характеризувалося тоталітарною системою влади, і тому плюралізм думок не був характерним для тодішнього суспільства. Всі демонстрації були заздалегідь заплановані, узгоджувались з владою та проходили мирним шляхом, але поступово, зі зміною суспільної формації та виходу України на новий рівень суспільних відносин, відмінність думок суспільства стала все більше виражатися. Якщо за часів Радянського Союзу будь-яка спроба суперечити політиці влади призводила до радикальних санкцій аж до позбавлення волі, то зараз в країні панує абсолютна демократія, люди не тільки виходять на мирні демонстрації, а й влаштовують озброєні мітинги та цілі революції, борючись за свої права та гідність, так, як це було, наприклад, в 2014 році. Проте в 20 ст. такого не спостерігалось. На загальну думку, остання незалежна демонстрація в СРСР перед остаточним встановленням тоталітарного режиму відбулася в 1927 році. Це була демонстрація, так званих, троцькістів, присвячена 10-річчю Жовтневої революції. Після цього протягом декількох десятиліть люди, налаштовані опозиційно, не могли й подумати про те, щоб вийти на демонстрацію для вираження своїх поглядів. Більш того, у них не було і юридично такої можливості. У Конституції СРСР 1936 року в 125 статті була закріплена «свобода зборів і мітингів», а також «свобода вуличних походів і демонстрацій». Правда, в преамбулі сказано «у відповідності з інтересами трудящих і з метою зміцнення соціалістичного ладу», тобто в інших випадках ніякої свободи зібрань (а також слова і друку) немає. Після смерті Сталіна суспільство стало потроху відвойовувати публічний простір. У деяких випадках це завершувалося криваво, як, наприклад, 5 березня 1956 року, коли в Тбілісі люди вийшли на акцію проти засудження Сталіна на XX з'їзді. Мирні акції тривали 5 днів, а 10 березня учасники протесту були розігнані армією із застосуванням зброї. Понад 20 людей загинуло, близько 50 було поранено. Отже, ми бачимо, що ніякого застосування мирних заходів для заспокоєння народу зі сторони тогочасної міліції не було. Будь-яка непокоря вважалася за протидію і жорстко каралася. Але суспільство розвивається, тоталітаризм змінюється на демократизм, і вже через 100 років ми бачимо зовсім іншу ситуацію, за якої демонстрації та мітинги невдоволених громадян стали нормою для нашої держави. Поліція намагається мирно вирішити суперечливі питання шляхом діалогу, а про

застосування зброї на масових заходах й зовсім не йдеться, адже це заборонено законодавством України. З кожним роком поліція вдосконалює заходи і методи забезпечення публічного порядку.

У 2018 році, за участю представників правоохоронних структур Європейського союзу, Україна прийняла на озброєння нову тактичну концепцію охорони громадського порядку. Наказом МВС № 706 від 23.08.2018 року була затверджена Концепція запровадження в діяльності НПУ скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів. Скандинавська модель стосується виключно охорони громадського порядку. Мова в першу чергу йде про мирні зібрання. Ключова суть даної концепції полягає в кваліфікації рівня загроз і застосуванні відповідних рівнів управління підрозділами[3].

Головним принципом скандинавського підходу є так зване «сприяння», тобто роль поліції полягає в тому, щоб гарантувати захист прав учасників мирного зібрання, а не в обмеженні їхніх прав. Зазвичай більшість людей на будь-якому мітингу хочуть, щоб захід пройшов мирно. Однак, якщо поліція буде діяти неправильно, якщо буде налаштована агресивно, то радикальна меншість може схилити інших людей на свою сторону. Щоб робота поліції була ефективною, потрібен постійний діалог з організаторами масового заходу, адже це допомагає визначити і заздалегідь нейтралізувати потенційні джерела загроз. Важливо вміти встановити, чи є, наприклад, кинута в натовп пляшка окремих інцидентом, чи це початок більш серйозної, більш масової провокації. Орієнтація на «сприяння» також означає, що учасники масового зібрання повинні сприймати поліцейських як тих, хто захищає і охороняє їх права, а не зазіхає на них.

Зважаючи на вищевикладене, зазначимо, що сучасна система охорони публічного порядку радикально відрізняється від тієї, що була в минулому столітті. Методи, які застосовуються працівниками органів внутрішніх справ, залежать від суспільної формації та політичного устрою країни, а також від людей, які є учасниками масових заходів, та від їх сприяння діям поліцейських.

Список використаних джерел:

1. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: Навчальний посібник/ [Черней В.В, Константинов С.Ф., Братель С.Г. та ін.]; під заг. ред. Коваленка В.В. [5-те.]. – К.: ПП «Дірект-Лайн». – Київ. – 2014. – 408 с.

2. Організація діяльності міліції громадської безпеки. Навчальний посібник. За загальною редакцією Олефіра В.І. Видання друге. – К.: КНТ, 2012 р. – 184 с.

3. Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів : Наказ МВС України від 23.08.2018 № 706

~ ЗМІСТ ~

П.П.	Тема доповіді	Стор.
Павловська А.А Матюшенко О.І.	МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРИЗНАЧЕННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ	3
Степанова Д.О.	ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 325 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ	6
Сандул А.І.	ЧИННІСТЬ ЗАКОНУ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ЧАСІ	8
Майстренко А.О.	ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕЦИДИВУ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕННЯХ	12
Мазур М.І.	ГРОМАДСЬКА БЕЗПЕКА ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ	14
Савчук А.І.	ВІДМЕЖУВАННЯ ХУЛІГАНСТВА ВІД СУМІЖНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	17
Корінь С.В.	ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ СУТЕНЕРСТВА АБО ВТЯГНЕННЯ ОСОБИ В ЗАНЯТТЯ ПРОСТИТУЦІЄЮ. ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЯ ДАНОГО ДІЯННЯ	20
Гільденскіольд Н.М.	КРИМІНАЛЬНО – ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	22
Асауленко А.Р.	СУДИМІСТЬ ТА ЇЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ	25
Грицюк Д.П.	СУДИМІСТЬ ТА ЇЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ	28
Кізюн Д.П.	ВІДМЕЖУВАННЯ КРАЙНЬОЇ НЕОБХІДНОСТІ І НЕОБХІДНОЇ ОБОРОНИ	31

*100-РІЧНИЙ ДОСВІД НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ПЛЯ БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН*

Колесник В.В.	ВИНА ЯК ОЗНАКА СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ	34
Майданник К.П.	ДО ПИТАННЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	36
Машталяр В.А.	ПОВТОРНІСТЬ, СУКУПНІСТЬ ТА РЕЦИДИВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ	38
Нікулін Н.В.	КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ПІДСТАВИ	41
Панченко В.В.	ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ НА ПІДСТАВІ ЗАКОНУ ПРО АМНІСТІЮ	44
Фельдман В.М.	КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ СУКУПНОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРИ ЇЇ КВАЛІФІКАЦІЇ	46
Черненко В.Ю.	КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА ЙОГО ВИДИ	48
Мельничук Н.М.	ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ЗАСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ ЩОДО НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЯ ІЗ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ АБО ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ СТ.263 КК УКРАЇНИ	51
Зяць П.О.	КОРЕЛЯЦІЙНІ ЗВ'ЯЗКИ СПОСОБІВ ВЧИНЕННЯ ТА ПРИХОВУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН	54
Когут Є.О.	ТАКТИЧНІ ОПЕРАЦІЇ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗІВАЛТУВАНЬ	58
Панасюк В.В.	ВЗАЄМОДІЯ УКРАЇНИ І ЄВРОПОЛУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СПІЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ	61
Савчук А.І.	ЗАГАЛЬНА МЕТОДИКА ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ	65
Степанова Д.О.	ТАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ	67
Бразалук М.Ю.	ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧОГО У СКЛАДІ СЛІДЧО-ОПЕРАТИВНОЇ ГРУПИ З ІНШИМИ ОРГАНАМИ	70
Галюк Х.О.	РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВ, ВЧИНЕНИХ НЕПОВНОЛІТНІМИ	73

*100-РІЧНИЙ ДОСВІД НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ПЛЯ БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН*

Котова А.С.	ТРАДИЦІЙНІ ТА СУЧАСНІ МЕТОДИ ДОПИТУ: ВІД КАТУВАННЯ ДО ГІПНОЗУ	76
Гембаль Н.М.	ПСИХОЛОГІЧНІ І ТАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДОПИТУ	79
Кубишин І.І.	ДЕЯКІ ЕЛЕМЕНТИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, УЧИНЕНИХ З ВИКОРИСТАННЯМ ШКІДЛИВИХ ПРОГРАМНИХ ЧИ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ	82
Чичкало М.А.	ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГРОШОВИХ ЗНАКІВ	84
Мазур М.І.	ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	86
Фазан В.М.	ТАКТИЧНІ ЕТАПИ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ	88
Староста І.О.	КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГРАБЕЖІВ І РОЗБІЙНИХ НАПАДІВ	91
Асауленко А.Р.	PREVENTING AND RESPONDING TO DOMESTIC VIOLENCE IN VIETNAM	94
Баштова О.Г.	THE NOTION AND TRAITS OF JUVENILE CRIME	96
Берлог В.В.	INTERNATIONAL SUPPORT FOR THE GUIDELINES ON CRIME PREVENTION ADOPTED BY THE UNITED NATIONS	98
Василенко В.С.	DELIVERING EFFECTIVE LOCAL CRIME PREVENTION: WHY UNDERSTANDING VARIATIONS IN MUNICIPAL GOVERNANCE ARRANGEMENTS MATTERS	100
Газет І.	ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ» ЯК ОДИН ІЗ ПРЕДМЕТІВ УРЕГУЛЮВАННЯ МОВНОГО ПИТАННЯ	103
Годун А.О.	PSYCHOLOGICAL SUPPORT OF POLICE ACTIVITY: EXPERIENCE LEADING FOREIGN COUNTRIES	106
Драгальчук М.В.	JOURNALISM AND PUBLIC ORDER: SERVING DEMOCRACY	109
Дудура Д.В.	CAREERS IN PSYCHOLOGY AND LAW	111

*100-РІЧНИЙ ДОСВІД НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ПЛА БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН*

Заїка І.І.	BULLYING IN GREAT BRITAIN AND THE ACTIONS OF POLICE	114
Іванова О.П.	DOMESTIC VIOLENCE AS A HIDDEN PROBLEM OF OUR SOCIETY. HOW POLICE FIGHT IT	116
Калько А.О.	SCIENTIFIC INTEGRITY IN PUBLIC POLICY	118
Когут Є.О.	INTRODUCTION OF THE SCANDINAVIAN MODEL OF ENSURING MASS EVENTS ON THE TERRITORY OF UKRAINE	121
Кожан Ю. А.	LA FRANCE ET LA LUTTE CONTRE LA DROGUE	123
Колесник А.Є.	FIGHTING TRANSNATIONAL ORGANISED CRIME: CYBERCRIME IN THE TIME OF COVID-19	125
Лагода С.І.	FEMALE CRIMINALITY: NEW AND OLD CHALLENGES	129
Мазур М.І.	LE DISPOSITIF NATIONAL DE LUTTE CONTRE LA CYBERCRIMINALITÉ EN FRANCE ET EN UKRAINE	131
Майстренко А.О.	CONTRACTUALIZATION IN THE FIELD OF CRIME PREVENTION IN FRANCE	133
Мелянець В.В.	MODERN FOREIGN EXPERIENCE IN COMBATING CRIME	135
Нерез В.	MODERN METHODS OF CRIME DETECTION ON THE EXAMPLE OF THE DUBAI POLICE	138
Осіпов І.С.	THE CRIMINALIZATION OF MIGRATION: A VIEW FROM THE NORTH	140
Панасюк В.В.	ILLEGAL MIGRATION: COUNTERACTION AND LEGAL REGULATION IN UKRAINE	143
Поліщук Д.В.	CRIMINALIZING SOCIAL POLICY AND SOCIALIZING CRIME PREVENTION IN POST-APARTHEID SOUTH AFRICA	145
Прищепя О.А.	PROBLEMS OF JUDICIAL REFORM IN UKRAINE	148
Савчук А.І.	POLICE COOPERATION BEETWEN UKRAINE AND EU – LEGAL ASPECT	150
Сандул А.І.	FRENCH AND ITALIAN CITIES AND THE GOVERNANCE OF URBAN SAFETY	153
Сом К.С.	INTERACTION OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE AND THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE DURING MASS EVENTS	156

*100-РІЧНИЙ ДОСВІД НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ПЛЯ БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН*

Степанова Д.О.	THE LEGAL SYSTEM OF UKRAINE AMONG LEGAL SYSTEMS OF THE WORLD	158
Філіпченко К.	НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ В КОНТЕКСТІ МОВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	161
Роговенко М.М.	КРОС-КУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПРАВООХОРОНЦЯ	164
Андоній А.О.	ФРЕНСІС ФУКУЯМА	166
Варчук І.О.	ЗНАЧЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПРАВООХОРОНЦЯ	168
Денисюк М.І.	ГАБРІЕЛЬ МАРСЕЛЬ	170
Драчук С.П.	СЕРГІЙ КРИМСЬКИЙ	172
Дудура Д.В.	КОНЦЕПЦІЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ГУМАНІЗМУ ЖАКА МАРІТЕНА	174
Коваль Д.О.	ЕТЬЄН ЖИЛЬСОН	176
Кузіва А.М.	ЖАК ДЕРРІДА	178
Мугир С.О.	ЛЮДИНА У СИСТЕМІ ФІЛОСОФІЇ ПОЛЯ РІКЕР	179
Ніколенко Є.М.	ТЕОРІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЇ ЮРГЕНА ГАБЕРМАСА	182
Павлов Є.К.	ПАУЛЬ ТІЛЛІХ	185
Паник А.І.	МІШЕЛЬ ФУКО	187
Рижков В.С.	ХАННА АРЕНДТ	189
Савчук А.І.	ІДЕАЛЬНИЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ	192
Сухоносова Л.А.	ХРИСТІЯНСЬКИЙ ЕВОЛЮЦІОНІЗМ П'ЄРА ТЕЙЯРА ДЕ ШАРДЕНА	193
Бондар А.	ПРО СКЛАДНІСТЬ ПИТАННЯ ГУМАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО ТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО БУТТЯ ЛЮДИНИ	195
Гайдаш К.О.	ЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО	198
Горбачова А.О.	ЕСТЕТИЧНА КУЛЬТУРА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО	201
Чирко Р.Ю.	ЗАСТОСУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ДОМІНУВАННЯ ПРИ ВИРІШЕННІ МОВЛЕННЄВИХ КОНФЛІКТІВ	204
Пелех К.Б.	НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ЯК ОСНОВА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	206
Старинець А.Ю.	РОЛЬ ДІЛЬНИЧНОГО ОФІЦЕРА ПОЛІЦІЇ У ЗАПОБІГАННІ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ	209

*100-РІЧНИЙ ДОСВІД НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ПЛА БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН*

Староста І.О.	СІМЕЙНІ ПРАВОВІДНОСИНИ ТА ІСТОРИКО – ПРАВОВІ АСПЕКТИ У РИМСЬКОМУ ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ	212
Гузенко Є.В.	ПСИХОЛОГІЯ І ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В СИТУАЦІЯХ ОЗБРОЄНОЇ ПРОТИДІЇ З БОКУ ЗЛОЧИНЦІВ	215
Містота А.О.	ПОЛІЦЕЙСЬКІ ЗАХОДИ ПРЕВЕНТИВНОГО ТА ПРИМУСОВОГО ХАРАКТЕРУ	217
Краєвський О.О.	ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ЗАТРИМАННЯ ОЗБРОЄНОГО ЗЛОЧИНЦЯ	220
Кондря А.С.	ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ БЛОКПОСТІВ В ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ	221
Кобельчук І.О.	ПІДГОТОВКА ЖІНОК ТІЛОХОРОНЦІВ	224
Заїка І.І.	ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	225
Войцех Є.О	ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	229
Музиченко А.В.	ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПОВЕРХНЕВОЇ ПЕРЕВІРКИ	232
Вікарій І.М.	АВАРІЯ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС	234
Вікарій І.М.	ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАСОБИ ПРОТИХІМІЧНОГО ЗАХИСТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ	236
Головатенко Я.В.	АВАРІЯ НА ФУКУСІМСЬКІЙ АЕС	238
Мельник Г.І.	ВТОМА ЯК ФАКТОР, ЩО ВПЛИВАЄ НА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО	240
Лудан А.Р.	ОСНОВНІ ПІДХОДИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	243
Мамульчик А.А.	ГЕНДЕРНИЙ ФАКТОР У СИЛОВИХ СТРУКТУРАХ І ЙОГО ВПЛИВ НА ТАКТИКУ ДІЙ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ЗАВДАНЬ	245
Односталко Є.А.	РОЛЬ І МІСЦЕ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ В ДЕРЖАВІ	248

*100-РІЧНИЙ ДОСВІД НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ПЛЯ БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН*

Питель О.В.	ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У ПОЛІЦЕЙСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ. ІСТОРІЯ СТАВЛЕННЯ, АКТУАЛЬНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ	251
Прокопович С.В. Тимошук О.В.	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІД ЧАС ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ, КОНТАКТУВАННІ З ГРОМАДЯНАМИ ТА ЗАТРИМАННІ ОЗБРОЄНИХ ЗЛОЧИНЦІВ.	255
Осадча К.О.	ІНТЕГРАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНСЬКУ ПРАВООХОРОННУ СИСТЕМУ	258
Тюміна С.В.	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ТА БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ. ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ	261